

วารสาร มจร

สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU

ISSN (Print) : 2287-0121

ISSN (Online) : 2673-0782

Social Science Review

ปีที่ 9 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2563

Vol. 9 No. 4 October - December 2020

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสาร มจร

สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU *Social Science Review*

ปีที่ 9 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม 2563 Vol.9 No.4 October - December 2020

จำนวนพิมพ์: 100 เล่ม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ

- ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม
- ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน
- ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน
- ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหา ให้แก่สังคม เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ที่ปรึกษาวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

พระราชปรีดีทิพย์, ศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระเทพพรเมธี, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระสุวรรณเมธากรณ์, ผศ.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระเมธีธรรมาจารย์, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระเทพเวที, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูโสภณพุทธศาสตร์, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระโสภณวชิราภรณ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ร.อ.ดร.ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ:

รศ.ดร.สุรพล สุขะพรหม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ:

พระมหากฤษฎา กิตติโสภณ, ผศ.ดร. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทีมบรรณาธิการ:

พระปลัดระพิน พุทธิสารโธ, ผศ.ดร.
 พระมหานิกธ ฐานุตโตโร, ดร.
 พระสมณีก ธีรปัญโญ
 ผศ.ดร.จิตติภูมิ หมั่นมี
 ผศ.ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์
 ผศ.ดร.ประเสริฐ ธิลาวั
 พระเมธาวิเชียรสร, รศ.ดร.
 ศ.ดร.ประยงค์ แสนบุราณ
 รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน
 รศ.พล.ท.ดร.วีระ วงศ์สรรค์
 รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ
 รศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล
 ผศ.ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์
 ผศ.ดร.อุทัย สติมัน
 ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร
 พล.อ.ต.ดร.นภัทร แก้วนาค
 ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร
 ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
 มหาวิทยาลัยสแตมฟอร์ด
 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
 วิทยาลัยการทัพอากาศ
 มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

กองจัดการ:

ดร.กรกต ชำบัณฑิต
 ดร.สุภัทรชัย สีสะใบ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศิลปกรรม:

ผศ.ดร.สุริยา รักษาเมือง
 ผศ.ดร.ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรีธา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน:

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
 บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารเรียนรวม
 โซน B ชั้น 5 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดสุรินทร์ 33170

จัดพิมพ์โดย:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดสุรินทร์ 33170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

Release Date Is 4 Copies Per Year.

Issue 1 January – March.

Issue 2 April – June.

Issue 3 July – September.

Issue 4 October – December.

Objective:

To Promote and Encourage Instructs, Academics, Students and Other Interested Persons to Have The Opportunity to Disseminate Academic and Research Works in Social Sciences and Related Subjects Such as Buddhism, Political Science, Public Administration, Law, Management, Sociology, Economics, Social Development and Education. The Analysis Provides a Solution to The Problem of Society.

Advisory Board of Journal

Prof. Dr. Phra Rajapariyatkavi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Theppawaramethi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Phra Suwanmethaphorn	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Methithammajarn	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phra Thepwethi	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Sophonphutthisat	Mahachulalongkornrajavidyalaya University .
Phra Sophonvachiraphorn	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phrakru Pariyatkittithamrong	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Phra Udomsitthinayok	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Capt. Dr. Pramanlert Atcharyapanyakun	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Editor:

Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaporn	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
-----------------------------------	--

Assistant Editor:

Assoc. Prof. Dr. Kiattisak Suklueang	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
--------------------------------------	--

Editor in Chief:

Asst. Prof. Dr. Phramaha Krisada Kittisobhano	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
---	--

Editorial Team:

Asst. Prof. Dr. Phrapalad Raphin Buddhisāro	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr. Nigorn Thānuttaro	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Phra Somnuek Thirapañño	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst.Prof.Dr. Thitiwut Manmee	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst.Prof. Phongphat Chittanurak	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Asst. Prof. Dr.Prasert Thilao	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros	Mahamakut Buddhist University
Prof. Dr. Prayong Saenpuran	Khonkaen University
Assoc. Prof. Dr. Praves Intongpan	Kasetsart University
Assoc. Prof. Lt. Gen.Dr.Weera Wongsan	National Defence College of Thailand.
Assoc. Prof. Dr. Sanya Kenaphoom	Rajabhat Maha Sarakham University
Assoc. Prof. Dr. Achara Lortrakul	Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Sa-at Banchoetrit	Stamford International University
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman	Suan Dusit University
Asst. Prof. Dr. Somkid Duangchak	Chom Bueng Rajabhat University
Gp. Capt. Dr. Naphat Kaeonak	Air Force College.
Asst. Prof. Dr. Butsakon Watthanabut	North Bangkok University
Asst. Prof. Dr. Wanchai Suktam	Surindra Rajabhat University

Management Division:

Dr. Korakoth Chabandit	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Dr. Suphattharachai Sisabai	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fine arts:

Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Asst. Prof. Dr. Prasit Phutthasatsattha

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Office:

The Office Journal of MCU Social Science Review. Graduate School of Political Science
Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University Class B,
5th Floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79 Moo 1, Lam Sai, Wang
Noi, Ayutthaya. 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000.
ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD : JOURNAL OF MCU SOCIAL SCIENCE REVIEW

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. พระราชปรีดีทีเกี๊ว, ศาสตราจารย์ ดร.
2. พระเทพปริยัติเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.
3. พระครูปริยัติกิตติธำรง, รองศาสตราจารย์ ดร.
4. พระครูปริมาณุรักษ์, รองศาสตราจารย์ ดร.
5. พระมหารัษฎา ธรรมหาโส, รองศาสตราจารย์ ดร.
6. พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รองศาสตราจารย์.ดร.
7. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญโญ, ผศ.ดร.
8. พระคมสัน รุติเมธโส, ผศ.
9. พระปลัดระพีพัน พุทธิสาโร, ผศ.ดร.
10. พระมหานิกธ ฐานุตโต, ดร.
11. พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส, ดร.
12. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
13. ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อติวัฒน์สิทธิ์
14. รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง
15. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี
16. รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ หามนตรี
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก
19. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
20. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท
21. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช
22. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ นิยมามงกูร
23. รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทั่งโต
24. รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น
25. รองศาสตราจารย์ ดร.เดิมนันท์ ทองอินทร์
26. รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ ไชวเกษม
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุง วรรณทอง
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตวุฒิ หมั่นมี
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุพธนา ปราณีต
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อิลาว
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา รักษาเมือง
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ รักขันโท
35. อาจารย์ ดร.ลำพอง กลมกุล
36. อาจารย์ ดร.สมบัติ นามบุรี
37. อาจารย์ ดร.เอนก ไยอินทร์
38. อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ

Lecturers In-House Professional :

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1. Prof. Dr. Phra Rajapariyatkavi
2. Assoc. Prof. Dr. Phratheppariyattimethi
3. Assoc. Prof. Dr. Phrakru Pariyatkittithamrong
4. Assoc. Prof. Dr. Phrakhu Purimanurak
5. Assoc. Prof. Dr. Phramaha Hansa Dhammahaso
6. Assoc. Prof. Dr. Phramaha Somboon Uddhikaro
7. Asst. Prof. Dr. Phrakhu Sangkharakhakkrut Phuripanyo
8. Asst. Prof. Phra Khomsan Titamataso
9. Asst. Prof. Dr. Phrapalad Raphin Buddhiso
10. Dr. Phramaha Nigom Thanuttaro
11. Dr. Phrakhravinaiton Ekk Jinawangso
12. Prof. Dr. Boonton Dockthaisong
13. Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit
14. Assoc. Prof. Dr. Konit Sithong
15. Assoc. Prof. Dr. Aphinant Chantanee
16. Assoc. Prof. Dr. Wiwat Hamontree
17. Assoc. Prof. Dr. Somsak Bunpu
18. Assoc. Prof. Dr. Somchai Sino
19. Assoc. Prof. Dr. SutthiPhong Siwichai
20. Assoc. Prof. Dr. Saman Ngamsanit
21. Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej
22. Assoc. Prof. Dr. Surin Nitamangkoon
23. Assoc. Prof. Dr. Phichet Thangto
24. Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen
25. Assoc. Prof. Dr. Toemsak Thongin
26. Assoc. Prof. Anuphum Sowkasem
27. Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong
28. Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee
29. Asst. Prof. Dr. Anuwat Krasang
30. Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet
31. Asst. Prof. Dr. Phonthip Wannawiro
32. Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao
33. Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng
34. Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto
35. Dr. Lampong Klomkul
36. Dr. Sombat Namburi
37. Dr. Anak Yai-in
38. Dr. Kanchana Damjuti

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
ARTICLE REVIEW BOARD : JOURNAL OF MCU SOCIAL SCIENCE REVIEW

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

Outside Professional :

1. พระเมธาวิสัยรส, รองศาสตราจารย์ ดร.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	1. Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros
Mahamakut Buddhist University
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	2. Prof. Dr. Thirapat Serirangsan
Sukhothai Thammathirat Open University
3. ศาสตราจารย์พิเศษ ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ
นักวิชาการอิสระ	3. Prof. Lt. Dr. Banjob Bannaruj
Independent Scholar
4. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เภารังษี
มหาวิทยาลัยนเรศวร	4. Prof. Dr. Kanchana Ngaorangsi
Naresuan University
5. รองศาสตราจารย์พิเศษ ดร.อำนาจ บัวศิริ
สภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ	5. Assoc. Prof. Dr. Amnat Buasiri
Education Council, Ministry of Education
6. รองศาสตราจารย์ วราคม ที่สุก
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	6. Assoc. Prof. Warakhom Thisuka
Mahamakut Buddhist University
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ชีโนกุล
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	7. Assoc. Prof. Dr. Chaiyuth Chinukul
National Institute of Development Administration.
8. รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวดี
มหาวิทยาลัยมหิดล	8. Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawaengdee
Mahidol University
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	9. Asst. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew
Hua Chiew Chalemprakiet University
10. รองศาสตราจารย์ พัฒนาะ เรือนใจดี
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	10. Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee
Ramkhamhaeng University
11. รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	11. Assoc. Prof. Dr. Wasana Kaewla
Surin Rajabhat University
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ รักสัตว์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	12. Assoc. Prof. Dr. Suwin Raksat
Mahamakut Buddhist University
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ แก่นอินทร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	13. Assoc. Prof. Dr. Thiraphong Kaenin
Prince of Songkla University
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สรเสรีญ อินทร์น้
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต	14. Assoc. Prof. Dr. Sansoen Intarat
Suan Dusit University
15. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	15. Assoc. Prof. Dr. Chamroen Chuchuaisuan
Rajamangala University of Technology Srivijaya.
16. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	16. Assoc. Prof. Dr. Phakdi Phosing
Mahasarakham Rajabhat University
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	17. Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphum
Mahasarakham Rajabhat University
18. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	18. Assoc. Prof. Dr. Chonwit Chianchit
Srinakharinwirot University
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสวัสดิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	19. Assoc. Prof. Dr. Phaisan Sansonwisut
Nakhon Sawan Rajabhat University

20. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะชันหมาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
21. รองศาสตราจารย์ ดร. ขวลิศ สวัสดิ์ผล
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
22. รองศาสตราจารย์พิเศษ ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฐติกาล
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
23. รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
24. รองศาสตราจารย์ ดร. สำเนียง เลื่อมใส
มหาวิทยาลัยศิลปากร
25. รองศาสตราจารย์ ดร. วันทนา เนาววัน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
26. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย ท้าวมิตร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
27. รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิก ชัยมุสิก
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
28. รองศาสตราจารย์พิเศษ วิชัย ธรรมชอบ
นักวิชาการอิสระ
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลับปลึง คงชนะ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เพชรนาจักร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
มหาวิทยาลัยมหิดล
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสิน ปัญญาอุตรตระกูล
มหาวิทยาลัยนเรศวร
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัศนี เจนวนิสิสุข
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน
มหาวิทยาลัยศิลปากร
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.อนันท์ ใจสมุทร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยสร สมบุญมาก
มหาวิทยาลัยนครพนม
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
39. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
20. Assoc. Prof. Dr. Kasak Tekhanmak
Thepsatri Rajabhat University
21. Assoc. Prof. Dr. Chawalit Sawatphon
Suan Dusit Rajabhat University
22. Assoc. Prof. Dr. Sawat Chirattitikan
Department of Corrections, Ministry of Justice
23. Assoc. Prof. Dr. Atchara Lotrakun
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
24. Assoc. Prof. Dr. Samniang Leumsai
Silpakom University
25. Assoc. Prof. Dr. Wanthana Naowan
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
26. Assoc. Prof. Dr. Somchai Taomitr
Mahamakut Buddhist University
27. Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik
Mahamakut Buddhist University
28. Assoc. Prof. Wichai Thamchop
Independent Scholar
29. Asst. Prof. Dr. Phlapplueng Khongchana
Srinakharinwirot University
30. Asst. Prof. Dr. Montri Phetnachak
Prince of Songkla University
31. Asst. Prof. Dr. Wutthinan Kanthatian
Mahidol University
32. Asst. Prof. Dr. Wasin Panyawuttrakun
Naresuan University
33. Asst. Prof. Dr. Thatsani Chenwithisuk
Chandakasem Rajabhat University
34. Asst. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
Silpakom University
35. Asst. Prof. Dr. Sa-At Banchoetrit
Stanford University
36. Asst. Prof. Lt. Jg. Dr. Anan Chaisamut
Surat Thani Rajabhat University
37. Asst. Prof. Dr. Chayason Sombunmak
Nakhon Phanom University
38. Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut
North Bangkok University
39. Asst. Prof. Dr. Chirayu Sapsin
Surindra Rajabhat University

40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ดวงจักร
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
42. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชชุกร นาคธน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
43. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาล แอรมหาล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
44. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
45. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
46. อาจารย์ ดร.จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
47. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พานสุวรรณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
48. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์สวาส กุลวงศ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย
49. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวดี เผือกบัวขาว
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
50. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
51. อาจารย์ ดร.อนงค์วิญา สาริบุตร
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
52. อาจารย์ ดร.วิยะดา วรานนท์
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
53. อาจารย์ ดร. กลุณณะ ทองแก้ว
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
54. อาจารย์ สายชล ปัญญชิต
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
55. อาจารย์ ดร.ปริมปรัชญ์ คณินพศุทธิ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช
56. อาจารย์ ดร.รัตน์ทิ วิโรจน์ฤทธิ์
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
57. ดร.สายรุ้ง บุปผาพันธ์
บริษัท แคนนอน มาร์เก็ตติ้ง (ไทยแลนด์) จำกัด
58. นาวาอากาศเอกหญิง ดร.ชญาดา เข้มเพชร
กระทรวงกลาโหม
59. พันเอก ดร. สาธิต ทิพย์มณี
กรมแพทย์ทหารบก
40. Asst. Prof. Dr. Somkhith Duangchak
Chom Bueng Rajabhat University
41. Asst. Prof. Dr. Boonchoo Poosri
Ubon Ratchathani University
42. Asst. Prof. Dr. Witchukon Nakathon
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
43. Asst. Prof. Dr. Chatchawan Araemla
Chom Bueng Rajabhat University
44. Asst. Prof. Dr. Chatuphum Khetchatturat
Khonkaen University
45. Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
Suan Dusit University
46. Dr. Chitwimon Khlaisuban
Suan Dusit University
47. Asst. Prof. Dr. Apichat Pansuwan
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
48. Asst. Prof. Dr. Manassawas Kullawong
Rajamangala University of Technology Srivijaya
49. Asst. Prof. Dr. Wipavane Phueakbuakhao
Phetchaburi Rajabhat University
50. Asst. Prof. Dr. Seksan Sonwa
Roi Et Rajabhat University
51. Dr. Anongwitya Sariabut
Ramkhamhaeng University
52. Dr. Wiyada Waranonwanit
North Bangkok University
53. Dr. Kitsana Thongkaeo
Suratthani Rajabhat University
54. Mr. Saichol Panyachit
Thai Health Promotion Foundation
55. Dr. Purimprat Khaninopsut
Sathitammathirat Open University
56. Dr. Ratnatee Virojrid
National science and technology development agency
57. Dr. Sairoong Bubpaphan
Canon Marketing (Thailand) Company Limited
58. Gp. Capt. Dr. Chayada Kempetch
Ministry of Defense
59. Col. Dr. Satit Tipmanee
Army Medical Department

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 9 ฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2563 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ ซึ่งเนื้อหาสาระในเล่มประกอบด้วยนักวิชาการและเรื่องดังต่อไปนี้

ศิริรัตน์ ขาวนาและคณะ บทความเรื่อง “สมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์” พบว่า สมรรถนะด้านที่ 1 สมรรถนะที่จำเป็นด้านความรู้และเข้าใจในสิ่งที่สอน สมรรถนะด้านที่ 2 สมรรถนะที่จำเป็นด้านการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ สมรรถนะด้านที่ 3 สมรรถนะที่จำเป็นด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม อยู่ในระดับผู้ฝึกหัดหรือกลุ่มเป้าหมายเพิ่งเริ่มต้นทำสิ่งนี้ แต่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม และสมรรถนะด้านที่ 4 สมรรถนะที่จำเป็นด้านการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่ดีขึ้นในทุกๆ วัน อยู่ระดับผู้ปฏิบัติหรือทำสิ่งนี้ได้ดีแล้ว

ชุดิพนธ์ วงษ์อมรวิทย์และคณะ บทความเรื่อง “การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา” พบว่า การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมือง ประกอบด้วย 1. การสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 2. การสร้างความตระหนักในจริยธรรม ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต 3. การสร้างความร่วมมือในชุมชน มุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน 4. การสร้างความรู้ความเข้าใจปฏิบัติงานธรรมาภิบาลก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชน

ปัญญ์ณิสาธ องค์กรปรัชญากุลและคณะ บทความเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย” พบว่า รูปแบบประกอบด้วยตัวแปรแฝงภายนอก 2 ตัว คือ การบริหารจัดการ และการกำกับและส่งเสริมตัวแปรแฝงภายใน 2 ตัว คือ การบริหารจัดการการใช้ค่าสินไหมทดแทน และหลักอิทธิบาท 4 การพัฒนารูปแบบต้องมีปัจจัยการบริหารจัดการเป็นพื้นฐาน ปัจจัยการกำกับและส่งเสริมเป็นการดูแลสนับสนุน และบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาระบบงานและบุคลากร

สาธิต ทิพย์มณีและคณะ บทความเรื่อง “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก” พบว่า แนวคิดการบริหารงานแบบมี

ภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมที่สำคัญๆ มาเป็นแนวทางในการบริหารงาน ได้แก่ ความยุติธรรม (Justice) ความซื่อสัตย์ (Honest) เพียรพยายาม (Assiduousness) และการเสียสละ (Selflessness) หรือโดยรวมเรียกว่า หลัก JHAS ซึ่งหากการบริหารงานโดยยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวแล้วจะทำให้ การบริหารงานขององค์กรนั้น ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งยังเป็นเกราะป้องกันในการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีด้วย

วิศิษฐ์สร เอกกิตตินันท์และคณะ บทความเรื่อง “การพัฒนาการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้เพื่อการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมทางหลวง” พบว่ารูปแบบสามารถใช้งานได้ในระดับบริหารหรือการจัดการ และสามารถนำไปใช้ได้กับระดับปฏิบัติการ ทำให้องค์การสามารถใช้งานฐานข้อมูลขนาดใหญ่ได้ ทั้งนี้กรมทางหลวงมีฐานข้อมูลเป็นของตนเองอยู่แล้วสามารถที่จะพัฒนาให้กลายเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่

พระครูปลัดชาติชาย ญาณโสภณและคณะ บทความเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน” พบว่าเทศบาลมีการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ โดยอบรมความรู้หลักของศีล 5 มีการไหว้พระ สวดมนต์ นั่งสมาธิ เดินจงกรม เจริญภาวนา และจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาปัญญาที่จะนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข ปฏิบัติสมณกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน

ภูษิต วิเศษคามินทร์และคณะ บทความเรื่อง “ประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร” พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมได้แก่ หลักขรവാสธรรม 4 ประกอบด้วย 1. ความอดทน อดกลั้น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค 2. มีความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น 3. การเสียสละ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นและมีความซื่อสัตย์ 4. การฝึกฝนตนเอง

ณัฐกร วัธโธและคณะ บทความเรื่อง “การศึกษาความสอดคล้องในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุกรณีศึกษา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัด” พบว่า 1. แผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัดมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการประจำปี ของกระทรวง/กรมต้นสังกัด ซึ่งเชื่อมโยงไปยังการบรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในลักษณะการถ่ายโอนนโยบายแบบ Top-down 2. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเป็นไปตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีและ 3. บุคลากรมีความเข้าใจในแนวนโยบาย แผนปฏิบัติราชการ แผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

พระสมุทรขรรค์โสภณ (โสภณ ธมฺมโสภโณ) บทความเรื่อง “พุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก” พบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการปกครองโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 2. รูปแบบการปกครองโดยยึดพระธรรมวินัยเป็นธรรมนูญสูงสุดและยึดพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ไม่มีการกำหนดโทษโดยปราศจากพระธรรมวินัยและกฎหมายรองรับ 3. ตัวแบบพุทธธรรมาภิบาลพบว่า มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการเข้าไว้ด้วยกัน

พระอัครจารย์และคณะ บทความเรื่อง “การพัฒนาชุมชนตามหลักของพระชิตะกู ขยาดอ ญาณิสสาระ” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนมี 6 ชั้น คือ ด้านการวางแผนทั้งปัจจุบันและอนาคต ด้านการจัดการที่มีคุณค่าทางธุรกิจ ด้านบุคลากรต้องมีโครงการพัฒนาบุคลากร ด้านการกำกับมีการพัฒนาแผนรองรับความเสี่ยงทางธุรกิจ ด้านการประสานงานต้องมีความสัมพันธ์กับนานาประเทศและด้านการควบคุมต้องควบคุมในสิ่งที่สำคัญ

ธนศพล อินทร์จันทร์ บทความเรื่อง “แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562” พบว่า ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้แก่ 1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก ควรมีการจัดงบประมาณพัฒนาอาคารสถานที่ จัดอัตรากำลังครู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดหาสื่อ อุปกรณ์ให้เพียงพอ การจัดทำแผนการจัดการจัดประสบการณ์ การนิเทศ 3. คุณภาพเด็ก ส่งเสริมการดูแลสุขภาพ กล้าแสดงออก มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการคิด การใช้ภาษา

พัทธนัญพร พิพิธวรโกศลและคณะ บทความเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี” พบว่า รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมมีองค์ประกอบ 4 ด้านคือ 1. ด้านจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน 2. ด้านการให้ความสำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพ 3. ด้านการนำรูปแบบการใช้บริการร่วมกัน 4. ด้านการสร้างและพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม และมีปัจจัยภายนอกที่เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ

เสาวลักษณ์ หิรัญรักษ์และคณะ บทความเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ด้านเงื่อนไขคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต สามัคคีและไม่เบียดบังหรือคดโกงกัน

ด้านความพอประมาณ วางแผนเป็นขั้นตอน ใช้สติ คิด วิเคราะห์ ใช้จ่ายอย่างประหยัด รู้จักเก็บออม ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปฏิบัติตามกฎหมายกติกา สร้างความตระหนักร่วมกัน ความซื่อสัตย์ อุดหนุน ส่งเสริมการมีอาชีพ ด้านเงื่อนไขความรู้ ส่งเสริม อบรม ให้ความรู้ ด้านความมีเหตุผล แก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วมผ่านเวทีประชาคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความรู้เรื่องพลังงานทดแทน และสร้างจิตสำนึกของการอนุรักษ์ ด้านเศรษฐกิจ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และไม่เบียดบังหรือคดโกงกัน ฝึกอาชีพ การจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการเรียนรู้ การประชาคมหมู่บ้าน ทำแผนชุมชน สร้างเครือข่ายภาคี ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และด้านจิตใจและสังคม มีส่วนร่วม ปฏิบัติงานร่วมกัน ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย ลดความขัดแย้ง การเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ

ชัชวาล มะโนวัฒนาและคณะ บทความเรื่อง “การศึกษาการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง” พบว่า กระบวนการพัฒนาการฝึกอบรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองสำหรับทุนมนุษย์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์กร เพราะหากบุคคลากรในองค์กรขาดทัศนคติที่ดี ความมุ่งมั่นทุ่มเท และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งหรือมีความเป็นเจ้าขององค์กรแล้วย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและการดำเนินงานขององค์กร

ธีรวิทย์ พึ่งตำบลและคณะ บทความเรื่อง “การสร้างแนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนาณบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นเพศชาย และเพศหญิง ในอัตราร้อยละ 50 มีอายุส่วนใหญ่อยู่ที่ 40-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 89 มีอายุราชการ ส่วนใหญ่อยู่ที่ 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 56 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีความคิดเห็นในการสร้างแนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนาณบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นด้วย ทุกมาตรฐาน แต่เมื่อพิจารณาตัวชี้วัด มีความคิดเห็น ไม่เห็นด้วย 1 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดในมาตรฐานด้านที่ 5 ตัวชี้วัดเพื่อการประเมิน คือ ค่าใช้จ่ายที่ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 จากปีงบประมาณที่ผ่านมา โดยได้รับปริมาณงานและคุณภาพงานเท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้น

ปริดา สามงามยาและคณะ บทความเรื่อง “การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอยอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่า 1.สื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.45$, S.D.=0.56) 2.นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.60) 3.ปัญหาและข้อเสนอแนะ ได้แก่ สัญญาณอินเทอร์เน็ตบนมือถือมีความเร็วต่ำไม่เสถียรทำให้การดาวน์โหลดแอปพลิเคชันมา

ติดตั้งใช้งานทำได้ช้า ส่งผลทำให้การแสดงผลข้อมูลต่างๆ ช้าลง ข้อเสนอแนะควรมีการตั้งเสาส่งสัญญาณโทรศัพท์มือถือในพื้นที่เพื่อเพิ่มความแรงของสัญญาณให้มากขึ้น

นิธิ เรืองสุขอุดม บทความเรื่อง “สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1” พบว่า 1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) สมรรถนะของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาณุรัตน์ ดีเสมอและคณะ บทความเรื่อง “การพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา” พบว่า การพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาตินำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างความมั่นคงแห่งชาติแก่ประชาชน พัฒนาต่อยอดการดำรงชีวิตให้เหมาะสม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่ม ส่งเสริมอาชีพประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จัดทำแผนพัฒนาและจัดทำโครงการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน

เหมันต์ พรหมสนธิและคณะ บทความเรื่อง “อิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตนและการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน” พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการ เอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านมีอิทธิพลทางบวกต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ ตัวแปรในโมเดลร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการคิดเป็นร้อยละ 66 ผลที่ได้จากการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐานวิจัยและเป็นไปตามตามทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่า การประยุกต์ข้อค้นพบเพื่อพัฒนาความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการกับกลุ่มวัยรุ่นตอนปลายจึงควรได้รับการพัฒนาต่อไป

พระมหานิกุล ฐานุตโร บทความเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดราชบุรี” พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) มีจำนวน 253 คู่ มีค่าพหุสัมพันธ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .213 ถึง .977 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ทุกตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และเป็น

ความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ การจัดองค์การและงานบุคลากร โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .977 แสดงว่า คือการจัดองค์การเพิ่มขึ้น งานบุคลากรก็เพิ่มขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์รองลงมาคือ การจัดองค์การและการกำกับดูแลเป็นการควบคุม โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.970 แสดงว่าการจัดองค์การเพิ่มขึ้นการกำกับดูแลเป็นการควบคุมจะเพิ่มมากขึ้นด้วย

อภิญา ฉัตรข้อฟ้า บทความเรื่อง “ผู้นำเชิงพุทธกับการพัฒนาประชาธิปไตย” พบว่า การพัฒนาประชาธิปไตยจะเห็นว่าจุดมุ่งเน้นจริง ๆ ของการพัฒนาก็คือการเริ่มต้นจากการพัฒนาระดับปัจเจกบุคคลไปก่อนจากนั้นจึงเริ่มไปสู่การพัฒนาในระดับชุมชน สังคมและประเทศชาติ ดังนั้น การนำหลักทางพระพุทธศาสนามาพัฒนาประชาธิปไตยผู้เขียนเห็นว่าควรเริ่มต้นจากการพัฒนาที่ตัวบุคคลผู้นำก่อน โดยการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ หลักสัพพริสนธรรม 7 มีการกล่าวถึงคุณสมบัติสำหรับสัพพริสนหรือคนดีหรือธรรมของผู้ดี ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติ เป็นธรรมที่ทำให้ผู้นำเป็นผู้นำสมบูรณ์แบบ ให้สอดคล้องกับความเป็นระบอบประชาธิปไตย สามารถนำมาสังเคราะห์สู่กระบวนการบูรณาการให้สอดคล้องกับผู้นำในระบอบประชาธิปไตย

พระเอกลักษณ์ อชิโตและคณะ บทความเรื่อง ““ผี”ท้องถิ่นกับการทำให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในวัดทางศาสนาสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาวัดเจดีย์ (ไ้ไ้) อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า ไ้ไ้ไ้เป็นผีที่มีพัฒนาการทางสังคมและประวัติศาสตร์ที่พัฒนาจากผีท้องถิ่นไปเป็นผีผู้ปกป้องรักษาภพ ได้รับความเคารพนับถือและเป็นที่ศรัทธาในวงกว้าง โดยมีผลเชิงประจักษ์เป็นเครื่องสักการบูชา เป็นเครื่องตอบแทนต่อความสำเร็จจากการบนบานร้องขอ และในขณะเดียวกันจากความสำเร็จนั้นทำให้ ไ้ไ้ไ้ วัดเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นที่นิยม ศรัทธา และการร้องขอ อำนวยด้วยเครื่องบูชา

พระพงษ์ศักดิ์ สนมโน บทความเรื่อง “พุทธจริยธรรมเพื่อการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0” พบว่า หลักพุทธจริยธรรมในการบริหารองค์กรยุค 4.0 นั้นประกอบด้วย หลักพุทธจริยธรรมในการครองตน เป็นหลักการประพฤติตามกฎระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด หลักพุทธจริยธรรมในการครองคน เป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิดความเสมอภาคความเป็นธรรมแก่บุคคลในองค์กรและหลักพุทธจริยธรรมในการครองงาน เป็นหลักแห่งความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานซึ่งเป็นหลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จหรือทางสู่ความสำเร็จทั้งแก่ตนและองค์กร ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารองค์กรที่ “มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” ได้อย่างแท้จริง

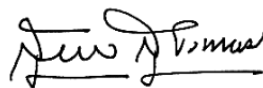
มุกกรวี ฉิมพะเนาว์ บทความเรื่อง “การศึกษานโยบายสาธารณะกับมุมมองเชิงวาทกรรม” พบว่า การศึกษานโยบายสาธารณะแบบกระแสหลักที่ใช้ฐานแนวคิดตามหลักวิทยาศาสตร์และฟิสิกส์หรือเรียกว่า วิธีการศึกษาแบบปฏิฐานนิยม (positivism) ให้ความสำคัญและยึดถือข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งแม้ว่าจะง่ายต่อการวัดผลประเมินผลความสำเร็จของนโยบาย แต่ขาดความเข้าใจถึงบริบททางสังคมตามความเป็นจริงที่มีความสลับซับซ้อน ทำให้การกำหนดนโยบายสาธารณะไม่ตอบโจทย์หรือไม่สามารถแก้ปัญหาตามที่สังคมต้องการอย่างแท้จริง

ชญญา อุดมประมวล บทความเรื่อง “ปริศนาธรรมท้องถิ่นองค์ความรู้สู่งานทัศนศิลป์ร่วมสมัย” พบว่า ทัศนศิลป์ร่วมสมัยสะท้อนบริบทการเปลี่ยนแปลงของศิลปะนำไปสู่พหุศิลป์ร่วมสมัยที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ และแนวโน้มหลังศตวรรษที่ 21 ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ นำไปสู่การแบ่งแยกศิลปะชั้นสูงมากยิ่งขึ้น มองข้ามองค์ความรู้ปริศนาธรรมท้องถิ่นและปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ควรได้รับการฟื้นฟูและรักษาไว้ตลอดจนถ่ายทอดผสมผสานสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงงานศิลปะแต่ละยุคสมัย

ธีรโชติ เกิดแก้ว บทความเรื่อง “มิติแห่งการแบ่งปัน: ภาพสะท้อนชีวิตและสังคมจากโรงทานสมัยพุทธกาลสู่ต้นสุขยุคโควิด 19” พบว่า การบำเพ็ญประโยชน์ต่อกันด้วยจิตอาสาโดยไม่หวังผลตอบแทนที่เกิดจากจิตที่เปี่ยมด้วยความรัก ต้องการให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์ ประสบความสุข ด้านภาพสะท้อนชีวิตคือ ต้นทุนของชีวิตที่ไม่เท่าเทียมกัน ภัยคุกคามชีวิต และการเอาตัวรอด ชีวิตที่ไม่มีอะไรแน่นอน การแบ่งปันระหว่างผู้ให้ในฐานะผู้ต่อลมหายใจ ผู้รับในฐานะผู้ได้รับการต่อลมหายใจ และภาพสะท้อนสังคมคือ สังคมแห่งการพึ่งพาอาศัยกัน และต้นทุนทางสังคมคือน้ำใจที่ทำให้เกิดมิตรภาพที่ยิ่งใหญ่

คณะกรรมการพิจารณาการขอพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม)

บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(6)
บทบรรณาธิการ	(10)
สารบัญ	(17)
บทความวิจัย :	
สมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์	
ศิริรัตน์ ขาวนา, ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, นฤมล ช่างศรี, เกียรติ แสงอรุณ	1
การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา	
ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, สุรพล สุธะพรหม	14
การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย	
ปัญญาณีสาร์ องค์กรปรัชญากุล, บุญทัน ดอกไธสง, สุรพล สุธะพรหม	27
โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก	
สาธิต ทิพย์มณี, กฤษ เพิ่มทันจิตต์, สุรพล สุธะพรหม	40
การพัฒนาการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้เพื่อการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมทางหลวง	
วิศิษฐ์สร เอกกิตตินันท์, สุรพล สุธะพรหม, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ	53
การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน	
พระครูปลัดชาติชาย ญาณโสภโณ, กฤษ เพิ่มทันจิตต์, สุรินทร์ นิยมางกูร	64
ประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร	
ภูษิต วิเศษคามินทร์, บุญทัน ดอกไธสง, สุรพล สุธะพรหม	76

การศึกษาความสอดคล้องในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัด

ณัฐกร วัธโท, นิสิตาร์ก เวชยานนท์

88

พุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

พระสมุทรวรชโรภณ (โสภณ ธมฺมโสภโณ)

102

COMMUNITY DEVELOPMENT OF VENERABLE SITAGU SAYADAW NYANISSARA

Ashin Aggacara, Boonton Dockthaisong, Sman Ngamsanit

114

แนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562

ธเนศพล อินทร์จันทร์

127

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี

พัทธัญญพร พิพิธวรโกสิน, สุรพล สุษะพรหม, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

137

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

เสาวลักษณ์ หิรัญรักษ์, อัครเดช พรหมกัลป์ และพระครูนิวาสิตขันธ์

151

การศึกษาการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง

ชัชวาล มะโนวัฒนา, บุษกร วัฒนบุตร, นันทนา ชวศิริกุลพล, กุลประวีณ์ ศิริภุริพลังกร

163

การสร้างแนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนาถนาบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ธีรวิทย์ พึ่งดำบล, ตระกูล จิตวัฒนากร, นันทนา ชวศิริกุลพล

176

การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ปรีดา สามงามยา, สุปัตรา ศรีสุวรรณ

190

สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1	
นิธิ เรืองสุขอุดม	201
การพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา	
ภาณุรัตน์ ตีเสมอ, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, สุรพล สุธะพรหม	215
อิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิง วิชาการในวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน	
เหม็นนงค์ พรหมสนธิ์, สิทธิพงศ์ วัฒนานันทสกุล	229
ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดราชบุรี	
พระมหานิกุล ฐานุตโตโร	245
บทความวิชาการ:	
ผู้นำเชิงพุทธกับการพัฒนาประชาธิปไตย	
อภิญา ฉัตรช่อฟ้า	256
“ผี”ท้องถิ่นกับการทำให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในวัดทางศาสนาสู่การขับเคลื่อน เศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาวัดเจติย (ไ้อ้ไข) อำเภอสิชล จังหวัด นครศรีธรรมราช	
พระเอกลักษณ์ อธิโต, พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, พระปลัดระพี พุทธิสาร, สุภัทรชัย ลีละใบ	269
พุทธจริยธรรมเพื่อการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0	
พระพงษ์ศักดิ์ สุนตมโน	284
การศึกษานโยบายสาธารณะกับมุมมองเชิงวาทกรรม	
มุกรวิ นิยมพะเนาว์	293
ปรีศนาธรรมท้องถิ่นองค์ความรู้สู่งานทัศนศิลป์ร่วมสมัย	
ชัยญา อุดมประมวล	306
มิติแห่งการแบ่งปัน: ภาพสะท้อนชีวิตและสังคมจากโรงงานสมัยพุทธกาล สู่ตู้ปันสุขยุคโควิด 19	
ธีรโชติ เกิดแก้ว	322

ภาคผนวก	337
ขั้นตอนการปฏิบัติงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์	338
คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ	341
หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์	
ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์	354

สมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์*

PRE-SERVICE MATHEMATICS TEACHERS' PROFESSIONAL COMPETENCIES

ศิริรัตน์ ขาวนา, ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, นฤมล ช่างศรี, เกียรติ แสงอรุณ

Sirirat Chaona, Maitree Inprasitha, Narumon Changsri, Kiat Sangaroon

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khonkaen University

Corresponding Author E-mail: sirirat_chaona@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการวิจัยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาครุคณิตศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคกลาง ที่ผ่านการฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียนเป็นระยะเวลา 1 ปีการศึกษา จำนวน 44 คน ปีการศึกษา 2562 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบประเมินสมรรถนะตนเองตามกรอบสมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะด้านที่ 1 สมรรถนะที่จำเป็นด้านความรู้และเข้าใจในสิ่งที่สอน อยู่ในระดับผู้ฝึกหัดหรือกลุ่มเป้าหมายเพิ่งเริ่มต้นทำสิ่งนี้ แต่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม มีค่าเฉลี่ย 2.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 สมรรถนะด้านที่ 2 สมรรถนะที่จำเป็นด้านการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ อยู่ในระดับผู้ฝึกหัดหรือกลุ่มเป้าหมายเพิ่งเริ่มต้นทำสิ่งนี้ แต่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม โดยมีค่าเฉลี่ย 2.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 สมรรถนะด้านที่ 3 สมรรถนะที่จำเป็นด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม อยู่ในระดับผู้ฝึกหัดหรือกลุ่มเป้าหมายเพิ่งเริ่มต้นทำสิ่งนี้ แต่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 และสมรรถนะด้านที่ 4 สมรรถนะที่จำเป็นด้านการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่ดีขึ้นในทุกๆ วัน อยู่ระดับผู้ปฏิบัติหรือทำสิ่งนี้ได้ดีแล้ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72

คำสำคัญ: สมรรถนะเชิงวิชาชีพ; นักศึกษาครุคณิตศาสตร์; กรอบสมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

* Received July 17, 2020; Revised November 21, 2020; Accepted December 3, 2020

Abstract

The objectives of this research article to investigate the professional competencies of pre-service mathematics teacher. This research used qualitative method. The target group were 44 mathematics student teachers who studied in Faculty of Education from 2 universities in the central region of Thailand. They had taught in schools for a year in 2019 academic year. The research instruments were consisted of (1) Self-assessment form based on the competency framework, (2) Southeast Asia Teachers Competency Framework (SEA-TCF) interview form. Data were analyzed by a packaged software using statistics such as frequency, percentage, mean and standard deviation, and then analyzed by a content analysis. Research results revealed that (1) First characteristic of professional competency required in knowledge and understanding of teaching was in the trainee level or target groups just starting to do this, but need to learn more. This characteristic was averaged of 2.20 and standard deviation was 0.653. (2) Second characteristic of professional competency required in helping students to learn was in the trainee level or target groups just starting to do this but need to learn more. This characteristic was averaged of 2.47 and standard deviation was 0.690. (3) Third characteristic of professional competency required in community participation was in the trainee level or target groups just starting to do this but need to learn more. This characteristic was averaged of 2.20 and standard deviation was 0.809. (4) Fourth characteristic of professional competency required in self-development to be a better teacher in every day was in the level of the practitioner or doing this well. This characteristic was averaged of 2.64 and standard deviation was 0.719.

Keywords: Professional Competencies; Pre-Service Mathematics Teacher; Southeast Asia Teachers Competency Framework (SEA-TCF)

บทนำ

คุณภาพครูที่ดีจะถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรครุศึกษาเพื่อพัฒนาครูใหม่ พร้อมมีความสามารถและสามารถจัดการกับความต้องการของการสอนในชั้นเรียนตั้งแต่วันแรกที่ได้รับการแต่งตั้งบรรจุ และทำเช่นนั้นด้วยความสามารถระดับสูง มีการแปลการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนในห้องเรียนที่มีทักษะการปฏิบัติที่ต้องมีมากกว่าสมรรถนะพื้นฐาน (Gelman & Greeno, 1989) ในแง่ของหลักสูตรที่ดีสอดคล้องกับ Darling & Hammond (2000) กล่าวว่าหลักสูตรของครุศึกษาที่เข้มแข็งหรือมีคุณภาพควรมีคุณสมบัติหลายประการ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในเรื่องของการสอนที่ดี มาตรฐานการปฏิบัติที่กำหนดชัดเจน

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาครูที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่า มาตรฐานวิชาชีพที่เป็นอยู่กำหนดแต่เพียงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่ได้เข้าถึงคุณภาพการผลิตครู และมีช่องว่างระหว่างมาตรฐานวิชาชีพครูที่เขียนไว้กับการผลิตครูที่สถาบันผลิต นอกจากนี้การกำหนดมาตรฐานยังเป็นการกำหนดสาระของมาตรฐานวิชาชีพยังเน้นเนื้อหาความรู้แต่ไม่ได้เน้นสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2559) สอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (2560) ได้วิพากษ์ประเด็นเรื่องกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา ในส่วนของการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูจำนวน 11 มาตรฐานตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2556 มาตรฐานที่ถูกกำหนดขึ้นนั้นกำหนดแต่เพียงคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเป็นการกำหนดมาตรฐานโดยใช้เนื้อหาเป็นฐาน (Content Based) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดหลักสูตรการผลิตครู ซึ่งอาจทำให้มีปัญหาในการควบคุมคุณภาพกระบวนการผลิตครูอย่างแท้จริง การกำหนดมาตรฐานที่เป็นนามธรรมและสะท้อนเพียง “กระบวนการทำงานของครู” ทำให้นอกจากไม่สามารถสะท้อนคุณภาพครูได้เท่าที่ควรแล้วยังไม่สามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อีกด้วย มาตรฐานวิชาชีพที่มีอยู่จึงไม่สามารถชี้วัดทักษะที่ครูพึงมีได้ โดยเฉพาะทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) เห็นว่าควรกำหนดพื้นที่ร่วมรับผิดชอบของสถาบันผลิตครู เน้นการมีส่วนร่วมในการปรับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรผลิตครูให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ควบคุม กำกับ และดูแลการผลิตครูให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน เร่งดำเนินการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งให้สถาบันผลิตครู เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถาบันผลิตครูให้ได้มาตรฐานมีสมรรถนะในระดับสากล สอดคล้องกับ OECD (2012) ที่ได้มีการกำหนดแนวทางการเตรียมนักศึกษาคู เพื่อให้ได้ครูดีมีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถและสมรรถนะที่จำเป็น พร้อมทั้งจะ

ปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เร่งดำเนินการเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งให้สถาบันผลิตครู เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถาบันผลิตครูให้ได้มาตรฐาน มีสมรรถนะในระดับสากล การฝึกอบรมและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหลังเข้าสู่อาชีพมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ในสถานการณ์โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคใหม่ซึ่งคาดหวังสมรรถนะที่พึงประสงค์ใหม่ของผู้เรียนโดยครูผู้สอนก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนความรู้และวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่พึงประสงค์ใหม่ด้วย

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (2559) เสนอประเด็นเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครูว่าควรกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูใหม่โดยยึดหลักการกำหนดมาตรฐานในรูปของสมรรถนะในวิชาชีพ (Professional Competency) ที่มีความชัดเจนสามารถนำไปสู่การออกแบบพัฒนาหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูตลอดจนประเมินหลักสูตรได้อย่างเป็นรูปธรรมขอบเขต (Domain) ของมาตรฐานวิชาชีพครูที่พึงประสงค์นั้นต้องครอบคลุม (ก) ด้านความรู้ทางวิชาชีพ (Professional Knowledge) ทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชา (Content Knowledge) ความรู้ในศาสตร์การสอน (Pedagogical Knowledge) และความรู้ในการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการสอน (Pedagogical Content Knowledge) (ข) ด้านการปฏิบัติทางวิชาชีพ (Professional Practice) และ (ค) ด้านคุณลักษณะ คุณสมบัติและค่านิยมทางวิชาชีพ (Professional Values and Attributes) ครูมีหน้าที่ต้องเตรียมนักเรียนให้พร้อมด้วยทักษะที่จำเป็นและเป็นที่ต้องการสำหรับอนาคตด้วยเหตุนี้ ครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเอง ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการของ 11 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงตกลงร่วมกันที่จะส่งเสริมวิชาชีพครูการสอนให้เป็นวิชาชีพทางเลือกแรกโดยการพัฒนาครูก่อนประจำการและระหว่างประจำการให้เป็นครูมืออาชีพ โดยนำกรอบสมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา (Teachers' Council of Thailand, 2018) สมรรถนะของครูและนักศึกษาครูมีความสำคัญอย่างมาก โดยมีการรวมตัวเพื่อจัด Southeast Asia Teachers Competency Framework (SEA-TCF) ซึ่งเป็นชุดของทักษะ ความรู้ พฤติกรรมและคุณลักษณะที่กระทรวงศึกษาธิการเห็นพ้องต้องกันว่าครูในแต่ละประเทศต้องมีสมรรถนะที่จำเป็น 4 ประการ โดยวัตถุประสงค์ของ SEA-TCF เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูสู่การตระหนักถึงทักษะและการปฏิบัติในศตวรรษที่ 21 ภายในบริบทที่เหมาะสมในระดับภูมิภาคและสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในโลก โดยในกรอบนี้ได้ให้ความหมายของสมรรถนะ หมายถึง การผสมผสานระหว่างทักษะ องค์ความรู้ พฤติกรรม คุณลักษณะที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพใน

การปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น การสอนเป็นงานที่มีความซับซ้อน ครูจำเป็นต้องใช้การผสมผสานระหว่างสมรรถนะเพื่อเชื่อมโยงกับบริบทของการศึกษา (Teachers' Council of Thailand, 2018) แม้ว่ากรอบสมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซี-ทีซีเอฟ) เป็นกรอบที่มีผู้เชี่ยวชาญจาก 11 ประเทศที่ร่วมกันสร้างเพื่อจะช่วยเหลือเป็นแนวทางในการแก้ไขการปฏิบัติงานของครูทั่วภูมิภาคแต่ก็เพียงในฐานะกรอบอ้างอิง ซี-ทีซีเอฟจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่ตอบสนองต่อวิวัฒนาการความต้องการด้านการสอนในวิชาชีพเท่านั้น ควรมีการตีความหรือให้ความหมายสมรรถนะที่ระบุไว้ในกรอบนี้ ตามบริบทท้องถิ่นและความต้องการจำเป็นเฉพาะด้านของแต่ละประเทศด้วย (Teachers' Council of Thailand, 2018)

จากสิ่งที่ได้กล่าวมาทั้งหมดทำให้เห็นว่าการศึกษาสมรรถนะ รวมทั้งการศึกษากรอบสมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซี-ทีซีเอฟ) เป็นกรอบแนวคิดที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพครู เมื่อมองในแง่ของการเตรียมครูให้มีสมรรถนะตามกรอบดังกล่าวเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการตีความตามบริบทที่ศึกษา โดยในงานวิจัยนี้เลือกศึกษาในบริบทของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ที่ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามาเป็นระยะเวลา 1 ปี เนื่องจากประสบการณ์ภาคสนามและการฝึกปฏิบัติการสอนเป็นส่วนสำคัญในหลักสูตรครุศึกษา การฝึกปฏิบัติการสอนทำหน้าที่ต่าง ๆ และถือว่าเป็นช่วงเวลาที่โดดเด่นของการพัฒนาวิชาชีพของครู และเป็นโอกาสในการพัฒนาและไตร่ตรองทักษะการสอนได้รับประสบการณ์การเป็นตัวแทนโดยการสังเกตและเรียนรู้จากผู้มีความรู้อื่น ๆ และเพื่อเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยกับการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ในโรงเรียน ดังนั้นมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องศึกษาสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสำรวจสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาครุคณิตศาสตร์ชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 44 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 2.1 แบบประเมินสมรรถนะเชิงวิชาชีพตามกรอบสมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้กำหนดสมรรถนะที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) ความรู้และความเข้าใจในสิ่งที่สอน 2) การช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ 3) การให้ชุมชนมี

ส่วนร่วมและ การเข้าร่วมในชุมชน และ 4) การพัฒนาตนเองเป็นครูที่ดีขึ้นในทุก ๆ วัน โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ 2.2 แบบสัมภาษณ์

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและทฤษฎีแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูและนักศึกษาครูและศึกษากรอบกรอบสมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฉบับภาษาอังกฤษ เพื่อที่จะนำมาสร้างแบบสอบถามโดยมีกระบวนการแปลกรอบแนวคิดดังกล่าวและหาบริบทของการแปล ดังนี้

3.2 ขั้นตอนที่ 1 การแปลเครื่องมือวิจัยชุดต้นฉบับ จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยแปลแบบสอบถามเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของสมรรถนะครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยตนเอง

3.3 ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบเครื่องมือวิจัยฉบับแปลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของภาษาที่ใช้ในการแปล โดยนักวิจัยให้ผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นครูประจำการจำนวน 3 คนและอาจารย์มหาวิทยาลัยที่สอนสาขาวิชาคณิตศาสตร์ และมีความเชี่ยวชาญด้านภาษาจำนวน 2 คน เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมในการแปลเครื่องมือวิจัยฉบับแปล

3.4 ขั้นตอนที่ 3 การแปลย้อนกลับจากภาษาไทยไปเป็นภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย (ต้นฉบับ) โดยผู้แปลย้อนกลับเป็นผู้ที่สามารถใช้ทั้งสองภาษาได้เป็นอย่างดีและไม่เคยเห็นเครื่องมือวิจัยชุดต้นฉบับมาก่อน เพื่อลดอคติในการแปลย้อนกลับ จำนวน 2 คน

3.5 ขั้นตอนที่ 4 ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาที่เป็นเจ้าของภาษาของเครื่องมือที่เป็นต้นฉบับและทำงานทางการศึกษา ตรวจสอบและเปรียบเทียบเครื่องมือวิจัยชุดต้นฉบับกับชุดแปลที่ย้อนกลับ พิจารณาความเหมาะสมทั้งภาษาและวัฒนธรรม และความหมายที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุดของเครื่องมือฉบับแปลและฉบับต้นฉบับ ผู้แปลคนแรกและผู้แปลย้อนกลับพิจารณาปรับแก้ จนกว่าจะได้ข้อคำถามที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกันมากที่สุด

3.6 ขั้นตอนที่ 5 การทดสอบเครื่องมือวิจัย นำเครื่องมือไปทดลอง ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินว่าเครื่องมือชุดที่แปลนั้น มีความเหมาะสมหรือไม่ และผู้ตอบมีความเข้าใจ ข้อคำถามอย่างไร เพื่อพิจารณาว่าเครื่องมือสามารถ นำไปใช้วัดในสิ่งที่นักวิจัยต้องการวัดได้จริง นอกจากนี้นักวิจัยสัมภาษณ์ผู้ตอบเพิ่มเติมว่า “คุณคิดว่าข้อคำถามนี้หมายถึงอะไร” หรือ “คุณมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อข้อคำถามนี้” เพื่อที่จะยืนยันว่าผู้ตอบ

เข้าใจ ความหมายแต่ละข้อตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปปรับปรุงเครื่องมือชุดที่แปลให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาโทและ
เป็นครู จำนวน 6 คน

3.8 นำแบบสอบถามมาปรับแก้ในส่วนของคำถามที่คลุมเครือ ไม่ชัดเจน

3.9 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วนำเสนอกรรมการที่
ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาขั้นตอนสุดท้าย เพื่อจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวม
ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา

5. เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

ระดับคุณภาพ	ช่วงคะแนน
สมรรถนะนี้อยู่ในระดับใช้งานได้ดีและเป็นแบบอย่างกับผู้อื่นได้หรือระดับ ผู้เชี่ยวชาญ (Master)	3.27 – 4.00
สมรรถนะนี้อยู่ในระดับใช้งานได้ หรือระดับผู้ปฏิบัติ (Practitioner)	2.51 – 3.26
สมรรถนะนี้อยู่ในระดับกำลังพัฒนาหรือ ระดับผู้ฝึกหัด (Apprentice)	1.76 – 2.50
สมรรถนะนี้อยู่ในระดับจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างยิ่ง หรือระดับมือใหม่ (Novice)	1.00 – 1.75

ผลการวิจัย

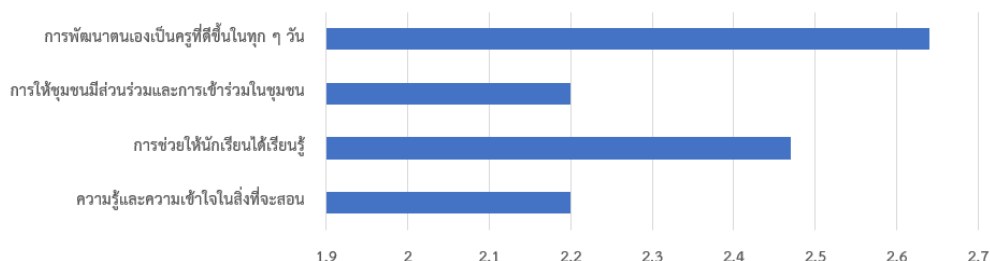
ผลการประเมินสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาครุศึกษาศาสตร์ตามกรอบ
สมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยภาพรวมของสมรรถนะที่จำเป็นทั้ง 4 ด้าน ดังนี้
ด้านที่ 1 สมรรถนะที่จำเป็นด้านความรู้และเข้าใจในสิ่งที่สอน อยู่ในระดับผู้ฝึกหัดหรือ
กลุ่มเป้าหมายเพิ่งเริ่มต้นทำสิ่งนี้ แต่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม มีค่าเฉลี่ย 2.20 ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 เมื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมในประเด็นที่มีการประเมิน
สมรรถนะที่ต่ำที่สุดเป็นเรื่องของการอ่านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่สอนและใช้ผลวิจัย
มาเพื่อพัฒนาตนเองและวิชาที่สอน กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าตนเองใช้การสอนตามหนังสือ
เรียนที่ทางกระทรวงกำหนด ไม่ได้ศึกษางานวิจัยเพิ่มเติม ศึกษาเฉพาะบทเรียนที่ทำวิจัยใน
ชั้นเรียนซึ่งเป็นภาระงานที่มหาวิทยาลัยมอบหมายจึงทำให้ประเมินสมรรถนะของตนเอง
ด้านนี้ต่ำที่สุด ด้านที่ 2 สมรรถนะที่จำเป็นด้านการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ อยู่ในระดับผู้

ฝึกหัดหรือกลุ่มเป้าหมายเพิ่งเริ่มต้นทำสิ่งนี้ แต่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม โดยมีค่าเฉลี่ย 2.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 เมื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่าตัวชี้วัดเรื่องการฟังและสังเกตนักเรียนของตนเองเป็นสิ่งที่คิดว่าทำได้ดี โดยการรับฟังนักเรียน และสังเกตเห็นนักเรียนที่ไม่เข้าใจในเนื้อหา แล้วช่วยเหลือโดยการสอนเสริม เป็นการทำสิ่งนี้ได้ดีและคิดว่าตนเองใส่ใจนักเรียนอย่างมาก ด้านที่ 3 สมรรถนะที่จำเป็นด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม อยู่ในระดับผู้ฝึกหัดหรือกลุ่มเป้าหมายเพิ่งเริ่มต้นทำสิ่งนี้ แต่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 เมื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่าการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่และผู้ปกครอง และการเชิญพ่อแม่และผู้ปกครองเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของลูกและการแนะนำพ่อแม่ผู้ปกครองทำให้บ้านเป็นสถานที่ที่ดีในการศึกษา กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตรงนี้ เป็นครูประจำการที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับชุมชนและผู้ปกครองและด้านที่ 4 สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่ดีขึ้นในทุกๆวัน อยู่ระดับผู้ปฏิบัติหรือทำสิ่งนี้ได้ดีแล้ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่าตัวชี้วัดด้านการเปิดใจรับมุมมองที่แตกต่าง การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นสิ่งที่ทำได้ดี แต่ ตัวชี้วัดด้านการเผยแพร่หรือแลกเปลี่ยนผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวารสารและการประชุมระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าตนเองไม่ได้มีโอกาสดำเนินการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการประชุมวิชาการทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะเชิงวิชาชีพตามกรอบสมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซี-ทีซีเอฟ) ในภาพรวม

ด้านที่	สมรรถนะเชิงวิชาชีพ	ระดับปฏิบัติการ			อันดับ
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล	
1	ความรู้และความเข้าใจในสิ่งที่จะสอน	2.20	0.65	ระดับผู้ฝึกหัด (Apprentice)	3
2	การช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้	2.47	0.69	ระดับผู้ฝึกหัด (Apprentice)	2
3	การให้ชุมชนมีส่วนร่วมและการเข้าร่วมในชุมชน	2.20	0.81	ระดับผู้ฝึกหัด (Apprentice)	3
4	การพัฒนาตนเองเป็นครูที่ดีขึ้นในทุก ๆ วัน	2.64	0.72	ระดับผู้ปฏิบัติ (Practitioner)	1
รวมเฉลี่ย		2.38	0.72	ระดับผู้ฝึกหัด (Apprentice)	-

แผนภูมิที่ 1 แสดงผลสำรวจสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาครูตามกรอบสมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซี-ทีซีเอฟ)

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาแล้วผลวิจัยมีความสอดคล้องกับตามกรอบสมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีประเด็นที่น่าสนใจที่จะอภิปรายผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นในด้านความรู้และเข้าใจในสิ่งที่สอน อยู่ในระดับผู้ฝึกหัดหรือกลุ่มเป้าหมายเพิ่งเริ่มต้นทำสิ่งนี้ แต่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม โดยเฉพาะตัวชี้วัดด้านการอ่านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่สอนและใช้ผลวิจัยมาเพื่อพัฒนาตนเองและวิชาที่สอน กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าตนเองใช้การสอนตามหนังสือเรียนที่ทางกระทรวงกำหนด ไม่ได้ศึกษางานวิจัยเพิ่มเติม ศึกษาเฉพาะบทเรียนที่ทำวิจัยในชั้นเรียนซึ่งเป็นภาระงานที่มหาวิทยาลัยมอบหมาย การที่นักศึกษาครูไม่มีสมรรถนะตามตัวชี้วัดหรือมีสมรรถนะที่จำเป็นดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำนั้นอาจมีผลจากการที่นักศึกษาครูไม่เห็นถึงความจำเป็นหรือความสำคัญในการที่จะพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นด้านความรู้ความเข้าใจจากการอ่านงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fuller & Brown (1975) ที่พบว่าวิธีการพัฒนาครูต้องดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้น โดยเริ่มจากการพัฒนาให้ครูมีความตระหนักและเห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ และในแง่ของการพัฒนาความรู้ของตนเองควรมีลักษณะของการร่วมมือกับผู้อื่น

2. ผลวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นด้านการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ อยู่ในระดับผู้ฝึกหัดหรือกลุ่มเป้าหมายเพิ่งเริ่มต้นทำสิ่งนี้ แต่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม แม้ในภาพรวมสมรรถนะนี้กลุ่มเป้าหมายจะอยู่ในระดับผู้ฝึกหัด แต่มีประเด็นที่น่าสนใจคือ มีตัวชี้วัดที่นักศึกษาครูคณิตศาสตร์ประเมินตนเองให้ผู้ปฏิบัติหรือทำสิ่งนี้ได้ดีแล้ว ตัวชี้วัดด้านการให้โอกาสนักเรียนเรียนรู้ที่เท่าเทียมกัน และตัวชี้วัดเรื่องการฟังและสังเกตนักเรียนของตนเอง

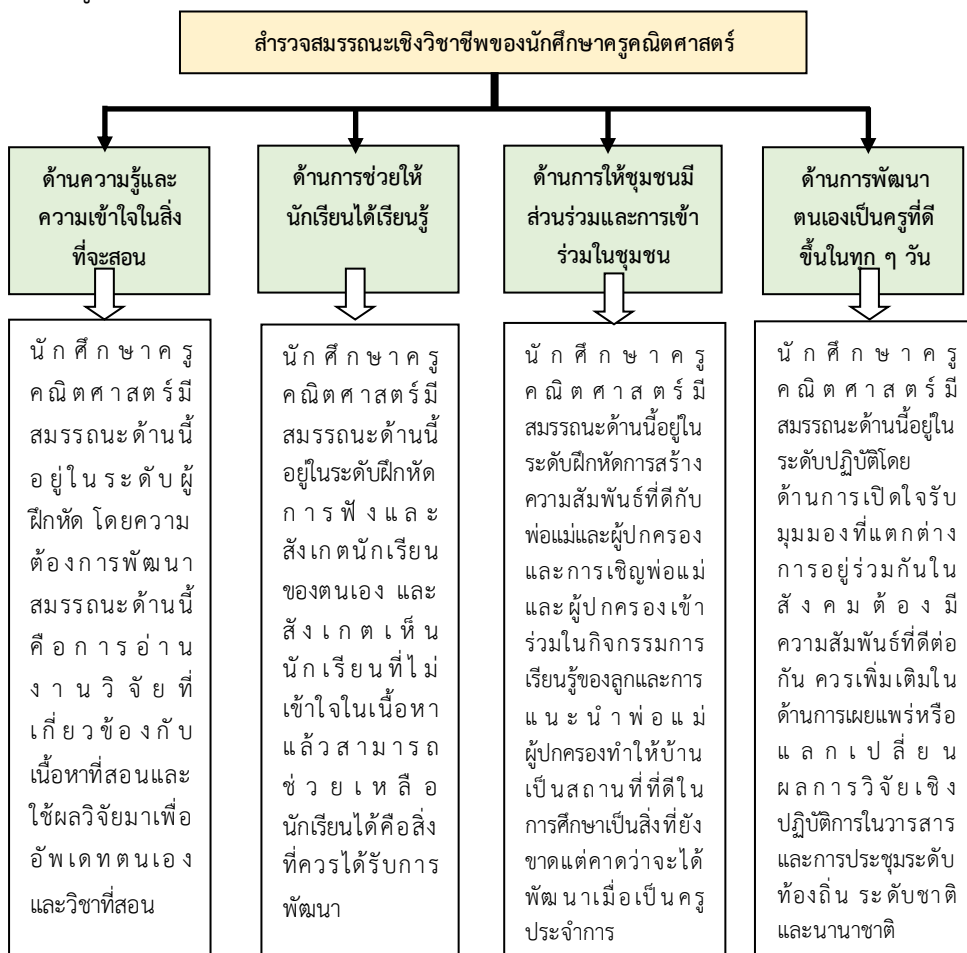
นักศึกษาครูเห็นว่าการรับฟังนักเรียน และสังเกตเห็นนักเรียนที่ไม่เข้าใจในเนื้อหา แล้วช่วยเหลือโดยการสอนเสริม เป็นสิ่งที่ทำได้แล้ว จากผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้ขัดแย้งกับสมมติฐานที่ว่านักศึกษาครูจะมีสมรรถนะในตัวชีวิตนี้ในระดับฝึกหัด จึงจำเป็นอย่างมากที่ต้องมีการตีความกรอบแนวคิดตามบริบทให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่นกรณีของการฟังและสังเกตการสอนในศตวรรษที่ 21 มีรายละเอียดของการปฏิบัติอย่างไร ผ่านมุมมองของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่ปฏิบัติงานด้านนี้ สอดคล้องกับฉัตรชัย หวังมีจมีและองอาจ นัยพัฒน์ (2560) ที่ทำการสำรวจความแตกต่างของสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ที่ต่างจากสมรรถนะเดิมมีส่วนของการคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ที่เป็นสมรรถนะที่สำคัญที่ครูจะต้องมี

3. สมรรถนะที่จำเป็นด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม อยู่ในระดับผู้ฝึกหัดหรือกลุ่มเป้าหมายเพิ่งเริ่มต้นทำสิ่งนี้ แต่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม ประเด็นที่น่าสนใจคือ ตัวชีวิตด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่และผู้ปกครอง และตัวชีวิตด้านการเชิญพ่อแม่และผู้ปกครองเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของลูกและการแนะนำพ่อแม่ผู้ปกครองทำให้บ้านเป็นสถานที่ที่ดีในการศึกษา การที่นักศึกษาครูเห็นว่าส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตรงนี้ เป็นครูประจำการที่ปฏิบัติหน้าที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับชุมชนและผู้ปกครอง ประเด็นเรื่องกรอบและการตีความกรอบว่าชุมชน คือ หมู่บ้าน หรือเป็นผู้ที่มากเกี่ยวข้องกับโรงเรียน นอกเหนือจากครู นักเรียน จึงทำให้นักศึกษาประเมินตนเองให้น้อย แต่จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญคำว่าชุมชนในที่นี้ หมายถึงชุมชนในห้องเรียน ซึ่งครูจะต้องมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในชุมชนอย่างมาก

4. สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่ดีขึ้นในทุกๆวัน อยู่ระดับผู้ปฏิบัติหรือทำสิ่งนี้ได้ดีแล้ว ประเด็นที่น่าสนใจว่านักศึกษาครูคณิตศาสตร์ตอบตัวชีวิตด้านการเปิดใจรับมุมมองที่แตกต่างในระดับที่สูงมากเป็นผลจากการที่เขาได้ฝึกการทำงานร่วมกันทั้งในและนอกห้องเรียน ฝึกสะท้อนผลและฝึกการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ในขณะที่ประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นคือ ตัวชีวิตด้านการเผยแพร่หรือแลกเปลี่ยนผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวารสารและการประชุมระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ ซึ่งอยู่ระดับผู้ฝึกหัดหรือกลุ่มเป้าหมายเพิ่งเริ่มต้นทำสิ่งนี้ แต่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติม กลุ่มเป้าหมายเห็นว่าตนเองไม่ได้มีโอกาสการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการประชุมวิชาการทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ประเด็นนี้เป็นการสะท้อนถึงแนวทางในการเตรียมครู ของระบบการผลิตครูของครูศึกษาที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเผยแพร่หรือแลกเปลี่ยนในเวทีวิชาการ จึงไม่สนับสนุนให้เกิดสมรรถนะนี้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นสำรวจสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ประกอบไปด้วยสมรรถนะเชิงวิชาชีพที่สำคัญ 4 ด้าน คือ 1. ด้านความรู้และความเข้าใจในสิ่งที่จะสอน 2. ด้านการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ 3. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและการเข้าร่วมในชุมชน 4. ด้านการพัฒนาตนเองเป็นครูที่ดีขึ้นในทุก ๆ วัน ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากการสรุปผลการวิจัยดังที่กล่าวมาข้างต้น สามารถให้ข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) สถาบันผลิตครูควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะของนักศึกษาครู คณิตศาสตร์ในประเด็นที่นักศึกษายังขาดโอกาสหรือยังไม่มีสมรรถนะในด้านนั้นๆ มาพิจารณาเพื่อปรับปรุงกิจกรรมในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตร เพื่อให้ นักศึกษามีสมรรถนะที่จำเป็นมากขึ้น

2) ผลวิจัยแสดงให้เห็นการตีความตัวชี้วัดในแต่ละสมรรถนะแตกต่างกัน ควรนำผล จากการประเมินที่เกิดจากการตีความไปพิจารณางานในภาคปฏิบัติเพื่อหาความสอดคล้อง ในสิ่งที่นักศึกษาครูประเมินตนเอง และสมรรถนะที่แสดงออกจากการปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2559). *รายงานการ พิจารณาศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายมาตรฐานวิชาชีพครูและใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- _____. (2560). *รายงานการพิจารณาศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบาย เรื่อง ระบบการผลิต และพัฒนาครู*. กรุงเทพฯ: สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ฉัตรชัย หวังมีจมีและองอาจ นัยพัฒน์. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 : ปรับการเรียน เปลี่ยนสมรรถนะ. *Journal of HR intelligence*, 12(2), 47-63.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2557). *กระบวนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียน*. ขอนแก่น : เพ็ญพรินตัง
- _____. (2559). *แนวทางการพัฒนาระบบมาตรฐานวิชาชีพครูและใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพครู[วิดิทัศน์]*. กรุงเทพฯ:คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา สภานิติ บัญญัติแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *รายงานผลการศึกษาสถานภาพการผลิตและ พัฒนาครูในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการ เรียนรู้.
- Darling & Hammond, L. (2000). Futures of Teaching American Education. *Journal of Educational Change*, 1, 353–373.

- Fuller, F., & Brown, O. (1975). Becoming a Teacher. In K. Ryan (Ed.), *Teacher Education: Seventy-Fourth Yearbook of the National Society for the Study of Education*. Chicago: University of Chicago Press
- Gelman, R., & Greeno, J. G. (1989). On the nature of competence: Principles for understanding in a domain. In Resnick L. B. (Ed.), *Knowing, learning, and instruction: Essays in honor of Robert Glaser* (pp. 125–186). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- OECD. (2012). *Education at a Glance 2012*. OECD Indicators: OECD Publishing.
- Teachers' Council of Thailand. (2018). *Southeast Asia Teachers Competency Framework (SEA-TCF)*. Bangkok: Teachers' Council of Thailand.

การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา*

ENCOURAGING OF POLITICAL ETHICS FOR LOCAL POLITICIANS IN NAKORN RATCHASIMA PROVINCE

ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, สุรพล สุธะพรหม

Chutipon Wongamonwit, Termsak Tongin, Surapon Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: chutipon.wongamonwit@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจริยธรรมทางการเมือง ประยุกต์หลัก
ทศรธรรม 4 และนำเสนอการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมือง เป็นการวิจัยแบบผสาน
วิธี การวิจัยเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง 375 คน จากแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์
ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูล
จากการสัมภาษณ์ 17 รูปหรือคน จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลแบบ
อรรถาธิบายและพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1. จริยธรรมทางการเมือง
ประกอบด้วย 1) ด้านความดีงาม ยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ขยันอดทน 2)
ด้านความถูกต้อง มีความโปร่งใส คำนึงถึงความสำเร็จของงาน 3) ด้านความเหมาะสม ให้
ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน 2. การประยุกต์หลักทศรธรรม
4 ได้แก่ 1) หลักสัจจะ บริหารงานด้วยความ โปร่งใส และเป็นแบบอย่างที่ดี 2)
หลักทมะ การใช้สติปัญญา เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน
3) หลักขันติ มีความอดทน ทำหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร 4) หลักจาคะ เสียสละ
อดทน เห็นประโยชน์ของประชาชน 3. การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมือง ประกอบด้วย
1) การสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 2) การ
สร้างความตระหนักในจริยธรรม ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต 3) การสร้างความ
ร่วมมือในชุมชน มุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน 4) การสร้างความรู้ความเข้าใจ
ปฏิบัติงานธรรมาภิบาลก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชน

คำสำคัญ: การเสริมสร้าง; จริยธรรม; นักการเมืองท้องถิ่น

* Received July 22, 2020; Revised September 9, 2020; Accepted October 1, 2020

Abstract

The objectives of this research article were to study the political approaches, the principles of secular dhamma 4 and proposed encouraging of political ethics, integrated research, in-depth research methods from 375 sample subjects from the statistical division used to create standard, percentage, rent and motor shift, qualitative research, data collection from 17 interviews or people from service interviews, commentary and descriptive data. The research findings were found as follows: 1. Political ethics 1) virtue Adhere to practice as a guideline for working diligence and patience 2) accuracy Transparent Taking into account the success of the job 3) suitability Give priority to solving the problems of the people 2. The application of the secular principle 4 1) The truth of the administration with transparency and a good example 2) The use of wisdom Allow people to participate in planning 3) principles of patience, acting with diligence 4) principles of sacrifice, patience, seeing the benefits of the people. 3. Presenting to strengthen political ethics 1) building professional pride Must behave as a good example 2) raising awareness of ethics Act as a person with honesty. 3) Building cooperation in the community. Aims to enhance the participation of people. 4) Building knowledge and understanding. Performing good corporate governance benefits the people.

Keywords: Encouraging; Political; Local Politicians

บทนำ

ปัญหาสำคัญที่ทำให้การพัฒนาประเทศชาติไม่สามารถบรรลุผลโดยเต็มที่มีรายงานระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2559 พบว่านักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมามีข้อกล่าวหาเรื่องเรียนการทุจริตจำนวน 471 เรื่อง หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด 4 ลำดับแรก คือ องค์การบริหารส่วนตำบล 175 เรื่อง เทศบาล 165 เรื่อง หน่วยงานทางการศึกษา 45 เรื่อง และองค์การบริหารส่วนจังหวัด 20 เรื่อง (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) จังหวัดนครราชสีมา, 2562) จะเห็นได้ว่าหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนจะเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ดังนั้นแนวทางที่จะป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน การใช้อำนาจบทบาทหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบต่างๆ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักการเมืองท้องถิ่น

จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักจริยธรรมของนักการเมือง ประกอบด้วยจริยธรรม 3 ประการ คือ 1. ความดีงาม 2. ความถูกต้อง 3. ความเหมาะสม เพื่อเข้ามาเป็นแนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ควบคู่ไปกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือ “ขรവാสธรรม 4” ประกอบด้วย 1) สัจจะ แปลว่า จริง ตรง แท้ มีความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐาน เป็นคนจริงต่อความเป็นมนุษย์ของตน 2) ทมะ แปลว่า ฝึกตน ข่มจิต และรักษาใจ บังคับตัวเองเพื่อลดและละกิเลส และรักษาสัจจะ 3) ขันติ แปลว่า อุดหนุน ไม่ใช่เพียงแต่อุดหนุนกับคำพูดหรือการกระทำของผู้อื่นที่เราไม่พอใจ แต่หมายถึงการอดทนอดกลั้นต่อการบีบบังคับของกิเลส 4) จาคะ แปลว่า เสียสละ บริจาคสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน โดยเฉพาะกิเลสเพราะนั่นคือสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่กับตน ละนิสัยไม่ดีต่างๆ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2550; พระชาญชัย ติสสวโรและคณะ, 2563)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับ การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, 2550 และ 2560 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่แก่นักการเมืองท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งเป็นฝ่ายบริหารท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562) ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อมุ่งเน้นศึกษาในเรื่องของแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และหลักธรรมคำสอนทางจริยธรรมด้านปรัชญาและศาสนาจากเอกสาร ตำรา และคัมภีร์ทางศาสนาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาคือหลักธรรมที่เรียกว่า “ขรวาสธรรม 4” และการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเสริมสร้างหลักจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การได้หลักธรรมในการเสริมสร้างจริยธรรมที่เหมาะสมที่นักการเมืองท้องถิ่นที่ควรมีหรือควรประพฤติปฏิบัติ และประยุกต์หลักธรรมการเสริมสร้างในจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่นที่ดีและพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักธรรมในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา
- 3) เพื่อนำเสนอการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 334 แห่ง จำนวน 5,678 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2562) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา คำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 17 รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจากพระนักวิชาการศาสนา ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา ผู้เคยดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิในสังคมการเมือง นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องการปฏิบัติงานกับผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group) จำนวน 12 รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจาก พระนักวิชาการ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา ผู้ทรงคุณวุฒิในสังคมการเมือง นักวิชาการ จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ และเครื่องมือการบันทึก เพื่อค้นหาการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น การวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเนื้อหาของแบบสอบถามครอบคลุม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์แบบอรรถาธิบายและพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมาว่าด้วยจริยธรรมและคุณธรรมประกอบด้วย

ด้านความดีงาม นักการเมืองท้องถิ่นมีหลักคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักการสำคัญที่ว่าด้วยความดีงามที่อยู่ภายในจิตใจ ประกอบด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมกับประชาชนเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่กล้าแสดงออก มีวาทีศิลป์ อภัยภัยดี มีความยุติธรรม มีความเด็ดขาด ในการตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ขยันอดทน พุฒเพ ตั้งใจและเสียสละงานเพื่อส่วนรวม อุทิศเวลาให้กับงานอย่างเต็มที่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ร่วมกับชุมชนได้เป็นอย่างดี สร้างความรักความศรัทธาเป็นที่ไว้วางใจของชุมชนที่เกิดจากการยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

ด้านความถูกต้อง นักการเมืองท้องถิ่นปฏิบัติราชการตามภารกิจของหน่วยงานที่มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงาน มีการดำเนินการโดยเป็นธรรม เป็นไปตามกระบวนการมาตรฐานการให้บริการไม่เลือกปฏิบัติเมื่อได้รับการเสนอเงื่อนไขพิเศษหรืออุทธรณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตน กลุ่ม หรือพวกพ้อง มีความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน มีการปฏิบัติราชการตามภารกิจของหน่วยงานที่ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม จรรยาวิชาชีพ และมีระบบการต่อต้านการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นผลประโยชน์ส่วนรวม การบริหารงานบุคคล ยึดหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ราชการและตรงตามวัตถุประสงค์การใช้จ่ายงบประมาณ และความเป็นธรรมในการมอบหมายงาน ยึดหลักการคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานการปฏิบัติงานอีกด้วย

ด้านความเหมาะสม นักการเมืองท้องถิ่นดำเนินการปฏิบัติงานตามกรอบจริยธรรม ด้านความเหมาะสม นักการเมืองท้องถิ่นเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการชี้นำประชาชน นักการเมืองจึงควรมีจริยธรรมสูงกว่าประชาชนและอาชีพอื่น ๆ ต้องคำนึงถึงการปฏิบัติตามความเหมาะสมต่อประชาชน ให้ความสำคัญกับประชาชนต่อการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน จัดสรรเวลาไปพบปะประชาชน มีการสื่อสารกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ลงพื้นที่ไปพบปะประชาชน นักการเมืองควรมีจริยธรรมด้วยการสร้างความเชื่อมั่นต่อสมาชิกในองค์กรไม่ปกป้องคนผิด สร้างวัฒนธรรมขององค์กรด้วยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบขององค์กร เพื่อทำให้สังคมเป็นที่ยอมรับและต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

2. หลักธรรมในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

การประยุกต์หลักทศพิธราชธรรม 4 ในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ประกอบด้วย

การประยุกต์หลักสัจจะ (ซื่อสัตย์) นักการเมืองท้องถิ่นมีใจเป็นกลางในการบริหารงานด้วยความซื่อตรง โปร่งใส จริงใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี มีการวางแผนนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นแบบแผนและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด มีความยุติธรรมตามระเบียบวินัยข้อบังคับ ไม่ลำเอียงหรือมีอคติต่อผู้ใดผู้หนึ่ง

การประยุกต์หลักทมะ (การรู้จักข่มจิตใจ) นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักการปรับตัว พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องด้วยการใช้สติปัญญา สนับสนุนให้บุคลากรและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงาน รวมทั้งเป็นผู้มีน้ำใจ ใจเย็น สามารถควบคุมอารมณ์ได้แม้จะประสบกับปัญหา สามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

การประยุกต์หลักขันติ (อดทน) นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีความอดทน ทำหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นในจุดหมาย หนักแน่นใจดูแลและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรในองค์กรและประชาชนในท้องถิ่น เมื่อเกิดความเดือดร้อนจะต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อผลกระทบที่เกิดจากการบริหารงานในองค์กรทั้งจากผู้ร่วมงาน จากประชาชนและผู้ใต้บังคับบัญชา

การประยุกต์หลักจาคะ (เสียสละ) นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีความเสียสละอดทน มีความไว้วางใจไว้ปฏิบัติหน้าที่ต่อปัญหาตลอดเวลา มีความคิดก้าวหน้า ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดยืดหยุ่น ขยันหมั่นเพียร มีความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ เห็นประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ของตนเอง ไม่โกหกหลอกลวงประชาชน ให้สัญญาแก่ประชาชนไว้อย่างไรต้องกระทำได้อย่างที่สัญญาไว้กับประชาชนและที่สำคัญจะต้องยึดมั่นในหลักของธรรมาภิบาลสามารถบูรณาการหลักธรรมาภิบาลเข้าไปใช้แก้ไขปัญหาได้

3. นำเสนอการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองในท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

ด้านการสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ นักการเมืองท้องถิ่นในฐานะเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภาคภูมิใจในวิชาชีพ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อตรง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง ซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่น ในการบริหารงานต้องมีการกำกับดูแลให้ผู้บริหารและพนักงานของท้องถิ่นยึดหลักธรรมาภิบาล

ด้านการสร้างความตระหนักในจริยธรรม นักการเมืองท้องถิ่นเข้าสู่อำนาจทางการเมืองด้วยกลไกทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น การบริหารงานจะต้องตระหนักในจริยธรรมประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อ

บาป รวมไปถึงการเข้าใจถึงหลักธรรมาภิบาลในเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการองค์กรท้องถิ่นที่ดีและผลักดันให้มีการปฏิบัติตามธรรมาภิบาลในท้องถิ่น

ด้านการสร้างความร่วมมือในชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นมีเป้าหมายการทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด แก้ปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความโปร่งใส รวมทั้งเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความเป็นเจ้าของชุมชนและเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยนั่นเอง ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญจึงได้บัญญัติให้รัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจ นักการเมืองท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อประชาชนในท้องถิ่น รับผิดชอบต่อหน้าที่การผู้นำท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี เคารพกฎหมาย เคารพกติกาและสร้างจิตสำนึกให้เกิดธรรมาภิบาล โดยนักการเมืองท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักธรรมาภิบาลนำไปสู่การปฏิบัติด้วยการพัฒนาคนให้มีความพร้อมในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมาว่าด้วยจริยธรรมและคุณธรรมประกอบด้วย

ด้านความดีงาม นักการเมืองท้องถิ่นประกอบไปด้วยหลักการสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชน ควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรม ที่ว่าด้วยความดีงามที่อยู่ภายในจิตใจของนักการเมืองท้องถิ่น ที่เกิดจากการยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ดังนั้นนักการเมืองท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้มีบุคลิกที่กล้าแสดงออก มีวาทศิลป์ อหยาศัยดี มีความยุติธรรม อุทิศเวลาให้กับงานอย่างเต็มที่ สร้างความรัก ความศรัทธาเป็นที่ไว้วางใจของชุมชน สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2555) กล่าวว่า จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยด้านความดีงาม คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องด้วยการคิด

ด้านความถูกต้อง นักการเมืองท้องถิ่นปฏิบัติราชการตามภารกิจของหน่วยงานที่มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงาน มีการดำเนินการโดยเป็นธรรม เป็นไปตามกระบวนการมาตรฐานการให้บริการไม่เลือก

ปฏิบัติเมื่อได้รับการเสนอเงื่อนไขพิเศษหรือจูงใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตน กลุ่มหรือพวกพ้อง มีความปลอดภัยจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ ไชยสิทธิ์ แสงกุลส่ง และคณะ (2551) ได้วิจัยเรื่อง ข้อเสนอการเสริมสร้างจริยธรรมของนักการเมืองเพื่อการป้องกันการทุจริตในประเทศไทย พบว่า การเสริมสร้างจริยธรรมและการป้องกันการทุจริตนั้นมีแผนยุทธศาสตร์ชาติของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบการทุจริตแห่งชาติที่ได้วางยุทธศาสตร์และกำหนดกลไกเพื่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นรองรับ นอกจากนั้นยังจัดตั้งสำนักจริยธรรมและคุณธรรมเพื่อศึกษาและวางระบบความโปร่งใส

ด้านความเหมาะสม นักการเมืองท้องถิ่นดำเนินการปฏิบัติงานตามกรอบจริยธรรมด้านความเหมาะสม เพราะนักการเมืองท้องถิ่นเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการชี้นำประชาชน นักการเมืองจึงควรมีจริยธรรมสูงกว่าประชาชนและอาชีพอื่นๆ ต้องคำนึงถึงการปฏิบัติตามความเหมาะสมต่อประชาชน นักการเมืองควรมีจริยธรรมต่อองค์กรด้วยการสร้างความเชื่อมั่นต่อสมาชิกในองค์กรไม่ปกป้องคนผิดมีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามระเบียบขององค์กร สอดคล้องกับ วรียา ชินวรรณโณ และคณะ (2556) ได้วิจัยเรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ พบว่า ควรคัดเลือกผู้ที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ที่จะเป็นตำรวจการฝึกอบรมต้องจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ โดยจะต้องเน้นหนักด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้ที่จะมาเป็นตำรวจ การพิจารณาความเจริญก้าวหน้ากับผู้ปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ต้องพิจารณาด้วยความเป็นธรรม

2. ประยุกต์หลักธรรมในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

การประยุกต์หลักท้าวธรรม 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นการเสริมสร้างความสามัคคีประกอบด้วย

การประยุกต์หลักสัจจะ (ซื่อสัตย์) นักการเมืองท้องถิ่นมีใจเป็นกลางในการบริหารงานและมีความซื่อตรง โปร่งใส จริงใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี มีการวางแผนนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นแบบแผนและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

การประยุกต์หลักทมะ (การรู้จักข่มจิตใจ) นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักการปรับตัวพร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องด้วยการใช้สติปัญญา สนับสนุนให้บุคลากรและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงาน รวมทั้งเป็นผู้มีน้ำใจ ใจเย็น สามารถควบคุมอารมณ์ได้แม้จะประสบกับปัญหา สามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ และสามารถแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ได้

การประยุกต์หลักขันติ (อดทน) นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้มีความอดทน ทำหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นในจุดหมาย หนักแน่นใจดูแลและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่

บุคลากรในองค์กรและประชาชนในท้องถิ่น เมื่อเกิดความเดือดร้อนจะต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อผลกระทบที่เกิดจากการบริหารงานในองค์กรทั้งจากผู้ร่วมงาน จากประชาชนและได้บังคับบัญชา

การประยุกต์หลักจากะ (เสียสละ) นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีความเสียสละอดทน มีความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ เห็นประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ของตนเอง สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2550) กล่าวถึง ขรवास ธรรมว่า เป็นธรรมสำหรับขรवास ธรรมสำหรับการครองเรือน หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ประกอบด้วย 1. สัจจะ หมายถึง ความจริง ซื่อสัตย์จริงใจ พูดจริง ทำจริง 2. ทมะ หมายถึง การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัด นิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา 3. ขันติ หมายถึง ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย และ 4. จาคะ หมายถึง ความเสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้าง พร้อมทั้งจะรับฟังความทุกข์ความคิดเห็นและความต้องการของคนอื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่คับแคบเห็นแก่ตนหรือเอาแต่ใจตัว

3. นำเสนอการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองในท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

การนำเสนอการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองในท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ต้องนำหลักการการเสริมสร้างจริยธรรมนำมาประยุกต์ใช้กับนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติดังต่อไปนี้

การสร้างความรู้ความภาคภูมิใจในวิชาชีพ นักการเมืองท้องถิ่นในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีความซื่อตรง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง ซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับ สมหวัง โอซารส และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างจริยธรรม จรรยาบรรณของวิชาชีพตำรวจให้แก่นักเรียนนายสิบตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างจริยธรรม จรรยาบรรณของวิชาชีพตำรวจ ต้องสร้างความรู้ความภาคภูมิใจในวิชาชีพตำรวจ สร้างความตระหนักในการมีจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับตำรวจ สร้างความรู้ ความเข้าใจ ในหลักของคุณธรรม

การสร้างความรู้ความตระหนักในจริยธรรม โดยการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากเพราะมีผลต่อการบริหารงานท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับ อุดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ และ

คณะ (2556) ได้วิจัยเรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพตำรวจมีวัตถุประสงค์ พบว่า การคัดเลือกผู้ที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ที่จะเป็นตำรวจการฝึกอบรมต้องจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ โดยจะต้องเน้นหนักด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้ที่จะมาเป็นตำรวจ

การสร้างความร่วมมือในชุมชน โดยมีเป้าหมายให้การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด แก้ปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความโปร่งใส รวมทั้งเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความเป็นเจ้าของชุมชนและเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่น สอดคล้องกับ Lester, Milbrath and Goal (1977) กล่าวว่า การเข้าร่วมในการก่อตั้งกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของสังคมหรือร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะหรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้ที่มีบทบาทในชุมชนจึงเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูงและมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูง

การสร้างความรู้ความเข้าใจ ประชาชนและนักการเมืองต้องมีจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนในความเป็นคนไทยที่เกิดมาต้องตอบแทนคุณแผ่นดินมีสำนึกหน้าที่รับผิดชอบในฐานะพลเมืองของชาติโดยผู้นำท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น และมีจิตสำนึกให้เกิดธรรมาภิบาลขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนในท้องถิ่นต่อไป สอดคล้องกับ สมหวัง โอชารส และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างจริยธรรม จรรยาบรรณของวิชาชีพตำรวจให้แก่แก่นักเรียนนายสิบตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพการเสริมสร้างจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่แก่นักเรียนนายสิบตำรวจ มีความรู้ความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ ในการปฏิบัติงานด้วยหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย สอดคล้องกับทฤษฎีของ Huntington and Dominguez (1975) ที่ว่าด้วยการพัฒนาการเมือง เป็นกระบวนการที่จะนำสังคมไปสู่เป้าหมายใด ๆ ของระบบการเมือง ซึ่งอาจจะมีหลายเป้าหมายและขัดแย้งซึ่งกันและกันก็ได้ เช่น ถ้าเป้าหมายของสังคมถืออุดมการณ์ประชาธิปไตยรัฐบาลจะต้องส่งเสริมเสรีภาพ และความเสมอภาค สร้างความภาคภูมิใจให้กับนักการเมือง ตระหนักในความมีจริยธรรมให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในหมู่ประชาชน ก่อให้เกิดความร่วมมือในชุมชน ในการนี้รัฐบาลก็ต้องยอมเสียสมรรถภาพของระบบไปบ้าง ส่วนเป้าหมายอื่น ๆ ที่นักวิชาการมักจะอ้างถึงบ่อย ๆ เช่น การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับนักการเมือง ความชอบธรรมของระบบ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เสถียรภาพทางการเมือง สมรรถภาพของระบบการเมือง การสร้างความเป็นสถาบัน (Institutionalization)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยการเมืองระดับท้องถิ่น
2. ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนสนับสนุนนักการเมืองที่มีจริยธรรม มีคุณธรรมนำการเมือง
3. ควรมีนโยบายทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรมทางการเมือง
4. หน่วยงานงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำแผนเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองร่วมกับชุมชน
5. หน่วยงานงานภาครัฐควรสนับสนุนให้มีการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจริยธรรมนักการเมือง
2. ควรศึกษาอิทธิพลทางการเมืองต่อความยึดมั่นทางจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมือง
3. ควรศึกษาองค์ประกอบของหลักธรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานของนักการเมืองท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2555). *คู่มือการสร้างเครื่องวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2563). "สรุปข้อมูล อบท ทั่วประเทศ." สืบค้น 25 กรกฎาคม 2563, จาก <http://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>
- _____. (2563). *ระบบศูนย์ข้อมูลเลือกตั้งผู้บริหารสมาชิกสภาท้องถิ่นและทะเบียน อบท*. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2563, จาก <http://ele.dla.go.th>
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) จังหวัดนครราชสีมา. (2563). *รายงานปี พ.ศ. 2555 – 2559*. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.naewna.com>
- โฆสิตธิ์ แสงกุลสลง และคณะ. (2551). *ข้อเสนอการเสริมสร้างจริยธรรมของนักการเมือง เพื่อการป้องกันการทุจริตในประเทศไทย* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- พระชาญชัย ติสสุวิโสและคณะ. (2563). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 244-254.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *ธรรมานุญชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- วริยา ชินวรรณ และคณะ. (2556). *จริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมหวัง โอหารส และคณะ. (2560). รูปแบบการเสริมสร้างจริยธรรม จรรยาบรรณของวิชาชีพตำรวจให้แก่นักเรียนนายสิบตำรวจ. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 7(2), 207-301.
- อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์และคณะ. (2556). *จริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Huntington, S., & Dominguez, J.I. (1975). *Political Development*. Mass: Wesley.
- Lester, W. et al. (1997). *Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics*. Chicago: Rand McNally College Publishing Company.

Abstract

The objectives of this research article were to study the compensation payment management model of insurance company groups, to study factors affecting the development of compensation payment management model of insurance company groups and to propose the development of compensation payment management model of insurance company groups in line with the policy of the office of insurance commission applying mixed method: the quantitative research collected data from 450 samples with questionnaires and analyzed data with descriptive statistics. The qualitative research, data were collected by in-depth-interviewing from 18 key informants 10 participants focus group discussion to confirm the model and analyzed data by descriptive interpretation. Findings were found that: 1. Model comprise exogenous latent variable two variable be management and control and support endogenous latent variable two variable be compensation payment management and integration four idhipada. 2. The model was consistent with the empirical data with the chi-square value at 144.20, degree of freedom at 118, probability at 0.051, goodness of fit index was at 0.94, and root mean square error of approximation was at 0.041. Management have influence to efficiency of the compensation payment management model of insurance company groups with the statistical significance value at 0.01 respectively. Control and support no have influence to compensation payment management model of insurance company groups but to influence four idhipada with the statistical significance value at 0.01 have equal 50%. 3. The developed model consisted of two external latent variables, management, control and support and two internal latent variable: compensation payment management model of insurance company groups and four idhipada.

Keywords: Management; Compensation Payment Management; Policy

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยได้นำมาตรฐานการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย (Insurance Core Principles and Methodology (ICPs)) (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2555) ICP 19: พฤติกรรมการดำเนินธุรกิจ (Conduct of Business) มากำหนดเป็นนโยบายในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยด้านการจัดการสินไหม จัดทำเป็นแผนพัฒนาการประกันภัย ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2559-2563) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมประกันภัย ข้อ 3. ยกระดับพฤติกรรมทางการตลาดของระบบประกันภัย เพื่อให้ระบบประกันภัยมีการดำเนินการและให้บริการประชาชนด้วยความเป็นธรรมและประชาชนมีความเชื่อมั่น โดยดำเนินการยกระดับมาตรฐานระบบการจัดการสินไหม และการจัดการเรื่องร้องเรียนด้านประกันภัยที่เป็นธรรมมีประสิทธิภาพและมาตรฐานเดียวกัน พัฒนามาตรฐานของระบบงานและบุคลากรในการจัดการสินไหมและเรื่องร้องเรียน ผลักดันให้ภาคธุรกิจมีการนำระบบไปใช้อย่างสมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2559) โดยนำแผนพัฒนามาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยการออกประกาศ 3 ฉบับ เกี่ยวกับการบังคับให้บริษัทประกันภัยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัย คือ ฉบับที่ 1 ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการชดใช้เงิน หรือค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยของบริษัทประกันวินาศภัย พ.ศ.2559 (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2559) ฉบับที่ 2 ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการออกกรมธรรม์ประกันภัย การเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัย และการชดใช้เงิน หรือค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัย โดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2560 (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2560) และ ฉบับที่ 3 คือ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนกิจกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ การขอรับความเห็นชอบการใช้บริการบุคคลภายนอก และการรับรองระบบสารสนเทศ พ.ศ.2560 (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2560)

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยยังมีความไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งรูปแบบด้านกระบวนการบริหารจัดการและการยอมรับจากบุคลากรให้นำไปปฏิบัติตามอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดปัญหาข้อพิพาทการเจรจาเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหลายประการ เช่น การจ่ายค่าเสียหายไม่ได้ตามที่

เรียกร้อง อันนำไปสู่การร้องเรียนต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยเป็นจำนวนมากกว่าเก้าพันเรื่องในปี พ.ศ.2562 ซึ่งการนำนโยบายสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐมาบังคับใช้ให้กลุ่มบริษัทประกันภัยต้องปฏิบัติตามในปัจจุบัน กระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ และยังไม่อาจทราบได้ว่ากลุ่มบริษัทประกันภัยจะเต็มใจมีความพร้อมที่จะนำแนวคิดนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติอย่างจริงจังหรือไม่

จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย โดยนำแนวคิดทฤษฎีการบริหารด้านรัฐประศาสนศาสตร์ คือ ทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management-NPM) ตามแนวคิดของคริสโตเฟอร์ ฮูด (Christopher Hood) และทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management-NPM) ตามแนวคิดของออสบอร์น (David Osborne) และเกเบิล (Ted Gaebler) (สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, 2559) แนวคิดทฤษฎีการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ของ วอล์ทเทอร์ ชิวฮาร์ท (Walter Shewhart) (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2545) รวมถึงนำหลักพุทธธรรม อิทธิบาท 4 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2551) มาร่วมบูรณาการพัฒนารูปแบบมาตรฐานการบริหารจัดการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีจริยธรรม บรรลุเป้าหมายตามนโยบายและประกาศของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพและนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์นำมาสนทนากลุ่มเฉพาะ

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ หลังจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้ใช้บริการเรียกรถแท็กซี่ใหม่ทดแทนกับบริษัทประกันภัยผ่านสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย บริษัทสำรวจภัย และอยู่ซ่อมรถ รวมจำนวนทั้งสิ้น 16,500 คน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการพิจารณาจากความเหมาะสมของจำนวนค่าพารามิเตอร์ที่ทำการประมาณค่าภายใต้โมเดลตามสมมติฐานในกรอบแนวคิดที่ได้ศึกษาเอกสารและทบทวนวรรณกรรมตามแนวคิดของนักวิจัยด้านโมเดลการวิเคราะห์ลิสมัน (Lindeman et al, 1980) และ (Weiss, 1972) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 450 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 6 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ตอนที่ 2 การบริหารจัดการการชดเชยค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัย ตอนที่ 3 การบริหารจัดการ ตอนที่ 4 การกำกับและส่งเสริม ตอนที่ 5 หลักธรรม อิทธิบาท 4 และตอนที่ 6 แสดงความคิดเห็นปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผล ซึ่งผลจากการคำนวณโดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น (มัลลิกา บุญนาค, 2537)

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลจากประชาชนผู้ใช้บริการเรียกรถแท็กซี่ใหม่ทดแทนกับบริษัทประกันภัยผ่านสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย บริษัทสำรวจภัย และอยู่ซ่อมรถ จำนวน 450 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) (สุภางค์ จันทวานิช, 2549) และโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้บริหารและผู้บริหารบริษัทประกันภัย, ผู้บริหารและผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์, นักวิชาการด้านพุทธศาสนา จำนวน 18 รูปหรือคน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 การบริหารจัดการการชดเชยค่า

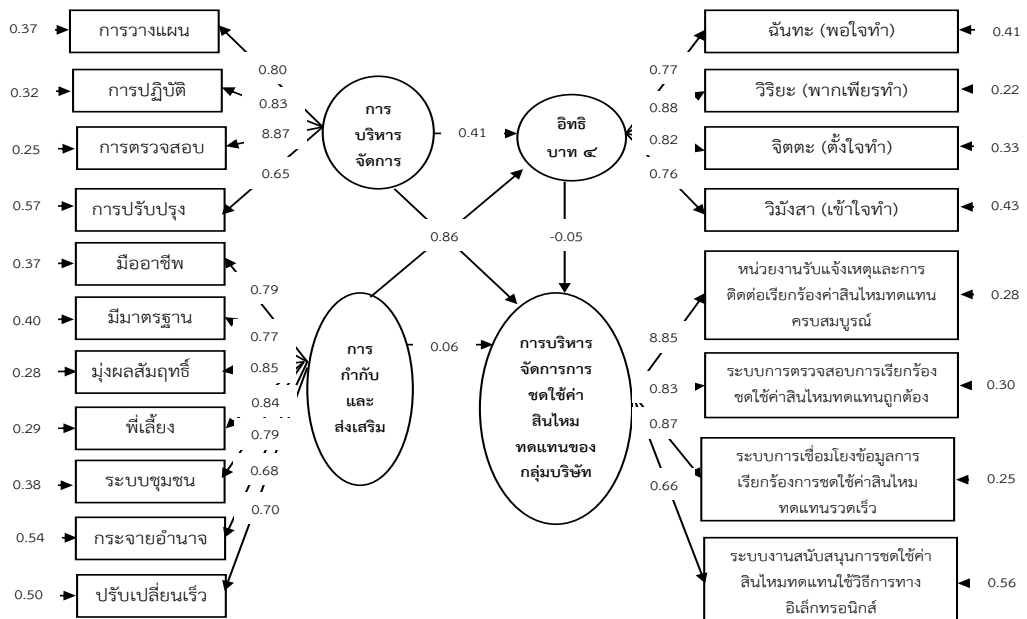
สินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัย ตอนที่ 3 การบริหารจัดการ ตอนที่ 4 การกำกับและส่งเสริม ตอนที่ 5 หลักธรรม อธิบาท 4

การเก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานบริษัทประกันภัย, ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์, นักวิชาการด้านพุทธศาสนา จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนาเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคธุรกิจประกันภัย บริษัทประกันภัย สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการรัฐประศาสนศาสตร์ และจากผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณานำเสนอให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยระยะที่ 1 (เชิงปริมาณ) พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี เป็นอันดับแรก ด้านระดับการศึกษาอันดับแรกจบการศึกษาปริญญาตรี ด้านสถานภาพสมรสมีจำนวนใกล้เคียงกันโดยอันดับแรกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะโสด ด้านอาชีพ พบว่า อันดับแรกมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ด้านสถานะฝ่ายการเรียกร้องค่าสินไหม พบว่า อันดับแรกเป็นฝ่ายผู้เอาประกันภัย ด้านบริษัทประกันภัยที่ติดต่อใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน พบว่า อันดับแรกคือ บริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด (มหาชน) รองลงมาคือ บริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน) ตามลำดับ
2. รูปแบบการบริหารจัดการการชดเชยค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัย ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ดังแผนภาพที่ 1

Chi-Square=144.20, df=118, P-value=0.05091, RMSEA=0.031

ภาพที่ 1 โมเดลการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัย
ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
ที่มา: ปัญญ์ณิสาร์ อองค์ปรัญญากุล (2563)

จากภาพที่ 1 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่า p-value มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.051 ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 144.20 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 118 ค่าสัดส่วนไค-สแควร์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.22 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.94 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.90 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.041 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.031 มีขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) เท่ากับ 222.94

3. ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R-SQUARE) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในพบว่ามีความเท่ากับ 0.72 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลคือ การบริหารจัดการ และการกำกับและส่งเสริม สามารถอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติตามหลักกฏธรรมาภิบาล 4 ได้ร้อยละ 72 และยังพบว่าสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในมีค่าเท่ากับ 0.75 แสดงว่าตัวแปรในโมเดลประกอบด้วย การบริหารจัดการ การกำกับและส่งเสริม และการปฏิบัติตาม

หลักอริยาบท 4 สามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผล การบริหารจัดการ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัย ได้ร้อยละ 75

ผลการวิเคราะห์ระยะที่ 2 (เชิงคุณภาพ) พบว่า

การนำหลักธรรมอริยาบท 4 เข้ามาบูรณาการกับศาสตร์ทางด้านตะวันตก โดยในโมเดลประกอบด้วย 4 ตัวแปรแฝง ได้แก่ การบริหารจัดการ การกำกับและส่งเสริม หลักอริยาบท 4 และการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัย เมื่อทำการวิเคราะห์หือทธิพล พบว่า การบริหารจัดการมีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัย ดังนั้นการที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยนั้น ต้องนำการบริหารจัดการจากการวิจัยครั้งนี้ไปกำหนดเป็นแผนงานพัฒนาการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนด้านต่าง ๆ ตามค่าอิทธิพลที่ได้จากการวิจัย นอกจากนี้ก็นำหลักธรรมอริยาบท 4 ที่ได้รับการยืนยันจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะเข้าไปกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาบุคลากรทั้งภายในและภายนอกของกลุ่มบริษัทประกันภัย และเมื่อทำการวิเคราะห์หือทธิพลทางอ้อม พบว่า การกำกับและส่งเสริมส่งผลต่ออริยาบท 4 ดังนั้นการที่จะกำกับและส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยนั้น ต้องนำหลักอริยาบท 4 จากการวิจัยครั้งนี้ไปกำหนดเป็นแผนงานการกำกับและส่งเสริมของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยให้กลุ่มบริษัทประกันภัยบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ตามนโยบายที่กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยค้นพบว่า สาเหตุที่ส่งผลให้กลุ่มบริษัทประกันภัยบริหารจัดการสินไหมทดแทนเป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เกิดจากปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านการกำกับและส่งเสริม ด้านการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และอริยาบท 4 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทั้ง 4 ข้อข้างต้นส่งผลให้กลุ่มบริษัทประกันภัยมีการจัดระบบการบริหารงานที่ดีและเป็นไปตามนโยบาย รวมถึงส่งผลให้บุคลากรมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน มีความเต็มใจ มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทรชัย สีสะใบ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโมเดลประสิทธิผลพุทธวิถีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร” จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

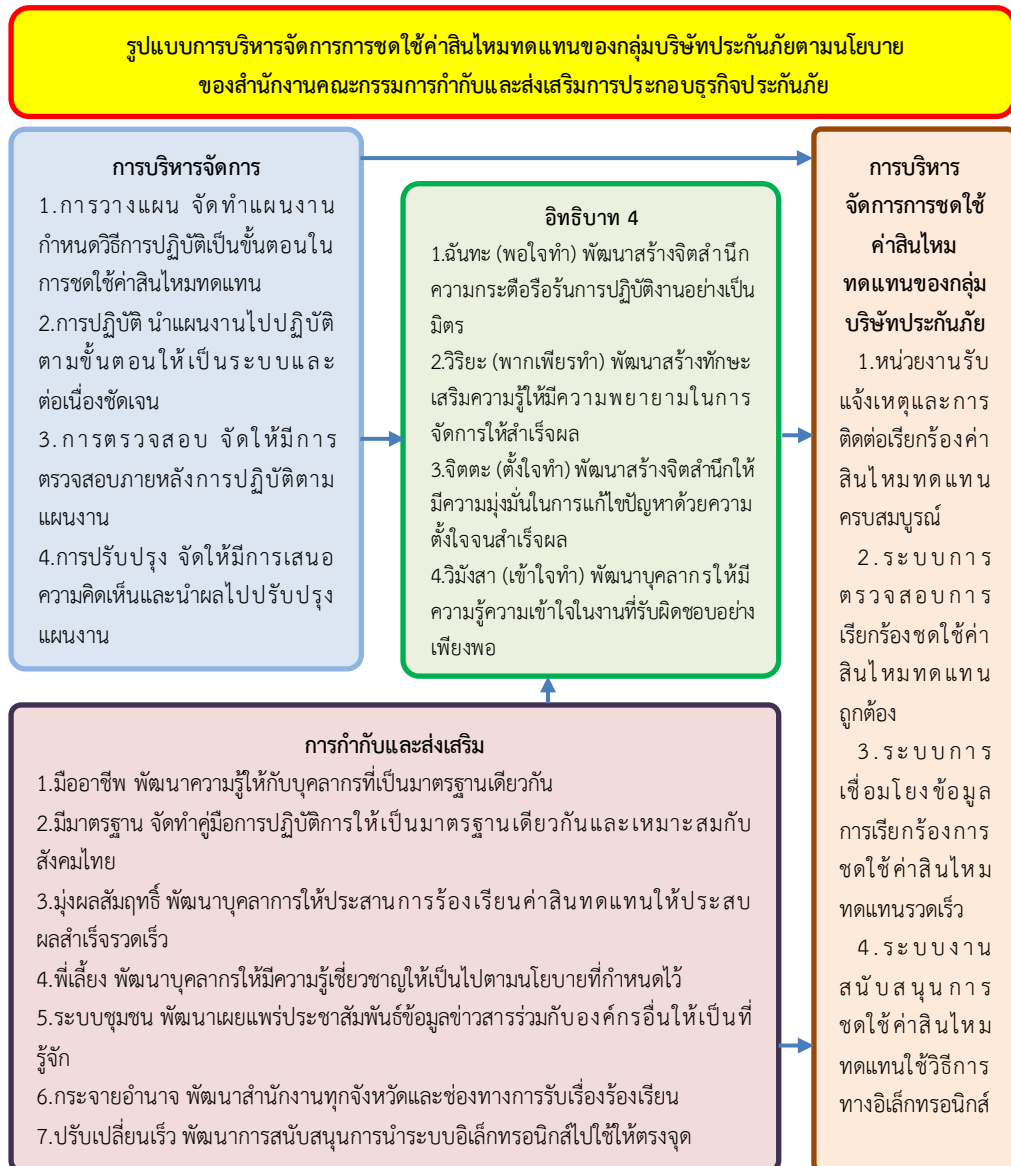
ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ และใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ประกอบด้วยมีใจรัก (ฉันทะ) พากเพียรทำ (วิริยะ) ติดตามตรวจสอบ (จิตตะ) รอบคอบแก้ไข (วิมังสา) เพื่อนำไปสู่ประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีเปรม นนทสิทธิ์ (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ความสำเร็จของการประยุกต์ใช้การบัญชีต้นทุนคุณภาพของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO 9000 ในประเทศไทย” จากผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมองค์กรการรับเอาและประยุกต์ใช้ระบบการบริหารงานคุณภาพ การจัดสรรทรัพยากร และการสนับสนุนด้านกายภาพและการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของการประยุกต์ใช้การบัญชีต้นทุนคุณภาพ นอกจากนี้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานจริงในภาคธุรกิจ เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการนำเอาการบัญชีต้นทุนคุณภาพมาประยุกต์ใช้ในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชิต ปุริมาตร (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง “สมรรถนะการให้บริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในกำกับของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” จากผลการวิจัยพบว่า หลักอิทธิบาท 4 ทำให้จิตใจมีความสมดุลมั่นคง มีความเชื่อมั่นในงาน มีความเพียรพยายาม มีสติระลึกรู้ได้ มีความตั้งมั่นไม่หวั่นไหวแม้เกิดปัญหาอุปสรรค

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยได้องค์ความรู้ดังนี้

1. การบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยสามารถประเมินได้จาก 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) หน่วยงานรับแจ้งเหตุและการติดต่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนครบสมบูรณ์ 2) ระบบการตรวจสอบการเรียกร้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนถูกต้อง 3) ระบบการเชื่อมโยงข้อมูลการเรียกร้องการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนรวดเร็ว 4) ระบบงานสนับสนุนการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หากการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัย มีปัจจัยทั้ง 4 ข้อนี้ สามารถบ่งบอกได้ว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ได้ต้องนำปัจจัยการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ การปรับปรุง มาใช้ในกระบวนการบริหารจัดการของกลุ่มบริษัทประกันภัย และนำปัจจัยการกำกับและส่งเสริมประกอบด้วย มีมาตรฐาน มุ่งผลสัมฤทธิ์ ทั่วถึง ระบบชุมชน กระจายอำนาจ ปรับเปลี่ยนเร็ว มาใช้ในการกระบวนการกำกับและส่งเสริมของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยในการดูแลสนับสนุนการบริหารจัดการการ

ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัย และนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ (พอใจทำ) วิริยะ (พากเพียรทำ) จิตตะ (ตั้งใจทำ) วิมังสา (เข้าใจทำ) มาร่วมบูรณาการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มบริษัทประกันภัยและสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย
ที่มา: ปญฺญณิสาริ์ องค์ปรัชญากุล (2563)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ด้านการบริหารจัดการ บริษัทประกันภัยนำหลักการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ การปรับปรุง มาใช้พัฒนากระบวนการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินทดแทนต่อไป และพัฒนาบริการงานการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ลูกค้าเพิ่มขึ้นสร้างความประทับใจเหนือความคาดหมาย

2. ด้านการกำกับและส่งเสริม สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยนำหลักทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) มีมาตรฐาน มุ่งผลสัมฤทธิ์ ปลอดภัย ระบบชุมชน กระจายอำนาจ ปรับเปลี่ยนเร็ว มาใช้ในกระบวนการกำกับและส่งเสริมในการดูแลสนับสนุนการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัย

3. ด้านหลักอิทธิบาท 4 มาร่วมบูรณาการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มบริษัทประกันภัยและสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

4. บริษัทประกันภัยควรพัฒนานำระบบทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ครบถ้วนสมบูรณ์

5. สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยควรพัฒนาการบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพโดยนำหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่และหลักอิทธิบาท 4 บูรณาการกำกับและส่งเสริมการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัทประกันภัยด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เชิงสาเหตุเพื่อนำมาสร้างตัวชี้วัดให้ครอบคลุมการกำกับและส่งเสริม นำมาศึกษาความสัมพันธ์จะได้ตัวแปรและองค์ประกอบที่ชัดเจนมากขึ้น

2. ควรนำหลักธรรม อิทธิบาท 4 ไปศึกษากับสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เพราะจากการศึกษาในครั้งนี้ไม่พบว่าตัวแปรอิทธิบาท 4 มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เนื่องจากอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมการบริหารจัดการที่นำมาบูรณาการพัฒนาระบบงานและบุคลากรได้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- นางลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีเปรม นนทสิริรักษ์. (2554). ความสำเร็จของการประยุกต์ใช้การบัญชีต้นทุนคุณภาพของบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO 9000 ในประเทศไทย. *สุทธิปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 22(67), 1-16.
- ปัญญมณีสาร์ องค์กรปรัชญากุล. (2563). *การพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของกลุ่มบริษัท ประกันภัยตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย* (ดุชนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.
- พิชิต ปุริมาต. (2557). *สมรรถนะการให้บริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มัลลิกา บุญนาค. (2537). *สถิติเพื่อการตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2545). *การจัดการคุณภาพ*. อุบลราชธานี: พิมพ์ลักษณ์.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (2555). *คู่มือปฏิบัติงานสำหรับนายหน้าประกันชีวิต หลักสูตรขอต่ออายุใบอนุญาตนายหน้าประกันชีวิต ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย.
- _____. (2559). *แผนพัฒนาการประกันภัย ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2559–2563)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย.
- _____. (2559). *ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยเรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการชดใช้เงิน หรือค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัยของบริษัทประกันวินาศภัย พ.ศ.2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย.
- _____. (2559). *ประกาศคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยเรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการออกกรมธรรม์ประกันภัย การเสนอขายกรมธรรม์ประกันภัยและการชดใช้ เงิน หรือค่าสินไหมทดแทนตามสัญญา*

- ประกันภัย โดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบ ธุรกิจประกันภัย.
- สุภัทรชัย สีสะใบ. (2562). *การพัฒนาโมเดลประสิทธิภาพผลพทุทธิวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนการเกษตร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2549). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2559). แนวทางการศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 10(1), 26-29.
- Lindeman, R.H. et al. (1980). *Introduction to Bivariate and Multivariate Analysis*. Scott Foresman: Glenview. IL.
- Weiss, R. (1972). *The Provision of Social Relationship*. In Z. Rubin (Ed). *Doing Unto others* Englewood Cliff. N. J : Prentice-Hall.

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารงาน ของกรมแพทย์ทหารบก*

THE CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF ADMINISTRATIVE EFFECTIVENESS OF THE ROYAL THAI ARMY MEDICAL DEPARTMENT

สาธิต ทิพย์มณี, กฤษ เพิ่มทันจิตต์, สุรพล สุธะพรหม

Satit Tipmanee, Kit Phoemthanchit, Surapon Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: satit_tipmanee@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงาน ปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และนำเสนอโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทย์ทหารบกที่มีประสิทธิผล การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 430 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติไคสแควร์ และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 17 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$, $S.D.=0.489$) 2. ปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารงานของกรมการแพทย์ทหารบก ได้แก่ปัจจัยด้านการบริหารและการบูรณาการทศพิธราชธรรม ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงร้อยละ 72 และอิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 12 และ 3. การสังเคราะห์จากผลการวิจัย ได้แนวคิดการบริหารงานแบบมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมที่สำคัญๆ มาเป็นแนวทางในการบริหารงาน ได้แก่ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ เพียรพยายาม และการเสียสละ หรือโดยรวมเรียกว่า หลัก JHAS ซึ่งหากการบริหารงานยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวแล้ว จะทำให้ การบริหารงานขององค์กรนั้น ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งยังเป็นเกราะป้องกันในการกระทำผิดกฎหมายด้วย

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ; ประสิทธิภาพ; ทศพิธราชธรรม

Abstract

The objectives of this research article were to study the administrative effectiveness, the causal relationship factors and propose a

* Received August 5, 2020; Revised September 12, 2020; Accepted October 1, 2020

causal model for integrating Buddhist principles for the administration of the Royal Thai Army Medical Department. Methodology was the Mixed Methods Research; The quantitative research used the sample consisted of 430 people. The data were analyzed by using statistics of frequency, percentage, mean, and standard deviation and Chi-square statistics. For the qualitative research; data were collected from 17 key informants by in-depth-interviewing. Findings were as follows: 1. The overall strategic effectiveness of the Royal Thai Army Medical Department was at a high level, with an average of 3.95, standard deviation of 0.489. 2. Causal relationship factors on administrative effectiveness of the Royal Thai Army Medical Department were management factor and integrating of ten virtues with the direct effect of 72 percent and indirect effect of 12 percent. 3. Synthesis from the research findings; the concept of immune management should integrate important Buddhist principles in formulating management guidelines. The management guideline should including; Justice, Honest, Assiduousness, and Selflessness, referred to as the JHAS principles. If the administration applied the said principles, then the administration of the organization would succeed. It was also a protective shield against illegal activities.

Keywords: Causal Relationship; Effectiveness; Ten Virtues Principle

บทนำ

ยุทธศาสตร์กรมแพทย์ทหารบก พ.ศ. 2560 – 2564 (กรมแพทย์ทหารบก, 2560) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issue) จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ 1. การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง 2. การเป็นเลิศด้านบริการแพทย์ในที่ตั้ง 3. การเป็นเลิศด้านบริการแพทย์ในสนาม 4. การมีบทบาทนำด้านการแพทย์ทหารในภูมิภาค (สำนักยุทธศาสตร์, 2562)

จากประเด็นยุทธศาสตร์ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่กรมแพทย์ทหารบก จะต้องหาแนวทางในการบริหารงานของกรมแพทย์ทหารบกให้ เกิดผลสัมฤทธิ์ที่จะทำให้ บรรลุเป้าประสงค์และวิสัยทัศน์ของกรมแพทย์ทหารบก (กองยุทธการและการข่าว, 2562) ผู้วิจัยซึ่งเป็นกำลังพลซึ่งปฏิบัติงานในกรมแพทย์ทหารบกและเป็นส่วนหนึ่งในการ ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ของกรมแพทย์ทหารบก ดังนั้นการหาแนวทางดังกล่าวเป็น ปัญหาสำคัญอย่างยิ่ง จึงได้ดำเนินการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการบริหารงานตามแผน

ยุทธศาสตร์ให้ประสบผลสำเร็จ และนำเสนอแนวทางการบริหารงานเพื่อให้กรมแพทยทหารบกได้ใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต รวมทั้งการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ามาช่วยในการบริหารงาน (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2539; ถนัด ไชยพันธ์, 2561; ญัฐปราชัย ชัยสินคุณานนท์, 2561) จะเป็นอีกแนวทางที่จะช่วยเสริมให้การบริหารงานของกรมแพทยทหารบกประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น ซึ่งพุทธธรรมหรือคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น มีอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นเรื่องยากที่จะกล่าวได้ครบถ้วน ในเรื่องของการบริหารงานนั้นก็มีหลักธรรมซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานของกรมแพทยทหารบกได้แก่ ทศพิธราชธรรม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539; พระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาร จนทสฺสโร), 2561; สุนันทา สุเทศ, 2561)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนั้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก” การศึกษาครั้งนี้จะนำรูปแบบการสร้างโมเดลสมการโครงสร้างเข้ามาใช้ในการศึกษาและจะได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการกับศาสตร์ทางตะวันตกเพื่อให้เห็นถึงแนวการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก โดยจะศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก และบูรณาการหลักธรรม ทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาว่ามีอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม หรือโดยรวมต่อการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก หรือไม่ ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับโมเดลการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก และหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึก และการพัฒนาบุคลากรตามโมเดลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรได้ต่อไป

ทฤษฎีการจัดการตามหลักการบริหาร มีความเชื่อว่าการที่จะทำให้การทำงาน ขององค์การบรรลุเป้าหมาย จะต้องมีการกำหนดหน้าที่ของคนที่เป็นผู้บริหารและหลักการบริหารงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเฮนรี ฟาโยล (Fayol, 1930) มีแนวความคิดที่จะทำให้การบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์ ประการแรกนักบริหารต้องทำหน้าที่ทางการบริหาร เช่น การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordination) และการควบคุม (Controlling) จากที่ผู้วิจัยได้ทบทวน ความหมาย แนวคิด และทฤษฎี เพื่อทำให้ทราบข้อมูลของการบริหารให้มีความกระจ่างชัดมากยิ่งขึ้น ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด และข้อค้นพบจากผลงานวิจัยในบริบทต่าง ๆ ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น จากผลการสังเคราะห์ ข้อค้นพบจากผลงานวิจัยในบริบทปัจจัยที่มีอิทธิพล หรือมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อ

ประสิทธิภาพการบริหาร หรือสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดทฤษฎีของ เฮนรี ฟาโยล มีคุณลักษณะปัจจัยที่มีอิทธิพล หรือมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหาร หรือสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารของกรมแพทยทหารบกได้

การวัดผลสำเร็จในการบรรลุเป้าประสงค์ หรือความมีประสิทธิภาพของการบริหารงานของกรมแพทยทหารบกไว้ 4 ประเด็น กล่าวคือ ประเด็นการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ประเด็นการเป็นเลิศด้านบริการแพทย์ในที่ตั้ง ประเด็นการเป็นเลิศด้านบริการแพทย์ในสนาม และประเด็นการมีบทบาทนำด้านการแพทย์ทหารในภูมิภาค ทศพิศราชธรรม เป็นธรรมชาติสำหรับตัวผู้บริหารที่จะต้องมีความเป็นผู้นำ (พุทธทาสภิกขุ, 2549) เพราะคนเราทุกวันนี้ ขาดคุณธรรมและจริยธรรมมาก ฉะนั้นการบริหารงานทุกหน่วยงานต้องมีหลักธรรมนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลของการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดแนวทางเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการในการส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก.
3. เพื่อนำเสนอโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อขยายผลวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Method to Extend Quantitative Results) เพื่อเป็นส่วนเสริมและสนับสนุนให้งานวิจัยสามารถเกิดความชัดเจนลดข้อโต้แย้งและเป็นเหตุผลซึ่งกันและกัน

ประชากรสำหรับการวิจัย คือ กำลังพล และผู้บริหารของกรมแพทยทหารบก จำนวนรวมทั้งสิ้น 4,027 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ กำลังพล และผู้บริหารของกรมแพทยทหารบก และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) โดยใช้หลักความน่าจะเป็นในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Probability

Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) และกำหนดกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ตัวแทนเพื่อการวิจัยโดยขนาดตัวอย่างที่ต้องการจะเก็บรวบรวมเพื่อนำมาวิเคราะห์ มีจำนวน 430 คน

การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 430 ฉบับ สามารถเก็บ ข้อมูลกลับมาได้ 430 ฉบับและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปการ วิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการติดต่อทางโทรศัพท์เพื่อและขอเข้าพบ กำลัง พละดับผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเองเพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์ ของการวิจัย วิธีการสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม และการเก็บข้อมูลที่ต้องมีการบันทึกเสียง การถ่ายภาพ เพื่อนำมาประกอบการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทาง สังคมศาสตร์ โดยใช้ สถิติ ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อศึกษาลักษณะและการแจกแจงของตัว แปรที่ใช้ในการวิจัย 2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย แยกเป็น 2.1 การ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลเครื่องมือวัด โดยใช้โปรแกรม สำเร็จรูปทางสถิติ ในการหาค่า KMO (Kaiser-Meyer-okin Measure of Sampling Adequacy) ค่า Bartlett's Test of Sphericity และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) 2.2 การวิเคราะห์สมการโครงสร้างโดยการวิเคราะห์หัตถิพล (Path Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์สรุปการสัมภาษณ์เชิงลึก และ การสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เปิดโอกาสการแสดงความคิดเห็น อย่างอิสระเต็มที่ ในปัจจัย ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับ การบริหารงานกรมแพทยทหารบกและ หลักทศพิธราชธรรม

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก พบว่า ปัจจัยด้านการ บริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.489 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบผลการศึกษาดังนี้ การวางแผน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.96 การจัดหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 การบังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 4. การประสานงาน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 การ ควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักธรรมทศพิธราชธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.414 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบ

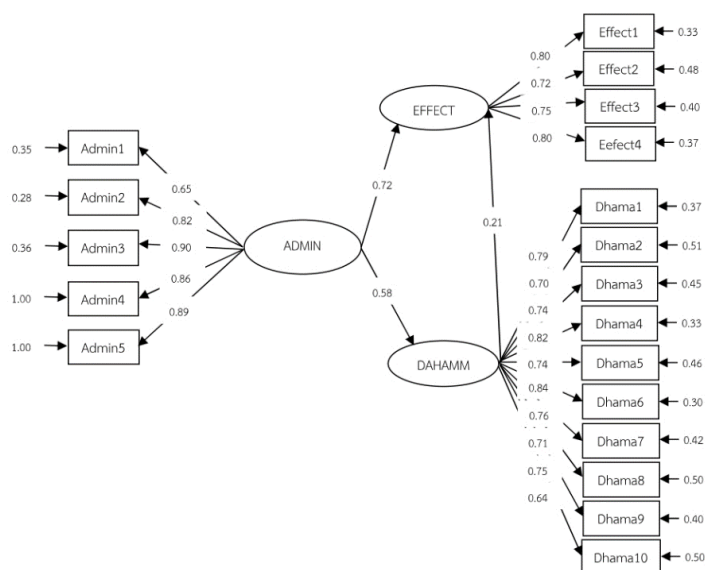
ผลการศึกษาดังนี้ การให้ทาน (ทาน) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 การอยู่ในศีล (ศีล) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 การเสียสละ (บริจาค) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ความเป็นผู้ซื่อตรง (อาชชวะ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ความสุภาพอ่อนโยน (มัททวะ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ความเพียรพยายาม (ตปะ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ความไม่โกรธ (อภักโกธะ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ความอดทน (ขันติ) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ความยุติธรรม (อวิโรธนะ) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านประสิทธิผลภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.413 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบผลการศึกษาดังนี้

การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 การเป็นเลิศด้านการบริการแพทย์ในที่ตั้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 การเป็นเลิศด้านการบริการแพทย์ในที่สนาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 การมีบทบาทนำด้านการแพทย์ทหารในภูมิภาคอาเซียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96

2. ปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทย์ทหารบก

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ประสิทธิภาพการบริการงานของกรมแพทย์ทหารบกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังปรับโมเดลการวิจัย

ภาพที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทย์ทหารบก หลังปรับโมเดล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยด้านการบริหารงาน และปัจจัยด้านหลักธรรม ทศพิทธาธรรม มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม ต่อประสิทธิผลการบริหารงานของกรม แพทย์ทหารบก ดังนี้

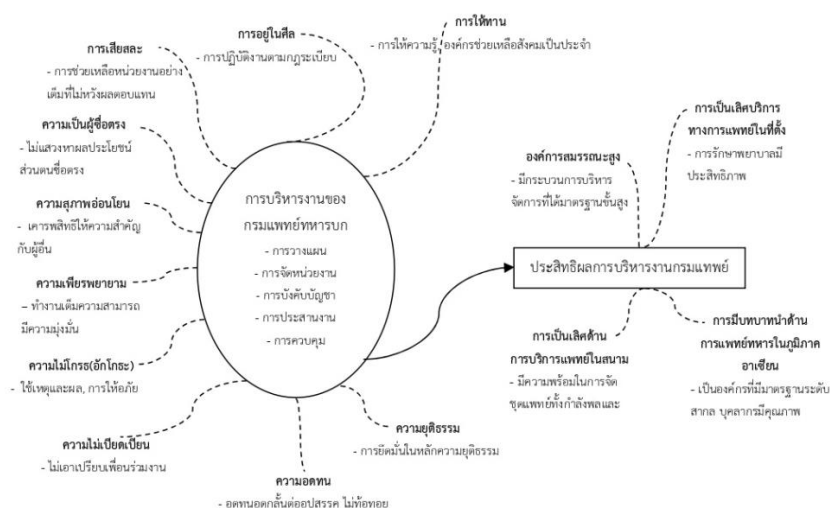
1. การบริหารงานของกรมการแพทย์ทหารบก

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมระหว่างตัวแปรในโมเดลพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานของกรมการแพทย์ทหารบก กับประสิทธิผลการบริหารงานกรมการแพทย์ทหารบก ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.84 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.72 และอิทธิพลทางอ้อม 0.12 เป็นอิทธิพลรวม 0.84 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงร้อยละ 72 และอิทธิพลทางอ้อมร้อยละ 12 ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานกรมการแพทย์ทหารบก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า การบริหารงานของกรมการแพทย์ทหารบกจะทำให้เกิดประสิทธิผลการบริหารงานกรมการแพทย์ทหารบก ขึ้นมาได้ต้องอาศัยการบูรณาการทศพิทธาธรรมเป็นหลักกำกับด้วย

2. การบูรณาการทศพิทธาธรรม (DHAMMA)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงระหว่างตัวแปรในโมเดลพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบูรณาการทศพิทธาธรรม (DHAMMA) กับประสิทธิผลการบริหารงานกรมการแพทย์ทหารบก (EFFECT) เป็นอิทธิพลทางตรง 0.21 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงร้อยละ 21 ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานกรมการแพทย์ทหารบก (EFFECT) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทย์ทหารบก

ภาพที่ 2 ทศพิทธาธรรมเพื่อประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทย์ทหารบก

การบริหารงานของกรมแพทยทหารบก

1. การวางแผน เป็นแนวทางสำหรับการทำงานในอนาคต โดยนำทรัพยากรและความสามารถของกำลังพลมาประกอบการวางแผน มีแผนงาน ทั้งระยะสั้นและระยะยาวครอบคลุมซึ่งเกิดขึ้นจากวิสัยทัศน์ของกรมแพทยทหารบก มีการทบทวนเพื่อปรับแผนงานและการประเมินผล รวมทั้งกำหนดกรอบแนวทางของการวางแผนงานให้ชัดเจน

2. การจัดหน่วยงาน มีการแตกแผนงานออกเป็นกิจกรรมที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย มีการจัดกลุ่มงานที่มีเป้าหมายเดียวกันเข้าเป็นหน่วยงานเดียว มีการจัดโครงสร้างการทำงานที่สอดคล้องกับการภารกิจ มอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของบุคลากร พัฒนาบุคลากร การจัดหน่วยให้มีขนาดเล็กลงแต่มีประสิทธิภาพสูง

3. การบังคับบัญชา มีการแจ้งเป้าหมายและนโยบายให้กำลังพลทราบ มีแนวทางการปฏิบัติและคำสั่งที่ชัดเจนเข้าใจง่าย มีแนวทางการปฏิบัติ และคำสั่งที่สอดคล้องกับงานที่มอบหมาย กำกับดูแลการทำงานด้วยความเข้าใจในอุปนิสัยและความรู้ความสามารถของกำลังพล สร้างแรงบันดาลใจให้กำลังพลมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย มีการกระจายอำนาจหรือมอบอำนาจตามความเหมาะสม

4. การประสานงาน องค์กรให้ความสำคัญกับการประสานงาน มีการประชุมเพื่อหารือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน องค์กรสนับสนุนกิจกรรมสัมพันธ์ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน จัดทำระเบียบวิธีปฏิบัติให้ประสานสอดคล้องกัน มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ มีการฝึกอบรมกำลังพลให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนและของหน่วยงาน นำสังคหวัตถุธรรมมาใช้ในการประสานงาน

5. การควบคุม กำหนดมาตรฐานการทำงานตามวัตถุประสงค์ของแผนงานวัดและรายงานผลการปฏิบัติงานตามที่เกิดขึ้นจริง ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ กำหนดกิจกรรม แผนงาน นโยบาย และแนวทางการปฏิบัติเพื่อแก้ไขมีมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนไปจากเป้าหมายอีกควบคุมกำกับด้วย การควบคุมภายใน การบริหารความเสี่ยงและการตรวจสอบภายใน

ประสิทธิผลตามยุทธศาสตร์กรมแพทยทหารบก

1. องค์กรการสมรรถนะสูง องค์กรมีการจัดการองค์ความรู้ (KM)อย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงกฎระเบียบและมีธรรมาภิบาลที่ดี มีผลงานวิจัย และนวัตกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อการกิจมีกระบวนการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐานขั้นสูง มีการพัฒนาวิชาชีพแต่ละวิชาชีพในองค์กร

2. การเป็นเลิศบริการทางการแพทย์ในที่ตั้งการรักษายาบาลมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ ปรับปรุงกระบวนการบริหาร การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์

ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในการให้บริการแพทย์ กำลังพลและครอบครัว มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี การจัดการฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

3. การเป็นเลิศด้านการบริการแพทย์ในสนาม มีความพร้อมในการจัดชุดแพทย์ทั้งกำลังพลและยุทโธปกรณ์ สามารถตอบสนองภารกิจได้ด้วยความรวดเร็วและทันเวลา กำลังพลที่ปฏิบัติราชการสนามมีอัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตลดลง การสนับสนุนด้านการแพทย์ทหาร ตอบสนองภารกิจของกองทัพบก หน่วยงานที่ปฏิบัติราชการสนามมีความพึงพอใจในการให้บริการแพทย์ในสนาม ชุดปฏิบัติการแพทย์เคลื่อนที่มีขนาดเล็ก คล่องแคล่วไว มีประสิทธิภาพสูง

4. การมีบทบาทนำด้านการแพทย์ทหารในภูมิภาคอาเซียน เป็นองค์กรที่มีมาตรฐานระดับสากล ประเทศสมาชิกอาเซียนมีความเชื่อมั่นในการบริการแพทย์ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับประเทศสมาชิกได้ มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารในภูมิภาคอาเซียน มีความพร้อมในการปฏิบัติการกิจสนับสนุนภารกิจในอาเซียน บุคลากรมีคุณภาพ มีความรู้ด้านภาษาหลายภาษา

หลักธรรมทศพิธราชธรรม

1. การให้ทาน (ทาน) การช่วยเหลือเป็นประจำ การให้ความรู้ องค์กรช่วยเหลือสังคมเป็นประจำ ส่งเสริมให้เกิดการเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การร่วมการทำบุญ มีส่วนร่วมในการทำบุญ

2. การอยู่ในศีล (ศีล) การปฏิบัติงานตามกฎระเบียบ มีการปฏิบัติธรรมรักษาศีล การปฏิบัติตนอยู่ในหลักธรรม เป็นคนดีของสังคม มีความประพฤติที่ดี สอนให้มีการทำบุญถือศีล

3. การเสียสละ (ปริจจาคะ) การช่วยเหลือหน่วยงานอย่างเต็มที่ การช่วยเหลือส่วนการเสียสละเพื่อสังคม การเสียสละโดยไม่หวังผลตอบแทน

4. ความเป็นผู้ซื่อตรง (อาชชวะ) การทำงานด้วยความซื่อสัตย์ ปฏิบัติงานตามกฎระเบียบ ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนซื่อตรง รายงานผลปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา

5. ความสุภาพอ่อนโยน (มัททวะ) การปฏิบัติต่อกันด้วยความสุภาพอ่อนโยน สุภาพอ่อนโยนเป็นประจำ ให้ความสำคัญกับผู้อื่น ประพฤติสุภาพอ่อนโยนเป็นนิสัย เคารพสิทธิของผู้อื่น

6. ความเพียรพยายาม (ตปะ) ทำงานเต็มความสามารถ ทำงานรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ละเอียดรอบคอบ มีความมุ่งมั่น ความต่อเนื่องในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

7. ความไม่โกรธ (อภฺโกธะ) ควบคุมสติ ใช้เหตุและผล การให้อภัย ยกย่องสรรเสริญผู้ที่ทำความดี พิจารณาตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยความรอบครอบ

8. ความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) ไม่เบียดเบียน ปฏิบัติงานเต็มความสามารถ ไม่เอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน การเอาเปรียบกันในสังคมเป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ ไม่ก่อความเดือดร้อน

9. ความอดทน (ขันติ) อดทนต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความมุ่งมั่นต่อการทำงาน ต้องผ่านอุปสรรคนั้นไปได้ อดทนอดกลั้นต่ออุปสรรค ไม่ท้อทอย มุ่งมั่นทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

10. ความยุติธรรม (อวิโรธนะ) เป็นเรื่องของทุกคน มีความเป็นธรรม ไม่คำนึงถึงแต่พวกพ้อง ความมีเหตุผล การใช้เหตุผล การยึดมั่นในหลักความยุติธรรม ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความยุติธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง การเป็นเลิศด้านการบริการแพทย์ในที่ตั้ง การเป็นเลิศด้านการบริการแพทย์ในที่สนามและการมีบทบาทนำด้านการแพทย์ทหารในภูมิภาคอาเซียน เนื่องจากปัจจัยการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิต ไชยพันธ์ (2561) พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเกิดจากปัจจัยด้านการปฏิบัตินโยบาย การพัฒนาองค์กร คุณภาพการให้บริการและแผนการพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

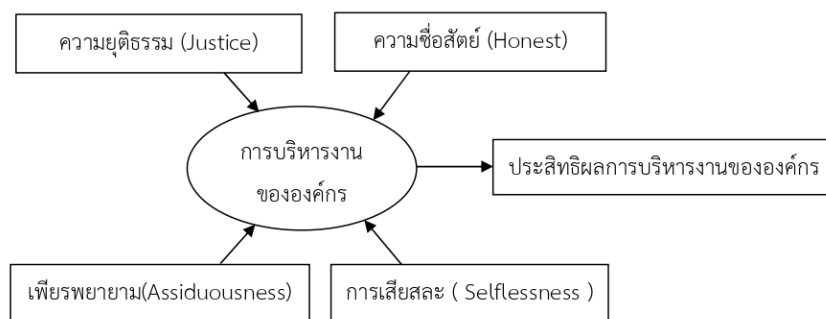
2. ปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิภาพการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานของกรมการแพทยทหารบก กับประสิทธิภาพการบริหารงานกรมการแพทยทหารบก จะทำให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารงานขึ้นมาได้ต้องอาศัยการบูรณาการทศพิธราชธรรมเป็นหลักกำกับด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทรี สุริยะรังษี (2560) พบว่า การนำทศพิธราชธรรม มาบูรณาการในการบริหารงานกับบุคคลต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและครองใจคนให้เกิดความพร้อมเพรียง ประองตองและร่วมใจกัน อันจะนำไปสู่ความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ ทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

3. การนำเสนอโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิภาพการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก สามารถนำรูปแบบการบูรณาการทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารงานของกรมแพทยทหารบกได้ อีกทั้งยังสามารถนำเสนอข้อค้นพบในการบริหารงานด้วย

หลักการบริหารงานแบบมีภูมิคุ้มกัน นำเสนอให้กรมแพทย์ทหารบกและองค์กรอื่นไปพัฒนารูปแบบการบริหารงานได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปกรณ์ มหากันธา (2559) พบว่า ทศพิธราชธรรม กำหนดลักษณะการบริหารที่พึงประสงค์ เพื่อเกิดประโยชน์ตน (องค์กร) เกิดประโยชน์ผู้อื่น (ประชาชน) และเกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย สามารถเป็นต้นแบบและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่องค์กรอื่น ๆ ต่อไป

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ได้องค์ความรู้จากการวิจัยสรุปได้แนวคิดการบริหารงานแบบมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งจะเป็นคำแนะนำในการบริหารงานโดยองค์กรต่างๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรได้

ภาพที่ 3 การบริหารงานแบบมีภูมิคุ้มกัน

การบริหารงานแบบมีภูมิคุ้มกัน เป็นการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมที่สำคัญๆ มาเป็นแนวทางในการบริหารงาน โดยการจะทำการใดๆ หรือใช้หลักการบริหารงานอะไรก็ตามต้องคำนึงหลักธรรมที่สำคัญได้แก่ ความยุติธรรม (Justice) ความซื่อสัตย์ (Honest) เพียรพยายาม (Assiduousness) และการเสียสละ (Selflessness) หรือโดยรวมเรียกว่าหลัก JHAS (ภาษาฮินดี อ่านว่า จาส แปลว่า กอด) ซึ่งหากการบริหารงานโดยยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวแล้วจะทำให้ การบริหารงานขององค์กรนั้น ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งยังเป็นเกราะป้องกันในการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. กรมแพทยทหารบกควรส่งเสริมให้หน่วยงานเป็นหน่วยงานเชิงพุทธ โดยการนำหลักทศพิธราชธรรม เข้ามาบูรณาการในการทำงานด้วย เพราะว่าจากการศึกษาหลักทศพิธราชธรรมมีส่วนในการเพิ่มประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทยทหารบก
2. กรมแพทยทหารบกควรให้การสนับสนุนบุคลากร การสนับสนุนงบประมาณ และการสนับสนุนด้านกำลังใจ ทั้งการยอมรับนับถือ คอยให้การช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ การสนับสนุนรางวัล กำลังใจจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน สนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารงานของกรมแพทยทหารบกให้เพิ่มมากขึ้น
3. จากองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย แนวคิดการบริหารงานแบบมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งจะ เป็นคำแนะนำในการบริหารงานโดยองค์กรต่างๆสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์กรได้ ซึ่ง การบริหารงานแบบมีภูมิคุ้มกัน โดยคำนึงหลักธรรมที่สำคัญได้แก่ ความยุติธรรม (Justice) ความซื่อสัตย์ (Honest) เพียรพยายาม (Assiduousness) และการเสียสละ (Selflessness) ซึ่งหากการบริหารงานโดยยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวแล้วจะทำให้ การบริหารงานขององค์กรนั้น ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งยังเป็นเกราะป้องกันในการกระทำผิด กฎหมายหรือศีลธรรมอันดีด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการวิจัยและพัฒนาหลังจากนำโมเดลนี้ไปใช้งานจริง และทำการขยาย ผลการวิจัยไปในหน่วยงานอื่นๆที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพื่อยืนยันโมเดลนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมแพทยทหารบก. (2560). บันทึกข้อความ ที่ กท 0446.15/327 ลง 9 ส.ค. 60. เรื่อง ขออนุมัติยุทธศาสตร์ กรมแพทยทหารบก พ.ศ.2560 – 2564.
- กองยุทธการและการข่าว กรมแพทยทหารบก. (2562). ภารกิจการจัดหน่วยกรมแพทยทหารบก. สืบค้น 12 ธันวาคม 2562, จาก <http://www.amed.go.th/2013-06-20-07-01-33>.
- กองยุทธศาสตร์ กรมแพทยทหารบก. (2562). แผนยุทธศาสตร์ กรมแพทยทหารบก. สืบค้น 12 ธันวาคม 2562, จาก <http://www.amedstgy.com/strategicmap>
- ณัฐปราย ชัยสินคุณานนท์. (2561). การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(3), 260 – 272.

- ถนัด ไชยพันธ์. (2561). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผล ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(3), 76 – 89.
- ปกรณ มหากันธา. (2559). รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมมาจารย์ (ประสาร จนทสาร์). (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้บริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(3), 147 – 162.
- พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2539). *คุณธรรมสำหรับนักบริหาร*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). *ทศพิธราชธรรม*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุนทร สุริยะรังษี. (2560). *การศึกษาแนวคิดและวิธีปฏิบัติของเครือข่ายบัณฑิตอาสาในภาคเหนือ* (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.
- สุนันทา สุเทศ. (2561). ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(3), 178 – 192.
- Fayol, H. (1930). *Industrial and General Administration*. New York: Mc-Graw Hill.

การพัฒนาการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้เพื่อการเพิ่ม
ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมทางหลวง*

DEVELOPMENT BIG DATA BASE FOR EFFECTIVENESS
ENHANCEMENT OF THE HIGHWAY DEPARTMENT

วิศิษฐ์สร เอกกิตตินันท์, สุรพล สุษะพรหม, เกียรติศักดิ์ สุขเหลืออง
Wisitsorn Ekkittinan, Surapon Suyaprom, Kiattisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: lujimano6-6@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้ 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้ และ 3. นำเสนอรูปแบบการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมทางหลวง โดยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 430 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 17 รูปหรือคน เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ และรูปแบบสมการโครงสร้าง การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และการพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1. มีการใช้งานฐานข้อมูลในลักษณะของการนำข้อมูลดิบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานมารวบรวมไว้เพื่อทำการใช้งาน มีการนำส่งข้อมูลให้กับระบบตามช่วงเวลาเพื่อทำการอัปเดตฐานข้อมูล 2. ปัจจัยที่มีคะแนนสูงที่สุดคือ ปัจจัยด้านอิทธิบาท 4 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.86 รองลงมาคือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.67 3. รูปแบบสามารถใช้งานได้ในระดับบริหารหรือการจัดการ และสามารถนำไปใช้ได้กับระดับปฏิบัติการ ทำให้องค์กรสามารถใช้งานฐานข้อมูลขนาดใหญ่ได้ ทั้งนี้กรมทางหลวงมีฐานข้อมูลเป็นของตนเองอยู่แล้วสามารถที่จะพัฒนาให้กลายเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่

คำสำคัญ: รูปแบบการนำฐานข้อมูล; การเพิ่มประสิทธิภาพ; การปฏิบัติงานของกรมทางหลวง

Abstract

The objectives of this research article were: 1. To study the big data base application, 2. To study factors affecting the big data application and

* Received August 8, 2020; Revised October 10, 2020; Accepted December 22, 2020

3. Present a Model of big data application for effectiveness enhancement of the Department of Highways, applying the mixed research methods. The quantitative research, data were collected from 430 and analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and survey factor analysis and structural equation model. Descriptive statistics were used to analyze correlation coefficients with a high level statistics program to examine the consistency of the model and to analyze the effect sizes of direct and indirect variables. The qualitative research, data were collected from 17 key informants, structured-in-depth-interview script by face-to-face interviewing and from 10 participants in focus group discussion. Findings were as follows: 1. Big data base was used for effectiveness enhancement of the Department of Highways by using raw data collected from the operation to be used as big data. Since data within the big data were collected in retrograde but updating data of roads users to be more present. 2. Factors that affected the big data base application for the effectiveness enhancement of the Department of Highways with the highest scores was iddhipada 4 with the mean value at 3.86, Second factor was the work efficiency with the mean value at 3.67. 3. The model can be used only at the administrative or managerial levels, still not applicable at the operational level due to personnel at the operational level did not have authority to issue rules or policy for change. It was on the personal level and not be able to enforce the organization to utilize the big data base. The researcher designed the model based on the fact of the big organization such as the Department of Highways that had its own data base.

Keywords: Big Data Base Applied Model; Effectiveness; Enhancement of the Highway Department

บทนำ

ฐานข้อมูลขนาดใหญ่คือเครื่องมือที่ทรงพลังในการที่จะทำให้ประเทศสามารถพัฒนาได้อย่างก้าวกระโดด (วิชาญ ทราย์อ่อน, 2559) อีกนัยหนึ่งก็กล่าวได้ว่าเป็นดาบสองคมในเวลาเดียวกัน นั่นคือถ้าไม่สามารถที่จะทำการบริหารจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้

เกิดการใช้นานได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดการลงทุนที่ไม่เกิดประโยชน์อันใดขึ้นกับประเทศไทยเลยดังนั้นจึงสมควรที่จะค้นหาวิธีการ และแนวทางเพื่อให้ไม่เกิดการสูญเสียจากการลงทุนหรือทำให้การสูญเสียเหล่านั้นเกิดขึ้นน้อยที่สุด โดยจากการสังเกตและคิดวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ พบว่าปัญหาที่ได้กล่าวไปข้างต้นเหตุเกิดขึ้นจากมนุษย์ไม่ได้เกิดจากเครื่องจักร หรือการที่เป็นปัญหาของสภาวะทางจิตของมนุษย์อันส่งผลให้เกิดการกระทำที่ไม่แน่นอนและมีปัญหาเกิดขึ้นนั่นเอง ดังนั้นการนำหลักพุทธธรรมอันเป็นสิ่งจริงแท้ในโลกที่ได้รับการพิสูจน์และปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่องช้านานมาประยุกต์ใช้เพื่อหาแนวคิด แนวปฏิบัติอันจะนำไปสู่การจัดทำต้นแบบสำหรับการใช้งานได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศ โดยหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานให้ประสบความสำเร็จก็คือ หลักอริยบท 4 (ผดุง วรรณทอง, และคณะ, 2561; สยามพร พันธไชย, 2562; สุบัณฑิต จันทรสว่าง, 2562; สุนันทา กริชไกรวรรณ, 2562) ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาแบบการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้เพื่อการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมทางหลวง ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงกับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิผลการทำงานของกรมทางหลวงทั้งในปัจจุบันและแนวทางที่ได้มีการวางไว้ในอนาคต
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิผลการทำงานของกรมทางหลวง
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิผลการทำงานของกรมทางหลวง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมทางหลวง ได้กำหนดแนวทางการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการ พนักงาน ข้าราชการ และลูกจ้างประจำของกองทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง กรมทางหลวง จำนวน

430 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูปหรือคน ทบทวนวรรณกรรมตามแนวคิดของนักวิจัยด้านรูปแบบการวิเคราะห์ลิสเรล (LISREL) (Lindeman et al., 1980; Weiss, 1972)

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานข้าราชการ และลูกจ้างประจำของกองทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง กรมทางหลวง จำนวน 2,784 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 430 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารกรมทางหลวง ผู้บริหารกองทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง ผู้ปฏิบัติงานกรมทางหลวง ผู้ปฏิบัติงานด้านจราจร นักวิชาการด้านเทคโนโลยี นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวนรวม 17 รูปหรือคน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างขึ้นโดย ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือจากวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสร้างเครื่องมือการวิจัย นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงและนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Structured Interview) ทำการสัมภาษณ์โดยเจาะจงจำนวน 17 รูปหรือคนและการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 10 รูปหรือคน

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรถึงผู้บริหารกรมทางหลวงเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากบุคลากรในกรมทางหลวง นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับบุคลากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 430 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 430 ชุด หลังจากนั้นได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Structured Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (สูกางค์ จันทวนิช, 2549) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) การจำแนกข้อมูลในระดับจุลภาค การจำแนกข้อมูลระดับนี้แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์คำหลัก (Domain Analysis) กับการวิเคราะห์สารระบบ (Taxonomy Analysis) (สุรางค์ จันทวานิช, 2553) การวิเคราะห์คำหลัก การจำแนกข้อมูลในระดับมหภาค การจำแนกข้อมูลในระดับมหภาค เป็นการจำแนกข้อมูลตามเหตุการณ์ (Event) หรือการวิเคราะห์เหตุการณ์ตามเรื่องราว (Event Analysis) ที่ปรากฏ

ผลการวิจัย

1. การนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกรมทางหลวงทั้งในปัจจุบันและแนวทางที่ได้มีการวางไว้ในอนาคต

กรมทางหลวง ได้มีการใช้งานฐานข้อมูลในลักษณะของการนำข้อมูลดิบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานมารวบรวมไว้เพื่อทำการใช้งาน แต่เนื่องจากภายในฐานข้อมูลนั้นยังเป็นการเก็บข้อมูลแบบย้อนหลังหรือ มีการนำส่งข้อมูลให้กับระบบตามช่วงเวลาเพื่อทำการพัฒนาฐานข้อมูล จึงทำให้ข้อมูลบางส่วนเป็นข้อมูลที่ย้อนหลังมากกว่าข้อมูลแบบเป็นปัจจุบัน และยังพบอีกว่าแม้ข้อมูลจะมีลักษณะที่ไม่เป็นปัจจุบัน แต่ได้มีการพัฒนาข้อมูลบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้งานให้มีลักษณะที่มีความเป็นปัจจุบันมากขึ้น และองค์การได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการทำงานที่เน้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์อย่างมีหลักในเชิงวิชาการที่น่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจากรูปแบบเดิมนั้นคือการที่ผู้จัดการจะเป็นผู้คิดวิเคราะห์สรุปแผนงานเพียงผู้เดียว ในการประชุมแต่ละครั้งจะเป็นผู้จัดการที่จะออกมารายงานให้ผู้อื่นทราบและเป็นผู้คิดแผนงานแบบเบ็ดเสร็จ เปลี่ยนไปสู่การกระจายงานออกไปสู่ตำแหน่งอื่นโดยที่ปัจจุบันรองผู้จัดการหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้คิดแผนแล้วให้ผู้จัดการเป็นผู้ที่คอยติดตาม ควบคุม ดูแล และชี้แนะแนวทาง ซึ่งการเขียนแผนงานในลักษณะนี้เองที่เป็นส่วนช่วยผลักดันให้ผู้รับผิดชอบเริ่มเห็นความสำคัญของการจัดทำข้อมูล และจะกลายเป็นการส่งต่องานแบบต่อเนื่องที่เน้นการเก็บข้อมูลเป็นหลักมากกว่าเพียงทำงานตามแผนงานเพียงอย่างเดียว โดยแนวทางที่จะพัฒนาในอนาคตคือการพัฒนาฐานข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันให้กลายเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่โดยแท้จริง ที่จะเน้นการพัฒนาด้านบุคลากรภายในองค์การให้เกิดความรู้ความเชี่ยวชาญ มากกว่าการพัฒนาเพียงอุปกรณ์และเครื่องมือเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนมากกว่าการจ้างบุคคลภายนอกในการวางระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ และถึงแม้ว่าภายในองค์การจะเริ่มเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกรมทางหลวง

ปัจจัยความรู้ความเข้าใจในฐานข้อมูลขนาดใหญ่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.415 ถึง 0.849 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ด้านความแปรปรวนของข้อมูล (BIG4) และฐานข้อมูลขนาดใหญ่ด้านความหลากหลายของข้อมูล (BIG2) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.849 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ด้านปริมาณข้อมูล (BIG1) และ อิทธิบาท 4 พยายามทำ-พากเพียรทำ-วิริยะ (ITT12) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.415

ปัจจัยการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.371 ถึง 0.833 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ การบริหารจัดการด้านการตรวจสอบ (BBA3) และ ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ด้านความแปรปรวน (BIG4) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.833 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ อิทธิบาท 4 เข้าใจทำ-เข้าใจทำ-วิมังสา (ITT14) และการบริหารจัดการด้านการปฏิบัติ (BBA2) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.371

ปัจจัยประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.419 ถึง 0.771 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ประสิทธิภาพด้านการสร้างคัมค่า (EFF4) และ ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ด้านความแปรปรวน (BIG4) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.771 ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ประสิทธิภาพด้านระบบการทำงาน (EFF2) และ อิทธิบาท 4 ตั้งใจทำ-ตั้งใจทำ-จิตตะ (ITT13) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.419

3. การพัฒนารูปแบบการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกรมทางหลวง

รูปแบบสามารถใช้งานได้ในระดับบริหารหรือการจัดการ และสามารถนำไปใช้ได้กับระดับปฏิบัติการ ทำให้องค์กรสามารถใช้งานฐานข้อมูลขนาดใหญ่ได้ ทั้งนี้กรมทางหลวงมีฐานข้อมูลเป็นของตนเองอยู่แล้วสามารถที่จะพัฒนาให้กลายเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ได้ รวมไปถึงสามารถใช้งานและพัฒนาฐานข้อมูลนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบรูปแบบโดยอิงตามความเป็นจริงขององค์การขนาดใหญ่คือ กรมทางหลวง ที่จะมีฐานข้อมูลเป็นของตนเองอยู่แล้วเพียงแต่ไม่สามารถที่จะพัฒนาให้กลายเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ได้ รวมไปถึงไม่สามารถใช้งานและพัฒนาฐานข้อมูลนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ

อภิปรายผลการวิจัย

การนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกรมทางหลวงทั้งในปัจจุบันและแนวทางที่ได้มีการวางไว้ในอนาคต พบว่าในปัจจุบันมีการใช้งานฐานข้อมูลแล้วแต่ยังไม่สามารถนับได้ว่าเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ โดยได้มีการวางแผนไว้ว่าจะพัฒนาให้กลายเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ขององค์กรแต่ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ วิชาญ ทราย์อ่อน (2559) ที่ได้มีการกล่าวถึงการพยายามนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาใช้งานแล้วจากความร่วมมือกันของ NECTEC และกรมทางหลวง ซึ่งภายในตัวผลวิจัยยังได้แสดงให้เห็นว่าแม้ว่าจะมีการนำมาใช้งานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 แต่ในปัจจุบันกลับเหลือลักษณะแค่เพียงฐานข้อมูลไม่ใช่ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งอาจสามารถเป็นการบอกเป็นนัยได้ว่าการนำมาใช้ก่อนหน้านี้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของข้อจำกัดทางเมือง ความไม่เสถียรของการบริหารจัดการภายในประเทศ หรือเหตุอื่น ๆ อีกมากมายที่อาจต้องทำการศึกษาเชิงลึกลงไปอีกจึงจะสามารถระบุเหตุแท้จริงได้ และจากการที่องค์การเริ่มการปฏิรูปไปสู่ลักษณะของการนำข้อมูลมาใช้มากขึ้น เน้นการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการข้อมูล ซึ่งแม้ว่าจะยังไม่เต็มรูปแบบแต่ได้มีการริเริ่มแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ สาครรัตน์ นักปราชญ์ และ คัดนางค์ จามะริก (2559) ที่มีการกล่าวถึงการใช้ระบบ BI เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการฐานข้อมูลของภาครัฐ ที่จะช่วยให้เกิดการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่ายพร้อมทั้งรวดเร็ว เพราะระบบ BI (Business Intelligence) เป็นระบบกึ่งอัตโนมัติที่ทำการคำนวณผลลัพธ์ให้ตามคำสั่งของผู้ดูแล ซึ่งการจะสามารถใช้งานระบบ BI ได้อย่างเต็มรูปแบบนั้นจำเป็นต้องมีการทำให้ฐานข้อมูลทั้งหมดของภาครัฐเชื่อมต่อกันเป็นลักษณะของฐานข้อมูลเดียวหรือเป็นรูปแบบของฐานข้อมูลขนาดใหญ่อย่างสมบูรณ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกรมทางหลวง ตัวแปรปัจจัยด้านบริหารจัดการ ประกอบไปด้วย P-การวางแผน-Plan หรือการวางแผน D-การปฏิบัติ-Do การปฏิบัติ C-การตรวจสอบ-Check การตรวจสอบ A-การปรับปรุง-Act การปรับปรุง โดยพบว่าความสัมพันธ์ในการวิจัยเชิงปริมาณมีการแสดงถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ชัดเจน โดยเมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าสามารถสังเคราะห์ลักษณะของปัจจัยในการบริหารจัดการออกมาได้เป็น การบริหารจัดการแบบเปลี่ยนแปลง โดยสามารถแบ่งลักษณะที่ควรพิจารณาออกได้เป็น 5 ส่วน ได้แก่ การวางแผน การสร้างความยอมรับ การพัฒนาแนวทางปฏิบัติ การตรวจสอบผลการปฏิบัติการ และการพัฒนา ทั้งนี้แนวคิดนี้มีความสอดคล้องกับ Gulick & Luther (1937) ที่ได้มีการกล่าวไว้ถึงแนวคิดของ

POSDCoRB เป็นการเน้นการทำงานที่ต้องมีการสื่อสาร ประสานงาน และจัดการบุคลากรให้อยู่ในจุดที่ถูกต้อง รวมไปถึงการบริหารจัดการลักษณะของโครงสร้างภายในให้เป็นระบบทำงานได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Max Weber (1947) และ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2534) ที่ได้กล่าวถึง ทฤษฎีระบบราชการ อันเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารองค์การที่มีขนาดใหญ่มา ๆ ว่าต้องมีลำดับขั้นชัดเจน การตรวจสอบและทำงานอย่างมืออาชีพ เพื่อแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบของหน่วยงานให้เกิดการกระจายออกไปเป็นลำดับไม่รวมอยู่ในจุดใดจุดหนึ่งมากเกินไป อันส่งผลให้เกิดการทำงานที่ล่าช้าและเกิดความผิดพลาดขึ้นได้ และสุดท้ายมีความสอดคล้องกับ ยงยุทธ เกษสาคร (2549) ที่มีการกล่าวถึงลักษณะของผู้ผู้นำที่แตกต่างมีการส่งผลต่อองค์การที่แตกต่างกัน โดยความเหมาะสมของผู้ผู้นำในแต่ละรูปแบบนั้นส่งผลต่อลักษณะของการบริหารองค์การรวมถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์ที่แตกต่างกันด้วย โดยในปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาซึ่งเป็นการยืนยันว่าการมีผู้นำที่เน้นการบริหารงานแบบเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาย่อมนำไปสู่ผลลัพธ์ที่องค์การต้องการได้

รูปแบบการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกรมทางหลวง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแบบเปลี่ยนแปลงกับการใช้งานฐานข้อมูลขนาดใหญ่ เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของความรู้กับเครื่องมือ หมายถึงการที่ผู้ใช้งานที่ต้องการจะใช้งานฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อช่วยให้องค์การปฏิบัติการได้ดียิ่งขึ้น ย่อมแน่นอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเชิงการบริหารจัดการองค์การก่อนรวมถึงสามารถระบุได้ถึงจุดเด่นจุดด้อย ข้อที่ต้องทำการพัฒนาเร่งด่วนทั้งหมด แล้วจึงจะนำเครื่องมืออันเรียกว่าฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและตรงกับที่ต้องการ มิเช่นนั้นจะเป็นการนำมาใช้แบบที่สิ้นเปลืองทั้งเวลาและทรัพยากรมากกว่าจะสร้างมูลค่า โดยสอดคล้องกับ วิชาญ ทราโยอ่อน (2559) สาครรัตน์ นักปราชญ์ และ ศักนงค์ จามะริก (2559) และ กนกพรณ ชำนาญกิจ (2560) ที่ได้มีการกล่าวถึงการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาใช้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะมีการวางแผนทั้งการบริหารจัดการและยุทธศาสตร์ระยะยาว มิเช่นนั้นจะไม่สามารถทำให้ประสบความสำเร็จได้ ทั้งนี้ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแบบเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลนั้น มีลักษณะที่เห็นชัดอยู่แล้วเพราะโดยเนื้อแท้การบริหารจัดการคือการค้นหาแนวทางอันจะนำไปสู่การจัดการให้องค์การได้รับประสิทธิผลสูงสุด

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกรมทางหลวง ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ได้คือ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่ดูแลฐานข้อมูลกลาง มากกว่าให้แต่ละส่วนงานมีผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานเป็นผู้ดูแลฐานข้อมูล

2. ให้ทำการจ้างผู้เชี่ยวชาญมากกว่าการตั้งบุคลากรภายในดูแลตนเอง แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญนั้นทำการสอนและฝึกอบรมบุคลากรภายในให้กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญขององค์กร

3. กรมทางหลวงหากต้องการพัฒนาการใช้งานฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้เกิดประสิทธิผลภายในองค์กร ควรมีการนำหลักการที่แปลงมาจากหลักพุทธธรรมมาใช้

4. การใช้งานฐานข้อมูลขนาดใหญ่จะสามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลให้เกิดขึ้นได้ ต้องมีการวางระบบการใช้งานที่สอดคล้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยระดับลึกลงไปเชิงเทคนิคของการใช้งาน AI และ Deep Learning

2. ควรมีการใช้หลักพุทธธรรมอื่นเข้ามาผสมผสาน

3. ควรมีการทำซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างอื่นเพื่อตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลรูปแบบการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้สำหรับการเพิ่มประสิทธิผลการทำงานของกรมทางหลวง

เอกสารอ้างอิง

กนกพรรณ ชำนาญกิจ. (2560). การประยุกต์ใช้ Big Data ในการบริหารจัดการฐานข้อมูลทางการเงินการบัญชีของสหกรณ์ เพื่อยกระดับศูนย์วิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจและการเงินสหกรณ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2534). 100 ปี แห่งการปฏิรูประบอบราชาการ : วิวัฒนาการของอำนาจรัฐและอำนาจการเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผดุง วรรณทอง และคณะ. (2561). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารองค์กรเอกชนในจังหวัดนนทบุรี. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2), 99-110.

ยงยุทธ เกษสาคร. (2549). ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม. กรุงเทพฯ: วี เจ พรินต์ติ้ง.

วิชาญ ทรายอ่อน. (2559). Big data ในภาครัฐ เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สยามพร พันธไชย. (2562). รูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 8(2), 69-82.

สาครรัตน์ นักปราชญ์ และ คัคนางค์ จามะริก. (2559). การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในรูปแบบ Business Intelligence (BI) ในยุค Big Data. วารสาร กสทช, 9(1), 553 - 560.

- สุนันทา กริชไกรวรรณ. (2561). บูรณาการพุทธธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 55-69.
- สุบัณฑิต จันทรส์ว่าง. (2562). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 57-68.
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2549). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2553). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Gulick & Luther (1937). *Papers on the Science of Administration*. New York: Institute of Public Administration.
- Lindeman, R.H. et al. (1980). *Introduction to Bivariate and Multivariate Analysis*. Scott Foresman: Glenview. IL.
- Weber, M. (1947). *The Theory of Social and Economic Organizations*. New York: Free Press.
- Weiss, R. (1972). *The Provision of Social Relationship*. In Z. Rubin (Ed). *Doing Unto others* Englewood Cliff. N. J : Prentice-Hall.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ ของเทศบาลในจังหวัดลำพูน*

INTEGRATION OF BUDDHADHAMMA PRINCIPLE FOR ELDERLY POTENTIAL DEVELOPMENT OF MUNICIPALITY IN LAMPHUN PROVINCE

พระครูปลัดชาติชาย ญาณโสภณ, กฤษ เพิ่มทันจิตต์, สุรินทร์ นียมามงกูร

Phrakrupalad Chatchay Nānasobhano, Grit Permtanjit, Surin Niyamangkoon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: narin3470@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพผู้สูงอายุ ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพผู้สูงอายุ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลโม่เมือง ตำบลบ้านกลาง ตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน 380 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$) 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพผู้สูงอายุได้แก่ ปัจจัยการบริหาร หลักการมีส่วนร่วม และหลักไตรสิกขา ส่วนผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการบริหาร (X_1) หลักการมีส่วนร่วม (X_2) หลักไตรสิกขา (X_3) มีอิทธิพลต่อศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3. เทศบาลมีการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ โดยอบรมความรู้หลักของศีล 5 มีการไหว้พระ สวดมนต์ นั่งสมาธิ เดินจงกรม เจริญภาวนา และจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาปัญญาที่จะนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข ปฏิบัติสมณธรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน

คำสำคัญ: พุทธธรรม; การพัฒนาศักยภาพ; ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research article were to study the potential of the elderly, the factors affecting the potential of the elderly and propose

* Received August 20, 2020; Revised October 1, 2020; Accepted December 3, 2020

guidelines for developing the potential of the elderly of Municipality in Lamphun Province. Using Mix Methods Research. The sample used in this research was elderly people living in Umong Municipality. Ban Klang Sub-district Municipality Ton Thong Sub-district Municipality Mueang Lamphun District, Lamphun Province, amount 380 samples by using multi-stage sampling method. The instrument used for data collection was a questionnaire. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, and standard deviation, simple regression analysis. Qualitative research used in-depth interviews with 18 key contributors or people and performed content analysis. The results of the research were as follows: 1. Potential of the elderly of Municipality in Lamphun Province. With the average of the high level ($\bar{X}$ = 3.89). 2. Factors affecting the potential of the elderly of the Municipality in Lamphun province found that Administrative factors, principle of participation and the tri-sikha principle. Hypothesis testing results, it was found that the management factor (X1), participatory factor (X2), the tri-sikha principle (X3) significantly influenced the elderly potential of Municipality in Lamphun Province (Y). Statistics at level 0.01. 3. The municipality had integrated Buddhaddhamma principles for the development of the potential of the elderly in the field of precepts, which was the training of the core knowledge of the 5 precepts. In terms of meditation, there were prayers, meditation, walking meditation, meditation. Intelligence promotes activities that help improve physical health. The intellectual aspect is to promote activities that help develop wisdom that will be used in normal life. Practice meditation And Vipassana meditation.

Keywords: Buddhaddhamma Principle; Potential Development; Elderly

บทนำ

คำว่า “ผู้สูงอายุ” มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Elderly หรือ Ageing ในประเทศไทยได้บัญญัติขึ้น โดย พ.ร.บ.อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร เมื่อปี 2506 เนื่องจากที่ประชุมของผู้สูงอายุเห็นว่า ความแก่ หนุม ชรา ไม่มีอะไรเป็นเครื่องวัดและเครื่องขีดค้นกับทั้งไม่สมควรใช้คำว่าผู้ชรา เพราะจะทำให้รู้สึกหดหู่ จึงให้ใช้ คำว่า ผู้สูงอายุ ตั้งแต่นั้นมา โดยให้หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีความเสื่อมของร่างกายตามสภาพ มีกำลังถดถอยเชื่องช้าหรือเป็นผู้

ที่มีโรคสมควรจะได้รับ การช่วยเหลืออุปการะ (สุพัตรา สุภาพ, 2543) จากการศึกษาข้อมูล ประชากรโลก พบว่า ในปี พ.ศ. 2556 จำนวนประชากรโลกทั้งหมด 7,100 ล้านคน จัดเป็น ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 12 ซึ่งเรียกได้ว่า โลกได้ กลายเป็นสังคมสูงวัยแล้ว ซึ่งสาเหตุหลักของการมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นในสังคมมา จากอัตราการเกิดและอัตราการตายของประชากรลดลงด้วยความก้าวหน้าทางการแพทย์ เทคโนโลยีตลอดจนการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้คนสามารถมีอายุยืนยาว (คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2562)

สำหรับประเทศไทย ผลจากการคาดการณ์การของสำนักคณะกรรมการการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คาดว่า ในปี พ.ศ. 2566 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในประเทศไทยจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 14.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 21 ของประชากร ทั้งหมด ซึ่งเท่ากับว่าในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ และในปี พ.ศ. 2576 ประเทศไทยจะมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึง 18.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 29 ของประชากรทั้งหมด (คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2562) การเข้าสู่ สังคมผู้สูงอายุ โครงสร้างของประชากรเปลี่ยนแปลงไปมีสัดส่วนของผู้สูงอายุมากขึ้นย่อม ทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมและมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่ง ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจนั้น ได้แก่ ผลกระทบต่อการผลิตเพราะกำลังแรงงานน้อยลง ผลกระทบทางด้านการลงทุนและการออม ผลกระทบทางด้านผลผลิตหรือรายได้ ประชาชาติ และผลกระทบทางด้านการคลัง สำหรับผลกระทบทางด้านสังคม ได้แก่ ปัญหา ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ปัญหาทางด้านสภาพจิตใจ ปัญหาสุขภาพร่างกาย ดังนั้น ในการเตรียม ความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุควรจะร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะการ ร่วมกันกระตุ้นเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีการเตรียม วางแผนการออม การใช้ชีวิตในบั้นปลาย เตรียมสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ การปรับตัว ทางด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ รวมทั้งการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการลงทุนและการ ออมเพื่อเตรียมพร้อมเมื่อถึงวัยผู้สูงอายุ (สุโขทัยธรรมาธิราช, 2562)

การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ในทางพระพุทธศาสนาจะใช้หลักธรรมเป็นแนวทาง คือ หลักไตรสิกขา ซึ่งพระพุทธองค์ทรงแสดงหลักการศึกษาไว้ในพระไตรปิฎกว่า สิกขา 3 ประการ คือ 1) อธิศีลสิกขา 2) อธิจิต 3) อธิปัญญาสิกขา (อง.ตึก. (ไทย) 20/87/312) ไตรสิกขา 3 ประการนี้ เป็นหลักเพื่อฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญาให้ยิ่งขึ้นไป ซึ่งในการฝึกฝนอบรม เพื่อพัฒนาคนใน 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล พัฒนาด้าน จิตใจ เรียกว่า สมาธิ และพัฒนา ด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลมีการ ดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ ในการบริหารและพัฒนาคน

จังหวัดลำพูน มีจำนวนผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) สูงเป็นอันดับที่ 5 ของประเทศ และสูงเป็นอันดับ 2 ของภาค ซึ่งมีสัดส่วนการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จาก 65,950 คน หรือสัดส่วนร้อยละ 16.30 ของประชากรทั้งจังหวัดในปี 2555 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.82 (80,468 คน) ในปี 2559 และอยู่ในช่วงอายุ 60-69 ปี สูงถึงร้อยละ 60.88 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 70-79 ปี ร้อยละ 24.87 (สำนักงานสถิติจังหวัดลำพูน, 2562)

จากสถานการณ์ของผู้สูงอายุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ที่จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกัน ปัญหาของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ล้วนเป็นสิ่งที่บั่นทอน กำลังใจในการที่จะดำเนินชีวิตต่อไปของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุให้เกิดพลังและเกิดประโยชน์ทั้งต่อตัวผู้สูงอายุ ต่อสังคม และต่อการพัฒนาประเทศชาติอีกครั้ง ด้วยการศึกษาศักยภาพผู้สูงอายุ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพผู้สูงอายุ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประชาชนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลอุโมงค์ เทศบาลตำบลบ้านกลาง เทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง ลำพูน จังหวัดลำพูน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 380 ตัวอย่าง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหา ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบการ วิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) สำหรับการศึกษาเชิง

คุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป หรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน พบว่า ศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ และด้านร่างกาย ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ปัจจัยการบริหาร มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัสดุ (Materials) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านคน (Man) ด้านการจัดการ (Management) และด้านเงิน (Money) ตามลำดับ

2.2 หลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านร่วมรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านร่วมประเมินผล ด้านร่วมคิดรวบวางแผน ด้านร่วมตัดสินใจ และด้านร่วมปฏิบัติ ตามลำดับ

2.3 หลักไตรสิกขา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ศีล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ สมาธิ และด้านปัญญา ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย พบว่า ปัจจัยการบริหาร (X_1) หลักการมีส่วนร่วม (X_2) หลักไตรสิกขา (X_3) มีอิทธิพลต่อศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน พบว่า เทศบาลมีการ บูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน ดังนี้

3.1 การบูรณาการหลักไตรสิกขา ด้านศีล ด้วยการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศีล 5 เพื่อควบคุมความประพฤติอันเป็นการรักษาระเบียบวินัยการอยู่ร่วมกันในสังคม

3.2 การบูรณาการหลักไตรสิกขา ด้านสมาธิ มีการส่งเสริมกิจกรรมไหว้พระ สวดมนต์ ฟังนั่งสมาธิ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีจิตที่สงบ เบิกบาน แจ่มใส

3.3 การบูรณาการหลักไตรสิกขา ด้านปัญญา เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ วิเคราะห์ปัญหาและหาวิธีแก้ไขปัญหของตนเอง และสามารถใช้อย่างถูกต้องเพื่อช่วยเหลือ กิจกรรมทางสังคมได้ ทั้งนี้ เทศบาลควรพิจารณาส่งเสริมกิจกรรมของครอบครัวเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับบุตรหลาน เทศบาลควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ฝึกสมาธิด้วย

ตนเอง โดยการสวดมนต์ ไหว้พระ ฟังสมาธิ ทั้งช่วงเช้า ช่วงเย็น และก่อนนอนทุกวัน หรือ การฝึกสมาธิในทุกอิริยาบถแม้ขณะนอน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาผู้สูงอายุที่ครอบคลุมทั้งกลุ่ม ติดสังคม ติดบ้าน และกลุ่มติดเตียง/พิการ และเทศบาลควรส่งเสริมการฝึกปฏิบัติสมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อการพัฒนาจิตและปัญญาในขั้นที่สูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมให้มีสุขภาพกายที่แข็งแรง มีจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และมีสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ สร้างตัวตนให้เป็นผู้ที่มีคุณค่าในตนเอง ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เทศบาลได้ส่งเสริมนั้น ต้องใช้ความพร้อมของปัจจัยในด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านการเงิน ด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้การส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ บุญทัน ดอกไธสง และคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลไกการขับเคลื่อนศักยภาพขีดความสามารถของผู้สูงอายุโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม” พบว่า ศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุที่ตั้งในพุทธสถานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถผู้สูงอายุในการดูแลตนเองจะต้องประกอบ ปัจจัยด้านสถานที่ ปัจจัยด้านการเงิน ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านกิจกรรม ปัจจัยด้านสถาปัตยกรรม ปัจจัยด้านแผนพัฒนา ปัจจัยด้านนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการต่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการเพิ่มขีดความสามารถของผู้สูงอายุในการดูแลตนเอง รวมทั้งยุทธศาสตร์ชาติที่เน้นการให้ความสำคัญของการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีสุขภาพตามมาตรฐานสุขภาพผู้สูงอายุที่พึงประสงค์

จากการวิเคราะห์ปัจจัยการบริหาร พบว่า ปัจจัยการบริหาร โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวัสดุ (Materials) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านคน (Man) ด้านการจัดการ (Management) และด้านเงิน (Money) ตามลำดับ ซึ่งการนำปัจจัยการบริหารมาใช้ในการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูนนั้น จัดได้ว่า เทศบาลได้เลือกใช้เครื่องมือเพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ปัจจัยการบริหารทั้ง 4 ด้าน มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ภาณุภุชฎี พิเศษกุลชัย (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์รูปแบบการบริหารตามหลัก TQM เชิงพุทธ” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) ถือได้ว่าเป็นการจัดการที่สำคัญยิ่งและช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการของผู้บริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง การบริหารตามหลัก TQM เน้นความสำคัญในการพัฒนา

คุณภาพทั้งองค์กร โดยที่ทุกคนในองค์กรต้องมีส่วนร่วมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทั้งในด้านการบริหารองค์กร การบริหารการผลิต การบริหารการตลาด การบริหารลูกค้า การบริหารบุคคล และการบริหารการเงิน

จากการวิเคราะห์หลักการมีส่วนร่วม พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านร่วมรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านร่วมประเมินผล ด้านร่วมคิดรวมนวางแผน ด้านร่วมตัดสินใจ และด้านร่วมปฏิบัติ ตามลำดับ และการที่เทศบาลในจังหวัดลำพูนได้นำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุ นั้น แสดงให้เห็นว่าเทศบาลได้ตระหนักถึงประโยชน์สูงสุดที่ผู้สูงอายุพึงจะได้รับ และเห็นความสำคัญของการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุกับเทศบาล โดยกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล อันจะเป็นการส่งเสริมที่ดีต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกร) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคม เพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี ร่วมกับภาคีเครือข่าย อาทิ สาธารณสุข จังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ การดูแลสุขภาพทั้งทางกายและทางใจ แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ติดเหล้า และบุหรี่ โดยผลที่ได้รับจากการรณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิก เหล้า และบุหรี่ ผ่านกิจกรรม “อธิษฐานจิตเข้าพรรษาลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” นั้น ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

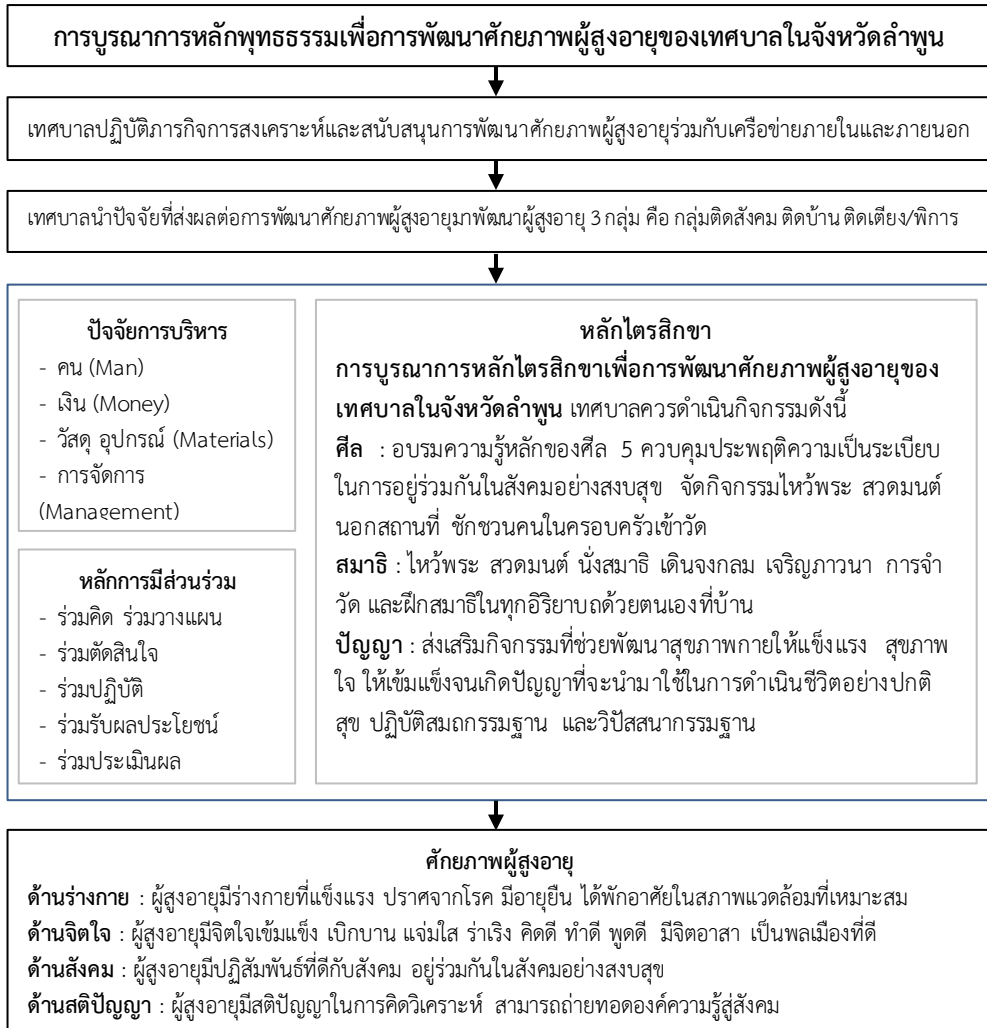
จากการวิเคราะห์หลักไตรสิกขา พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านศีล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ สมาธิ และด้านปัญญา ตามลำดับ จากการที่เทศบาลได้ประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ นั้น สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พิรญาณ โคตรชมภู (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเชิงพุทธบูรณาการ” ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาชีวิตผู้ต้องขังตามแนวพุทธ ตามหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น มีการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา และการปฏิบัติธรรมในโครงการเรือนจำธรรม ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในมิติของปัจเจกบุคคล และมิติของสังคม

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน พบว่า 1) ด้านศีล พบว่า ผู้สูงอายุต้องการอยู่ในครอบครัวที่ดี ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลาน ดังนั้น เทศบาลควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ชักชวนคนในครอบครัวให้

เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา จะเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันภายในครอบครัว ทำให้ผู้สูงอายุไม่โดดเดี่ยว ไม่ถูกทอดทิ้ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระครูสมุห์จิระชาติ พุทธรักษาโต และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรค คือ ผู้สูงอายุไม่ได้รับความเอาใจใส่จากลูกหลานอย่างเพียงพอ ต้องอาศัยสถานสงเคราะห์คนชราหรืออยู่เพียงลำพัง ดังนั้น เทศบาลจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านการพัฒนาและเสริมศักยภาพแก่กลุ่มผู้ดูแลผู้สูงอายุและสร้างความเข้าใจของบุคคลในครอบครัว ในชุมชน เรื่องการดูแลผู้สูงอายุร่วมกัน ส่งเสริมให้มีการอบรมในการให้บริการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน 2) ด้านสมาธิ พบว่า เทศบาลอบรมความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการฝึกสมาธิ และวิธีการฝึกสมาธิ เป็นการฝึกควบคุมอารมณ์เพื่อให้ผู้สูงอายุมีจิตที่สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ร้อนรุ่ม มีจิตที่เบิกบาน แจ่มใส คิดดี ทำดี มีความหวังในการดำเนินชีวิต สร้างความเข้มแข็งทางใจ ลดภาวะของโรคซึมเศร้า ช่วยป้องกันการคิดฆ่าตัวตายในผู้สูงอายุ ผลของการฝึกสมาธิสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ เจริญ นุชนิยม (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยวิธีพุทธบูรณาการ” ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยวิธีพุทธบูรณาการ ด้วยการนำหลักธรรมที่ส่งเสริมในการฝึกปฏิบัติสมาธิเบื้องต้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุปรับตัวให้เข้าใจในความเป็นจริงในการดำเนินชีวิตร่วมกับสังคม ดูแลสุขภาพกายและจิตสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข อย่างไรก็ตาม เทศบาลควรมุ่งเน้นการฝึกให้ผู้สูงอายุสามารถฝึกสมาธิได้ด้วยตนเองที่บ้าน ด้วยการสวดมนต์ ไหว้พระ ฝึกสมาธิ ทั้งช่วงเช้า ช่วงเย็น และก่อนนอนทุกวัน หรือการฝึกสมาธิในทุกอิริยาบถ แม้ขณะนอน 3) ด้านปัญญา เป็นการให้ความรู้ที่ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเอง การส่งเสริมให้มีร่างกายที่แข็งแรงเพื่อให้มีกำลังกาย มีจิตใจที่ดี และมีปัญญา นำปัญญาไปใช้ช่วยเหลืองานสังคม ซึ่งกิจกรรมการพัฒนาผู้สูงอายุดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พท. นิดา ตั้งวินิต (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการแพทย์แบบองค์รวมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ” ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมกับการแพทย์แบบองค์รวมมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นรูปธรรม การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้สมบูรณ์ทั้ง 4 มิตินั้นสามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กล่าวคือ หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากการวิจัย ถึงการบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของเทศบาลในจังหวัดลำพูน เป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ

ที่มา : พระครูปลัดชาติชาย ญาณโสภโณ (2563)

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุต้องปฏิบัติตามภารกิจการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุใน 2 ด้าน คือ ด้านการสงเคราะห์ และด้านการสนับสนุน เป็นกิจกรรมที่สนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้ครอบคลุมใน 4 ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ทั้งนี้ เทศบาลต้องอาศัย

เครือข่ายความร่วมมือ ทั้งจากภายในหน่วยงาน เครือข่ายความร่วมมือจากภายนอก คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล หน่วยงานศาสนา (วัด) สถาบันการศึกษา และเครือข่ายประชาชน เป็นต้น ขณะเดียวกัน ต้องประยุกต์ใช้ปัจจัยการบริหาร หลักการมีส่วนร่วม และหลักไตรสิกขา ในการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ และควรจัดกิจกรรมผ่านโรงเรียน ผู้สูงอายุ ซึ่งเมื่อผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย ด้วยกิจกรรมที่ทำให้ร่างกายแข็งแรง ออกกำลังกาย ทานอาหารที่มีประโยชน์ ด้านจิตใจ ด้วยการนั่งสมาธิ ทำให้จิตใจเข้มแข็ง มีแรงที่จะดำเนินชีวิตต่อ ด้านสังคม มีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสังคม ทำประโยชน์ให้แก่สังคม และสติปัญญา ด้วยการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านอาชีพเพื่อสร้างรายได้เสริม การถ่ายทอดความรู้สู่สังคม ฯลฯ ผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ผ่านการปฏิบัติแล้วจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพพร้อมที่จะดำเนินชีวิตและสร้างประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ภาครัฐ ควรจัดทำนโยบายและแผนการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุโดยคำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุเป็นหลัก
2. ภาครัฐ ควรเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการมีศักยภาพในผู้สูงอายุตามองค์ประกอบใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา เพื่อเป็นหลักสำคัญในการเตรียมตัวเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุตั้งแต่วัยทำงาน และเพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงการมีสังคมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพจะยังประโยชน์ให้กับสังคมและไม่เป็นภาระต่อบุตรหลาน
3. ภาครัฐ ควรมีศูนย์กลางดำเนินการประสานงานกับทุกกระทรวง ทบวง กรม รวมถึงภาคเอกชน เพื่อบูรณาการการทำงานเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุแบบเชื่อมโยง สอดคล้องกันเป็นระบบ สร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ
4. ควรพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัย อาทิ การเผยแพร่ความรู้ผ่านทางเครื่องมือสื่อสาร โลกโซเชียล หรือการให้ความรู้ด้านประโยชน์และโทษ รวมถึงข้อควรระวังในการใช้เครื่องมือสื่อสาร ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันผู้สูงอายุมีความสนใจและใช้เทคโนโลยีสื่อสารได้
5. ควรพิจารณาสิ่งที่ต้องการให้ผู้สูงอายุได้รับ โดยคำนึงถึง สิ่งที่คุณสูงอายุ “ต้องรู้ ควรรู้ อยากรู้” เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งของผู้จัดกิจกรรมและผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่อื่นซึ่งเป็นพื้นที่ชนบท หรือกิ่งเมืองกิ่งชนบท ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น ๆ ด้วย
2. การวิจัยในครั้งต่อไปควรจัดให้มีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อรับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

เอกสารอ้างอิง

- เจริญ นุชนิยม. (2561). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยวิธีพุทธบูรณาการ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(2), 619-631.
- คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านผู้สูงอายุและสังคมสูงอายุ (2556-2559). สืบค้น 9 พฤศจิกายน 2562, จาก [https://ora.kku.ac.th/ Research_Inside.pdf](https://ora.kku.ac.th/Research_Inside.pdf)
- นิดา ตั้งวินิต. (2559). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการแพทย์แบบองค์รวมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ. (ดุชนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญทัน ดอกไธสง และคณะ. (2562). กลไกการขับเคลื่อนศักยภาพขีดความสามารถของผู้สูงอายุโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 8(1), 26-27.
- พระครูสมุห์จิรัชชาติ พุทธกรภิโตและคณะ. (2563). ประสิทธิผลการจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 9(2), 156-165.
- พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกโร). (2562). การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคม เพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(4), 1-16.
- พิรญาณ์ โคตรชมภู. (2561). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเชิงพุทธบูรณาการ. (ดุชนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภานุภักดิ์ พิเศษสุกุลชัย. (2560). วิเคราะห์รูปแบบการบริหารตามหลัก TQM เชิงพุทธ. (ดุชนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สำนักงานสถิติจังหวัดลำพูน. (2562). วิเคราะห์และสรุปสถานการณ์ผู้สูงอายุของจังหวัดลำพูน, สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2562, จาก http://lamphun.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=431:20-9-60-10-44&catid=113&Itemid=614
- สุโขทัยธรรมมาธิราช. (2562). สังคมผู้สูงอายุ : นัยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ. สืบค้น 9 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-04-02.html>
- สุพัตรา สุภาพ. (2543). ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Yamane, T. (1967). *Statistic: and introductory analysis*. New York: Harper and Row.

ประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติ ของกองบังคับการตำรวจจราจร*

EFFECTIVENESS OF THE TRAFFIC PROBLEM SOLVING POLICY IMPLEMENTATION OF THE TRAFFIC POLICE DIVISION

ภูษิต วิเศษคามินทร์, บุญตัน ดอกไธสง, สุรพล สุยะพรหม

Phusit Visescamin, Boonton Dockthaisong, Surapon Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: poomontakan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหา และนำเสนอการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจรโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 350 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 17 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อยืนยันโมเดลหลังจากการสังเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $S.D. = 0.586$) 2. การปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรม 4 มีอิทธิพลต่อมีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้คือ ความอดทน ความจริงใจ การเสียสละ และการฝึกฝน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว ($\text{Adj. } R^2$) เท่ากับ 0.353 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมได้แก่ หลักฆราวาสธรรม 4 ประกอบด้วย 3.1 ความอดทน อดกลั้น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค 3.2 มีความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น 3.3 การเสียสละ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นและมีความซื่อสัตย์ 3.4 การฝึกฝนตนเอง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; นโยบาย; การแก้ปัญหาจราจร

* Received September 3, 2020; Revised October 10, 2020; Accepted December 3, 2020

Abstract

The objectives of this research article were to study the level of the policy implementation, the factors affecting the effectiveness of the policy and propose the development of increasing efficiency of the implementation of the traffic problem solving policy of the Traffic Police Division by integrating Buddhist principles. Research methodology was the mixed methods: The quantitative method by survey research collecting data from 350 samples Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation analysis and multiple regression analysis using statistical software. The qualitative method, data were collected from 17 key informants by in-depth-interviewing and 12 participants in focus group discussions to confirm the model after data synthesis. Findings were as follow: 1. The effectiveness of the traffic problem solving policy implementation by overall was at high level ($\bar{X}$ = 3.99, SD = 0.558). 2. Factors affecting the effectiveness of the Implementation of the Traffic Problem Solving Policy of the Traffic Police Division were found that the implementation of the 4 secularism principles had an influence on the effectiveness of the traffic problem solving policy implementation of the Traffic Police Division with statistically significant value at the level of 0.01 in order of importance as follows: patience (tolerance), sincerity (truth), sacrifice (Caja) and practice (Dharma), with adjusted decision coefficient. (Adj. R^2) equals 0.353. 3. Integrating the principles of Buddhism, the 4 secular principles consisted of: 3.1 Patience, patience, refusal to overcome obstacles, 3.2 being sincere to oneself and others, 3.3 sacrificing, generous to others and honesty and 3.4 Self-training.

Keyword: Effectiveness; Policy; The Traffic Problem Solving

บทนำ

ปัญหาการจราจรติดขัดในกรุงเทพมหานคร เป็นปัญหาที่ซับซ้อนและสะสมอยู่กับคนกรุงเทพมหานครมาหลายปี จนถูกจัดอันดับให้เป็นเมืองที่รถติดอันดับต้นๆ ของโลกจากหลายหน่วยงานในต่างประเทศ จุดนี้ทำให้ภาคส่วนต่างๆ พยายามหาทางแก้ไขปัญหานี้

อย่างเร่งด่วน ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงสาเหตุของการจราจรที่ติดขัดในกรุงเทพมหานคร น่าจะมาจากหลายปัจจัย ทั้งการจัดวางผังเมือง รวมถึงปริมาณรถยนต์ในกรุงเทพมหานคร มีจำนวนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 3.6 แสนคัน/ปี ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ในขณะที่พื้นผิวการจราจรในระดับดินไม่สามารถรองรับปริมาณรถยนต์ที่มีจำนวนสะสมและเพิ่มขึ้นในแต่ละปีได้ อีกทั้งระบบขนส่งสาธารณะในปัจจุบันยังไม่เพียงพอที่จะรองรับกับจำนวนประชากรที่ใช้บริการเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การขยายตัวของเศรษฐกิจในกรุงเทพมหานคร ยังก่อให้เกิดกิจกรรมในเขตเมืองชั้นในของกรุงเทพมหานครที่หนาแน่น ส่งผลให้จำนวนประชากรเกิดการกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวเพิ่มสูงตามไปด้วย จึงกลายเป็นที่มาของปัญหาวิกฤตจราจรในกรุงเทพมหานคร ที่ประสบอยู่ในขณะนี้ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2559; วรพล วัฒนจึงโรจน์ และคณะ, 2557; ธิษณ์ ยอดทองและคณะ, 2562; ธีร เกสทอง, 2561).

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นปัญหาการจราจรยังคงเป็นปัญหานักของกรุงเทพมหานครอยู่ และเป็นปัญหาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ “ตำรวจ” ที่จะต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้ตัวเลขและพฤติกรรมการไม่เคารพกฎจราจร หรือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจราจรนั้นลดลง ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่ดูแลงานจราจรดังกล่าวมาหลายทศวรรษ จึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “ประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร” ผลจากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาการจราจรได้ส่วนหนึ่ง โดยอาศัยการบูรณาการระหว่างศาสตร์ ตะวันตกและหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และช่วยให้นักวิจัย นักวิชาการ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยเชิงลึก และแก้ปัญหาการจราจรได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาระดับการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร
2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร
3. เสนอการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจรโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจจราจร 350 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 12 รูปหรือคน

ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจจราจร จำนวน 1,472 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย กลุ่มผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มนักวิชาการ จำนวนรวม 17 รูปหรือคน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างขึ้นโดย ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและผลงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือจากวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสร้างเครื่องมือการวิจัย นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงและนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Structured Interview) ทำการสัมภาษณ์โดยเจาะจงจำนวน 17 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 12 รูปหรือคน

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรถึงกองบังคับการตำรวจจราจรเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากบุคลากร นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับบุคลากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 350 ชุด หลังจากนั้นได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Structured Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (สุภากร จันทวานิช, 2549) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple

Regression coefficients) แบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการคัดเลือกแบบการผสมผสานระหว่างวิธีการคัดเลือกตัวแปรของ forward Selection และวิธีของ Backward elimination ร่วมเข้าด้วยกัน (ยุทธ ไกยวรรณ, 2556) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) การจำแนกข้อมูลในระดับจุลภาค การจำแนกข้อมูลระดับนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์คำหลัก (Domain Analysis) กับการวิเคราะห์สารระบบ (Taxonomy Analysis) (สุภางค์ จันทวนิช, 2553) การวิเคราะห์คำหลัก การจำแนกข้อมูลในระดับมหภาค การจำแนกข้อมูลในระดับมหภาค เป็นการจำแนกข้อมูลตามเหตุการณ์ (Event) หรือการวิเคราะห์เหตุการณ์ตามเรื่องราว (Event Analysis) ที่ปรากฏ

ผลการวิจัย

1. ระดับการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร

ด้านหลักขรวาสธรรม 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .515 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านความจริงใจ (สัจจะ) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .520 รองลงมาคือ ด้านการเสียสละ (จาคะ) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .615 ด้านการฝึกฝน (ทมะ) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .616 และด้านความอดทน (ขันติ) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .712 ตามลำดับ ด้านกระบวนการบริหาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .519 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านการควบคุม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .719 รองลงมา คือ ด้านการจัดองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .710 ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .630 ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .622 และด้านการบังคับสั่งการอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .639 ตามลำดับ ด้านทัศนคติต่อการแก้ปัญหาจราจร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .608 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย

พบว่า ด้านพฤติกรรมกรรมการแก้ปัญหาจราจร อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .543 รองลงมา คือ ด้านความรู้สึกรู้สึกต่อปัญหาจราจรอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .738 และด้านความเข้าใจในปัญหาจราจรอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .797 ตามลำดับ ด้านประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .586 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .627 รองลงมา คือ การปรับเปลี่ยน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .730 ด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .767 ด้านการพัฒนา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .802 และด้านการผลิต อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .871 ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร

การปฏิบัติตามหลักทฤษฎีการวิจัย 4 มีอิทธิพลต่อมีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้คือ ความอดทน (ขันติ) ความจริงใจ (สัจจะ) การเสียสละ (จาคะ) และการฝึกฝน (ทมะ) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adj. R^2) เท่ากับ .353 ปัจจัยด้านกระบวนการบริหารมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้คือ การวางแผน การควบคุม และการจัดองค์การ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adj. R^2) เท่ากับ .414 และปัจจัยด้านทัศนคติต่อการแก้ปัญหาจราจรมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้คือ พฤติกรรมการแก้ปัญหาจราจร และความรู้สึกรู้สึกต่อปัญหาจราจร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adj. R^2) เท่ากับ .511

3. การพัฒนาการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจรโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม

หลักทฤษฎีการวิจัย 4 สามารถสร้างจิตสำนึกในทางที่ดีให้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และเป็นกลไกในการบังคับใช้กฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรมควรเพิ่มความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแก่เจ้าหน้าที่และประชาชนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอดทน อดกลั้น ไม่

ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหาที่มีความเสียสละ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นมีความซื่อสัตย์ การไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมมีความเสียสละ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นซึ่งหลักธรรมนี้เป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติ ปฏิบัติชอบในการดำเนินชีวิต เมื่อทุกคนตระหนักถึงหลักธรรมและนำไปประยุกต์ใช้กับการจราจรอย่างจริงจังแล้ว จะทำให้ปัญหาการจราจรลดน้อยลง ซึ่งหลักขราวาธรรม ประกอบด้วย สัจจะ มีความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่นในการใช้รถใช้ถนน ทมะ การฝึกฝนตนเอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานจราจรต้องตระหนักและปฏิบัติตนให้พร้อมทุกเมื่อในการปฏิบัติหน้าที่ ขันติ ความอดทน เป็นหลักสำคัญในการจราจร ทั้งประชาชนต้องมีความอดทนต่อปัญหาจราจรที่เกิดขึ้นและเจ้าหน้าที่ต้องอดทนต่อการปฏิบัติงาน อีกทั้ง จาคะ คือความเสียสละ เป็นหลักแห่งคุณธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจเอื้อเฟื้ออาทรต่อกันและกัน ดังนั้นหลักธรรมที่นำมาแก้ไขปัญหาการจราจรควรยึดหลักขราวาธรรม และหลักแห่งความไม่ประมาท

กระบวนการบริหารจัดการนั้น การวางแผน ต้องมีการวางแผนการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจราจรเพื่อการแก้ไขปัญหาจราจรอย่างเคร่งครัดและระดมกำลังในแก้ไขปัญหาจราจรเฉพาะพื้นที่ที่มีการจราจรติดขัดเป็นการพิเศษ ในด้านการจัดการองค์การ ต้องมีการบริหารจัดการทั้งคนและหน่วยงาน โดยพัฒนาคนในองค์การให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและชำนาญในด้านจราจร อีกทั้งหน่วยงานต้องมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีการควบคุมการจราจรที่ถูกต้องและปลอดภัยสำหรับผู้ใช้รถใช้ถนน ประกอบกับการติดต่อประสานงานที่เข้าถึงทุกหน่วยงาน ทุกพื้นที่ แก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและเท่าทันเวลา จึงจะทำงานการบริการจัดการเป็นไปตามแผนที่วางไว้และบรรลุเป้าหมายอย่างสูงสุด

ทัศนคติต่อการแก้ปัญหาจราจรนั้น ส่วนใหญ่ประชาชนมีทัศนคติที่ผิดไม่เป็นไปในทางที่บวกต่อการจราจร ไม่เคร่งในกฎระเบียบวินัยการจราจร มีความเห็นที่เน้นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งทัศนคติเหล่านี้เป็นเหตุแห่งปัญหาจราจร ดังนั้นควรปรับแก้ที่ต้นเหตุคือ ต้องมีความตระหนักถึงการใช้นถนนร่วมกันและเคารพกฎหมายจราจรอย่างจริงจัง

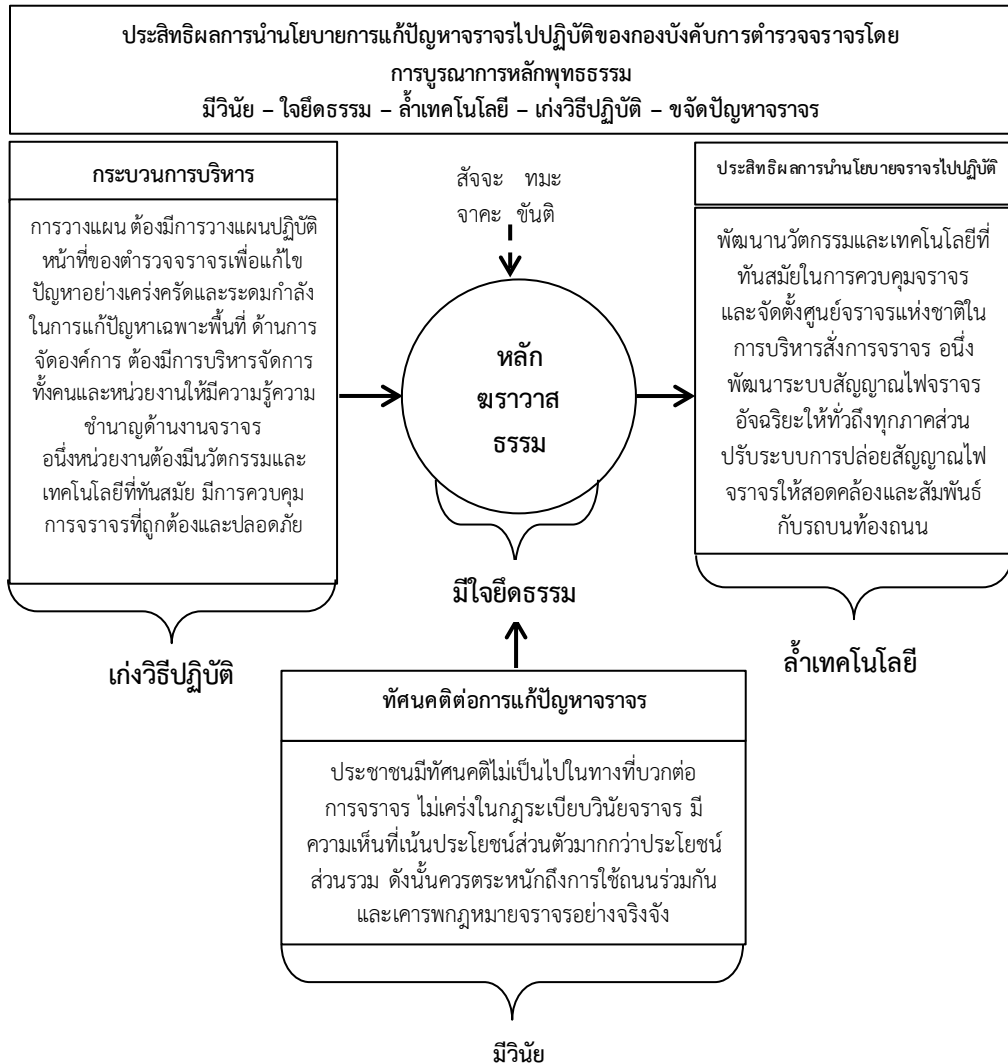
ประสิทธิภาพการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติ ควรพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการควบคุมการจราจร และจัดตั้งศูนย์จราจรแห่งชาติในการบริหารสั่งการจราจร หนึ่งพัฒนาระบบสัญญาณไฟจราจรอัจฉริยะให้ทั่วถึงทุกภาคส่วน ปรับระบบการปล่อยสัญญาณไฟจราจรให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับจำนวนรถบนท้องถนน อีกทั้งพัฒนาระบบขนส่งมวลชนให้รองรับความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง มีความทันสมัย สะดวกและปลอดภัย

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาการเพิ่มประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของ กองบังคับการตำรวจจราจรโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม พบว่า ประสิทธิภาพการนำ นโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยจัดให้มีศูนย์ ควบคุมการสื่อสารทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง ในการประสานงานกับหน่วยกู้ภัยฉุกเฉินมีป้าย ข้อความ (VMS) ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้งานได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจราจร และ เหตุการณ์สำคัญต่างๆ ผ่านทางป้ายข้อความ มีรายงานความก้าวหน้าในผลสำเร็จของงาน ส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเดินทางจากระบบสาธารณะบางประเภทไปเป็นการเดินทาง ที่สะดวกรวดเร็วกว่า เช่น รถไฟฟ้า รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง เป็นต้นมีการประสานงานกับ หน่วยงานอื่น เพื่อการจัดการจราจร ให้เกิดความรวดเร็วและปลอดภัยโดยเฉพาะใน ช่วงเวลาการจราจรติดขัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรกานต์ สารปัญญา (2558) ได้ ศึกษาเรื่องการจัดการจราจรในย่านศูนย์การค้า ย่านชุมชน และจุดบริการขนส่งสาธารณะ: กรณีศึกษาในเขตเทศบาลนครรังสิต ผลการศึกษาพบว่า ด้านการประสานงานระหว่าง หน่วยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาการจราจร ในด้านการประสานงานระหว่างหน่วยที่ เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาการจราจรที่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจราจรในพื้นที่จะส่งผลให้การนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจร ต่างๆ ไปสู่การปฏิบัติสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความคล่องตัว เนื่องจาก สามารถขอความร่วมมือทรัพยากรสนับสนุนการปฏิบัติจากหน่วยงานต่างๆ ได้ง่าย และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิราช มณีภาค (2558) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหาร จัดการการลดอุบัติเหตุทางถนนในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นโยบายการ บริหารจัดการการลดอุบัติเหตุทางถนน การป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนนของ ประเทศไทยนั้น ได้ดำเนินการตามมติปณิธานมอสโกของสหประชาชาติ และโดยนำกรอบ มาทำแม่บทแผนดำเนินการต่างๆ ทั้งนี้ ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นไปตามมาตรฐานสากล ที่ กำหนดแนวทางการบริการไว้นั้นปัจจัยที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางถนนสาเหตุหลัก พบว่า พฤติกรรมของคนทำให้เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด คนประมาท คนไม่มีจิตสำนึก ฝ่าฝืน กฎระเบียบกฎหมาย รองลงมาคือ รถ ถนน และสิ่งแวดล้อมตามลำดับ สำหรับประสิทธิผล การบริหารจัดการลดอุบัติเหตุทางถนนในเขตกรุงเทพมหานครนั้นพบว่า การบริหารจัดการ ลดอุบัติเหตุทางถนนในเขตกรุงเทพมหานคร จะมีปัญหาในเรื่องของการบริหารจัดการ เนื่องจากงานมีหน่วยงานซ้ำซ้อน อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบไม่มีความชัดเจนการ บริหารจัดการจึงไม่เป็นเอกภาพ การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ กรุงเทพมหานคร จึงไม่มีผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามที่ทางศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนได้มุ่งหมายไว้

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

อธิบายองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย แผนภาพการพัฒนา
ประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจ
จราจรโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม

หลักขรवासธรรม 4 (ส.ส. 15/845/316) เป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติดี ปฏิบัติ
ชอบในการดำเนินชีวิต เมื่อทุกคนตระหนักถึงหลักธรรมและนำไปประยุกต์ใช้กับการจราจร
อย่างจริงจังแล้ว จะทำให้ปัญหาการจราจรลดน้อยลง ซึ่งหลักขรवासธรรม ประกอบด้วย

สัจจะ มีความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่นในการใช้รถใช้ถนน ทมะ การฝึกฝนตนเอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานจราจรต้องตระหนักรู้และปฏิบัติตนให้พร้อมทุกเมื่อในการปฏิบัติหน้าที่ ขันติ ความอดทน เป็นหลักสำคัญในการจราจร ทั้งประชาชนต้องมีความอดทนต่อปัญหาจราจรที่เกิดขึ้นและเจ้าหน้าที่ต้องอดทนต่อการปฏิบัติงาน อีกทั้ง จาคะ คือความเสียสละ เป็นหลักแห่งคุณธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจเอื้อเฟื้ออาทรต่อกันและกัน ดังนั้นหลักธรรมที่นำมาแก้ไขปัญหาการจราจรควรยึดหลักขรรวาสธรรม และหลักแห่งความไม่ประมาท

กระบวนการบริหารจัดการนั้น การวางแผน ต้องมีการวางแผนการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจราจรเพื่อการแก้ไขปัญหาจราจรอย่างเคร่งครัดและระดมกำลังในแก้ไขปัญหาการจราจรเฉพาะพื้นที่ที่มีการจราจรติดขัดเป็นการพิเศษ ในด้านการจัดการองค์การ ต้องมีการบริหารจัดการทั้งคนและหน่วยงาน โดยพัฒนาคนในองค์การให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและชำนาญในด้านจราจร อีกทั้งหน่วยงานต้องมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีการควบคุมการจราจรที่ถูกต้องและปลอดภัยสำหรับผู้ใช้รถใช้ถนน ประกอบกับการติดต่อประสานงานที่เข้าถึงทุกหน่วยงาน ทุกพื้นที่ แก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและเท่าทันเวลา จึงจะทำงานการบริการจัดการเป็นไปตามแผนที่วางไว้และบรรลุเป้าหมายอย่างสูงสุด

ทัศนคติต่อการแก้ปัญหาจราจรนั้น ประชาชนมีทัศนคติไม่เป็นไปในทางที่บวกต่อการจราจร ไม่เคร่งในกฎระเบียบวินัยการจราจร มีความเห็นที่เน้นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งทัศนคติเหล่านี้เป็นเหตุแห่งปัญหาจราจร ดังนั้นควรปรับแก้ที่ต้นเหตุคือ ต้องมีความตระหนักถึงการใช้ถนนร่วมกันและเคารพกฎหมายจราจรอย่างจริงจัง

ประสิทธิภาพการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติ ควรพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการควบคุมการจราจร และจัดตั้งศูนย์จราจรแห่งชาติในการบริหารสั่งการจราจร อนึ่งพัฒนาระบบสัญญาณไฟจราจรอัจฉริยะให้ทั่วถึงทุกภาคส่วน ปรับระบบการปล่อยสัญญาณไฟจราจรให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับจำนวนรถบนท้องถนน อีกทั้งพัฒนาระบบขนส่งมวลชนให้รองรับความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง มีความทันสมัย สะดวกและปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยในการวิเคราะห์ ประมวลผล แก้ไขปัญหาจราจรในประเทศไทย

2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศและนอกประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาจราจรในประเทศไทย

3. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างการสร้างความเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยในการวิเคราะห์ ประมวลผล แก้ไขปัญหาจราจรในประเทศไทยให้ทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ

4. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศและนอกประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาจราจรในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจรในส่วนภูมิภาคอื่นหรือจังหวัดอื่น เพื่อความหลากหลายของข้อมูลวิจัย

2. ควรศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจรเฉพาะการวิจัยเชิงปริมาณหรือการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

3. ควรศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการแก้ไขปัญหาจราจรในประเทศไทย เพื่อได้รูปแบบการแก้ไขปัญหาจราจรที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- ฉัพนธ์ ยอดทองและคณะ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการบริหารจัดการจราจรกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม*, 1(1), 74-82.
- ธีร์ เกสทอง. (2561). รูปแบบการป้องกันการละเมิดกฎหมายจราจรของกองบัญชาการตำรวจนครบาล. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 10(2), 13-28.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2556). *การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรกานต์ สาระปัญญา. (2558). *การจัดการจราจรในย่านศูนย์การค้า ย่านชุมชน และจุดบริการขนส่งสาธารณะ: กรณีศึกษาในเขตเทศบาลนครรังสิต* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์สารสนเทศการวิจัย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- วรพล วัฒนจิงโรจน์และคณะ. (2557). การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรกระแสจราจรบนถนนในเขตเมือง. *วารสารวิชาการ วิศวกรรมศาสตร์ ม.อบ.*, 7(1), 37-45.

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2559). วิฤตจราจรติดขัด: ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ & วิถีชีวิตคน กรุงเทพฯ. *CURRENT ISSUE*, 22(2771), 1-6.
- สุรางค์ จันทวานิช. (2549). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2553). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อธิราช มณีภาคและคณะ. (2558). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการลดอุบัติเหตุทางถนน ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารธรรมศาสตร์*, 34(1), 209-219.

การศึกษาความสอดคล้องในการกำหนดนโยบายสาธารณะ
ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัด*

ALIGNMENT OF ELDERLY'S OCCUPATIONAL SUPPORT POLICY
FORMULATION: CASE STUDY OF THE OPERATIONS OF GOVERNMENT
AGENCIES AT THE PROVINCIAL LEVEL

ณัฐกร วัธโท, นิสดารัก เวชยานนท์

Nattagorn Watto, Nisada Wedchayanon

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

National Institute of Development Administration

Corresponding Author Email: nattagom_ball@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสอดคล้องในเชิงนโยบาย ความสอดคล้องในเชิงงบประมาณ และความสอดคล้องในเชิงความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงแรงงานและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดสิงห์บุรีและชัยนาท จำนวน 16 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. แผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัดมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการประจำปี ของกระทรวง/กรมต้นสังกัด ซึ่งเชื่อมโยงไปยังการบรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในลักษณะการถ่ายโอนนโยบายแบบ Top-down 2. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเป็นไปตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีมีความเพียงพอสามารถนำไปขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดและ 3. บุคลากรมีความเข้าใจในแนวนโยบาย แผนปฏิบัติราชการ แผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม การกำหนดและถ่ายโอนนโยบายแบบ Top-down มีอุปสรรคสำคัญ คือ ผลลัพธ์จากการขับเคลื่อนนโยบายไม่สอดคล้องกับบริบทความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่อย่างครอบคลุม

คำสำคัญ: ความสอดคล้อง; นโยบายสาธารณะ; การส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ

* Received September 9, 2020; Revised October 12, 2020; Accepted December 3, 2020

Abstract

The objectives of this research article were to study the policy alignment, the alignment in terms of budget and alignment in terms of understanding of public officials. Methodology was the qualitative research collected data from document and in-depth interviews with 16 officers at the government agencies at the provincial level under the Ministry of Labor and the Ministry of Social Development and Human Security in Singburi and Chainat Provinces. The findings were; 1. The annual action plans of the provincial government agencies were aligned with the goals of the annual action plans of ministries/departments. They were linked to the achievement of the goals and indicators of the master plan under the national strategy in form of top-down policy flow, 2. Budgets that were allocated according to the annual budget allocation strategy were adequate and enabled to achieve the set goals and 3. Officers had understanding of related policies, actions plans, plans, projects and activities. However, top-down policy formulation and policy transfer were major obstacle. The outcomes from driven policies did not comply with the context of comprehensive needs of the elderly in the areas.

Keywords: Alignment; Public Policy; Elderly's Occupational Support

บทนำ

สถานการณ์สูงวัยของประชากรซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างอายุของประชากรในประเทศต่างๆ นับได้ว่าเป็นแนวโน้มที่สำคัญ เป็นผลจากอัตราการเกิดของประชากรทั่วโลกลดลง ในขณะที่ประชากรมีอายุยืนมากขึ้น (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556) ทั้งนี้ ในบริบทประเทศไทย สถานการณ์ การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุต่อประชากรรวมทั้งประเทศ เท่ากับร้อยละ 12.89 ส่งผลให้ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อีกทั้ง ภายในปี พ.ศ. 2573 ประเทศไทยจะมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุต่อประชากรรวมทั้งประเทศ ประมาณร้อยละ 26.56 ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยเป็นสังคมของผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ และอาจจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด ซึ่งหมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมดภายในปี พ.ศ. 2583

ผลลัพธ์จากสถานการณ์ดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพทางสังคม ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากรของประเทศ (ณมานันท์ แก้วอินตะ, 2554) รวมถึงผลกระทบต่อหลักประกันในด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (ธาริน สุขอนันต์และคณะ, 2554) ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการผลิตและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศได้ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสถานะเศรษฐกิจและการเสริมสร้างรายได้ของผู้สูงอายุในประเทศ โดยข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุ พ.ศ.2557 พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุมากถึงหนึ่งในสามของผู้สูงอายุทั้งหมดมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2558) ซึ่งสิ่งที่น่ากังวลคือในอนาคตผู้สูงอายุมีแนวโน้ม มีบุตรน้อยลง เกิดการแยกผู้สูงอายุออกจากครอบครัวโดยสิ้นเชิง ส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังเพิ่มมากขึ้น (ประภาพร มโนรัตน์, 2556)

นโยบายการสร้างโอกาสและการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับผู้สูงอายุจึงกลายเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาด้านสภาพทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุได้ (Sherina et al., 2003) ด้วยเหตุผลที่ผู้สูงอายุถือเป็นวัยที่สังคมนับว่าประสบการณในการทำงาน อีกทั้งการสร้างอาชีพสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ อันส่งผลดีให้ผู้สูงอายุลดภาระและการพึ่งพิงจากครอบครัวและสังคม ทั้งนี้ ในบริบทการขับเคลื่อนนโยบายของประเทศไทย รัฐบาลจึงได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ ซึ่งถือเป็นวาระในระดับชาติ โดยมีมติการส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับผู้สูงอายุนั้น เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างมาตรการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ดังจะเห็นได้ตามนัยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 ที่ได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติ โดยจำแนกแผนการดำเนินงานออกเป็น 3 ระดับ เปรียบเสมือนกฎหมายสาธารณะในภาพใหญ่ของประเทศ ซึ่งมีมติการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุปรากฏในแผนระดับที่ 1 แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 กล่าวคือ ภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติที่ 4.2 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนตลอด ช่วงชีวิต สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีทักษะทางอาชีพในการหารายได้ สามารถประกอบอาชีพที่เหมาะสมตามศักยภาพ ตลอดจนปรากฏในแผนระดับที่ 2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ กล่าวคือ ภายใต้ประเด็นที่ 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนย่อยการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ กำหนดให้ส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุให้พึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสม

จากบริบทดังกล่าวข้างต้น การนำนโยบายระดับชาติไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่จึงมีความสำคัญ ดังนั้น การกำหนดนโยบายจึงต้องให้ความสำคัญกับความสอดคล้องในเชิงยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความพร้อมในการถ่ายโอนนโยบายระดับชาติ (แผนระดับที่ 1 และ

แผนระดับที่ 2) ไปสู่การกำหนด แนวทางการดำเนินงานในระดับพื้นที่ (แผนระดับที่ 3) ตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ที่ได้บัญญัติว่าให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ นอกจากนี้ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามความในมาตรา 16 ก็ได้บัญญัติให้ส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาบริบทการดำเนินการกิจของหน่วยงานของรัฐ ในระดับจังหวัด ซึ่งเป็นฝ่ายรับนโยบายระดับชาติไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ให้สอดคล้องต่อการบรรลุเป้าหมาย โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2562 – 2563 ในพื้นที่ตัวอย่างจังหวัดสิงห์บุรีและชัยนาท เพื่อสร้างความเข้าใจในสถานการณ์ของการรับรู้ความสำเร็จในการดำเนินการกิจด้าน การส่งเสริมให้เกิดการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ ซึ่งการศึกษาดังกล่าวจะสามารถตอบคำถามได้ว่า แนวทางการดำเนินของหน่วยงานของรัฐในระดับจังหวัดนั้นมีความสอดคล้องเชิงยุทธศาสตร์ในมิติ เชิงนโยบาย งบประมาณ และความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ อันสามารถสนับสนุนภารกิจในการตอบสนองต่อเป้าหมายในห้วงการพัฒนาประเทศหรือไม่และจะสามารถนำไปสู่การสร้างแนวทางการปฏิบัติ ในพื้นที่อันจะเป็นประโยชน์ต่อสมรรถนะในการดำเนินนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสอดคล้องในเชิงนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ที่เกี่ยวข้อง กับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุของหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัด กับเป้าหมาย และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
2. เพื่อศึกษาความสอดคล้องในเชิงงบประมาณที่หน่วยงานของรัฐระดับจังหวัด ได้รับการจัดสรร
3. เพื่อศึกษาความสอดคล้องในเชิงความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยโดยสังเขป ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐผู้ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ซึ่งมีประสบการณ์และความสามารถในการถ่ายทอดรายละเอียดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบริบทการศึกษา กำหนด

โดยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานและข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน สังกัดหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัด 2 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงแรงงานและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในพื้นที่ 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรีและชัยนาท ซึ่งเป็นจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนที่มีสถิติจำนวนค่าเฉลี่ยผู้สูงอายุสูงที่สุดในลำดับที่ 1 และลำดับที่ 6 ของประเทศไทย (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) จำนวนรวมทั้งสิ้น 16 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับบริบทการศึกษาใน 5 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับ ความสอดคล้องในเชิงนโยบาย ประเด็นเกี่ยวกับความสอดคล้องในเชิงงบประมาณ ที่ได้รับการจัดสรร ประเด็นเกี่ยวกับความสอดคล้องในเชิงความเข้าใจของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ประเด็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน และประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้องในระดับทุติยภูมิ ทั้งจากนโยบาย แผนรองรับ และจากผลการดำเนินงาน ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดที่ใช้ในการศึกษา

3.2 การวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก การสัมภาษณ์ภาคสนามแบบตัวต่อตัว โดยอาศัยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นได้ตามกรอบที่กำหนดคร่าวๆ อย่างยืดหยุ่น และบันทึกเทปการสัมภาษณ์ เพื่อถอดคำสัมภาษณ์ผสมผสานกับการจดบันทึก รวมทั้งใช้การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการและนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยการตีความและวิเคราะห์จากเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ลักษณะการให้ข้อมูลด้วยการจัดระเบียบข้อมูลให้อยู่ในประเภทเดียวกัน ได้แก่ การจัดกลุ่มประเด็นการจัดทำความถี่ของประเด็นแนวโน้ม อาศัยการบรรยายบนพื้นฐานของคำสัมภาษณ์ให้เที่ยงตรงมากที่สุด สำหรับข้อมูล จากการศึกษาเชิงเอกสาร ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อ

ตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งข้อมูลนี้จะช่วยสนับสนุนให้การตีความข้อมูลมีความชัดเจนละเอียดมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสอดคล้องในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุกรณีศึกษา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัด” ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

1.1 มิติความสอดคล้องระหว่างแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติกับแผนปฏิบัติการประจำปีของกระทรวง/กรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในทวิระหว่างปี พ.ศ. 2562 – 2563 พบว่า การดำเนินการกิจได้รับการถ่ายทอดโดยสาระสำคัญของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (แผนระดับที่ 2) ซึ่งให้ความสำคัญกับการส่งเสริม ให้เกิดการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ ภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติใน 2 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย ประเด็นที่ 11 “ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต” ซึ่งได้ถ่ายทอดไปสู่แผนย่อย การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ ที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการทำงานหลังเกษียณผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ และประเด็นที่ 15 “ประเด็นพลังทางสังคม” ซึ่งได้ถ่ายทอดไปสู่แผนย่อย การรองรับสังคมผู้สูงวัยเชิงรุก เพิ่มบทบาทของผู้สูงอายุ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และสามารถช่วยเหลือชุมชนและสังคม

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติใน 2 ประเด็นข้างต้น ได้ถ่ายทอดลงไปยังแผนปฏิบัติการประจำปีของกระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ภายใต้การดำเนินการกิจของกรมในสังกัดที่เกี่ยวข้อง (แผนระดับที่ 3) ซึ่งได้ปรากฏแนวทางการขับเคลื่อนแผนการดำเนินงานภายใต้แผนงานบูรณาการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในห้วงการดำเนินการปี พ.ศ. 2562 อยู่ภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ในขณะที่ ในห้วงการดำเนินการปี พ.ศ. 2563 อยู่ภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

ดังนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพ ของผู้สูงอายุบริบทของประเทศไทย มีลักษณะเป็นการกำหนดนโยบาย และถ่ายทอดในลักษณะ แบบบนลงสู่ล่าง (Top-down Approach) ซึ่งฝ่ายกำหนด

นโยบายได้กำหนดแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ สำคัญของแผนงาน ยังได้กำหนดให้กระทรวงแรงงาน โดยกรมการจัดหางานและกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมเป็นหน่วยงานหลัก มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการขับเคลื่อนแผนงานของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

2.2 มิติความสอดคล้องระหว่างแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกระทรวง/กรมกับแผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัด จากการศึกษา พบว่า การขับเคลื่อนแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ (กรณีศึกษาจังหวัดสิงห์บุรีและชัยนาท) ภายใต้แผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในระดับจังหวัด ได้รับการถ่ายโอนโดยตรงและมีความสอดคล้องกับสำคัญของแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกระทรวงหรือกรมต้นสังกัดอย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับสำคัญตามแผนงานของแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งค่าเป้าหมายและตัวชี้วัดแผนงาน โครงการ และกิจกรรม ของหน่วยงานของรัฐในระดับจังหวัด ก็ได้รับการกำหนดขึ้นและมีความสอดคล้องกับในระดับกระทรวงและกรม ต้นสังกัดเช่นเดียวกัน จากนั้นข้างต้น มิติการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ จึงได้รับการกำหนดขึ้นโดยกระทรวงและกรมต้นสังกัด ซึ่งมีลักษณะเป็นการกำหนดนโยบายแบบบนลงสู่ล่าง (Top-down Approach) เป็นสำคัญ

2.3 มิติความสอดคล้องระหว่างแผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัดกับบริบทของจังหวัด จากการศึกษา พบว่า แผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานในระดับพื้นที่ อันเป็นผลจากการถ่ายโอนนโยบายการปฏิบัติจากแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกระทรวง/กรม ต้นสังกัดนั้น ไม่มีความสอดคล้องกับบริบทของจังหวัด กล่าวคือ แผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานไม่สอดคล้องกับบริบทความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่และไม่ครอบคลุมทั่วถึง ต่อเป้าหมายหรือผู้สูงอายุในพื้นที่ ที่จะเข้าถึงโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แม้ว่าจะค่าเป้าหมายและตัวชี้วัดสามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก แต่ค่าเป้าหมายที่ได้รับการกำหนดมานั้น กลับไม่สามารถสะท้อนถึงความต้องการของพื้นที่ได้ทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนความต้องการ

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรสำหรับดำเนินโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในระดับพื้นที่นั้น อยู่ภายใต้กรอบการจัดสรร

งบประมาณรายจ่ายประจำปีภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาและยกระดับผลิตภาพแรงงาน และมีโครงการที่ได้รับการอนุมัติจัดสรรตามยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาาระบบบริหารจัดการภาครัฐ แผนงานบูรณาการส่งเสริมการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ อันเป็นการจัดสรรงบประมาณตามพระราชบัญญัติการจัดสรรงบประมาณภายใต้ระเบียบกฎหมาย

โดยงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติราชการประจำปี ของกระทรวงและกรมต้นสังกัด รวมทั้งสอดคล้องตามแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งเชื่อมโยงไปยังยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี มีความเพียงพอ เหมาะสม สามารถสนับสนุนการดำเนินภารกิจให้บรรลุค่าเป้าหมายและตัวชี้วัดกิจกรรมได้ ไม่มีปัญหา หรืออุปสรรค อย่างไรก็ตาม งบประมาณที่ได้รับหากเพียงแต่สามารถขับเคลื่อนได้ตามกรอบ ค่าเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดภายใต้โครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่หากเปรียบเทียบกับบริบทความครอบคลุมความต้องการของผู้สูงอายุทั่วทั้งจังหวัดไม่เพียงพอ

3. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต่อภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุของหน่วยงานในระดับพื้นที่ รับทราบและมีความเข้าใจที่สอดคล้องกับนโยบาย และแผนปฏิบัติราชการประจำปีในเชิงอธิบายของนโยบาย เช่น เนื้อหาของนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นรูปแบบการดำเนินภารกิจที่ต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา และมีแบบแผนการปฏิบัติที่ชัดเจน ถือปฏิบัติมา เป็นการประจำ จึงส่งผลให้เกิดการสั่งสมประสบการณ์ในการดำเนินงาน นอกจากนี้ กระทรวงและกรมต้นสังกัดได้มีการจัดทำคู่มือประกอบการดำเนินงานในทุกปีงบประมาณที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานอย่างครอบคลุม อันเป็นกลไกที่ช่วยสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานในระดับพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสอดคล้องในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัด” ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ความสอดคล้องในเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยปรากฏถึงความสอดคล้องในเชิงนโยบายที่ถ่ายโอนจากผลลัพธ์การกำหนด ทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ไปสู่แผนปฏิบัติราชการประจำปี ของกระทรวงและกรม และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานระดับจังหวัดตามลำดับ

มิติความสอดคล้องระหว่างแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติกับแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกระทรวง/กรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ ในห้วงระหว่างปี พ.ศ. 2562 – 2563 กล่าวคือ การกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในบริบทของประเทศไทยอยู่ภายใต้สาระสำคัญของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (แผนระดับ ที่ 2) อันเชื่อมโยงกับการนำเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (แผนระดับที่ 1) ไปปฏิบัติให้ประสบผลสัมฤทธิ์ โดยกำหนดไว้ภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติใน 2 ประเด็น และการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ข้างต้น ได้ถ่ายโอนลงไปยังแผนปฏิบัติราชการประจำปี ของกระทรวงและกรมที่เกี่ยวข้อง (แผนระดับที่ 3) ภายใต้แผนงานบูรณาการ กล่าวคือ ในห้วงการดำเนินการปี พ.ศ. 2562 อยู่ภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2563 อยู่ภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย อันประกอบด้วยโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

มิติความสอดคล้องระหว่างแผนปฏิบัติราชการประจำปีของกระทรวง/กรมกับแผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานของรัฐระดับจังหวัด กล่าวคือ การขับเคลื่อนแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้เกิดการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุของหน่วยงาน ในระดับจังหวัด (แผนระดับที่ 3) เชื่อมโยงและมีความสอดคล้องกับแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่ได้รับการกำหนดโดยกระทรวงหรือกรมต้นสังกัด (แผนระดับที่ 3) ตลอดจน หมายรวมถึงความสอดคล้องในมิติเป้าหมาย/ค่าเป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ และกิจกรรมภายใต้แผนงานที่เกี่ยวข้องเช่นกัน ในการนี้ ประเด็นความสอดคล้องในเชิงนโยบายข้างต้น ยึดโยงกับพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 5 ซึ่งได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า “ให้ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นกรอบในการจัดทำแผนงานต่างๆ ที่หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่จัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการและจังหวัดให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ” ดังนั้น บริบทความสอดคล้องในเชิงนโยบาย จึงเป็นไปตามความในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560

โดยผลการวิจัยข้างต้นมีความสัมพันธ์กับแนวคิดของ Harrington and Voehl (2012) และ Sholihah et al. (2019) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่า “ความสอดคล้องในเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Alignment) เป็นการบูรณาการองค์ประกอบภายในหน่วยงานกับยุทธศาสตร์ให้เกิดความชัดเจนเป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้นโยบาย แผนปฏิบัติงาน ของหน่วยงาน ที่ได้รับการกำหนด ซึ่งย่อมเอื้ออำนวยให้การนำไปปฏิบัติบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังช่วยลดความซ้ำซ้อนและลดข้อขัดแย้งในกระบวนการดำเนินงาน ตลอดจนเพิ่มพูนทิศทางการบริหารงาน ที่ถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้นอันสามารถนำไปสู่จุดหมายเดียวกัน” อีกทั้ง ผลการศึกษา ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Fonvielle and Carr (2001) ที่ได้อธิบายถึงความสำคัญ ของกระบวนการในการสร้างความสอดคล้องเชิงยุทธศาสตร์ภายในหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ “โดยเน้นการถ่ายโอนเป้าหมาย (Goals) จากนโยบายระดับมหภาคไปสู่การสร้าง ความเชื่อมโยงเป้าหมายสู่ในระดับ หน่วยงาน (Unit) ตามลักษณะสายการบังคับบัญชาที่เป็น การถ่ายโอนแนวนโยบายจากระดับบนสู่ระดับล่าง อันเป็นกระบวนการที่เหมาะสมกับหน่วยงานที่มีเป้าหมายและภารกิจ เนื้อเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับความเข้าใจ ในเป้าหมายของภารกิจ อย่างเป็นเอกภาพและนำไปปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว” อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการวิจัยจะ สอดคล้องกับแนวคิดและผลการศึกษาของนักวิชาการข้างต้น แต่ทว่าผลการวิจัยนี้ ยังได้ ปรากฏถึงข้อจำกัดทั้งในเชิงนโยบายที่ถ่ายโอนมาจากส่วนกลาง (แผนปฏิบัติราชการ ประจำปีของกระทรวงและกรม) กล่าวคือ การถ่ายโอนนโยบายสาธารณะแบบบนลงสู่ล่าง (Top-down Approach) ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ และอาจไม่ ครอบคลุมทั่วถึงต่อเป้าหมายหรือผู้สูงอายุในพื้นที่ อันเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากนโยบาย สาธารณะของรัฐที่จะเข้าถึงโอกาสในการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรม ซึ่งการกำหนด ค่า เป้าหมายภายใต้แผนปฏิบัติราชการประจำปีเช่นนี้ ยึดโยงไปถึงการกำหนดงบประมาณที่ ได้รับการจัดสรรเช่นกัน ซึ่งส่งผลให้หน่วยงานระดับจังหวัด เกิดข้อจำกัดในขยายโอกาส การเข้าถึงโครงการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุให้มีจำนวนเป้าหมายที่เพิ่มขึ้นได้

2. ความสอดคล้องในเชิงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

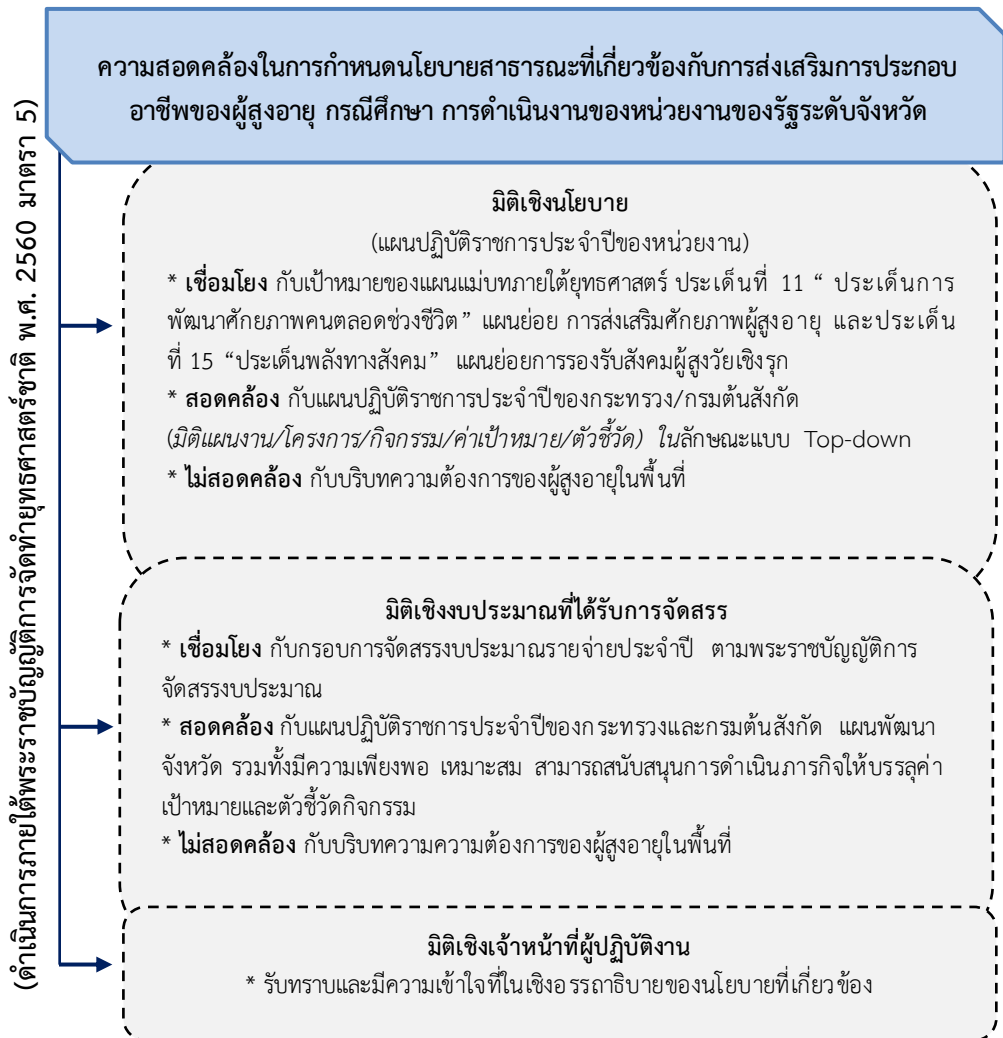
ผลการวิจัยปรากฏว่า งบประมาณที่หน่วยงานของรัฐในระดับจังหวัดได้รับการ จัดสรรนั้น มีความสอดคล้องสามารถตอบสนองต่อค่าเป้าหมายที่ได้ถูกกำหนดขึ้นจาก แผนปฏิบัติราชการประจำปีของกระทรวงและกรมต้นสังกัด นับดังกล่าวยังสอดคล้องกับผล การศึกษาของ Beazley (2017) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่า “การจัดทำแผนงบประมาณของ หน่วยงานที่มีประสิทธิภาพควรมีความเชื่อมโยง และสอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมภายใต้แผนยุทธศาสตร์ระดับชาติ/กระทรวงและกรมต้น สังกัด” แต่อย่างไรก็ตาม งบประมาณซึ่งถูกกำหนดมาจากส่วนกลางกลับมีข้อจำกัด ไม่มี

ความยืดหยุ่นในการสนับสนุนให้หน่วยงานระดับจังหวัดสามารถประเมินความต้องการในเชิงทรัพยากรเพื่อการดำเนินการ ตลอดจนไม่ได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานของรัฐระดับจังหวัดสำรวจหรือเตรียมการวางแผนงบประมาณให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงในพื้นที่ หรือตามผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา เพื่อทำการคาดการณ์งบประมาณล่วงหน้าได้ ดังนั้น เมื่อพิจารณาในมิติดังกล่าวข้างต้นนี้ พบว่า ลักษณะของงบประมาณจึงไม่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนหน้าของ OECD (2019) ที่เสนอไว้ว่า “ถึงแม้หน่วยงานควรวางแผนปฏิบัติราชการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แต่หน่วยงานควรวางแผนงบประมาณให้สอดคล้องกับการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา ตลอดจนลำดับความสำคัญของแผนงานที่บรรจุโครงการและกิจกรรมที่จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรในการดำเนินการ จากบริบทดังกล่าว ถึงแม้ว่าหน่วยงานระดับจังหวัดจะสามารถใช้งบประมาณที่ได้รับการกำหนดจากแผนปฏิบัติราชการประจำปีของส่วนกลาง ซึ่งจัดสรรตามกรอบการกำหนดค่าเป้าหมายได้อย่างเพียงพอและสามารถบรรลุผลสำเร็จของโครงการและกิจกรรมได้ แต่งบประมาณที่จัดสรรผ่านแผนปฏิบัติราชการประจำปีของส่วนกลางกลับไม่ได้ให้ความสำคัญกับการวางแผนงบประมาณของหน่วยงานที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงในพื้นที่หากเปรียบเทียบกับบริบทความครอบคลุมของผู้สูงอายุทั่วทั้งจังหวัด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเป้าหมายของการกำหนดนโยบายสาธารณะที่แท้จริงได้

3. ความสอดคล้องในเชิงความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยปรากฏว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในแนวนโยบาย แผนปฏิบัติราชการ แผนงาน โครงการ และกิจกรรมในระดับต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการศึกษา ของ Fonville and Carr (2001) ที่ได้ชี้แจงชัดเจนว่า “การปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ต้องอาศัยความเข้าใจของบุคลากรต่อเป้าหมายหลักของนโยบาย แผนงาน และแนวทางในการบรรลุเป้าหมายนั้น” ทั้งนี้ แนวทางการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรของระบบราชการไทยค่อนข้าง มีความเหมาะสม กล่าวคือ ในทุกปีงบประมาณ กระทรวงหรือกรมต้นสังกัดจะพิจารณาจัดทำคู่มือประกอบการดำเนินงานซึ่งบรรจุวิธีการดำเนินการ การรายงานผล การประเมินต่างๆ อย่างครอบคลุม อีกทั้ง การทำหนังสือราชการชี้แจง รวมทั้ง จัดบรรยายหรืออบรมอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นกลไกที่สามารถสนับสนุนส่งเสริมความเข้าใจให้แก่บุคลากรในระดับพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ฝ่ายกำหนดนโยบายจากหน่วยงานส่วนกลาง (กระทรวง/กรม) ควรให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้หน่วยงานส่วนภูมิภาค (หน่วยงานระดับจังหวัด) มีบทบาทเป็นฝ่ายกำหนดโครงการ และกิจกรรมมากขึ้น เนื่องจากในห่วงโซ่ที่ผ่านมาการขับเคลื่อนนโยบายถ่ายโอนมาจากส่วนกลางเป็นหลัก (Top-down Approach)

2. ควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัด ให้เข้ามามีบทบาทกำหนดรูปแบบโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ เนื่องจากในห้วงที่ผ่านมา ถึงแม้การขับเคลื่อนนโยบายภายใต้โครงการและกิจกรรมจะประสบผลสำเร็จสอดคล้องตามเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ แต่ท้ายที่สุด ผลลัพธ์จากการดำเนินนโยบายอาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากผลการดำเนินนโยบายของรัฐ

3. กระทรวงแรงงานและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรพิจารณามอบหมายให้หน่วยงานระดับจังหวัดเป็นฝ่ายสำรวจความต้องการและมีส่วนร่วมในการกำหนด ค่าเป้าหมายเพื่อสะท้อนถึงการออกแบบนโยบายสาธารณะ ที่เน้นการบูรณาการระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และผู้สูงอายุในพื้นที่ อันเป็นการกำหนดนโยบายสาธารณะในลักษณะล่าง ขึ้นสู่บน (Bottom-up Approach) ตลอดจนเพิ่มโอกาสในการกระจายนโยบายสาธารณะให้มีความครอบคลุมทั่วถึงไปยังผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดมากขึ้น นอกจากนี้ นัยดังกล่าวยังสามารถสนับสนุนให้เกิดการพิจารณาเพิ่มวงเงินจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินแผนงาน โครงการ และกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุได้ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรพิจารณาศึกษาความสอดคล้อง ระหว่างนโยบายหรือโครงการกับความต้องการผู้สูงอายุในเชิงพื้นที่ อันสามารถสะท้อนความคิดเห็นและความต้องการจากผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากยุทธศาสตร์การส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ โดยควรทำการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทแวดล้อมของผู้สูงอายุที่เป็นพลวัตอยู่เสมอ ซึ่งข้อมูลจาก ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้กำหนดนโยบายการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562. สืบค้น 9 มีนาคม 2563, จาก http://www.dop.go.th/download/knowledge/th1580099938-275_1.pdf
- ฉมนันท์ แก้วอินตะ. (2554). การนำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. *วารสารสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา*, 3(16), 1-19.
- ธาริน สุขอนันต์และคณะ. (2554). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*, 41(3), 240-249.
- ประภาพร มโนรัตน์. (2556). ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง: ผลกระทบและบทบาทสังคมกับการดูแล. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์*, 5(2), 98-103.
- Beazley, I. (2017). *Best Practices in Performance Budgeting*. Retrieved March 15, 2020, from <https://www.slideshare.net/OECD-GOV/best-practices-in-performance-budgeting-ivor-beazley-oecd>
- Fonvielle, W. & Carr, L. P. (2001). *Gaining Strategic Alignment Making Scorecards Work*. Retrieved March 11, 2020, from <https://www.imanet.org//media/48af01ed3df5433b83e4e2a26d76693b.ashx>
- Harrington, H. & Voehl, F. (2012). *The Organizational Alignment Handbook*. Boca Raton: CRC Press.
- OECD. (2019). *OECD Best Practices for Performance Budgeting*. Paris: OECD Publishing.
- Sherina et al. (2003). Factors Associated with Depression among Elderly Patients in a Primary Health Care Clinic in Malaysia. *Asia Pacific Family Medicine*, 2(3), 148-152.
- Sholihah et al. (2019). PSS Strategic Alignment: Linking Service Transition Strategy with PSS Business Model. *Open Acess Journal*, 11(22), 1-30.

พุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
ของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก*

BUDDHIST GOOD GOVERNANCE: ADMINISTRATION MECHANISM FOR
PEACEFUL COEXISTENCE OF ETHNIC GROUPS IN THE WESTERN REGION

พระสมุทรวชิรโสภณ (โสภณ ธมฺมโสภณ)

Phrasamutrawachirasophon (Sophon Dhammasobhano)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: M.A.Ratchaburi1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์รูปแบบและนำเสนอตัวแบบพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คนและผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ 8 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการปกครองโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 2. รูปแบบการปกครองโดยยึดพระธรรมวินัยเป็นธรรมนูญสูงสุดและยึดพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ไม่มีการกำหนดโทษโดยปราศจากพระธรรมวินัยและกฎหมายรองรับ 3. ตัวแบบพุทธธรรมาภิบาลพบว่า มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการเข้าไว้ด้วยกัน

คำสำคัญ : พุทธธรรมาภิบาล; กลไกการปกครอง; การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ABSTRACT

The objectives of this research article were to study the current state, to analyze the model and to present a model of Buddhism Good Governance: Mechanisms for Peaceful Coexistence of Ethnic Groups in the Western Region using mixed methods. Quantitative research, data were collected with questionnaires from 400 samples who were the ethnic

* Received September 14, 2020; Revised September 27, 2020; Accepted October 1, 2020

groups in western Region of Thailand and analyzed data with a software program for social science research. The qualitative research, data were collected from 10 key informants by in-depth interviews and from 8 participants in focus group discussion, purposefully selected and analyzed data by descriptive interpretation. Findings were as follows; 1. The current state of ethnic governance in the Western Region was, by overall, at high level with the mean value of 4.00, 2. The form of governance in accordance with Buddhist governance principles and the Sangha Acts as the highest rules indicating that there was not penalty without Dhamma-Vinaya and legal support and 3. The model of Buddhist Governance was found that the virtuous morality was the essential element in all principles and acted as harmonization agent of all principles.

Keywords: Buddhist Good Governance; Administration Mechanism; Peaceful Coexistence

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์สังคมมีปัญหามากมาย นับตั้งแต่ปัญหาพื้นฐานไปจนถึงปัญหาระดับโครงสร้าง ตัวอย่างของปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนขยายตัวไปในวงกว้าง ปัญหาด้านสังคมปัญหาด้านการเมืองปัญหาสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ปัญหาข้อพิพาทระหว่างพรมแดน หลายประเทศประสบปัญหาเพราะไม่สามารถสร้างสันติภาพภายในประเทศของตนได้ ปัญหาดังกล่าวกำลังรบกวนแนวทางการแก้ไข ในแวดวงวิชาการปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะนำพระพุทธศาสนาเข้าไปผูกพัน (Engage) เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคม มีความพยายามที่จะตีความพุทธธรรมให้ครอบคลุมปัญหาใหม่ ๆ เนื่องจากพุทธศาสนาแบบจารีตที่เน้นการแก้ปัญหาแบบปัจเจกบุคคลไม่เพียงพอต่อการตอบปัญหาของสังคมยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยความสลับซับซ้อนได้ การแก้ปัญหาความทุกข์ของปัจเจกบุคคลและสังคมสามารถดำเนินควบคู่กันไปได้

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีความขัดแย้งน้อยที่สุด พระพุทธองค์สามารถสร้างสังคมสงฆ์ขึ้นมาให้เป็นแบบอย่างของรูปแบบการปกครอง หรือรูปแบบการบริหารจัดการในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี พระธรรมของพระพุทธองค์ก็ยังคงอยู่ และสามารถนำมาปรับประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยได้ ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า “เราไม่ขัดแย้งกับโลก แต่โลกขัดแย้งกับเรา ผู้กล่าวเป็นธรรมไม่ขัดแย้งกับใครในโลก สิ่งที่ยึดติดสมมุติว่าไม่มีในโลก แม้เราก็บอกว่าสิ่งนั้นไม่มี สิ่งใดที่ยึดติดสมมุติว่ามีในโลก แม้เราก็บอกว่าสิ่งนั้นมี... อุบล ปทุม

บุญทริก เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ เติบโตพ้นน้ำ ตั้งอยู่ในน้ำแต่ไม่ติดน้ำ แม้ฉนใด ตถาคตเกิดในโลก เติบโตในโลก ครอบงำโลก โลกฉาบทาไม่ได้ ฉนนันเหมือนกัน” พุทธดำรัสที่ยกมาจากปุณสูตรดังกล่าวข้างต้น ดีความได้ว่า คำว่า “ตถาคต” หมายถึง “ธรรม” หรือ “ธรรม” หมายถึง “ตถาคต” ดังพุทธพจน์ว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นตถาคต” ดังนั้น พระธรรมของพระองค์หากรู้จักประยุกต์ใช้ย่อมสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในโลกได้อย่างแท้จริง มีเพียงกิเลสของมนุษย์เท่านั้นที่เห็นว่าธรรมของพระพุทธองค์ล้ำสมัย (พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุณณกาโม), 2562)

ภายใต้สถานการณ์ความท้าทายและเงื่อนไขที่ประเทศต้องเผชิญและปรับตัวเพื่อพัฒนาไปสู่สังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) ซึ่งกำหนดเป้าหมายเพื่อมุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี ดังกล่าวนี้อธิบายถึง ธรรมาภิบาลจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการไปสู่จุดหมายร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคที่ปัญหาต่าง ๆ มีความสลับซับซ้อนอย่างยิ่งดังเช่นปัจจุบันที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นท่ามกลางความขัดแย้ง

การบริหารจัดการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการการบริหารที่มุ่งเน้นหลักการ โดยมีใช้หลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริการงาน แต่เป็นหลักการทำงาน ซึ่งหากมีการนำมาใช้เพื่อบริหารงานแล้ว จะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด (สถาบันพระปกเกล้า, 2550; พระมหาเสารคำ ธมฺมธโรและคณะ, 2563) การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติให้เป็นผล จำเป็นต้องมีเครื่องชี้วัดที่เหมาะสมและเชื่อถือได้ ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานได้พยายามสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาลและใช้ในหน่วยงานของตน แต่ตัวชี้วัดนั้น ๆ ยังเป็นที่ถกเถียงและไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นตัวชี้วัดกลาง เนื่องจาก ความหลากหลายของตัวชี้วัดและมิติที่แตกต่าง ซึ่งมิติเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความเข้าใจ และกรอบการรับรู้ของผู้นำเสนอแต่ละบุคคลหรือองค์กร (บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี, 2546)

ธรรมาภิบาลนี้เมื่อกระจายเป็นข้อวัตรปฏิบัติดีปฏิบัติชอบสำหรับพระราชามหากษัตริย์ทรงใช้ปกครองพระราชอาณาจักร ให้อาณาประชาราษฎร์อยู่เย็นเป็นสุข ชื่อว่า ทศพิธราชธรรม และนอกจากนี้ ยังมีหลักธรรมอื่น ๆ อันโบราณบัณฑิตได้กล่าวแสดงไว้โดยปริยายอีก ได้แก่ ราชสังคหวัตถุ จักรวรรดิวัตร และพละ คือ กำลังของพระมหากษัตริราชเจ้า เป็นต้น เหล่านี้ก็นับรวมอยู่ในหลักธรรมาภิบาล อันผู้ปกครอง/ผู้บริหารประเทศชาติ ทุกระดับและแม้ผู้บริหารองค์กรอื่น ๆ ได้แก่ องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรทาง

ศาสนาและสังคมต่าง ๆ พึงใช้ประกอบการปฏิบัติงานของตน ให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนโดยส่วนรวมได้เป็นอย่างดี ดังในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 (หนังสือราชกิจจานุเบกษา ฉบับทั่วไป เล่ม 116 ตอน 63 ง วันที่ 10 สิงหาคม 2542) ระบุว่าการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ คือ (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ และ (6) หลักความคุ้มค่า (พระราชบัญญัติ (เสริมชัย ชยมงคล), 2548; บุษกร วัฒนบุตร, 2561; อภิชาติ พานสุวรรณ, 2561; พระมหาอำนาจ อจณริยเมธีและคณะ, 2563; พระสุธีวีรบัณฑิต (โฆว หุตสนธิ์) และคณะ, 2562; ยุทธนา ประณีตและคณะ, 2563; สยามพร พันธไชย, 2562; สันติ เมืองแสง, 2562; สุบัณฑิต จันทร์สว่าง; 2562)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ภาคตะวันตกของประเทศไทยซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมประเพณี รวมถึงทัศนคติความเชื่อ ในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมหลากหลายชาติพันธุ์นี้ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขปราศจากความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญ คือ กลไกทางสังคมที่ยังคงความเข้มแข็ง และการมีพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาแห่งสันติภาพเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน ซึ่งถือเป็นศักยภาพและทุนทางสังคมที่สำคัญยิ่งที่จำเป็นต้องศึกษาพัฒนา และรักษาให้ยั่งยืนสืบไป (พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, 2561; สุนันทา กริชไกรวรรณ, 2561, ธนยศ ชวนิตย์, 2561)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงควรมีการศึกษากลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกตามหลักพุทธธรรมาภิบาล ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษา “พุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก” เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบันของการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เพื่อเป็นฐานคิดสำคัญนำไปสู่การวิเคราะห์รูปแบบการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ และสังเคราะห์ตัวแบบพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ซึ่งจะเป็นกรณีศึกษาที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อทั้งประชาชน ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ
3. เพื่อนำเสนอตัวแบบพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลจากกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดราชบุรี (ชาติพันธุ์จีน, ชาติพันธุ์ยวน, ชาติพันธุ์มอญ, ชาติพันธุ์เขมร, ชาติพันธุ์ลาวเวียง, ชาติพันธุ์ลาวโซ่ง, ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง) จำนวน 518,484 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 รองลงมาได้แก่ ด้านความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ด้านความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ด้านนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ด้านความมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ตามลำดับ

2. รูปแบบการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ พบว่า (1) ด้านนิติธรรม มีรูปแบบของการปกครองโดยยึดพระธรรมวินัยเป็นธรรมนูญสูงสุด รูปแบบการปกครองโดยยึดพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และรูปแบบการไม่มีการกำหนดโทษโดยปราศจากพระธรรมวินัยและกฎหมายรองรับ (2) ด้านคุณธรรม มีรูปแบบของการปกครองโดยธรรม รูปแบบ

การใช้หลักธรรมในการปกครอง และรูปแบบการรณรงค์ให้นำหลักคุณธรรมไปเผยแพร่ (3) ด้านความโปร่งใส มีรูปแบบของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ตรงไปตรงมา ทันการณ์และครบถ้วนสมบูรณ์ และรูปแบบการประชุมกันเป็นเนืองนิตย์ (4) ด้านความมีส่วนร่วม มีรูปแบบของการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบไปยังผู้มีความรู้ความสามารถ (5) ด้านความรับผิดชอบ มีรูปแบบของการระงับอธิกรณ์ และรูปแบบการวินิจฉัยลงนิคหกรรม และ (6) ด้านความคุ้มค่า มีรูปแบบการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ในพระพุทธศาสนา และรูปแบบการใช้ทรัพยากรด้วยความพอเพียงบนทางสายกลาง

3. ตัวแบบพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมประเพณี รวมถึง ทศนคติ ความเชื่อ แต่กลไกสำคัญของการปกครองที่สามารถทำให้ทุกกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข คือ ธรรมาภิบาลเชิงพุทธ ด้วยเหตุที่ธรรมาภิบาลเชิงพุทธ หรือพุทธธรรมาภิบาล มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ ตัวแบบกลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกตามหลักพุทธธรรมาภิบาล เป็นรูปแบบของการปกครองกันโดยถือกฎหมายและระเบียบวิธีประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นใหญ่ แต่ยังคงยึดความถูกต้องดีงามด้วยคุณธรรม ไม่เอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมตามหลักการของความมีส่วนร่วม มิใช่เปิดโอกาสให้เฉพาะผู้ที่เป็นพวกพ้องหรือกลุ่มเครือญาติเท่านั้น เป็นต้น ดังนั้น คุณธรรมจึงไม่ใช่เป็นเพียงแค่หลักใดหลักหนึ่งในพุทธธรรมาภิบาล แต่เป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการไว้ร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านความคุ้มค่า ด้านนิติธรรม ด้านความมีส่วนร่วม และด้านความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นกลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกตามหลักพุทธธรรมาภิบาล มีหลักคุณธรรมเชิงพุทธเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด มีคุณธรรมทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการเข้าไว้ด้วยกันกับบริบทสำคัญทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจรรณ ธีรปญโญ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำ

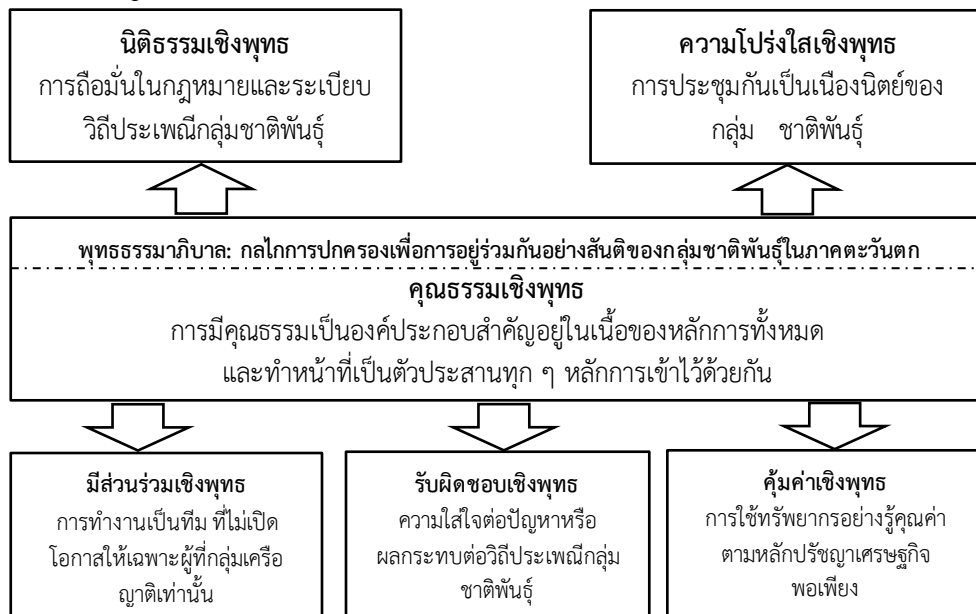
พยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะมีการรณรงค์ให้ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรม มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน

2. รูปแบบการปกครองตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ พบว่า (1) ด้านนิติธรรม มีรูปแบบของการปกครองโดยยึดพระธรรมวินัยเป็นธรรมนูญสูงสุด รูปแบบการปกครองโดยยึดพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และรูปแบบการไม่มีการกำหนดโทษโดยปราศจากพระธรรมวินัยและกฎหมายรองรับ (2) ด้านคุณธรรม มีรูปแบบของการปกครองโดยธรรม รูปแบบการใช้หลักธรรมะในการปกครอง และรูปแบบการรณรงค์ให้นำหลักคุณธรรมไปเผยแพร่ (3) ด้านความโปร่งใส มีรูปแบบของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ตรงไปตรงมา ทันการณ์และครบถ้วนสมบูรณ์ และรูปแบบการประชุมกันเป็นเนืองนิตย์ (4) ด้านความมีส่วนร่วม มีรูปแบบของการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบไปยังผู้มีความรู้ความสามารถ (5) ด้านความรับผิดชอบ มีรูปแบบของการระงับอธิกรณ์ และรูปแบบการวินิจฉัยลงนิคหกรรม และ (6) ด้านความคุ้มค่า มีรูปแบบการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน ในพระพุทธศาสนา และรูปแบบการใช้ทรัพยากรด้วยความพอเพียงบนทางสายกลาง สอดคล้องกับที่ พระมหาชินวัฒน์ ธมฺมธมฺมโช (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราณ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราณ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับที่ พระมหาสมพงษ์ ชนุตโตโม (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีการรณรงค์ให้ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจัง สร้างสำนึกให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้ การดำเนินงานต่าง ๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ สามารถพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพสูงต่อไป

3. ตัวแบบพุทธธรรมาภิบาล: กลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า จังหวัดราชบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมประเพณี รวมถึง ทศนคติ ความเชื่อ

แต่กลไกสำคัญของการปกครองที่สามารถทำให้ทุกกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข คือ ธรรมาภิบาลเชิงพุทธ ด้วยเหตุที่ธรรมาภิบาลเชิงพุทธ หรือพุทธธรรมาภิบาล มีคุณธรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการเข้าไว้ด้วยกัน สอดคล้องกับที่ นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก” จากผลการวิจัยพบว่า เมื่อจำแนก ตามแนวคิดที่ปรากฏในอินเดีย รูปแบบการปกครองแบบราชาธิปไตยนั้น มีทั้งตามแบบ พราหมณ์และแบบพุทธ และผู้ที่มีบทบาทสำคัญก็คือผู้ปกครองที่เป็นพระมหากษัตริย์หรือ พระราชา เนื่องจากการมีพระราชอำนาจสิทธิ์ขาดในการเป็นผู้ปกครองของรัฐหรือแคว้น ต่าง ๆ แต่เพียงพระองค์เดียว สำหรับบุคคลอื่น ๆ มีข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งต่าง ๆ มี บุโรหิต อำมาตย์ และเสนาบดีเป็นต้น ความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนา ตลอดถึงอาณา เขตของรัฐหรือแคว้น จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ราชาธิปไตยในรัฐ หรือแคว้นนั้น ๆ มีอำนาจหรือมีความเข้มแข็งขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการมีอำนาจสิทธิ์ขาด ของผู้ปกครองจะเป็นสิ่งที่โดดเด่นในการปกครองแบบราชาธิปไตย แต่สิ่งที่ทำให้ราชาธิป ไตยดำรงมั่นคงอยู่ได้ นอกจากการมีอำนาจและความจงรักภักดีของข้าราชการบริพารแล้ว ยัง ต้องอาศัยการมีธรรมะด้วย ไม่ว่าจะเป็นธรรมะตามหลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์หรือ ธรรมะตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาก็ตาม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้นำหรือ ผู้ปกครองในระบอบราชาธิปไตยได้รับการยอมรับและสามารถดำรงอยู่ในอำนาจได้อย่าง ยาวนาน และสอดคล้องกับที่ พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตฺโต (2554) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม)” จากผลการวิจัยพบว่า การปกครองคณะสงฆ์ถือรูปแบบการปกครอง โดยธรรม ถือธรรมคือความถูกต้องเป็นใหญ่ ตามคติทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ธรรมาธิปไตย คือ ถือธรรมเป็นใหญ่ กล่าวคือ ยึดถือความถูกต้องตั้งตามหลักคุณธรรม ในทางพระพุทธศาสนา

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ธรรมาภิบาลเชิงพุทธ หรือพุทธธรรมาภิบาล มีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ในเนื้อหาของหลักการทั้งหมด และทำหน้าที่เป็นตัวประสานทุก ๆ หลักการเข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ ตัวแบบกลไกการปกครองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกตามหลักพุทธธรรมาภิบาล เป็นรูปแบบของการปกครองกันโดยถือกฎหมายและระเบียบวิถีประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นใหญ่ แต่ยังคงยึดความถูกต้องดีงามด้วยคุณธรรมไม่เอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีมตามหลักการของความมีส่วนร่วม มิใช่เปิดโอกาสให้เฉพาะผู้ที่เป็นพวกพ้องหรือกลุ่มเครือข่ายเท่านั้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้นำชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนชาติพันธุ์ยึดมั่นและสืบสานระเบียบวิถีประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์
2. ชุมชนชาติพันธุ์ควรให้ความสำคัญกับทำงานเป็นทีม เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
3. ชุมชนชาติพันธุ์ควรใส่ใจต่อปัญหาหรือผลกระทบต่อกฎประเพณีกลุ่มชาติพันธุ์

4. ชุมชนชาติพันธุ์ควรใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับ ต้นแบบตัวชี้วัดพุทธธรรมาภิบาลเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับ นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันวิถีประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์

เอกสารอ้างอิง

ธนยศ ชะนิตย์. (2561). รูปแบบกระบวนการทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์เชิงวัฒนธรรม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 1 – 17.

นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง. (2556). *รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุษกร วัฒนบุตร. (2561). การสร้างตัวแบบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 273-281.

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. (2546). *ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล (Indicators of Good Governance)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์ (ประไพ ปุณฺณกาโม). (2562). การบริหารอำนาจตามแนวพุทธในระบบการปกครองแบบธรรมรัฐ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(4), 34-48.

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา. (2561). กลยุทธ์การบริหารองค์กรสงฆ์ที่เข้มแข็งในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 99-115.

พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทตฺโต. (2554). *การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการปกครองคณะสงฆ์ของพระธรรมปิฎก (สุเทพ มุสธมโม)* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระจรรณ อธิปัญญา. (2554). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลำพยนต์ อำเภอดงตาล จังหวัดนครสวรรค์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาชินวัฒน์ ธรรมเสฏฐโฐ. (2548). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมพงษ์ ชนุตโตโม. (2556). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเสาร์คำ ธรรมธีโรและคณะ. (2563). หลักธรรมาภิบาลในกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 135-147.
- พระมหาอำนาจ อจฺญริยเมธีและคณะ. (2563). การพัฒนาการเสริมสร้างความปรองดองเพื่อสังคมสันติสุขโดยพระสังฆาธิการจังหวัดปทุมธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 98-109.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2548). *หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์*. กรุงเทพฯ: ชัยมงคล พรินต์ติ้ง.
- พระสุธีวีรบัณฑิต (ไขว่ ทสสนีโย) และคณะ. (2562). รัฐประศาสนศาสตร์เปลี่ยนโลก. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 300-314.
- ยุทธนา ประณีตและคณะ. (2563). อำนาจอธิปไตยกับแนวคิดว่าด้วยเจ้าของอำนาจและการแสดงออกของประชาชน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(2), 304-314.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2550). *วัดระดับการบริหารจัดการที่ดี* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สยามพร พันธไชย. (2562). รูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 69-82.
- สันติ เมืองแสง. (2562). ศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง: ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 2. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 83-92.
- สุนันทา กริชไกรวรรณ. (2561). บูรณาการพุทธธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 55-69.

- สุบัณฑิต จันทร์สว่าง. (2562). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความ
สมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์. *วารสาร
มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 57-68.
- อภิชาติ พานสุวรรณ. (2561). ผู้นำกับการสร้างความเปลี่ยนแปลง. *วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 282-294.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York:
Harper and Row.

COMMUNITY DEVELOPMENT OF VENERABLE SITAGU

SAYADAW NYANISSARA*

การพัฒนาชุมชนตามหลักของพระชิตะกู ชยาดอ ญาณิสสาระ

Ashin Aggacara, Boonton Dockthaisong, Sman Ngamsanit

พระอัครคະจารย์, บุญทัน ดอกไธสง, สมาน งามสนิท

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding Author E-mail: agga969@gmail.com

Abstract

The objectives of this research article were to study the general process of community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara, to study the factors affecting Community Development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara and the guideline for improve community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara. This research was applied by mixed methods. The qualitative research was conducted by in-depth interviewing 20 keys informants and 9 participants in focus group discussion and data were analyzed by analytic induction technique. The quantitative research was conducted by collecting data from 280 samples with questionnaires with reliability coefficient value at 0.969. Statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, and standard deviation. Findings were that the overall general process of community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara was satisfied by many factors. However there were many issues in the community development which needed to be improved by the multiple co-operations, Factors affecting Community Development that consisted of 6 processes: planning at current and future, organizing for valuable business, staffing for staff development program, directing for evolution of risk plan in business, coordinating for relationship with the international countries and control for the significant controlling. And Iddhipada 4-dhamma: Chanda, aspiration, Viriya, effort in community development, Citta, attention for clear goal of the community development and, Vimansa, examination in the community development. The guideline for

* Received September 24, 2020; Revised October 17, 2020; Accepted October 28, 2020

community development should include Myanmar government, local people participation, and cooperation with International Organizations; leading to sustainable community development.

Keywords: Development; Community; Iddhapada4

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการพัฒนาชุมชนตามหลักของ Sitagu Sayadaw Nyanissara, เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักของ Sitagu Sayadaw Nyanissara และเพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงการพัฒนาชุมชนตามหลักของ Sitagu Sayadaw Nyanissara การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 คน และสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงอุปนัย การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.969 จากกลุ่มตัวอย่าง 280 คน สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า บริบททั่วไปของการศึกษาการพัฒนาชุมชนตามหลักของ Sitagu Sayadaw Nyanissara โดยภาพรวมการพัฒนาชุมชนเป็นที่น่าพอใจในหลายปัจจัย อย่างไรก็ตาม มีหลายประเด็นที่จำเป็นต้องปรับปรุงผ่านความร่วมมือจากหลายส่วน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนมี 6 ชั้น คือ ด้านการวางแผนทั้งปัจจุบันและอนาคต ด้านการจัดการที่มีคุณค่าทางธุรกิจ ด้านบุคลากรต้องมีโครงการพัฒนาบุคลากร ด้านการกำกับมีการพัฒนาแผนรองรับความเสี่ยงทางธุรกิจ ด้านการประสานงานต้องมีความสัมพันธ์กับนานาชาติประเทศและด้านการควบคุมต้องควบคุมในสิ่งที่สำคัญ และหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะคือความใฝ่ฝัน วิริยะคือความมุ่งมั่นในการพัฒนาชุมชน จิตตะคือความฝ่าฝืนต่อเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาชุมชน และ วิมังสาเป็นการตรวจสอบในการพัฒนาชุมชน ส่วนแนวทางในการพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องของรัฐบาลพม่า โดยให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วม, มีการร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนา; ชุมชน; อิทธิบาท 4

Introduction

Buddhism had established more than 2,500 years which taught by the Lord Buddha. Dhamma was the natural of reality and can utilize as well as prove it. Iddhipada means path of accomplishment or basis for success. The Four Successful Paths were described by the following: Chanda means

the aspiration or will to nobly do a particular thing usually in addition develop it better. Viriya means the exertion, perseverance, or effort to nobly keep doing on a particular thing. Citta means the dedication, active thought, or thoughtfulness. And Vimansa means the investigation, examination, reasoning, or testing. (Thamsawana, 2012; Phrakhrupisitphachanat (Prayoon Nandiyo et al., 2020)

Management was the activities which use the resources to achieve organizational objectives both effectively and efficiently by planning, organizing, staffing, directing, coordinating and controlling. (Wannatong, 2018)

The integration of Buddhist principles with modern management processes had interested in the current and this science represented the management sustainability and peace of human existence.

It was certain that the importance of health status is profoundly influenced by the places in which people live, work and play. To improve the underlying drivers of population health, progressive communities are promoting safer neighborhoods, stable and affordable housing, environmental conditions and economic self-sufficiency. In partnership with the association for community health improvement, a community development effort between Stage community and governs health.

Understand the origins of the initiative including the roles of the hospital and public housing authority. The role strategic partners played in driving change based on "collective impact" principles. The importance of building community cohesion and broad, diverse stakeholder support. Hospitals were particularly important in high-poverty areas. The missions and bottom lines of hospitals tie them to their respective communities. More than other industries, the hospital industry had the ability and incentive to leverage resources for community development.

Universities played an important role as leaders in teaching and learning, in education, research and technology. In teaching activities, universities provide the professional training for high-level jobs, as well as the education necessary for the development of the personality. The role of the universities was very important to all sectors from social as well legal

point of view. Graduates of all disciplines needed knowledge about sustainability also. (Patterns, 1996)

The Republic of the Union of Myanmar was the largest country in the mainland of Southeast Asia with an area of 676,577 square kilometers borders by Bangladesh, India, China, Lao PDR and Thailand. (Ministry of Foreign Affairs, 2016)

The development of the rural areas was very important because it affects 70 percent of the population. Presently, poverty in rural areas was greater than it was in urban areas including in the health, social and farmers' incomes declined with the population of over 51.4 million people, approximately 26 educational sectors. Although agriculture was one of the major economic sectors of the country, with an agriculture-based economy, agriculture products contribute 32 percent to the gross domestic percent were living beneath the poverty line and more than half were living just above it. (World Bank, 2016)

From the problem of community development that led to the review of community development concept, management principle Iddhipada 4 and development idea of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara.

Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara built 44 hospitals and 5 Buddhist universities. He had built the most useful infrastructure for many people. If the development idea of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara was to continue, it will grow sustainably, all community development.

The Sitagu Community provided a platform for expressing shared values, through ceremony, and devotional practices based on Buddha tradition, to pay respect to the Buddha, the Dhamma and the Sangha. Sitagu Community members it supported the expression and preservation of their Myanmar culture, and for non-Burmese and opportunity to be friend this rich and diverse heritage. Who was the founder of Sitagu Community? there was one honestly significant monk in Myanmar named venerable Sitagu Sayadaw Dr. Nyanissara.

According to Venerable Sitagu Sayadaw Dr. Nyanissara's above Sitagu Community story it seemed very interesting to study the Community Development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara.

Research Objectives

1. To study community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara.
2. To study the factors affecting community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara.
3. To guideline to improve community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara.

Methodology

The research design was mixed methods research, had consist of quantitative research and qualitative research. Quantitative research, it was the survey research by using the questionnaire for collecting data from mainly the persons those who were related with Community Development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara. The population consisted of 931 persons from 5 groups; 1) University staff, 2) Hospital staff, 3) community officers, 4) graduated students 5) surrounding people. The sample size was 280 persons. Qualitative research was conducted both in-depth interview and focus group discussion. In-depth interview of 20 key informants those who were associated with the Community Development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara. And focus group discussion by 9 experts who had experience and dealing with the Community Development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara.

Research Instruments were the quantitative research by survey research, the research instrument was questionnaires. For in-depth interviews, the research instrument was structured in depth interview Script. And for focus group discussion, the researcher had collected data from focus group discussion with the specialists who provided information on

topic research was “Community Development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara”.

Results

1. General context of the community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara found that the community development under the Supervision of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara was at a high level ($\bar{X}$ = 3.93, S.D. = 0.53). The community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara on results of development was at a high level ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.55). Average standard deviation the community development under the Supervision of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara on satisfaction of personnel was at a high level ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.53). The majority of respondent were related with the community development under the Supervision of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara because of their career. And the overall of the community development according to the principle of Ven. Sitagu Sayadaw Nyanissara was satisfied in many factors.

2. Factors affecting the community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara found that the overall of process of management factors were at a high level at ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.61). Planning was at a high level ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.55). Organizing was at a high level ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.65). Staffing was at a high level ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.52). Directing was at a high level ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.72). Coordination was at a high level ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.71). Controlling was at a high level ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.68). The overall of Iddhipada 4-dhamma factors were at a high level as ($\bar{X}$ = 3.91, S.D. = 0.66). Chanda was at a high level ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.57). Viriya was at a high level ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.63). Citta was at a high level ($\bar{X}$ = 3.82, S.D. = 0.72). Vimansa was at a high level ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.89). There are many crucial affecting factors that can lead a successful of the community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara for instance supporting from the government with the budget and staff, a long and short terms plan, community cooperation and so on.

3. Guideline to the community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara found that the community development under the Supervision of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara, it had been indicated that planning was the first priority to settlement of the community development. The second was functional cooperation management which combined with mainly two partners namely government and other international organization. The next was organizing that also included for instance annually budget, budget plan, control budget plan and worthiness of budget. The fourth was staffing that related with new technology for community development can helped the comfortable to work. The last was the directing that all section of community development. There were many affecting and controlling factors on Iddhipada 4 that can lead to the community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara. The participation of local people will be an appropriated guideline to success in the community development.

Discussions

1. General context of the community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara described that the community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara was shown that most of the respondents worked for agriculture and were related with the community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara because of their career. The findings in accordance with the research of Direk Rerkrai (1989) studied on “The Role of Buddhism in Rural Development of Thailand: Some Performances and Outcomes”, the performances of the selected famous abbots mostly concerned on the occupational development such as a stimulator for agricultural demonstration, and other occupational training programmers. Their performances showed some significant changes in quality of life and some trends for increasing the income of the target persons. The occupation was related community development because it was basic of people conceptual in community which effect to anything around them. However, community development was useful of quality of

life and increasing the income which was the expectation target of each person.

2. Factors affecting the community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara described that Iddhipada⁴ (Chanda, Viriya, Citta and finally Vimansa) can be pointed out that basic knowledge of local people is necessary to underpin and to know about it. This can help people to have a better life. This leads to all to learn and to love to know what it was in the community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara. The findings in accordance with the research of Ven. Kimpicheth Chhon (2019) researched on “Life and Hope Association: Engaged Buddhist Strategy Transforming 27 Compassion into Social Action”, the loving-kindness and compassion as wishing and wanting to see other happy. The engaged Buddhist strategy of Life and Hope Association brings the Buddhist concept of compassion into social well-fares and services for the sustainable development of community and human resources. Iddhipada⁴ can lift the mind both yourself and people all around who faith in this principle. The learning of 4 steps led to success both business and mind.

3. Guideline to the community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara described that the cooperation between Myanmar government and International Organization can be led sustainably between Myanmar government and International Organization. The participation of local people will be an appropriated guideline to success in the community development under the Supervision of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara. The necessity to participate in the community development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara members. The findings in accordance with the research of Rakesh Prasad (2003) studied on topic of “How Community Participation Can Integrate Energy Transitions Into Rural Development: The Experience Of Four North Indian Villages”, the essential activities for the community energy management were energy planning, community capacity building, local wisdom transfer, community capitals and resources utilization and cooperative network development. Support and participation from inside and outside community were necessary.

Sustainable for success of community development needs cooperate from both sector in community and inter-community. The wide network must have good relationships from government and international organization.

Body of Knowledge

The integration of Iddhipada Dhamma⁴ with management process which lead to the body of knowledge of “Community Development of Venerable Sitagu Sayadaw Nyanissara.”

The finding of research from questionnaire, in-depth interview data, and focus group discussion were affecting factors below:

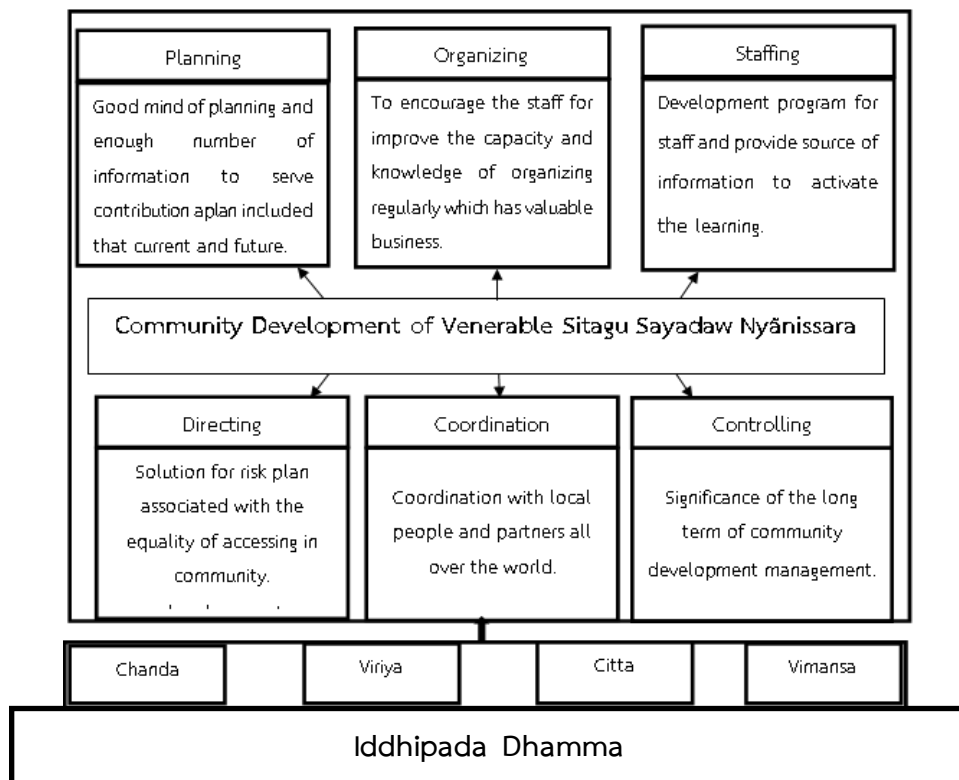

Figure 1 Body of Knowledge

From the figure that above is the “Body of Knowledge” describe the key of success in community development and beginning from Iddhipada 4 and lead to management process.

Community development was a process where community members come together to take collective action and generate solutions to common problems such as community wellbeing economic, social, environmental, cultural and in the belief that all people should have access to health, wellbeing, wealth, justice and opportunity. Community development will success must have good management processes.

Management process was a process of setting goals, planning or controlling the organizing and leading the execution of any type of activity, such as a project management process. A process management process sometimes referred to as the process performance measurement and management system. Management action was taken to utilize the resources of men, machines, money and materials pertaining to the organization, effectively, economically and efficiently.

The process of organizing people or groups so that they work together properly and well, the process of causing things to be the same and the ability to move different parts of our body together well. It works a complex syntactic structure that links together more elements.

There are 6 components:

1) **Planning** was the process of thinking about the activities required to achieve a desired goal. The planning must good mind and enough number of information to serve contribution a plan included the current and the future.

2) **Organizing** was the establishment of effective authority relationships among selected work, persons and work places in order for the group to work together efficiently. The staff must improve the capacity and knowledge of organizing regularly which has valuable business.

3) **Staffing** was an operation of recruiting the employees by evaluating their skills, knowledge and then offering them specific job roles accordingly. The development program for staff and provide source of information to activate the learning.

4) **Directing** was a process or technique of instructing, guiding, inspiring, counselling, overseeing and leading people towards the

accomplishment of organizational goals. The solution for risk plan associated with the equality of accessing in community.

5) **Coordination** was the process of organizing people that they work together properly and well with local people and partners all over the world.

6) **Controlling** was the measurement and correction of performance in order to make sure that enterprise objectives and the plans devised to attain them. The controlling must be significant as a long term goal of community development management.

Management process can be change to consist of current situation. As the results of management must use various strategies to adapt them, the body of knowledge combined with the management process and Iddhipada 4 which achieved the ultimate goal of community development.

Iddhipada 4: Four Successful Paths, Iddhipada means path of accomplishment or basis for success. Even the Buddha also keeps this principle in practicing meditation. This principle was important as the path to accomplish and goes getting success. The four main components were described by the following;

There are consist 4 components:

(1) **Chanda** - the aspiration or will to nobly do a particular thing usually in addition develop better.

(2) **Viriya**- the exertion, perseverance, or effort to nobly keep doing on a particular thing.

(3) **Citta**- the dedication, active thought, or thoughtfulness.

(4) **Vimansa** - the investigation, examination, reasoning, or testing.

Community development will success must start by Chanda. The aspiration led to more development to success in goal. Surely that work must have met various barriers, Viriya can support the mind to effort for doing anything until success. Citta can support for focus on doing for goal. Lastly, Vimansa for help to check it all that you did until completely.

Buddhist principle was the relationship between people and community. Although the development was rapid, progress but Buddhist

principle was a major improvement all concern. Results of Buddhist principles were ensured the sustainability and fairness of community development.

To sum up, the body of knowledge describes the community development by integration of management process viz planning, organizing, staffing, directing, coordination, and controlling with Iddhipada 4 viz Chanda, Viriya, Citta and Vimansa . It was very beneficial that develop the education, public health care, and others in daily life of people in community.

Recommendations

1. There should be an appropriated national policy on community development that suitable with the society situation. This can reduce the lack of community development in many areas especially rural areas.

2. There should be an appropriated policy in single local level to serve all rages of societies. This might be useful for the inequality of accessible of government service.

3. There should be amending of the law and the bill to apply with the community development context. Amending the law and bill would be able to decrease the unfair and inequality service of government or government officer.

4. There should be a government support to address on community development in any kinds of government policy.

5. There should be a policy support of government to educate people in Buddhism on community development management.

References

- Chhon, K. (2019). Life and Hope Association: Engaged Buddhist Strategy Transforming Compassion into Social Action. *International Journal of Multidisciplinary in Management and Tourism*, 3(2), 105-118.
- Ministry of Foreign Affairs. (2016) *Introduction of Myanmar*. Retrieved March 20, 2016, from [http:// www.mofa.gov.mm/30/04/2016](http://www.mofa.gov.mm/30/04/2016).
- Patterns, W. F. (1996). *Universities in early modern Europe, 1500-1800, a history of the university in Europe*. England: Cambridge University Press.
- Phrakhrupisitphachanat (Prayoon Nandiyo) et al. (2020). THE DEVELOPMENT OF THE MONKS' PARTICIPATION IN COMMUNITY DEVELOPMENT ACCORDING TO BUDDHISM IN SAMUT SONGKHRAM PROVINCE. *Journal of MCU Social Science Review*, 9(1), 23-36.
- Prasad, R. (2003). How Community Participation Can Integrate Energy Transitions Into Rural Development: The Experience of Four North Indian Villages. *The Journal of Energy and Development*, 28(2), 159-172.
- Rerkrai, D. (1989). The Role of Buddhism in Rural Development of Thailand: Some Performances and Outcomes. *Kasetsart Journal Social Science*, 10(1), 87-102.
- Thamsawana, V. (2020). *Iddhipada 4 (Four Successful Paths)*. Retrieved March 20, 2020, from [https://th-th.facebook.com/384124475003532 / posts/ iddhipada-4-four-successful-pathsIddhipada-means-path-of-accomplishment-or-basis-/385259094890070/30/05/2020](https://th-th.facebook.com/384124475003532/posts/iddhipada-4-four-successful-pathsIddhipada-means-path-of-accomplishment-or-basis-/385259094890070/30/05/2020).
- Wannatong, P. (2018). The Application of Iddhipāda IV in Administrating Private Organizations in Nonthaburi Province. *Journal of MCU Social Science Review*, 7(2), 99-110.
- World Bank. (2016). *Myanmar and the World Bank, Reengaging through Community Driven Development, to Tackle Poverty in Rural Villages*. Retrieved March 20, 2016, from [http:// www.worldbank.org/en/news/feature/24/02/2016](http://www.worldbank.org/en/news/feature/24/02/2016).

แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562*

GUIDELINES FOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION MANAGEMENT AT THE
CHILD DEVELOPMENT CENTER IN ACCORDANCE WITH THE STANDARDS
OF THE EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT CENTER 2019

ธเนศพล อินทร์จันทร์

Tanesphol Injun

มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Phitsanulok University

E-mail: Tanesphol2011@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ประชากรคือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 19,192 ศูนย์ กลุ่มตัวอย่างคือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 377 ศูนย์ การสุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดกลุ่มโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ข้อมูลศูนย์ละ 3 คน ได้แก่ นักวิชาการหรือผู้ช่วย 1 คน หัวหน้าศูนย์หรือรักษาการ 1 คน ครูผู้ดูแลเด็กหรือผู้ช่วย 1 คน รวมทั้งสิ้น 1,131 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.49$, $S.D.=0.97$) และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.58$, $S.D.=0.98$) 2. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้แก่ 2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก ควรมีการจัดงบประมาณ พัฒนาอาคารสถานที่ จัดอัตรากำลังครู 2.2 ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดหาสื่อ อุปกรณ์ให้เพียงพอ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2.3 คุณภาพเด็ก ส่งเสริมการดูแลสุขภาพ กล้าแสดงออก มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการคิด การใช้ภาษา

คำสำคัญ: มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ; แนวทางพัฒนา; ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

* Received October 4, 2020; Revised November 27, 2020; Accepted December 3, 2020

Abstract

The objectives of this research article were to study the current conditions, problems and guidelines for the early childhood education development of the child development center based on the standards of the early childhood development center 2019. The sample group consisted of 377 small child development centers by simple random sampling, derived from the population of 19,192 child development centers. The determination of the sample size using the table of Krejcie & Morgan. The data were taken from 3 persons in each center, consisting of 1 academic officer or academic education assistant, 1 head of a child development center, 1 child care teacher or child care assistant teacher totaling 1,131 participants. The research instrument employed for the data collection was the questionnaires. The data analysis used were mean, standard deviation, and content analysis. The results of the research revealed that: 1. The current conditions and problems of the early childhood education administration of the child development center found that the early childhood education administration of the child development center, by overall was at the moderate level ($\bar{X}$ = 3.49, S.D.=0.97), and the problems were at the moderate level ($\bar{X}$ = 2.58, S.D.=0.98). 2. The study of the guidelines for the early childhood educational development of the child development center according to the national early childhood development center standard 2018 were as follows: 2.1 The administration of the child center should allocated the budget in order to develop buildings and teachers, 2.2 Teachers / child cares should provide sufficient materials, do lesson plans, and supervise instructions, and 2.3 The quality of children should be promoted about health caring, assertiveness, interacting with others, thinking, and using languages.

Keywords: National Early Childhood Development Center Standard; Development Guideline; Child Development Center

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 41 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น มาตรา 42 กำหนดให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กระทรวงมหาดไทย, 2545; นิตยา ภัสสรศิริ, 2556)

นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 มาตรา 16(9) กำหนดให้องค์การบริหาร ส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษา โดยถือว่าการจัดการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นประกอบกับพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 มาตรา 67 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลได้เริ่มดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเมื่อ ปี พ.ศ. 2545 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้พยายามยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งจะต้องใช้เป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ มี 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย มาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 26 ข้อ มาตรฐานการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ 20 ข้อ มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2552; จรรยา ชินสี, 2552; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) โดยแบ่งระดับคุณภาพออกเป็น 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและต้องปรับปรุงโดยเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐาน 3 ประการ คือ 1) การบริหารจัดการที่ดี 2) กระบวนการบริการหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กที่มีคุณภาพ และ 3) ประสิทธิภาพจากการดำเนินงาน คือ เด็กต้องได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ จากการตรวจติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ปรากฏว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด มีผลการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้อยู่ในระดับควรพัฒนา ซึ่งไม่เป็นไปตามความคาดหวัง

ของหน่วยงานต้นสังกัด ที่ต้องการให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดทุกศูนย์ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินด้วยระดับคุณภาพอย่างน้อยอยู่ครออยู่ในระดับดีถึงดีมาก (สิริภรณ์ สุริวงษ์และคณะ, 2563; รัตมณี เสนิกายูจน์ และคันสนีย์ จะสุวรรณ, 2560)

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สูงขึ้นตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 19,192 ศูนย์
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 377 ศูนย์ ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) กำหนดผู้ให้ข้อมูลศูนย์ละ 3 คน ประกอบด้วย นักวิชาการศึกษาหรือผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือรักษาการหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 คน ครูผู้ดูแลเด็กหรือผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 1,131 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ และความเกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 การประเมินระดับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีค่าน้ำหนัก ดังนี้

สภาพปัจจุบัน	สภาพปัญหา
5 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด	5 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก	4 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก
3 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง	3 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย	2 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
1 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด	1 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open – Ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ขั้นการวางแผน (Plan)

1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กและด้านคุณภาพเด็ก

1.2 จัดทำแผนจัดเก็บข้อมูล

1.3 จัดทำเครื่องมือเพื่อใช้ในการจัดเก็บข้อมูล

2. ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do)

ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามแผนที่กำหนด โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 แจ้งกำหนดการให้บุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับทราบ

2.2 ขอความร่วมมือกับนักวิชาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมสังเกตการณ์และให้ข้อมูล

2.3 ชี้แจงทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์การจัด เก็บข้อมูลแก่บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และนักวิชาการศึกษา

2.4 ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน เช่น ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ข้อมูลตามตัวบ่งชี้ของมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 รายงานการประเมินตนเอง (SAR) รายงานผลการประเมินคุณภาพภายใน และข้อมูลเอกสารหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.5 สอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้วิจัยกับบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และนักวิชาการศึกษา

2.6 ขอความร่วมมือบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และนักวิชาการศึกษา ตอบแบบสอบถาม

3. ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check)

ทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บ และนำมาวิเคราะห์สรุปประเด็นปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ในแต่ละด้าน

4. ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (Action)

นำแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องเหมาะสมตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนด เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 0.00-1.49 หมายถึง มีสภาพและปัญหาในการดำเนินงานในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีสภาพและปัญหาในการดำเนินงานในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีสภาพและปัญหาในการดำเนินงานในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีสภาพและปัญหาในการดำเนินงานในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีสภาพและปัญหาในการดำเนินงานในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 0.97) และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.58, S.D. = 0.98) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.56, S.D. = 0.94) ด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.50, S.D. = 1.00) และด้านครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.40, S.D. = 0.98) ตามลำดับ ส่วนผลการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพของเด็กปฐมวัย มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.73, S.D. = 0.92) ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.51, S.D. = 0.53) และด้านครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.50, S.D. = 1.09) ตามลำดับ

2. แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย

2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก ควรมีการจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย มีนัยเชิงแรง และมีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน การจัดสรรอัตรากำลังครูให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก

2.2 ด้านครู/ผู้ดูแลเด็ก ควรจัดหาสื่อ อุปกรณ์ให้เพียงพอ มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่มีความเหมาะสมกับบริบทและพื้นที่ และการนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดประสบการณ์และการวัดผลประเมินผลตามพัฒนาการอย่างถูกต้อง

2.3 ด้านคุณภาพเด็ก ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและการดูแลสุขภาพอนามัยการกล้าแสดงออก การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการคิด และการใช้ภาษาในการสื่อความหมาย ฟัง พูด อ่าน เขียน ได้อย่างเหมาะสมตามวัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.97) และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.58$, S.D. = 0.98) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.94) ด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 1.00) และด้านครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.98) ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั้นมีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง มีความเหมาะสมกับสภาพและสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา มิ่งเมือง (2554) วิจัยเรื่องการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่าการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าคุณภาพของเด็กปฐมวัย มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$, S.D. = 0.92) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดใน 3 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพเด็กยังพบปัญหาหลายประการ เช่น กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญายังขาดความหลากหลาย ไม่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

ของเด็ก ควรมีการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กตามช่วงวัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐยาน์ สนิ่นัด (2553) วิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน ผลการวิจัยพบว่า ด้านครูผู้สอนขาดการใช้ความรู้ความสามารถของตนตามวุฒิและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

องค์ความรู้จากการวิจัย

1. ข้อมูลสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2561

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ในการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ควรมีการกำหนดแผนในการดำเนินงานตามมาตรฐานอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่และควรเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย
2. ควรมีการกำหนดแนวทางในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตลอดจนการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป
2. ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ได้แนวทางในการบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรมและเกิดประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2545). *คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2552). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เบรน เบส บุคส์.
- จรรยา ชินสี. (2552). *แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอแมริม จ. เชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐชยาน์ สนิ่นัด. (2553). *แนวทางการจัดการปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิตยา ภัสสรศิริ. (2556). *การพัฒนาระบบประกันคุณภาพสำหรับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมกับท้องถิ่น*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุทธนา มิ่งเมือง. (2554). *การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตมณี เสนิกัญจน์ และศันสนีย์ จะสุวรรณ์. (2560). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(3), 86-99.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สิริภรณ์ สุริวงษ์และคณะ. (2563). *การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้จากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย*. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 59-68.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ
ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี*
INTEGRATION OF BUDDHIST PRINCIPLE FOR INCREASING PRODUCTIVITY
IN WORKING PERFORMANCES PERSONNEL OF LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS IN PATHUM THANI PROVINCE

พัทธนัญพร พิพิธวรโกสิน, สุรพล สุยะพรหม, เกียรติศักดิ์ สุขเหลืออง
Pattanapon Pipitvorapokin, Surapon Suyaprom, Kiattisak Suklueang
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: p.kanoksuk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ปัจจัยที่มีอิทธิพล และนำเสนอรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 430 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 17 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1. การเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.52$, $S.D.=0.753$) 2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ผลการตรวจสอบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($P\text{-value} = 0.1511$, $\chi^2 = 86.53$, $df. = 74$, $\chi^2/df = 1.169$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.95$, $CFI = 1.00$, $SRMR = 0.021$, $RMSEA = 0.019$) ผลการศึกษาพบว่า สำหรับค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงภายในพบว่ามีค่าเท่ากับ 0.75 3. รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมมีองค์ประกอบ 4 ด้านคือ 1) ด้านจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน 2) ด้านการให้ความสำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพ 3) ด้านการนำรูปแบบการใช้บริการร่วมกัน 4) ด้านการสร้างและพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม และมีปัจจัยภายนอกที่เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ

คำสำคัญ: การบูรณาการ; ผลิตภาพในการปฏิบัติงาน; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

* Received October 9, 2020; Revised November 5, 2020; Accepted November 29, 2020

Abstract

The objectives of this research article were to study the general state, influencing factors and to propose a model for Integration of Buddhist Principle for Increasing Productivity in Working Performances Personnel of Local Administrative Organizations in Pathum Thani Province. Methodology was the mixed methods: the quantitative research, data were collected from 430 samples and analyzed with descriptive statistics; frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), The qualitative research, data were collected from 17 key informants by In-depth interviewing. Findings were as follows; 1. The Increasing Productivity in Working Performances by overall was at a high level ($\bar{X}$ =3.26, S.D. = 0.311) 2. The factors influencing the Increasing Productivity in Working Performances Personnel of Local Administrative Organizations in Pathum Thani Province, were found that the analysis results conformed with the empirical data (P-value = 0.1511, χ^2 =86.53, df.=74, χ^2 /df = 1.169, GFI = 0.98, AGFI = 0.95, CFI = 1.00, SRMR = 0.021, RMSEA = 0.019). The study results were found that; the predictive coefficient (R^2) of the internal latent variable structure equation was found to be 0.75 3. Model for Integration of Buddhist Principle were 4 components: Planning, Productivity, Shared Services, Value Creation and there were external factors that Increased Productivity in official work performances.

Keywords: Integration; Productivity in Working; Administrative Organizations

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทยที่มีบทบาทภารกิจสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการพัฒนาและให้คำปรึกษาแนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และการบริหารจัดการ เพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ ทั้งนี้ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างส่วนราชการ ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นไปตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2545 (ราชกิจจานุเบกษา, 2559)

การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และพัฒนาการบริหารของส่วนราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่า สอดคล้องกับการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการสมัยใหม่ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2556)

หากกล่าวถึงปัญหาการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นหลักๆ อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ/อุปกรณ์ และด้านการจัดการ โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ ด้านแรกบุคคล ระบบบริหารงานบุคคลของราชการส่วนท้องถิ่นมีปัญหาสำคัญ คือ ด้านที่ 1) ด้านบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะต่างกัน เพราะกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลายฉบับ ใช้คำเรียกแตกต่างกัน บางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรียก “ข้าราชการ” บางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรียก “พนักงาน” ทำให้สิทธิที่จะได้รับจากราชการแตกต่างกันอาทิ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทั้งๆ ที่ทำงานในท้องถิ่นเดียวกัน แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 288 ให้เรียกพนักงานส่วนท้องถิ่นว่า “ข้าราชการส่วนท้องถิ่น” แต่กฎหมายท้องถิ่นก็ยังมีได้แก่ไข 2) กรณีที่มีระบบบริหารงานบุคคลแยกออกจากกัน เพราะมีองค์กรบริหารงานบุคคลแยกต่างหากจากกันมากมายถึงท้องถิ่นละ 76 องค์กรตามจำนวนจังหวัด (76 จังหวัด) กล่าวคือ องค์กรบริหารส่วนตำบลมี 76 องค์กร และเทศบาลมี 76 องค์กร (ยกเว้น พัทยา, กรุงเทพมหานคร มีองค์กรบริหารงานบุคคลเพียงองค์กรเดียว) ผลที่ตามมาคือการโยกย้ายถ่ายเทข้าราชการระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นต่างประเภทกันมีข้อจำกัด ทำให้ไม่ได้ การก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นจึงประสบปัญหา ตามคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยไว้ว่า องค์กรบริหารงานบุคคลกลางของท้องถิ่น คือ “คณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น จังหวัด” ทุกจังหวัด 3) การบริหารงานบุคคลท้องถิ่นในอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่ผ่านมามีคนที่ไม่ได้เข้ามาบริหารงานท้องถิ่นเป็นคนของรัฐบาลทั้งสิ้น รัฐบาลผูกขาดทั้งหมด คนในท้องถิ่นไม่ได้เข้ามามีส่วนบริหารงานบุคคล จึงทำให้บุคคลในท้องถิ่นไม่มีโอกาสเข้ามาจัดการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น ซึ่ง “ข้าราชการท้องถิ่น” ส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาดังกล่าวทั้ง 3 ข้อ ยังคงมีอยู่ เพียงแต่ไม่รู้จะไปเรียกร้องให้แก้ไขกับหน่วยงานที่มีอำนาจใดได้ ด้วยคดีที่เงื่อนไขของกฎหมาย พระราชบัญญัติบริหารงานบุคคล ยังไม่สามารถแก้ไขตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 288 ได้ หมายความว่าไม่ถูกปิดล็อกไว้ด้วย “กฎหมาย” (สยามพร พันธไชย, 2562; สุบัณฑิต จันทรสว่าง, 2562; ธนิต ไชยพันธ์, 2561)

ด้านที่ 2 และ 3 ด้านงบประมาณ กับด้านวัสดุหรืออุปกรณ์เกี่ยวเนื่องกันโดยมีนักวิชาการได้อธิบายเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตด้านงบประมาณไว้ว่า (โกวิท พวงงาม, 2560) โดยเกิดจากการทำบัญชี การจัดซื้อจัดจ้างและการเงินการคลัง เพราะมีช่องว่างการ

บริหารด้านการคลัง โดยเฉพาะการจัดซื้อจัดจ้าง สาเหตุมาจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละเลยไม่ปฏิบัติหรือไม่ทำตามระเบียบฯ และอ้างว่าไม่ทราบเกี่ยวกับเรื่องที่มีการจัดทำและไม่จัดทำโดยในส่วนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่จัดทำซึ่งก่อให้เกิดการทุจริต ดังเช่น (1) ไม่ทำทะเบียนยืมเงิน (2) ไม่ทำบัญชีคุมรายรับ (3) ไม่มีการทำหลักฐานในการเบิกจ่ายพัสดุ (4) ไม่มีการทำการลงบัญชีรายรับรายจ่าย (5) ไม่มีการทำรายงานแสดงรายรับรายจ่ายและงบทดลองเป็นรายเดือน (6) การจัดทำงบแสดงฐานะทางการเงินและรายงานทางการเงินต่างๆ (7) จัดทำการบันทึกข้อตกลงการจ้างเพื่อกำหนดระยะเวลาให้ผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบความชำรุดบกพร่องของงานที่จ้าง (8) ไม่จัดให้มีหน่วยงานตรวจสอบภายใน (9) ไม่มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจรับพัสดุ (10) ไม่จัดให้มีการแต่งตั้งผู้แทนชุมชน หรือผู้แทนประชาคม และด้านที่ 4 ด้านการจัดการ จากการศึกษาพบปัญหา คือ (ปณิกร บุญกอบ, 2559) ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านทิศทางการกำหนดนโยบาย ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาและโครงการ ด้านการประเมิน และการจัดทำรายงานด้านการติดตามและควบคุมงาน ด้านการจัดการเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง และด้านการจัดการด้านการเงินและงบประมาณ

ดังนั้นจากการศึกษาเอกสารที่ผ่านมาสรุปได้ว่าปัญหาของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นหลักๆ คือ ด้านบุคคลเนื่องจากกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลายฉบับ ใช้คำเรียกแตกต่างกันและผลที่ตามมาคือการโยกย้ายถ่ายเทข้าราชการการระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นต่างประเภทกันมีข้อจำกัด ทำให้ไม่ได้ การก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นจึงประสบปัญหา ด้านงบประมาณ กับด้านวัสดุหรืออุปกรณ์เกี่ยวเนื่องกัน เป็นปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตเช่น การทำบัญชี การจัดซื้อจัดจ้างและการเงินการคลัง เพราะมีช่องว่างการบริหารด้านการคลัง โดยเฉพาะการจัดซื้อจัดจ้าง และด้านการจัดการซึ่งปัญหาก็คือ การปฏิบัติงานด้านทิศทางการกำหนดนโยบาย ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาและโครงการ ด้านการประเมินและการจัดทำรายงานด้านการติดตามและควบคุมงาน ด้านการจัดการเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง และด้านการจัดการด้านการเงินและงบประมาณ ในงานวิจัยครั้งนี้ได้สรุปและศึกษาเกี่ยวปัญหาที่สอดคล้องกับการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ 4 ด้านคือ ด้านการจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านการให้ความสำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพ ด้านการนำรูปแบบการใช้บริการร่วมกัน และด้านการสร้างและพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม

จากเหตุผลดังกล่าวแล้วนั้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี” เพื่อให้เห็นว่าการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะด้านการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร ผู้วิจัยยังสนใจศึกษาอีกว่าการเพิ่มผลิตภาพใน

การปฏิบัติงานนั้นมีสาเหตุมากจากปัจจัยใดบ้างโดยเฉพาะปัจจัยด้านการจัดการภายในองค์กร และปัจจัยด้านอื่นด้วย และนอกจากนั้นแล้วยังศึกษาเพิ่มอีกว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 นั้นส่งผลต่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการและเป็นตัวแปรส่งผ่านด้วยหรือไม่ การศึกษาครั้งนี้จะมีความแตกต่างออกไปโดยจะนำรูปแบบการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเข้ามาใช้ในการศึกษาและจะได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการกับศาสตร์ทางตะวันตกเพื่อให้เห็นถึงการบูรณาการหลักพุทธธรรมที่ช่วยเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานีได้ ผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ทราบปัจจัยที่เหมาะสมในการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติงาน และสามารถนำจุดเด่นที่ได้ไปกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี
- 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี
- 3 เพื่อเสนอรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ได้กำหนดแนวทางการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ที่อยู่ในส่วนจังหวัด เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล จำนวน 430 ตัวอย่าง ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัยโดยการพิจารณาจากความเหมาะสมของจำนวนค่าพารามิเตอร์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูปหรือคน

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ที่อยู่ในส่วนจังหวัด เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล จำนวน 852 คน ใช้

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 430 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารกรมการปกครอง ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 17 รูปหรือคน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) สร้างขึ้นโดย ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือจากวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสร้างเครื่องมือการวิจัย นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงและนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Structured Interview) ทำการสัมภาษณ์โดยเจาะจงจำนวน 17 รูปหรือคนและการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 10 รูปหรือคน

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรถึงผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากบุคลากรในหน่วยงาน นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับบุคลากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 430 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 430 ชุด หลังจากนั้นได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Structured Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (สุภางค์ จันทวานิช, 2553) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) การจำแนกข้อมูลในระดับจุลภาค การจำแนกข้อมูลระดับนี้แบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์คำหลัก (Domain Analysis) กับการวิเคราะห์สารระบบ (Taxonomy Analysis) (สุภางค์ จันทวานิช, 2553) การวิเคราะห์คำหลัก การจำแนกข้อมูลในระดับมหภาค การจำแนกข้อมูลในระดับมหภาค เป็นการจำแนกข้อมูลตามเหตุการณ์ (Event) หรือการวิเคราะห์เหตุการณ์ตามเรื่องราว (Event Analysis) ที่ปรากฏ

ผลการวิจัย

1 สภาพทั่วไปของการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี การเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .753 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือ การนำรูปแบบการให้บริการร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 รองลงมาคือ การสร้างและพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 การให้ความสำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 ตามลำดับ

2. ปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.10-0.94 โดยตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงสูงสุดคือ ด้านเงินเดือนและผลตอบแทนอื่น (Support1) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 รองลงมาคือ การจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Product1) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93 ส่วนตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงต่ำสุดคือ สถานะของอาชีพ (Support3) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.10

การเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ (PRODUCT) ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.81 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง 0.30 และอิทธิพลทางอ้อม 0.43 เป็นอิทธิพลรวม 0.73 โดยมีค่าอิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า การจัดการภายในองค์กร ประกอบด้วย การพัฒนาทรัพยากรบุคคล (0.77) ความผูกพันต่อองค์กร (0.63) บรรยากาศองค์กร (0.80) พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (0.80) และวัฒนธรรมองค์กร (0.91) จะทำให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการได้ดี นอกจากนั้นหากมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 คือฉันทะ: รักงาน วิริยะ: สู้งาน จิตตะ: ใส่ใจงาน วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา ก็จะทำให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 (IDDHI) กับการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ (PRODUCT) ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.89 มีขนาดอิทธิพลทางตรงส่งผลต่อการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการเท่ากับ 0.82 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 อันประกอบด้วย ฉันทะ: รักงาน (0.78) วิริยะ: สู้งาน (0.76) จิตตะ: ใส่ใจงาน (0.76) วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา (0.90) จะทำให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานีได้ถึงร้อยละ 82

การเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ (PRODUCT) ขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.70 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง -0.22 และอิทธิพลทางอ้อม 0.31 เป็นอิทธิพลรวม 0.09 โดยที่มี อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมส่งผลต่อการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายความว่า ปัจจัยคำจุนประกอบด้วย เงินเดือน และผลตอบแทนอื่น (0.97) โอกาสความก้าวหน้าในอนาคต (0.34) สถานะของอาชีพ (0.32) สภาพการทำงาน (0.34) ความมั่นคงในการทำงาน (0.49) ทำให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการได้อย่างดี นอกจากนั้นเมื่อมีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ด้วย คือต้องมี ฉันทะ: รักงาน วิริยะ: สู้งาน จิตตะ: ใส่ใจงาน วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา ก็จะทำให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ได้ดียิ่งขึ้นไปอีก

3. รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง การเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนที่สองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี การเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ด้านจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ด้านการให้ความสำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพ ด้านการนำรูปแบบการใช้บริการร่วมกัน ด้านการสร้างและพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย การจัดการภายในองค์กร แรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4

อภิปรายผล

สภาพทั่วไปของการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี การเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.753 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านดังนี้ การนำรูปแบบการใช้บริการร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 รองลงมาคือ การสร้างและพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 การให้ความสำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 ตามลำดับสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนะพงษ์ กล้ากลิจ (2562) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการ

บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านการเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านเกิดศักยภาพความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้านพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงสมร มะโนวรรณ (2562) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางในการพัฒนาและการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน ในภาคบริการต่อเศรษฐกิจไทย ผลการศึกษาพบว่า อัตราการเติบโตของผลิตภาพแรงงาน ในภาคบริการของไทยยังคงต่ำกว่าภาคการผลิตอื่นๆ ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาด้านความรู้และทักษะของแรงงานซึ่งเป็นเรื่องจำเป็น ผลการสัมภาษณ์ แนวทางการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน ในภาคบริการต่อเศรษฐกิจไทย บุคลากรในอุตสาหกรรมบริการนั้นจะต้องมีคุณสมบัติ เพียงประสงค์ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสมรรถนะ 2) ด้านความรู้ ความสามารถ และ 3) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรทางด้านอุตสาหกรรมบริการ สำหรับแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในภาคบริการนั้น

ปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี การพัฒนาทรัพยากรบุคคลมีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.77 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือส่งเสริมให้บุคลากรรู้สึกในทางบวกกับเพื่อนร่วมงานเหมือนครอบครัวเดียวกัน การพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติ จัดให้มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านต่างๆ พัฒนาความรู้ความสามารถและพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ไม่ยึดติดกับระบบราชการจนเกินไป โดยเฉพาะงานด้านการศึกษา สาธารณสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤตินันท์ สมุทร์ทัย (2549) พบว่าโมเดลการวัดประสิทธิผลแบบบูรณาการพหุมิติของคณะวิชา ประกอบด้วย 7 มิติ คือ ความพึงพอใจในการศึกษาและการพัฒนานักศึกษาเป็นรายบุคคล การพัฒนาด้านวิชาการของนักศึกษา การพัฒนาวิชาชีพให้กับนักศึกษา ความพึงพอใจในการจ้างงานของคณาจารย์และผู้บริหาร ความสามารถในการจัดหาทรัพยากร การพัฒนาวิชาชีพและคุณภาพที่ของคณาจารย์ และการเป็นระบบเปิดและปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของคณะวิชา มากตามลำดับคือ นโยบายและการบริหารจัดการ ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.63 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือมีความปรารถนาที่จะรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กรไว้จนเกษียณอายุ มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับ

เพื่อนร่วมงาน ทำกิจกรรมละลายพฤติกรรมและองค์กรส่งเสริมความก้าวหน้าของพนักงาน สร้างวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยแรงจูงใจ การให้คำแนะนำติชมและการเสริมแรง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ อิติพันธุ์ จินประชา (2557) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรม องค์กร ความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิผลของสถานีดำรงจ สังกัดกองบัญชาการตำรวจ นครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กัน ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง ไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อประสิทธิผลของสถานีดำรงจ สังกัดกองบัญชาการ ตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติในประเทศไทย

รูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี การปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานีทั้ง 4 ด้าน (PPSV) ประกอบด้วย 1. การจัดทำ แผนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Planning) 2. การให้ความสำคัญต่อการเพิ่ม ผลิตภาพ (Productivity) 3. การนำรูปแบบการใช้บริการร่วมกัน (Shared Services) 4. การสร้างและพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม (Value Creation) ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ การเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด ปทุมธานี คือ 1. การจัดการภายในองค์กร ประกอบด้วย การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ความ ผูกพันต่อองค์กร บรรยากาศองค์กร พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร วัฒนธรรม องค์กร 2. แรงจูงใจในการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ: รักงาน 2) วิริยะ: สู้งาน 3) จิตตะ: ใส่ใจงาน 4) วิมังสา: ทำงานด้วยปัญญา 3. ตัวแปรที่ส่งผล ทางอ้อมได้แก่ ปัจจัยค้ำจุน ประกอบด้วย 1) เงินเดือนและผลตอบแทนอื่น 2) โอกาส ความก้าวหน้าในอนาคต 3) สถานะของอาชีพ 4) สภาพการทำงาน และความมั่นคงในการ ทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤตินันท์ สมุทร์ทัย (2549) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบบูรณาการพหุมิติของประสิทธิผลของคณะวิชาใน สถาบันอุดมศึกษา โดยพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ แบบบูรณาการพหุมิติของประสิทธิผลของคณะวิชาในสถาบันอุดมศึกษา โมเดล ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วยตัวแปรแฝง 5 ตัวแปร และตัวแปร สังเกตได้ 17 ตัวแปร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ คณะวิชาในสถาบันอุดมศึกษาสังกัด มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัย เอกชน

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี” ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานีเป็นเบื้องต้น นอกจากนั้นยังได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการกับศาสตร์ตะวันตกเพื่อให้เห็นถึงแนวทางการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย โดยพบว่าปัจจัยด้านการจัดการภายในองค์กรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยังมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นตัวแปรส่งผ่านด้วย องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง การผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนที่สองปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี สามารถนำมาสรุปเป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

1. ด้านจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน หมายถึง การติดตามข่าวสารและให้องค์กรเก็บข้อมูลมาศึกษาในเชิงสถิติ ยอมรับและเข้าใจถึงบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง จัดทำแผนแผนการบูรณาการการปฏิบัติราชการและแผนลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ นำเอาระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของโครงการ ส่งเสริมกระบวนการทำแผนและงบประมาณแบบมีส่วนร่วมจากประชาชน ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความชำนาญเพื่อการขับเคลื่อนแผนงาน การติดตามแผนงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุงให้ทันสมัย

2. ด้านการให้ความสำคัญต่อการเพิ่มผลผลิตภาพ หมายถึง มีการจัดทำแผนการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น การจัดทำแผนการเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน มุ่งเน้นระบบการลดต้นทุนในการดำเนินงานเพื่อประหยัดงบประมาณ จัดระบบในการประเมินผลเพื่อจะได้รู้ถึงประสิทธิภาพและความคุ้มค่า ตลอดจนปัญหาอุปสรรค การส่งบุคลากรเข้าฝึกอบรมกับสถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นหรือสถานศึกษา นำนวัตกรรมใหม่มาปรับใช้เน้นการขจัดความสูญเปล่าในการดำเนินงาน ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงานเพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านเอกสารและเกิดความแม่นยำในการปฏิบัติงาน

3. ด้านการนำรูปแบบการใช้บริการร่วมกัน หมายถึง การวัดผลการปฏิบัติงานโดยเปรียบเทียบอ้างอิงกับเกณฑ์มาตรฐานของรัฐ การกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศไว้ให้ทุกคนปฏิบัติตาม การปรับปรุงการทำงานโดยนำเทคนิคต่างๆ เกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตภาพมาใช้อยู่เสมอ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาภารกิจ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ พัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่องทั้ง คน กระบวนการ องค์กร ผลผลิตภัณฑ์และบริการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นให้โอกาสแสดงความคิดเห็นในการพัฒนา สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กรเพื่อพัฒนาแนวคิด นวัตกรรมมาแก้ไขปัญหาและดำเนินการ ลดต้นทุนการผลิต จัดทำแอปพลิเคชัน (Application) เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

4. ด้านการสร้างและพัฒนาแนวคิดนวัตกรรม หมายถึง การแก้ไขปัญหาในเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ข้อมูลจากบุคลากร ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมหรือการออกแบบแนวคิดใหม่ การยกระดับศักยภาพการทำงานซึ่งสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ สร้างความร่วมมือกับทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีภารกิจหน้าที่ลักษณะเดียวกัน เปลี่ยนรูปแบบการทำงานมาเป็นรูปแบบเครือข่ายมากกว่าการทำงานตามสายบังคับบัญชา นำรูปแบบการใช้บริการร่วมกันเช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบการเงินการคลัง และระบบบุคลากร พัฒนาระบบการทำงานด้านการให้บริการโดยจุดเดียว (One Stop service) อย่างเต็มรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ภาครัฐควรต้องกระจายอำนาจในด้านการบริหาร การให้ค่าตอบแทน การให้ความก้าวหน้า การร่วมพัฒนาบุคลากรไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้บริหารจัดการเอง เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะพัฒนาความรู้ให้แก่บุคลากร โดยการส่งเข้ารับการฝึกอบรมตามตำแหน่งสายงานที่ดำรงตำแหน่ง เพื่อนำมาพัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับงานและการเปลี่ยนแปลง จัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคลากรได้ออกกำลังกาย และตรวจสุขภาพให้กับบุคลากรเพื่อให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับได้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการในการทำงาน ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาองค์กรในด้านต่างๆ เพื่อให้ได้รับข้อมูลทั้งบนลงล่าง และล่างขึ้นบนด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีเท่านั้นและปัญหาด้านการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติงานยังมีอยู่ในหลายๆ พื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ที่ยังไม่เจริญ ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรศึกษาในพื้นที่ต่างจังหวัดของภาคต่างๆ ในประเทศไทยด้วย

2. การศึกษาครั้งนี้พบว่าปัจจัยด้านจิตวิทยาต่อการเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติงานซึ่งหมายถึงปัจจัยด้านสูงแต่การเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติงานกลับไม่เพิ่มตาม ดังนั้นควรศึกษาในพื้นที่อื่นเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของจังหวัดใหญ่กับจังหวัดเล็กด้วย

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559. (2559, 18 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 133 ตอนที่ 6 ก. หน้า 33-36.

โกวิท พวงงาม. (2560, 6 ธันวาคม). สภาพปัญหาและสาเหตุการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.). องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย). *ข่าวหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน*. น. 15.

- ชนะพงษ์ กล้ากลิจ. (2562). *ประสิทธิผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร* (ดุสิตนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ดวงสมร มะโนวรรณ. (2562). แนวทางในการพัฒนาและการเพิ่มผลิตภาพแรงงานในภาคบริการต่อเศรษฐกิจไทย. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศ*, 6(2), 736-756.
- ณัด ไชยพันธ์. (2561). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(3), 76 – 89.
- ธิตินันท์ จินประชา. (2557). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลสถานีตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติในประเทศไทย* (ดุสิตนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- ปณัฏฐ์ บุญกอบ. (2559). ปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 7(2), 45-57.
- ฤตินันท์ สมุทร์ทัย. (2549). *การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบบูรณาการพหุมิติของประสิทธิผลของคณะวิชาในสถาบันอุดมศึกษา* (ดุสิตนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สยามพร พันธไชย. (2562). รูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 69-82.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-พ.ศ. 2561)*. กรุงเทพฯ: บริษัท วิชั่น พรินท์ แอนด์ มีเดีย.
- สุบัณฑิต จันทร์สว่าง. (2562). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 57-68.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์*

INTEGRATING BUDDHIST PRINCIPLE FOR SUFFICIENCY ECONOMY VILLAGE DEVELOPMENT AT TAK FA DISTRICT NAKHON SAWAN PROVINCE

เสาวลักษณ์ หิรัญรักษ์, อัครเดช พรหมกัลป์, พระครูนิวาสินขันธ์ (ณรงค์ ฐิตวาทโน)

Saowaluck Hirunrak, Akkaradecha Brahmakappa, Phrakhrunivitsinlakhan (Narong Thitavaddhano)

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอตากฟ้า

Community Development District Office Tak Fa

Corresponding Author E-mail: goodluck099@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.889 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 จากประชากร 1,147 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า ด้านเงื่อนไขคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต สามัคคีและไม่เบียดเบียนหรือคดโกงกัน ด้านความพอประมาณ วางแผนเป็นขั้นตอน ใช้สติ คิด วิเคราะห์ ใช้จ่ายอย่างประหยัด รู้จักเก็บออม ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปฏิบัติตามกฎหมายกติกา สร้างความตระหนักร่วมกัน ความขยัน อดทน อดออม ส่งเสริมการมีอาชีพ ด้านเงื่อนไขความรู้ ส่งเสริม อบรม ให้ความรู้ ด้านความมีเหตุผล แก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วมผ่านเวทีประชาคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความรู้เรื่องพลังงานทดแทน และสร้างจิตสำนึกของการอนุรักษ์ ด้านเศรษฐกิจ มีความซื่อสัตย์ สุจริต และไม่เบียดเบียนหรือคดโกงกัน ฝึกอาชีพ การจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการเรียนรู้ การประชาคมหมู่บ้าน ทำแผนชุมชน สร้างเครือข่ายภาคี ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และด้านจิตใจและสังคม มีส่วนร่วม ปฏิบัติงานร่วมกัน ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย ลดความขัดแย้ง การเข้าถึงสิทธิ์และสวัสดิการ

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักพุทธธรรม; การพัฒนา; หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

* Received October 13, 2020; Revised November 4, 2020; Accepted November 7, 2020

Abstract

The objectives of this research article was propose integrating guideline of Buddhist principle for Sufficiency Economy Village development at Tak Fah District, Nakhonsawan Province. The research by mixed methods research. The quantitative method, data were collected from 297 samples derived from the populations of 1,147 people by questionnaires with reliability value at 0.889. The qualitative method, data were collected from 8 key informants and analyzed by descriptive interpretation. Findings were that, the aspect of moral condition, there was honesty, righteousness, unity with no corruption. The aspect of sufficiency, there was step planning process, using mindfulness, analytical thinking, economic spending and saving know-how. The aspect of immunity, there was rule abiding with common awareness, diligence, patience, saving, occupational promotion. The aspect of knowledge condition, there was knowledge promotion and training. The aspect of reason condition, there was participatory problem solving through the community forum. The aspect of natural resources and environment, there was transferring knowledge of alternative energy source and reserving awareness. The aspect of economy condition, there was honesty, righteousness with no corruption, career training and family account making. The aspect of learning condition, there was village socialization with community plans and networks for knowledge and local wisdom transformation with appropriate technology and the spirit and social condition, there was participation in community works, adhering to democratic principle, conflict reduction and right and welfares access.

Keywords: Integration; Buddhist Principle; Development; Sufficiency Economy Village

บทนำ

ภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชนดังกล่าว กรมฯ จึงได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขยายผลในกระบวนการทำงานในส่วนภูมิภาคทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอโดยขับเคลื่อนในหมู่บ้านต่าง ๆ โดยดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยเกณฑ์ประเมิน 6 ด้าน คือ ลดรายจ่าย (ทำสวนครัว ปลูกดอกขาย) เพิ่มรายได้ (มีอาชีพใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม) ประหยัด (มีการออม มีกลุ่มออมทรัพย์ฯ) การเรียนรู้ (สืบทอดภูมิ

ปัญญา มีการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง) อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบในชุมชน ประกอบอาชีพ ปลูกต้นไม้) เอื้ออาทรต่อกัน (ช่วยเหลือคนจน รู้รัก สามัคคี) ต่อมากรมการพัฒนาชุมชน ได้ขยายผลการดำเนินงานสู่ความยั่งยืน โดยทำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็น ต้นแบบ มีศักยภาพ 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด คือ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการ เรียนรู้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และแบ่งศักยภาพการพัฒนาหมู่บ้าน เป็น 3 ระดับ คือ ระดับ “พออยู่ พอกิน” ระดับ “อยู่ดี กินดี” และระดับ “มั่งมี ศรีสุข” ซึ่งทั้ง 3 ระดับสามารถพัฒนาไปได้เฉพาะระดับของตนเองไม่จำเป็นต้องพัฒนาเป็นระดับหรือ ขึ้นตอนต่อกันไป ซึ่งมีหมู่บ้านที่ผ่านการประเมินผลการพัฒนาหมู่บ้านตามเกณฑ์ชี้วัด และ จังหวัดนครสวรรค์ ประกาศให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจังหวัดนครสวรรค์ จำนวนทั้งสิ้น 12 หมู่บ้าน 1,147 ครัวเรือน จากจำนวน 76 หมู่บ้าน 9,352 ครัวเรือน

ปัจจัยที่ส่งผลทำให้การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ประสบ ความสำเร็จ หลายปัจจัยเช่น 1) ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม/องค์กร และสมาชิกในหมู่บ้านได้ให้ ความสำคัญ และมีความตื่นตัวในการพัฒนาครอบครัวและหมู่บ้านตามตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง 2) หน่วยงานภาคีการพัฒนามุ่งเน้นการทำงานแบบบูรณาการ ที่ได้ส่งผล ทำให้เกิดการขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเป็นในลักษณะของทีมการทำงาน ซึ่งได้ช่วยเหลือซึ่งกันทั้งความคิด งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และกำลังใจ จนนำมาซึ่ง การต่อยอดและหนุนเสริมกิจกรรมการพัฒนาที่มีคุณภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น 3) หมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ได้รับการเพิ่มประสิทธิภาพ สามารถรักษาระดับการพัฒนาและ มาตรฐานการเป็นต้นแบบ ตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด และขยายผลการพัฒนาสู่ หมู่บ้านข้างเคียงได้ 4) มีผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพ ชุมชนให้ความเคารพ นับถือผู้นำ ปราชญ์ชาวบ้าน มีกลุ่มองค์กรที่เข้มแข็ง เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน อสม. กลุ่มสตรี (กพสม.) 5) ชาวบ้านในชุมชนมีความสามัคคี ให้ความ ร่วมมือในการพัฒนาในชุมชน ร่วมกิจกรรมในชุมชน มีการอนุรักษ์สืบทอดประเพณีและ วัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น ประเพณีสงกรานต์ รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ งานบุญสลากภัต ประเพณีเข้าพรรษา (กรมการพัฒนาชุมชน, 2562; พระครูพิศิษฐ์ไพฑูรย์ (ประยูร นนทิ โย) และคณะ, 2563; สันติ เมืองแสง, 2562; ไชยสิทธิ์ พงษ์สร้อย, 2561; พระครูภาณุจันทรธรรม พัทธกิจ (อำนาจ เขมภิโร), 2561)

เป้าหมายของการพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้ชุมชนเกิดความ สามัคคี มีน้ำใจ มุ่งเน้นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยการพัฒนาอาชีพ และส่งเสริมการ ออม พึ่งพาตนเองเกิดการเรียนรู้และพัฒนาคนในชุมชน เกิดการสานสัมพันธ์ระหว่างคนทุก วัย หลังจากเข้าอบรมตามโครงการฯ แล้ว ทุกคนในชุมชนพร้อมเพรียงช่วยกันทำงาน โดย แต่ละคุ้มร่วมมือร่วมใจกันสร้างคุ้ม/ตกแต่ง/ปลูกไม้ดอกไม้ประดับตลอดจนการ ปรับปรุงภูมิ

ทัศนในบริเวณคุ้ม/บ้านของตนเอง ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านที่ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้าทั้ง 12 แห่งนี้ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2562) เป็นแบบอย่างชุมชนที่ได้รับการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจมาสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในชุมชน และสร้างวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี (ถนัด ไชยพันธ์, 2561; สยามพร พันธไชย, 2562; สุบัณฑิต จันทรสว่าง, 2562) ทำให้ชุมชนแห่งนี้มีกิจกรรมหลากหลายบนพื้นฐานของความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้คู่คุณธรรม ยึดมั่นศรัทธาในพระพุทธศาสนาและความพยายามในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อประโยชน์ร่วมกันทั้งในและนอกชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนต่างเห็นความสำคัญของการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันพัฒนาหมู่บ้านด้วยความเต็มใจ ดังนั้นแล้วความเป็นต้นแบบของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในพื้นที่อำเภอตากฟ้านั้นจะสามารถนำไปสู่การปรับ ประยุกต์เพื่อให้หมู่บ้านอื่น ๆ สามารถเรียนรู้ และพัฒนาเพื่อให้เกิดความอยู่ดี กินดี มีสุขของชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้ จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนอแนวทางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน จากประชากรจำนวนทั้งสิ้น 1,147 คน ที่เป็นประชาชนในครัวเรือนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) มีค่าความเชื่อมั่น 0.889 สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 8 รูป/คน กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย พัฒนาการอำเภอตากฟ้า พัฒนาการประจำในพื้นที่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ต้นแบบในอำเภอตากฟ้า กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า ตัวแทนจากการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามทำให้ทราบว่า การศึกษาการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ตามเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.70$, $S.D.=0.149$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านจิตใจและสังคม

ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน การศึกษาการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.75$, $S.D.=0.152$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนความสัมพันธ์ในการบูรณาการหลักภูวนาธรรมกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง Pearson Correlation (r) (0.506) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า คู่ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีกับด้านปัญญาวุฒนา มีค่าความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r= 0.235$) รองลงมา คือ คู่ของด้านความพอประมาณกับด้านปัญญาวุฒนา ($r=0.220$) และค่าที่น้อยที่สุด คือ คู่ด้านด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับด้านปัญญาวุฒนา ($r = -0.029$) จากผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณแสดงให้เห็นว่าการนำหลักภูวนามาส่งเสริมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยในเชิงปริมาณมาเป็นพื้นฐานในการตั้งข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัย พบว่า

แนวทางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย

1. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม สมาชิกในหมู่บ้านจะต้องมีความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะเกื้อกูลสร้างสรรค์ (สีลภาวนา) มีความซื่อสัตย์ สุจริต และไม่เบียดบังหรือคดโกงกัน (กายภาวนา) มีความสมัคสมานสามัคคีกัน (จิตภาวนา) สมาชิกในหมู่บ้านจะต้องปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม ไม่ประพฤติตนเสื่อมเสียชื่อเสียง มีความจริงใจกับตนเองและผู้อื่นรักษาสัจจะ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีจิตอาสาในการพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชน

2. ด้านความพอประมาณ สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่นั้น ๆ อย่างเป็นขั้นตอน ใช้สติ (ปัญญาภาวนา) มีการคิด วิเคราะห์ วางแผน ทั้งเรื่องการค้าเงิน ชีวิต การใช้จ่ายประจำวัน ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่สมาชิก มีการใช้จ่ายอย่างประหยัดรู้จักเก็บออม

3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี สมาชิกในหมู่บ้านต้องให้ความสำคัญโดยยึดถือปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกติกา (สีลภาวนา) สร้างความตระหนักร่วมกันในการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพที่ดีของคนในชุมชน กระตุ้น ส่งเสริมกระบวนการความคิดในเรื่องความขยัน อดทน อดออม ส่งเสริมการมีอาชีพอื่นนอกจากอาชีพหลักที่ทำประจำ ทำให้มีรายได้เสริมเพิ่มขึ้น สร้างความสามัคคีร่วมกัน หาแนวทางป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในหมู่บ้าน

4. ด้านเงื่อนไขความรู้ สมาชิกในหมู่บ้านต้องวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่นั้น ๆ อย่างเป็นขั้นตอน ใช้สติ และเหตุผลในการแก้ไขปัญหา (ปัญญาภาวนา) ส่งเสริมให้ความรู้สมาชิกในหมู่บ้านมีการทำเกษตรอินทรีย์ มีการอบรมความรู้ในการเพิ่มทักษะการประกอบอาชีพ การแปรรูป ผัก ผลไม้ อบรมให้ความรู้ในการวางแผนจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่าและประหยัดในการประกอบอาชีพ

5. ด้านความมีเหตุผล สมาชิกในหมู่บ้านต้องใช้สติ และเหตุผลในการแก้ไขปัญหา (ปัญญาภาวนา) ให้ความรู้สมาชิกในหมู่บ้านในการวางแผนแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในหมู่บ้าน การปฏิบัติงานในหมู่บ้านโดยให้ทุกครัวเรือนมีส่วนร่วมผ่านเวทีประชาคม ลงมติร่วมกันเสมอ

6. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีความสามัคคีรักใคร่ ประองตองกันมากในหมู่บ้าน ทุกคนในหมู่บ้านมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันโดยหมั่นสอดส่องดูแลทรัพยากรซึ่งกันและกัน (กายภาวนา) สร้างการรับรู้ให้สมาชิกในหมู่บ้านมีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความรู้เรื่องการใช้พลังงานทดแทนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน และสร้างจิตสำนึกของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7. ด้านเศรษฐกิจ สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต และไม่เบียดบังหรือคดโกงกัน (กายภาวนา) อบรมส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับฝักอาชีพ ในรูปแบบกลุ่ม รวมถึงการให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน

8. ด้านการเรียนรู้ สมาชิกในหมู่บ้านต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ (ปัญญาภาวนา) นำข้อมูลของหมู่บ้านต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้าน ผ่านกระบวนการประชาคมหมู่บ้านเพื่อนำข้อมูลไปจัดทำแผนชุมชน มีการปฏิบัติตามหลักการของการพึ่งตนเอง มีการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของหมู่บ้านหรือชุมชน

9. ด้านจิตใจและสังคม สมาชิกในหมู่บ้านมีความสุขที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน (จิตภาวนา) สร้างรับรู้ร่วมกันระหว่างผู้นำและสมาชิกในหมู่บ้าน ให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ร่วมกันในหมู่บ้าน ในชุมชน โดยใช้หลักคุณธรรม ในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย ทำให้ไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ทุกครัวเรือนได้รับการสนับสนุนโอกาสจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในเรื่องสิทธิและสวัสดิการต่าง ๆ รวมถึงงบประมาณที่ภาครัฐให้การสนับสนุนอย่างทั่วถึง

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย ด้านเงื่อนไขคุณธรรม สมาชิกในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะเกื้อกูลสร้างสรรค์ (ศีลภาวนา) มีความซื่อสัตย์ สุจริต (กายภาวนา) มีความสมัคสมานสามัคคีกัน (จิตภาวนา) สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลวรา พิมพ์ใส (2557) ได้ศึกษาวิจัย “การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุตามหลักภาวนา 4 ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง (ชีวิตและความตาย)” พบว่าการเกษียณอายุอย่างมีคุณภาพ เป็นเป้าหมายที่พึงปรารถนาโดยเชื่อว่าถ้าทุกคนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ก่อนการเกษียณ จะทำให้เป็นผู้สูงอายุที่มีความสุข และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเกียรติศักดิ์ ธีรวิโส (คำเจียม) (2559) ได้ศึกษาวิจัย “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลสีลาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องช่วยณรงค์ปลูกฝังให้เกษตรกรรู้จักการพึ่งพาตนเองให้ได้ในระดับหนึ่งและรู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน ด้านความพอประมาณ สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา (ปัญญาภาวนา) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี สมาชิกในหมู่บ้านต้องให้ความสำคัญโดยยึดถือปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกติกา (ศีลภาวนา) สอดคล้อง

กับงานวิจัยของรฐพชัย ทตนนท์ (2556) ได้ศึกษาวิจัย “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลสำน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน” พบว่า ประชาชนขาดความรู้ยังไม่มี ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดีพอ กลุ่มต่าง ๆ ของแต่ละชุมชนยังมีความเข้มแข็งไม่เท่ากัน ควรจัดทำแผนงานนโยบายส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาอำเภอเวียงสา และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ด้านเงื่อนไขความรู้ สมาชิกในหมู่บ้านต้องวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน ใช้สติ และเหตุผลในการแก้ไขปัญหา (ปัญญาภาวนา) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีปริยัติวิธาน (2562) ได้ศึกษาวิจัย “รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของแรงงานตามหลักภาวนา 4 เพื่อส่งเสริมประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็งในจังหวัดสมุทรสาคร” พบว่า ควรฝึกศึกษาเรียนรู้ฝึกฝนและปฏิบัติตามหลักภาวนา 4 อย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยการจัดให้มีกิจกรรมฝึกอบรม พัฒนาที่กระทำร่วมกันระหว่างแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาคมอาเซียน ด้านความมีเหตุผล สมาชิกในหมู่บ้านต้องใช้สติ และเหตุผลในการแก้ไขปัญหา (ปัญญาภาวนา) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระภิกษุสละ ปญญาปโชโต (2562) ได้ศึกษาวิจัย “การเสริมสร้างสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 ของผู้สูงอายุ ในตำบลยางฮ่อม อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน” พบว่า การเตรียมความพร้อม โดยใช้หลักปัญญาภาวนามาเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตวิญญาณ มีเป้าหมายให้ผู้สูงอายุเข้าใจชีวิต ผ่านกระบวนการคิดพิจารณาอย่างถูกต้อง ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีความสามัคคี ไว้วางใจซึ่งกันและกัน (กายภาวนา) สอดคล้องกับงานวิจัยของมณูญ มุกข์ประดิษฐ์ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ปรัชญาและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา” พบว่า การพัฒนา ประเทศตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีรากฐานมาจาก หลักธรรมในพระพุทธศาสนานั้น จะทำให้สังคมและประเทศชาติ ดำเนินไปได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน มีภูมิคุ้มกัน มีดุลยภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านเศรษฐกิจ สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต (กายภาวนา) ด้านการเรียนรู้ สมาชิกในหมู่บ้านต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ (ปัญญาภาวนา) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูประโชติพัชรธรรม (อานวย ระวาดชัย) (2560) ได้ศึกษาวิจัย “การประยุกต์ใช้หลักภาวนาเพื่อแก้ปัญหาเยาวชน” พบว่า กายภาวนาหรือการพัฒนากาย คือการมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพสามารถเสพลิงเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณมิให้โทษรู้จักควบคุมไม่ให้เกิดความต้องการที่ฟุ้งเฟ้อเกินความจำเป็น ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา พลอยเพชร (2562) ได้ศึกษาวิจัย “พุทธบูรณาการในการ

ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์” พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในการค้นหาสาเหตุ แนวทาง และวิธีการแก้ไขปัญหา และหลักไตรสิกขาในการนำมาพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างเป็นองค์รวม โดยพัฒนาทางด้านพฤติกรรมทั้งทางกายและวาจา (ศีล) พัฒนาจิตใจให้มีสุขภาพจิตที่ดี (สมาธิ) และพัฒนาทัศนคติ มุมมอง และความมีเหตุผล (ปัญญา) ซึ่งจะทำให้เกิดภูมิคุ้มกันต่อการใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเกิดความยั่งยืนยิ่งขึ้น และด้านจิตใจและสังคม สมาชิกในหมู่บ้านมีความสุขที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน (จิตภาวนา) ในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย ทำให้ไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ทุกครัวเรือนได้รับการสนับสนุนโอกาสจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในเรื่องสิทธิและสวัสดิการต่าง ๆ รวมถึงงบประมาณที่ภาครัฐให้การสนับสนุนอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระภุชิสสะ ปณฺญาปโชโต (2562) ได้ศึกษาวิจัย “การเสริมสร้างสุขภาวะตามหลักภาวนา 4 ของผู้สูงอายุ ในตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย” พบว่า การป้องกันโดยใช้หลักจิตภาวนามาเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต เพื่อให้เกิดแนวทางป้องกัน มีเป้าหมายคือ ผู้สูงอายุจะต้องมีความคิดที่ดี โดยผ่านการฝึกจิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา ให้จิตมีคุณธรรมพื้นฐาน ในการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

การพัฒนาสู่ความเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ประเด็นแรกที่ต้องนำมาพิจารณาคือเงื่อนไขคุณธรรม เพราะถ้าตนมีคุณธรรมแล้ว ก็จะมีความจริงใจให้กับผู้อื่น มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ต่อมาด้านความพอประมาณ ในการดำเนินชีวิต การใช้จ่ายประจำวัน มีการใช้จ่ายอย่างประหยัดรู้จักเก็บออม ก่อให้เกิดการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้ โดยอบรมให้ความรู้ในการวางแผนจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่าและประหยัดในการประกอบอาชีพ ความมีเหตุผล ในการวางแผนแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในหมู่บ้าน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสร้างการรับรู้ให้สมาชิกในหมู่บ้านมีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้พลังงานทดแทนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน และสร้างจิตสำนึกของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญกับฝึกอาชีพ ในรูปแบบกลุ่ม รวมถึงการให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการเรียนรู้ ได้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของหมู่บ้านหรือชุมชนมาปรับใช้ และด้านจิตใจและสังคม เป็นการสร้างรับรู้ร่วมกันระหว่างผู้นำและสมาชิกในหมู่บ้าน ให้มีความตระหนักในการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ร่วมกันในหมู่บ้าน ในชุมชน โดยใช้หลักคุณธรรม ในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสู่ความเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาครัฐควรมีการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐให้เพียงพอ ต่อเนื่องเพื่อใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความยั่งยืนต่อไป
2. ภาครัฐควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมกระบวนการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ รวมถึงสามารถถ่ายทอดเป็นองค์ความรู้ สู่ครอบครัวตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชน และต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ มีความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคการบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อการพัฒนาสู่ความเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
2. ควรนำผลการบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ ไปเปรียบเทียบกับการพัฒนาสู่ความเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบต่างพื้นที่ ที่มีความเข้มแข็ง และควรมีการพัฒนา

ยกระดับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน เพื่อเป็นพลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป จนบรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทย ที่ว่า ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2562). *เอกสารฝึกอบรมโครงการสร้างวิทยากรกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- กุลวรา พิมพ์ใจใส. (2557). *การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุตามหลักภาวนา 4 ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชีวิตและความตาย)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โฆสิต แสงสร้อย. (2561). การจัดการทางวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนในการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อความมั่นคงทาง สังคมที่ยั่งยืน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 32-42.
- ฐพชัย ทดพนธ์. (2556). *บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลลำ อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัด ไชยพันธ์. (2561). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผล ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(3), 76 – 89.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ: วี อินเทอร์เน็ต.
- นริศรา พลอยเพชร. (2562). *พุทธบูรณาการในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์*. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(3), 53-70.
- พระเกียรติศักดิ์ ธีรวิโส (คำเจียม). (2559). *ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล ศิลาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

- รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูกาญจนธรรมพิทักษ์ (อานาจ เขมกโร). (2561). การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(3), 38 – 49.
- พระครูประโชติพัชรธรรม (อานวย ระวาดชัย). (2558). การประยุกต์ใช้หลักภavana เพื่อแก้ปัญหาเยาวชน. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 3(1), 1-13.
- พระครูพิศิษฐ์ประชาณาท (ประยูร นนทโย) และคณะ. (2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 23-36.
- พระครูศรีปริยัติวิธาน. (2562). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของแรงงานตามหลักภavana 4 เพื่อส่งเสริมประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็งในจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 4(1), 17-22.
- พระภูษิสสะ ปณญาปโชโต. (2562). การเสริมสร้างสุขภาวะตามหลักภavana 4 ของผู้สูงอายุในตำบลยางฮ่อม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 4(1), 49-63.
- มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. (2548). *วิเคราะห์ปรัชญาและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สยามพร พันธไชย. (2562). รูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 69-82.
- สันติ เมืองแสง. (2562). ศึกษาบทบาทของพระสังฆาธิการในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง: ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 2. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 83-92.
- สุบัณฑิต จันทรสว่าง. (2562). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 57-68.

การศึกษาการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง*

HUMAN CAPITAL TRAINING PROGRAM FOR SELF-AWARENESS

ชัชวาล มะโนวัฒนา, บุษกร วัฒนบุตร, นันทนา ชวศิริกุลชล, กุลประวีณ์ ศิริภูริพลังกร

Chadchawan Manowattana, Busakorn Watthanabut, Nantana Chavasirikunthol,

Kunpravee Siribhuripalangorn

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

North Bangkok University

Corresponding Author E-mail: Arom-d001@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน องค์ประกอบของการฝึกอบรมทุนมนุษย์ และพัฒนาการฝึกอบรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองสำหรับทุนมนุษย์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสังเคราะห์ วิเคราะห์ลักษณะร่วมและข้อสรุปร่วม ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาทุนมนุษย์ถือเป็นรากฐานสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ โดยต้องวิเคราะห์พิจารณาบริบทภายในขององค์กรเป็นจุดเริ่มต้น อาทิ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมร่วมขององค์กร ภารกิจหน้าที่ รวมถึงศักยภาพของทุนมนุษย์ ขณะที่สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ควรวิเคราะห์พิจารณาถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และที่สำคัญคือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นต้น ขณะที่องค์ประกอบของการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างการตระหนักรู้ในตนเองที่สำคัญนั้นประกอบด้วย 1. การเรียนรู้ของสมาชิกในองค์กร 2. ความมีสติ 3. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของคนในองค์กร 4. การเรียนรู้เป็นทีม 5. ระบบการคิดของคนในองค์กร นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า กระบวนการพัฒนาการฝึกอบรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองสำหรับทุนมนุษย์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์กร เพราะหากบุคคลากรในองค์กรขาดทัศนคติที่ดี ความมุ่งมั่นทุ่มเท และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งหรือมีความเป็นเจ้าขององค์กรแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานและการดำเนินงานขององค์กร

คำสำคัญ: การฝึกอบรมและพัฒนา; ความตระหนักรู้ในตนเอง; ทุนมนุษย์

Abstract

The objectives of this research article were to study the current condition, the basic elements of the training program for self-awareness and

* Received November 3, 2020; Revised December 2, 2020; Accepted December 23, 2020

to develop a human capital training program for self-awareness. The qualitative research methodology was used in this study by using In-depth-interview (Semi-Structured) to collect data from 15 key informants and analyzed data using the content descriptive analysis technique and synthesized the common character and conclusion. Findings were that: the current condition of the human capital development regarding that the human is the primary resource to drive organization to success by starting analysis of the internal factors of the organization, such as the vision, mission, and core values of the organization. Including the potentials of human capital and the external factors of the organization should also be considered, such as the economics, social, and political conditions and the most important was the advancement of technology. The basic elements of the human capital training program for self-awareness were: 1. Personnel in organization knowledge acquire, 2. Mindfulness, 3. Shared Vision, 4. Team Learning, 5. Thinking system of personnel in organization. Besides, the study also was found that the process of human capital training program development for self-awareness was the heart of organizational development. If the personnel and staffs in the organization had positive attitude, commitment and the sense of belonging and the part of the ownership of the organization, this would yield the efficiency to the operation of the organizations.

Keywords: Training Program; Self-Awareness; Human Capital

บทนำ

ทุนมนุษย์นับเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญและมีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศในทุก ระดับ ไม่ว่าจะเป็นทั้งระดับส่วนย่อยของระบบเศรษฐกิจ อันได้แก่ทุนมนุษย์ในภาคการผลิตทั้ง อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และบริการ และระดับมหภาคของประเทศ ในกรณีทุนมนุษย์ใน ภาคการผลิตต่างๆ ของประเทศมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและศักยภาพสูงจะส่งผลให้ ผลิภาพการผลิตเติบโตอย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลสืบเนื่องต่อไปยังการพัฒนาเศรษฐกิจใน ภาพรวมของประเทศในที่สุด บุชร วัฒนบุตร, 2561; อภิชาติ พานสุวรรณ, 2561; พระสุธี วีรบัณฑิต (โซว์ ทสสนีย์) และคณะ, 2562; สยามพร พันธไชย, 2562; ธนยศ ชะวนิตย์, 2561) การพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ประกอบกับเป็นกล

ยุทธ์ที่มีผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนของประเทศ ขณะที่รัฐบาลไทยได้มีนโยบายปฏิรูปประเทศไทยสู่ “Thailand 4.0” มุ่งให้ประเทศไทยมีเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม มุ่งเน้นการพัฒนาไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกลไกประชารัฐ มีความมุ่งมั่นจะนำพาประชาชนสู่การปฏิรูปประเทศในรูปแบบใหม่ เพื่อให้สามารถรับมือกับโอกาสความเสี่ยงและภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไปในศตวรรษที่ 21 จากแนวนโยบายดังกล่าวการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพย่อมเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญต่อความสำเร็จของการปฏิรูปประเทศ

อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนประเทศดังกล่าวจะขาดเสียไม่ได้คือ การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ในประเทศที่ถือได้ว่าเป็นเครื่องจักรหรือปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ ขององค์กร การทำงานเป็นทีมการแสดงออกถึงความรักใคร่ชอบ รวมไปถึงการสร้างผลงานที่มีประสิทธิภาพ ฉะนั้นการมีองค์กรภายในประเทศที่เข้มแข็งทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนย่อมถือว่าเป็นหลักชัยที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ แต่สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า หลายองค์กรมีการยุบรวม แยกตัวหรือปิดกิจการ ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงการขาดการปรับตัวและการขาดความเชื่อมั่นในองค์กร นอกจากนี้ยังส่งผลไปยังทุนมนุษย์ที่กำลังทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพภายในองค์กร ปัญหาอันเนื่องมาจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจทำให้เกิดการวิตกกังวล จนนำไปสู่ปัญหาภายในชีวิตประจำวัน เช่น ด้านครอบครัว การทำงานการวางแผนอนาคต เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการไม่มีความสุขในการทำงานภายในองค์กรดังนั้นการพัฒนาทุนมนุษย์ภายในองค์กรให้มีการเรียนรู้ รับรู้ และปรับตัว เพื่อให้ตนเองเป็นส่วนหนึ่งในองค์กรแห่งการเรียนรู้ จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้องค์กรไปสู่เป้าหมายและประสบความสำเร็จได้ เช่นหากมีการศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมองค์กรในระดับบุคคล เป็นการศึกษาถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของบุคคลแต่ละคนในองค์กรที่มีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน เช่น นิสัย อายุ เพศ สถานภาพการสมรส บุคลิกภาพ ค่านิยม ความสามารถ พื้นฐาน ปัจจัยดังกล่าวเป็นสิ่งที่แต่ละคนมีและติดตัวมาซึ่งจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการทำงาน ดังนั้นในการศึกษาศักยภาพในระดับบุคคลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องทำการศึกษาวเคราะห์ลักษณะที่แตกต่างแต่ละคนอย่างละเอียด เพราะปัจจัยดังกล่าวมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคลและความสามารถในการทำงานในองค์กร (นิติพล ภูตะโชติ, 2556) ในการทำงานที่จะก่อให้เกิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทุนมนุษย์ภายในองค์กรโดยใช้หลักการวินัย 5 ประการของ Peter M. Senge (1990) ประกอบด้วย 1. การเรียนรู้ของสมาชิกในองค์กร (Personal Mastery) 2. ความมีสติ (Mental Model) 3. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของคนในองค์กร (Shared Vision) 4. การเรียนรู้เป็นทีม (Team

Learning) 5. ระบบการคิดของคนในองค์กร (Systems Thinking) ซึ่งเป็นหลักการที่ช่วยส่งเสริมด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ยอมรับในข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องที่มีอยู่ภายในตนเองเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของทุนมนุษย์ในการสร้างความสำเร็จที่จะพัฒนาตนเอง อันเป็นเบื้องต้นศึกษาสภาพปัจจุบันของการฝึกอบรมทุนมนุษย์ องค์ประกอบของการฝึกอบรมและเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการฝึกอบรม เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองในองค์กร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองในองค์กร
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองสำหรับทุนมนุษย์
3. เพื่อพัฒนาการฝึกอบรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองสำหรับทุนมนุษย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods Research) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1. กลุ่มผู้บริหารการพัฒนาทุนมนุษย์ ภาครัฐ/เอกชน จำนวน 3 คน 2. กลุ่มนักพัฒนาทุนมนุษย์ ภาครัฐ/เอกชน จำนวน 4 คน 3. กลุ่มวิทยากรภาคบรรยาย/กระบวนการ จำนวน 4 คน 4. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 4 คน

สำหรับเครื่องมือในการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษาเอกสารวิชาการ และจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม ความตระหนักรู้ในตนเองและ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1. การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) 2. การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการส่งเอกสารขออนุญาตเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) โดยตรง นัดหมายวันสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์เมื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญสะดวกตามวันที่กำหนด ทั้งนี้การสัมภาษณ์ผู้วิจัยขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะดำเนินการสัมภาษณ์ ขออนุญาตบันทึกภาพเพื่อใช้ในการอ้างอิงในการสัมภาษณ์ และได้แจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ทราบถึงสิทธิที่จะถอนตัวได้ตลอดเวลาหากไม่สะดวก หรือสามารถระงับการให้สัมภาษณ์ได้ หากผู้ให้ข้อมูลสำคัญรู้สึกไม่สบายใจที่จะให้ข้อมูลต่อ

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยเทคนิควิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแล้ว จากนั้นผู้วิจัยจะได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ตามลำดับขั้นตอนการวิจัย ได้แก่ 1. การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร (documentary research) จากการทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการ โดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร บทความ และงานวิจัย ในหน่วยงาน ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้นัยสำคัญของคำในข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวคิดที่ปรากฏขึ้นตามประเด็นที่กำหนด และสรุปตามประเด็นของกรอบการวิจัย 2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างเชิงคุณภาพ (In-depth Interview Semi-Structure) วิเคราะห์โดยการจำแนกถ้อยคำหรือข้อความ ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แสดงความคิดเห็น สภาพทั่วไปและแนวทางการพัฒนา แล้วนำมาวิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ 3. การวิเคราะห์ สังเคราะห์สรุปผลจากการวิจัย ทำการจำแนกถ้อยคำหรือข้อความที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาวิเคราะห์ อภิปรายถึงข้อเท็จจริง และประเด็นสำคัญ เพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง ในองค์กร

ในปัจจุบันองค์กรต่างๆพยายามหาแนวทางในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับทุนมนุษย์ในรูปแบบต่างๆไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมนอกสถานที่ซึ่งมักจะเป็นการจัดอบรมที่มีการกำหนดไว้แน่นอนเป็นประจำและเป็นการจัดอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ข้อดีของการจัดอบรมนอกสถานที่ดังกล่าวคือการสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรมและสร้างโอกาสในการพัฒนาเครือข่ายในการทำงาน นอกจากนี้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อาจอยู่ในรูปของการฝึกปฏิบัติไปพร้อมกับการทำงานจริง (On the Job Training) ซึ่งเป็นการพัฒนาโดยการทดลองทำงานจริงไปพร้อมกับการเรียนรู้ผ่านการทำงานจริงแต่มีข้อจำกัดในเรื่องลักษณะงานที่อาจต้องเป็นงานที่มีความเสี่ยงไม่สูงมากนักต่อภารกิจขององค์กรแต่จะสามารถสะท้อนศักยภาพในการทำงานของบุคลากรได้จริงในการปฏิบัติงานที่

จะต้องรับผิดชอบในอนาคต นอกจากนี้ถ้าอยู่ในรูปของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการฝึกปฏิบัติงานแบบแยกส่วน (Off Job Training) สำหรับรูปแบบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะทำนองเช่นนี้จะเป็นการพัฒนาโดยการแยกส่วนจากการปฏิบัติงานจริงและมุ่งถึงการพัฒนาศักยภาพเฉพาะด้านในการทำงานโดยส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการอบรมผ่านการใช้ระบบการทำงานหรือเครื่องมือเสมือนจริงทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดีโดยไม่ส่งผลกระทบต่อภารกิจขององค์กรแต่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาในการพัฒนาทุนมนุษย์ในลักษณะทำนองเช่นนี้ที่อาจใช้เวลาในการพัฒนาค่อนข้างนาน นอกจากนี้ในบางองค์กรอาจพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการฝึกปฏิบัติงานแบบเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self-Development Job Training) ซึ่งเป็นรูปแบบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยอาศัยเครื่องมือที่มีการออกแบบมาโดยเฉพาะและหรือการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในการช่วยเหลือและส่งเสริมผ่านการเรียนรู้ด้วยระบบ E-Learning แบบออนไลน์ ซึ่งจะทำให้องค์กรประหยัดทรัพยากรที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แต่อาจมีข้อจำกัดจากรูปแบบในการศึกษาซึ่งไม่ได้มีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทำให้รูปแบบในการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานอาจมีความจำกัดและมีความเหมาะสมกับเฉพาะลักษณะงานบางลักษณะงานเท่านั้น รูปแบบสุดท้ายที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การฝึกปฏิบัติงานแบบผสมผสาน (Mixed Pattern Job Training) ลักษณะงานบางงานอาจต้องใช้การฝึกฝนแบบผสมผสานทั้งแบบ การฝึกปฏิบัติงานไปพร้อมการทำงานจริง (On Job Training/OJT) หรือ การฝึกปฏิบัติงานแบบแยกส่วน (Off Job Training) เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมอย่างชำนาญและเริ่มต้นทำงานจริงให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดซึ่งจะเป็นรูปแบบที่อาจต้องมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละองค์กรเนื่องจากแต่ละองค์กรจะมีธรรมชาติของลักษณะงานที่แตกต่างกันการพัฒนาแบบผสมผสานดังกล่าวจึงต้องมีการออกแบบให้ลักษณะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. องค์ประกอบของการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองสำหรับทุนมนุษย์

ปัจจัยของการฝึกอบรมด้านการตระหนักรู้ในตนเองสำหรับบุคลากรโดยใช้นัย 5 ประการสำหรับองค์การแห่งการเรียนรู้ของ Peter M. Senge ซึ่งกล่าวว่าหัวใจของการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้คือการเสริมสร้างวินัย 5 ประการเพื่อทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละองค์กร ผลจากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักทฤษฎีการตระหนักรู้ของ Peter M. Senge 5 ด้านซึ่งเรียงตามความสำคัญ คือ 1. ระบบการคิดของคนในองค์การ (Systems Thinking) ซึ่งจะช่วยจัดระบบการทำงานและการขับเคลื่อนองค์กรที่อยู่ในภาพเดียวกันโดย

ไม่เกิดความสับสนของภารกิจและเป้าประสงค์ขององค์กรการคิดอย่างเป็นระบบจึงเป็นการคิดเพื่อผลระยะยาว ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักทฤษฎี Peter M. Senge แนะนำให้ใช้แผนผังระบบ (System map) ซึ่งทำให้เรามองเห็นภาพและความสัมพันธ์ที่โยงใยกันของระบบทั้งหมดทำให้รูปแบบในการปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด 2. การเรียนรู้ของสมาชิกในองค์กร (Personal Mastery) ถ้าคนในองค์กรไม่ยอมเรียนรู้ องค์กรก็ไม่สามารถเป็นองค์กรเรียนรู้ได้ เพราะองค์กรคือส่วนรวมของคนในองค์กรนั่นเอง ความสามารถส่วนบุคคล (Personal mastery) จึงเป็นหลักสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้องค์กรเป็นองค์กรที่เรียนรู้ได้และการจะทำให้คนในองค์กรมีการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคลไปสู่ความเป็นเลิศได้ องค์กรจะต้องมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดเวลาที่เข้มแข็งสนับสนุนการเรียนรู้ของคนในองค์กรอย่างต่อเนื่อง 3. ความมีสติ (Mental Model) ซึ่งจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตใจและสภาวะภายในของแต่ละบุคคลที่มีความซับซ้อนและส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ในรูปแบบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง 4. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของคนในองค์กร (Shared Vision) เป็นส่วนที่มีผลต่อการกำหนดอนาคตขององค์กร เพราะองค์กรจะเดินไปในทิศทางไหนย่อมขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของผู้นำองค์กร แม้ผู้นำองค์กรจะมีวิสัยทัศน์ที่ถูกทางแต่ถ้าคนในองค์กรยังไม่รู้ ไม่ทราบและไม่เข้าใจ องค์กรจะยังไม่สามารถขับเคลื่อนไปในทิศทางตามวิสัยทัศน์ของผู้นำองค์กรได้ หากองค์กรมีการตั้งวิสัยทัศน์ที่มีความชัดเจนจะทำให้บุคลากรในแต่ละองค์กรสามารถปฏิบัติภารกิจของตนเองได้ให้สำเร็จลุล่วงได้เพื่อเป้าหมายที่มีร่วมกัน 5. การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวทางหลักที่จะทำให้ภารกิจขององค์กรสามารถสำเร็จลุล่วงได้เนื่องจากการทำงานเป็นทีมจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถพัฒนาทักษะต่างๆด้วยกันได้

3. การพัฒนาการฝึกอบรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองสำหรับทุนมนุษย์

สำหรับรูปแบบในการการพัฒนาการฝึกอบรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองสำหรับทุนมนุษย์ เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่นั้น (Business Model Innovation) แนวทางหลักที่จะช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาทุนมนุษย์คือการพัฒนาวัฒนธรรมขององค์กรและจุดเริ่มต้นที่สำคัญสำหรับการสร้างนวัตกรรมดังกล่าวเพื่อให้องค์กรมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนจะต้องมีการพัฒนาผ่านการฝึกอบรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองสำหรับทุนมนุษย์ประกอบไปด้วย 1. การฝึกอบรมทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills Training) ซึ่งเป็นทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงาน 2. การฝึกอบรมทักษะด้านการจัดการ (Managerial Skills Training) ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการองค์กรโดยส่วนใหญ่จะเป็นการพัฒนาในระดับผู้บริหารขององค์กรในหน่วยย่อยต่างๆของแต่ละองค์กร 3. การฝึกอบรมทักษะด้านการติดต่อสัมพันธ์ (Interpersonal Skills Training) ซึ่งเป็นรูปแบบการเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานและการปฏิสัมพันธ์ต่อกันที่ดี

เพื่อให้บรรยากาศในการทำงานเอื้อต่อการทำงานให้เกิดเรื่อลัทธิภาพสูงสุดและการฝึกอบรมดังกล่าวจะต้องสร้างความตระหนักรู้ให้กับบุคลากรในทุกระดับชั้นแต่ต้องพิจารณาตามความเหมาะสมและรูปแบบของลักษณะงานแต่ละระดับประกอบด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาในเรื่องของการศึกษาการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และผลการศึกษา ดังนี้

ด้านสภาพปัจจุบันของการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองในองค์กร

การจะทำให้การพัฒนาทุนมนุษย์เป็นรากฐานสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จของแต่ละองค์กร ซึ่งแต่ละองค์กรจะต้องเริ่มจาก การพิจารณาบริบทภายในขององค์กรเป็นจุดเริ่มต้น ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมร่วมขององค์กร ภารกิจหน้าที่ ศักยภาพของทุนมนุษย์ภายในองค์กร และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนดแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายสุนีย์ อัครประเทืองกุล (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง เปรียบเทียบการใช้กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงพยาบาลเอกชน มีการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3 ด้านคือ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนาตนเอง โดยโรงพยาบาลแต่ละขนาดจะใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แตกต่างกัน

ด้านองค์ประกอบของการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองสำหรับทุนมนุษย์

สำหรับองค์ประกอบของการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง สำหรับทุนมนุษย์ต้องพิจารณาว่าแต่ละองค์กรมีความประสงค์ในการพัฒนาทุนมนุษย์ในรูปแบบใด เพื่อให้การพัฒนาและการตระหนักรู้ดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งการพัฒนาทุนมนุษย์อาจอยู่ในรูปแบบของ ประกอบด้วย 1. การเรียนรู้ของสมาชิกในองค์กร (Personal Mastery) 2. ความมีสติ (Mental Model) 3. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของคนในองค์กร (Shared Vision) 4. การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) 5. ระบบการคิดของคนในองค์กร (Systems Thinking) ทำให้การจัดทำ Training Roadmap ของแต่ละองค์กรควรมีการกำหนดหัวข้อดังกล่าวเพื่อให้การพัฒนา

บุคลากรเป็นไปตามเป้าหมายและนโยบายของแต่ละองค์กรทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับจารุเนตร เกื้อภักดี (2559) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พบว่าความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ที่มีความต้องการพัฒนามากที่สุดคือ ด้านการศึกษา รองลงมาคือด้านการฝึกอบรม และด้านที่มีความต้องการพัฒนาน้อยที่สุด คือด้านการพัฒนาและแนวทางในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ มีดังนี้ 1. ด้านการศึกษา ได้แก่ การสนับสนุนทุนการศึกษา และการเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษให้แก่บุคลากรสายสนับสนุน 2. ด้านการฝึกอบรม ได้แก่ การสำรวจความต้องการและจัดหาหลักสูตร ที่ทันสมัยในการจัดฝึกอบรมให้กับบุคลากรสายสนับสนุนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง 3. ด้านการพัฒนา ได้แก่ การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และใช้ระบบพี่เลี้ยงในการสอนงานหรือช่วยตัดสินใจแก้ไขปัญหาในงานที่รับผิดชอบ

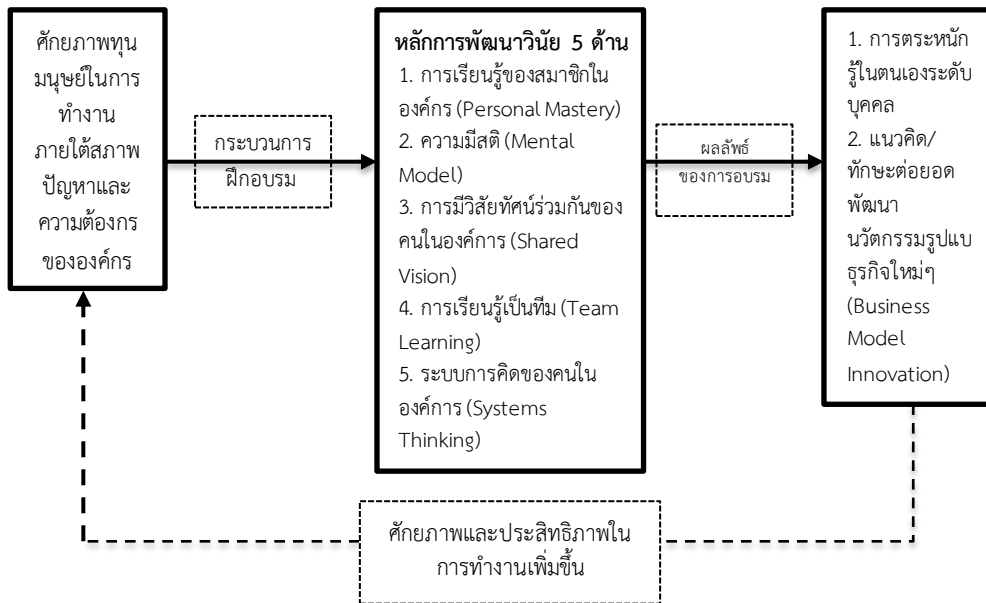
ด้านการพัฒนาการฝึกอบรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองสำหรับทุนมนุษย์

สำหรับการพัฒนาการฝึกอบรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองสำหรับทุนมนุษย์ควรวิเคราะห์และพิจารณาทั้งในมุมมองการพัฒนาตนเองและการพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ทุกคนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการพัฒนาทุนมนุษย์ เพราะหากขาดทัศนคติที่ดีแล้ว ในการดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ก็จะขาดประสิทธิภาพไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนภรณ์ บุญนุช (2555) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาและฝึกอบรมที่มีผลต่อประสิทธิภาพของพนักงาน กรณีศึกษาการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคกลาง) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีทัศนคติในการได้รับการพัฒนาและฝึกอบรมอยู่ในระดับเห็นด้วยกับการเข้ารับการพัฒนาและฝึกอบรม นอกจากนี้การกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาทุนมนุษย์ของบริษัทฯ ควรสอดคล้องกับนโยบายและแผนกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อให้การพัฒนาทุนมนุษย์สนับสนุนให้องค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับ พัชรินทร์ คณิตขจรานุกร (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย เพื่รองรับการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ทิศทางองค์กรมีเป้าหมายที่จะต้องเป็นเลิศด้านการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเกษตรและสหกรณ์ ด้านช่างฝีมือให้กับกำลังพล หน่วยทหาร ประชาชน และส่วนราชการ มุ่งเน้นไปทางเกษตรซึ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้กำลังพลมีความจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ทักษะในงานให้เพิ่มขึ้น และในส่วนของการบริการจัดการกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้อง

กับ จินต์จุฑา จันทรประสิทธิ์ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านการฝึกอบรม การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเอง และมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม ควรมีการสำรวจความต้องการของบุคลากร ควรมีการวางแผนการฝึกอบรม ทบทวนแผนและควรติดตามประเมินผลการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ด้านการศึกษาต่อ ควรมีการชี้แจงหลักเกณฑ์ วิธีการระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการศึกษาต่อ ควรมีการสำรวจความต้องการและความจำเป็นของบุคลากรพร้อมทั้งจัดสรรทุนการศึกษาต่อให้เพียงพอและทั่วถึง ด้านการพัฒนาตนเอง ควรมีการสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้บุคลากรสนใจที่จะพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาดูงาน ฝึกอบรมและศึกษาต่อ เพื่อนำความรู้มาพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสุนันทา มิ่งเจริญพร (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานขององค์การ ของธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ พบว่า 1. ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับสูง เนื่องจากธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ได้จัดให้มีกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง 2. ผลการดำเนินงานของธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่อยู่ในระดับสูง 3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับปานกลาง 4. ประสิทธิผลของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรในระดับปานกลาง

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยการศึกษาการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง พบว่ากระบวนการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองเริ่มจาก 1. การเรียนรู้สภาพปัญหาขององค์กรที่มีความต้องการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ 2. เข้าใจการสร้าง/การจัดกระบวนการอบรมที่ตอบสนองความต้องการขององค์กรด้วยกระบวนการฝึกอบรมที่มีองค์ประกอบตามกระบวนการฝึกอบรมทุนมนุษย์ตามแนวทางของ Peter M. Senge ว่าด้วยการพัฒนาวิสัย 5 ด้าน และ 3. การพัฒนาการฝึกอบรมมีผลสำเร็จใน 2 ระดับคือ 3.1 ในระดับตัวบุคคลสามารถสร้างความตระหนักรู้ในตนเองได้เป็นอย่างดี 3.2 รูปแบบการอบรมสามารถต่อยอดพัฒนานวัตกรรมรูปแบบธุรกิจใหม่ๆ (Business Model Innovation) โดยต้องฝึกอบรมการฝึกอบรมทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills Training) การฝึกอบรมทักษะด้านการจัดการ (Managerial Skills Training) และการฝึกอบรมทักษะด้านการติดต่อสัมพันธ์ (Interpersonal Skills Training) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเอง ผู้ศึกษาสามารถเสนอแนะข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมทุนมนุษย์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในตนเองได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. องค์กรแต่ละองค์กรควรพัฒนาปรับปรุงกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพทั้งนี้จะต้องพิจารณาลักษณะงานและตำแหน่งงานของแต่ละบุคคลเพื่อให้รูปแบบในการพัฒนาทุนมนุษย์มีความสอดคล้องกับลักษณะงานของแต่ละบุคคลและให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาทุนมนุษย์รวมถึงการประเมินและการติดตามผล

2. แต่ละองค์กรควรสร้างให้เกิดวัฒนธรรมของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ควบคู่กับการส่งเสริมองค์ประกอบทางด้านจิตใจและบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

3. แต่ละองค์กรควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะช่วยในการพัฒนาทุนมนุษย์มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่องและความหลากหลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองในการทำงานของพนักงานของแต่ละองค์กร
2. แนวทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรที่มีลักษณะเป็นการศึกษาในรูปแบบเฉพาะของแต่ละองค์กรเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาทุนมนุษย์ในองค์กรเหล่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- จารุเนตร เกื้อภักดี. (2559). แนวทางการพัฒนาศักยภาพสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จินต์จุฑา จันทรประสิทธิ์. (2559). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (สารนิพนธ์การศึกษาระดับปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ธนยศ ขาชนิดย์. (2561). รูปแบบกระบวนการทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์เชิงวัฒนธรรม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 1 – 17.
- ธารีรัตน์ ชูลีลิ่ง. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการจัดการทุนมนุษย์: การสำรวจเชิงประจักษ์จากธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 196-211.
- นิติพล ภูตะโชติ. (2556). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุษกร วัฒนบุตร. (2561). การสร้างตัวแบบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 273-281.
- พระสุธีวรบัณฑิต (ไขว้ ทสสนิโย) และคณะ. (2562). รัฐประศาสนศาสตร์เปลี่ยนโลก. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 300-314.
- พัชรินทร์ คณิตขรางกูร. (2560). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 (สารนิพนธ์การค้นคว้าอิสระ สาขาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัตนภรณ์ บุญนุช. (2555). *การพัฒนาและฝึกอบรมที่มีผลต่อประสิทธิภาพของพนักงาน : กรณีศึกษาการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต1 (ภาคกลาง) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*.

- อยู่ธยา (สารนิพนธ์การค้นคว้าอิสระ วิชาเอกการจัดการทั่วไป). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สยามพร พันธไชย. (2562). รูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 69-82.
- สายสุนีย์ อัสวประทีทองสกุล. (2553). เปรียบเทียบการใช้กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาการจัดการ). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุนันทา มิ่งเจริญพร. (2556). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการดำเนินงานขององค์การของธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อภิชาติ พานสุวรรณ. (2561). ผู้นำกับการสร้างความเปลี่ยนแปลง. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 282-294.
- Senge, M. P. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. London: Century Press.

การสร้างแนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐาน
คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนาถนบาล
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*

ESTABLISHING GUIDELINES FOR PRACTICES AND INDICATORS UNDER
THE MORAL AND ETHICAL STANDARDS ACT FOR THE PAWNSHOPS
MANAGER OF THE LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

ธีรวิทย์ พึ่งตำบล, ตระกูล จิตวัฒนากกร, นันทนา ชวศิริกุลทอล

Teeravee Phuengtambol, Trakun Jittawattanakon, Nantana Chavasirikultol

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

North Bangkok University

Corresponding Author E-mail: teeravee_p@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนาถนบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง แบบตรวจสอบประสิทธิภาพและความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นเพศชาย และเพศหญิง ในอัตราร้อยละ 50 มีอายุส่วนใหญ่อยู่ที่ 40-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 89 มีอายุราชการ ส่วนใหญ่อยู่ที่ 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 56 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีความคิดเห็นในการสร้างแนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนาถนบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นด้วย ทุกมาตรฐาน แต่เมื่อพิจารณาตัวชี้วัด มีความคิดเห็น ไม่เห็นด้วย 1 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดในมาตรฐานด้านที่ 5 ตัวชี้วัดเพื่อการประเมิน คือ ค่าใช้จ่ายที่ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 จากปีงบประมาณที่ผ่านมา โดยได้รับปริมาณงานและคุณภาพงานเท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: แนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัด; พระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research article were to establish guidelines and indicators under the Moral and Ethical Standards Act for the pawnshop

* Received November 9, 2020; Revised December 2, 2020; Accepted December 23, 2020

Managers of The Local Administrative Organization. This research was qualitative research, collected data by in-depth-interviewing 18 key informants with structured in-depth-interview form, efficiency and appropriate interview checking forms. The findings were that the key informants were males and females, 50-50 percent ratio. Most of key informant were 40-50 years old. 89 percents had served the office for 11-20 years. 56 percents agreed with establishment of guidelines and indicators under the Moral and Ethical Standards Act for the pawnshop Managers of The Local Administrative Organization in all standards. Only one indicator was not agreed upon, the 5th indicator, the measurement of the budget reduced from the last fiscal year but the quantity and quality of work remains the same or higher.

Keywords: Guidelines for Practices and Indicators; the Moral and Ethical Standards Act; the Local Administrative Organization

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 มาตรา 76 วรรค 3 กำหนดให้ รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในหน่วยงานนั้น ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว (สำนักงานธรรมาภิบาล, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานจริยธรรมของข้าราชการที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานของรัฐ ลูกจ้าง รวมถึงผู้ปฏิบัติงานอื่นที่สังกัดหน่วยงานของรัฐ คือ ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ถ้วนหน้าและกระทำความผิดที่ถูกต้องชอบธรรม คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีจิตสาธารณะ มุ่งผลสัมฤทธิ์ในงานปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ และดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของข้าราชการ มาตรฐานทางจริยธรรมนี้ให้ใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐที่จะมีการกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับสภาพคุณงามความดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือ สำหรับการปฏิบัติงาน การตัดสินใจความถูกต้อง การปฏิบัติที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการกระทำความดีละเว้นความชั่ว (สำนักงานราชกิจจานุเบกษา, 2562; สยาม

พร พันธไชย, 2562; สุบัณฑิต จันทร์สว่าง, 2562; ถนัด ไชยพันธ์, 2561; ธิดิวิทย์ หมั่นมี, 2561; พระสุธีวีรบัณฑิต (ไขว้ ทสสนีโย) และคณะ, 2562)

สถานธนานุบาลเป็นหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นโรงรับจำนำที่บริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกิจการที่อำนวยความสะดวกให้บริการทางการเงินแก่ประชาชนจึงเป็นที่พึ่งยามยากของประชาชนที่ได้รับการยอมรับและมีบทบาทที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของชุมชน การรับจำนำในประเทศไทยมีความเป็นมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่มีรายได้น้อยและผู้ประสบปัญหาทางการเงิน เพื่อบรรเทาปัญหาทางการเงินเฉพาะหน้าในช่วงขาดแคลนเงินหมุนเวียนที่จะนำไปใช้ในการดำรงชีพหรือประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เศรษฐกิจตกต่ำด้วยการนำสิ่งของมาจำนำไว้กับผู้รับจำนำและรับเงินจากผู้รับจำนำเป็นการประกันการชำระหนี้ (สำนักงานธนานุเคราะห์, 2562) ดังนั้นสถานธนานุบาลถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบงานด้านการรับจำนำทรัพย์สินและการให้บริการประชาชน โดยเฉพาะบุคลากรในหน่วยงานจะต้องมีความมั่นคงในคุณธรรม จริยธรรม ไม่น้อมเอียงต่อความโลภ ความอยากมี อยากได้ หรือปัญหาอุปสรรคใด ๆ ที่ทำลายความซื่อสัตย์สุจริต สามารถข่มใจและดำรงตนแห่งคุณงามความดีดังนั้นหน่วยงานจึงต้องมีเครื่องมือเพื่อเป็นหลักในการยึดโยงกับคุณธรรม จริยธรรมในหน่วยงาน (ธมน เครือเนตรและคณะ, 2562)

แต่เนื่องจากหน่วยงานสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีระเบียบ แนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัดในด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้ผู้จัดการ และพนักงานสถานธนานุบาลปฏิบัติ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่พนักงาน และผู้จัดการสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของรัฐ และให้บริการแก่ประชาชน จึงควรมีเครื่องมือเพื่อเป็นหลักเกณฑ์และแนวทางในการสร้างจิตสำนึกที่จะนำไปสู่คุณธรรม จริยธรรม และพร้อมทั้งได้มีบทกำหนดโทษหากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรม ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย และหากพนักงานและผู้จัดการสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกคนนำหลักคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญมาประพฤติปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและจริงจังแล้ว จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และองค์กรรวมถึงป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่อาจเกิดขึ้นได้ ผู้วิจัยในฐานะผู้จัดการสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเล็งเห็นความสำคัญ และสนใจศึกษาการสร้างแนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อใช้สำหรับผู้จัดการสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 ที่เป็นแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมเจ้าหน้าที่ของ

รัฐต้องยึดถือในการปฏิบัติงาน การตัดสินใจความถูกต้องและการปฏิบัติที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ตลอดจนการดำรงตนในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ของหน่วยงานสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับผู้จัดการสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อสร้างตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับ ผู้จัดการสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การสร้างแนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบ สัมภาษณ์ ประชากร ได้แก่ ผู้จัดการสถานธนานุบาล ทั้งหมด 251 คน (ผู้ตรวจการสถานธนานุบาลประจำภาค จำนวนทั้งหมด 14 คน ผู้ตรวจการประจำเขต จำนวนทั้งหมด 39 คน ผู้จัดการสถานธนานุบาล จำนวนทั้งหมด 198 คน) กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำแนกแยกกลุ่ม ออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ตรวจการสถานธนานุบาลประจำภาค จำนวน 3 คน, ผู้ตรวจการสถานธนานุบาลประจำเขต จำนวน 3 คน, ผู้จัดการสถานธนานุบาล จำนวน 4 คน, กลุ่มผู้บังคับบัญชา จำนวน 2 คน (นายกเทศมนตรี, ปลัดเทศบาล), กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 3 คน (พนักงานบัญชีสถานธนานุบาล), และกลุ่มผู้มารับบริการ จำนวน 3 คน (ผู้มารับบริการจากสถานธนานุบาล)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ ใช้แบบสัมภาษณ์ (Questionnaires) แบบชนิดมีโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วยคำถาม ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างแนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับ ผู้จัดการสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) ภายใต้วัดมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 7 และมีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการขอหนังสือ ขออนุญาตในการเก็บรวบรวม

ข้อมูลจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพื่อแจ้งไปถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 ท่าน ติดต่อประสานงาน และนัดหมายสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง และสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ รวมถึงจัดบันทึกการสนทนาเกี่ยวกับข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ ข้อมูลเนื้อหาแนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัดของมาตรฐาน 7 ด้าน ประกอบด้วย 7 มาตรฐาน 20 แนวทาง และ 20 ตัวชี้วัด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา การสร้างแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนาถนุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นเพศชายและเพศหญิง ในอัตราร้อยละ 50 มีอายุส่วนใหญ่อยู่ที่ 40-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 89 มีอายุราชการ ส่วนใหญ่อยู่ที่ 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 56 การสร้างแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนาถนุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย 7 มาตรฐาน 20 แนวทางปฏิบัติพบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วย ทุกมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 100 ดังนี้

ด้านมาตรฐานที่ 1 ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พบว่า เป็นแนวทางที่สามารถนำไปเป็นหลักในการส่งเสริมความสามัคคีส่งเสริมให้มีความรักชาติ รวมถึงการยึดมั่นในหลักศาสนาที่สอนให้คนเป็นคนดี และมีการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในการพัฒนาประเทศ

ด้านมาตรฐานที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ พบว่า เป็นแนวทางที่สามารถนำไปเป็นหลัก ให้ผู้ปฏิบัติในองค์กรยึดปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดในการให้บริการประชาชนโดยมุ่งมั่นที่จะให้บริการประชาชนอย่างแท้จริง

ด้านมาตรฐานที่ 3 กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม พบว่า เป็นแนวทางที่สามารถนำไปเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงตรงปราศจากผลประโยชน์ส่วนตนและมีความกล้าในการคัดค้านสิ่งที่ไม่ถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ให้บริการประชาชน

ด้านมาตรฐานที่ 4 คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ พบว่า เป็นแนวทางที่สามารถนำไปเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์หรือรับสินบนจากการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงการดูแลทรัพย์สินทางราชการและมีจิตอาสาเพื่อตอบแทนสังคม

ด้านมาตรฐานที่ 5 มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน พบว่า เป็นแนวทางที่สามารถนำไปเป็นหลักปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานโดยเน้นการบรรลุเป้าหมายขององค์กรและผลลัพธ์ในการให้บริการและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ด้านมาตรฐานที่ 6 ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ พบว่า เป็นแนวทางที่สามารถนำไปเป็นหลักปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานด้วยความเที่ยงธรรมตามกฎระเบียบข้อบังคับทางราชการและการให้บริการประชาชนด้วยความสะดวก รวดเร็ว เสมอภาค โดยยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก

ด้านมาตรฐานที่ 7 ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ พบว่า เป็นแนวทางที่สามารถนำไปเป็นหลักปฏิบัติหน้าที่พนักงานและผู้จัดการดำรงตนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดีตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรมและปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการประชาชน

ผลการศึกษา การสร้างตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนาถนุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 7 มาตรฐาน 20 ตัวชี้วัด พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วย ใน มาตรฐานที่ 1- 4 และ 6-7 คิดเป็นร้อยละ 100 แต่เมื่อพิจารณามาตรฐานด้านที่ 5 ตัวชี้วัดมีความคิดเห็น ไม่เห็นด้วย 1 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 6 คือ ตัวชี้วัดเพื่อการประเมิน คือ ค่าใช้จ่ายที่ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 จากปีงบประมาณที่ผ่านมา โดยได้รับปริมาณงาน และคุณภาพงานเท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้น ดังนี้

ด้านมาตรฐานที่ 1 ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พบว่า ตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลเป็นตัวชี้วัดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเห็นผลสัมฤทธิ์ ซึ่งสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ ในกิจกรรมเพื่อตอบสนองสังคม การทำนุบำรุงศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมในการเทิดทูนสถาบันและการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ด้านมาตรฐานที่ 2 ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ พบว่า ตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลเป็นตัวชี้วัดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเห็นผลสัมฤทธิ์ ซึ่งสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ที่ประชาชนมั่นใจในประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรและมาตรฐานในการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กร

ด้านมาตรฐานที่ 3 กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม พบว่า ตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลเป็นตัวชี้วัดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเห็นผลสัมฤทธิ์ซึ่งสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ในการความเชื่อมั่นในองค์กรและการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานตามกฎระเบียบข้อบังคับขององค์กร

ด้านมาตรฐานที่ 4 คัดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ พบว่า ตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลเป็นตัวชี้วัดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเห็นผลสัมฤทธิ์ซึ่งสามารถวัดผลในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์และกระทำความผิดรวมถึงการใช้ทรัพยากรทางราชการอย่างคุ้มค่าและมีจิตอาสาเพื่อตอบแทนสังคม

ด้านมาตรฐานที่ 5 มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน พบว่า ตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลเป็นตัวชี้วัดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเห็นผลสัมฤทธิ์ซึ่งสามารถวัดการบรรลุเป้าหมายขององค์กรและความพึงพอใจของผู้รับบริการรวมถึงความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพ

ด้านมาตรฐานที่ 6 ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ พบว่า ตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลเป็นตัวชี้วัดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเห็นผลสัมฤทธิ์ซึ่งสามารถวัดความพึงพอใจของผู้บริหารและผู้รับบริการในการให้บริการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ

ด้านมาตรฐานที่ 7 ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ พบว่าตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลเป็นตัวชี้วัดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเห็นผลสัมฤทธิ์ซึ่งสามารถวัดผลในการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของผู้จัดการและพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่บริการประชาชน และประพฤติตน อยู่ในกรอบจริยธรรม คุณธรรมศีลธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา การสร้างแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนาณูปถาสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนาณูปถาสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวม 7 มาตรฐาน 20 แนวทางปฏิบัติ นั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็น เห็นด้วยทุกมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้จัดการสถานธนาณูปถาสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ล้วนให้ความสำคัญ เพราะเป็นนโยบายที่เข้มงวดตามระเบียบกับแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการจัดการสถานธนาณูปถาสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2554) และสำนักงานธนาณูเคราะห์ (2562) ระบุว่า องค์กรมีนโยบายและกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อให้คณะกรรมการผู้บริหาร และพนักงานทุกคนยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติและเป็นพื้นฐานสำคัญในการปรับปรุงประสิทธิภาพและเพิ่มประสิทธิผลในการประกอบกิจการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์โดยรวมขององค์กรและประชาชนเป็นหลักและปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้ใน

หลักเกณฑ์ รวมทั้งส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรมในทุกระดับขององค์กร สอดส่องดูแล โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการดำเนินงานไปในลักษณะที่ถูกต้องตามกฎหมาย และจริยธรรม อันดี ทั้งนี้มีนักศึกษามีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ที่ประสบผลสำเร็จได้โดยร่วมกันดำเนินการคือ ฤทธิญา แซ่หลี่ (2562) ศึกษาเรื่อง รูปแบบ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไก การขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร พบว่ามี 4 รูปแบบคือ 1. รูปแบบการป้องกัน (Prevention) 2. รูปแบบการปรับปรุง (Improvement) 3. รูปแบบการเปลี่ยนแปลง (Change) และ 4. รูปแบบการพัฒนา (Development) ทั้งนี้ รูปแบบดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (School) ชุมชน (Community) และผู้ปกครอง (Parent) โดยร่วมกันดำเนินการดังนี้คือ 1. สร้างภูมิคุ้มกันด้วยการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมอย่างจริงจัง 2. ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษากลุ่มเสี่ยงให้เป็นคนดีมีคุณธรรม 3. ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษากลุ่มเป้าหมาย มีคุณธรรมจริยธรรม และ 4. เสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาร่วมกับหน่วยงาน สถานศึกษา และชุมชน

รวมทั้ง รังสรรค์ เอี่ยมบุตรลบ (2563) กล่าวว่า พนักงานสถานธนาถนาบาลจะได้รับ สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน และมีการคำนวณเงินเลี้ยงชีพ รายเดือนนั้น เกิดจากการกระทำของพนักงานเองทั้งสิ้น ไม่ได้ใช้งบประมาณแผ่นดินหรือ ภาษีของประชาชนมาใช้จ่ายแต่อย่างใด สวัสดิการนี้ส่งผลให้พนักงานสถานธนาถนาบาลทุก คนมีความมั่นคงในชีวิตการทำงานในบั้นปลายชีวิต และทำให้การยกยอกทรัพย์หรือ แสวงหาผลประโยชน์ด้วยวิธีอื่นใดโดยมิชอบคงจะไม่ปรากฏในสถานธนาถนาบาลขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นให้เห็นอีกต่อไป รวมทั้งสอดคล้องกับ วีรยุทธ พรพจน์ธนาศ และวง พักต์ ภูพันธ์ศรี (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจังหวัดระยอง พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งเสริมและผู้นำในองค์กร ให้ความสำคัญในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ของการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ด้านการพัฒนาในรายชื่อ คือ ข้อองค์การมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ในด้าน ศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.35, S.D. = 0.92) รองลงมา คือ ข้อ ผู้นำในองค์กรให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเองของบุคลากรในด้านคุณธรรมด้วย ($\bar{X}$ = 3.34, S.D. = 0.93) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อองค์การมีการจัดทำแผนพัฒนา เส้นทางก้าวหน้าสอดคล้องกับบุคลิกลักษณะ และความสามารถของบุคลากร ($\bar{X}$ = 3.03, S.D. = 0.94)

นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา วัชรินทร์ (2558) ที่ได้ศึกษา เรื่อง มาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมกับการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติจังหวัด

เชียงใหม่ พบว่า แนวทางการพัฒนาบุคลากรตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ได้ยึดตามแนวทาง 3 ประการ ประการแรก ด้านคุณธรรมและจริยธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ทั่วไป ประกอบไปด้วย 1. หลักความซื่อสัตย์สุจริตโปร่งใสตรวจสอบได้ 2. มีความความสุจริตรอบคอบรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ 3. ไม่หวั่นเกรงอิทธิพลหรืออำนาจอันมิชอบด้วยกฎหมายใดๆ ยึดหลักความถูกต้องเป็นธรรม 4. ประสานสามัคคี สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสังคม 5. ละเว้นการกระทำอันใดให้เป็นที่เป็นที่เสื่อมเสียภาพพจน์ ชื่อเสียง และเกียรติภูมิของกรมคุมประพฤติ ประการที่สอง คุณธรรมและจริยธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ติดต่อราชการ และประการที่สาม คุณธรรมและจริยธรรมต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาบุคลากรตามมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย โดยใช้เกณฑ์การแบ่งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก กล่าวคือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ แนวคิดของผู้อำนวยการฯ และกระบวนการพัฒนาเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะการปฏิบัติงานผ่านการจัดโครงการฝึกอบรม ส่วนปัจจัยภายนอก คือ รูปแบบของวัฒนธรรมองค์การของกรมคุมประพฤติ นโยบายของอธิบดีกรมคุมประพฤติ ค่านิยมร่วมกรมคุมประพฤติ ระเบียบ ข้อบังคับของกรมคุมประพฤติ สำหรับผลลัพธ์ที่เกิดจากการพัฒนาบุคลากรฯ พบว่า ผลตอบรับจากจำเลยและญาติต่อการให้บริการของบุคลากรสำนักงานคุมประพฤติภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจ และยังส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการใช้หลักของความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสมอภาค และหลักความโปร่งใส ที่สำคัญ คือ การที่ได้รับรางวัลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักคุณธรรมจริยธรรมจากหน่วยงานข้าราชการนับว่าเป็นผลสะท้อนจากการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมของพนักงานคุมประพฤติทุกคน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องงานวิจัยของพระครูกิตติวราทร (ทองปั้น) และคณะ (2562) ที่ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง พบว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลและบุคลากรอื่นมีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลประกอบด้วย 8 มาตรการได้แก่ 1. การส่งเสริมให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างความรู้และทัศนคติ 2. การใช้มาตรการยกย่องให้รางวัล 3. การเป็นแบบอย่าง 4. การตั้งชมรมหรือสร้างเครือข่าย 5. การจัดกิจกรรม 6. การประชาสัมพันธ์ 7. การศึกษาดูงาน 8. การนำหลักธรรมหรือคำสอนของพระพุทธศาสนาประยุกต์ทั้งนี้มีส่วนคล้ายคลึงกับ เสน่ห์ จัยโต และ กิตติพงศ์ เกียรติวัชรชัย (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศมี 10 ประการคือหลักนิติธรรมหลักคุณธรรม

หลักโปรงใสหลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบหลักความคุ้มค่า หลักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หลักองค์การแห่งการเรียนรู้หลักบริหารจัดการ หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ผลการศึกษา การสร้างตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้จัดการสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวม 7 มาตรฐาน 20 ตัวชี้วัด นั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความคิดเห็น เห็นด้วย ทุกมาตรฐาน แต่เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดมีความคิดเห็น ไม่เห็นด้วย 1 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดในมาตรฐานด้านที่ 5 ตัวชี้วัดเพื่อการประเมิน คือ ค่าใช้จ่ายที่ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 จากปีงบประมาณที่ผ่านมา โดยได้รับปริมาณงานและคุณภาพงานเท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บังคับบัญชาในสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารงานขาดการคำนึงถึงปริมาณงานและคุณภาพงาน ดังนั้นผู้บังคับบัญชา ควรให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว และควรมีการสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ และทุ่มเท และอาจมีบางคนมีความต้องการพัฒนาและตระหนักถึงเรื่องนี้ ดังนั้นองค์กรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสำนักงานธนานุเคราะห์ (2562) ระบุในรายงานประจำปี 2562 ว่าองค์กรต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญขององค์กร ด้วยการส่งเสริม จัดให้มีระบบคุณธรรมในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบ ตามกระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลและมุ่งมั่นในการสร้างจิตสำนึกของบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ทุ่มเทและรับผิดชอบในการรายงานผลการปฏิบัติงานทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยมุ่งเน้นผลประโยชน์สูงสุดขององค์กร สำหรับด้านการทำงานของพนักงานทุกตำแหน่งต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมและมีการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และในหน่วยงาน รวมทั้งผู้บริหารควรยึดถือเรื่องหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Weiss (2000) ได้อ้างถึงองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น - JICA กล่าวถึงธรรมาภิบาลใน Participatory Development and Good Governance Report of the Aid Study Committee (1995) ว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมโดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนพึ่งตนเองได้และมีความยุติธรรมทางสังคมสอดคล้องกับแนวคิด Dhirayut Boonmee (1998) เป็นผู้ที่อธิบายว่าธรรมาภิบาลเป็นกระบวนการความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างภาครัฐสังคมเอกชนและประชาชนซึ่งทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมี

ประสิทธิภาพมีคุณธรรมโปร่งใสตรวจสอบได้และมีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้องการสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทยต้องปฏิรูประบบ 4 ส่วนคือปฏิรูปภาคราชการภาคธุรกิจเอกชนภาคเศรษฐกิจสังคมและปฏิรูปกฎหมาย

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเด็นได้แก่ 1. แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมในสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของพนักงานมุ่งสู่การปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน และนโยบายขององค์กร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานต่างๆ เป็นไปตามตำแหน่งในโครงสร้างที่กำหนดไว้ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของบุคคลแต่ละตำแหน่ง ซึ่งมีผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาเป็นผู้บริหารงานวางแผน และกำหนดกิจกรรมให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม โดยเฉพาะแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมนั้นสำคัญมาก ถ้าปฏิบัติตามด้วยความตั้งใจมุ่งมั่น และอย่างเคร่งครัดย่อมส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่มีส่วนในการช่วยเหลือสังคม และแสดงถึงความโปร่งใสไม่มีการทุจริตภายในองค์กรดังนั้นพนักงานหรือผู้จัดการในองค์กรควรแสดงออกถึงการรักษาไว้ซึ่งเกียรติ ศักดิ์ศรีของตนเองของการเป็นพนักงานสถานธนานุบาล เป็นการสร้างจุดแข็ง ความพึงพอใจในสถานะการแข่งขันทางการตลาดควรทำให้เป็นนิสัยพนักงานทุกคนควรจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับขององค์กรสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อตนเองและยึดหลักปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม กฎระเบียบ ข้อบังคับทั้งต่อหน้าและลับหลัง และ 2. ตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมในสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการสร้างความภาคภูมิใจในตนเองที่มีส่วนในการช่วยเหลือสังคม รวมถึงเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร เพื่อส่งเสริมให้ได้ทำกิจกรรมในการทำนุบำรุงศาสนาในศาสนาที่ตนเองเคารพนับถือเพื่อส่งเสริมพนักงานได้เข้าร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับสถาบันซึ่งได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณสนับสนุนส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันและเคารพในกติกาของสังคมจึงจำเป็นต้องมีตัวชี้วัดหรือมีช่องทางการแสดงความคิดเห็นให้ข้อมูล และนำข้อมูลทั้งหมดมาพิจารณาเรียนดำเนินการต่อไปได้แก่ การมีบทลงโทษที่เด็ดขาดและรุนแรง เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามเป็นต้น รวมถึงการสร้างเกณฑ์วิธีการทำงานที่ประหยัดทรัพยากรของทางราชการเป็นสำคัญ แสดงให้เห็นว่าพนักงานทุกคนควรจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ขององค์กรตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมของสถานธนานุบาล เพื่อสร้างความไว้วางใจต่อผู้รับบริการและเพื่อให้เกิดสามัญสำนึก อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรมประพฤติตนเป็นคนดี และองค์กรควรจะต้องสนับสนุนคนดี ให้เป็นแบบอย่างที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. คณะกรรมการจัดการสถานธนานุบาลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำไปพัฒนา รวมถึงส่งเสริม สนับสนุน นำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในองค์กรต่อไป
2. หน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริม สนับสนุน ให้พนักงานและเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม อย่างเป็นรูปธรรม
3. ผู้บังคับบัญชา พนักงานและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม
4. ผู้บังคับบัญชา รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรหาวิธีในการจูงใจให้พนักงานและเจ้าหน้าที่ตระหนักถึงความสำคัญในด้านคุณธรรม และจริยธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรกำหนดค่าถ่วงน้ำหนักในแนวทางปฏิบัติและตัวชี้วัด ให้มีระดับความสำคัญที่แตกต่างกัน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติ และตัวชี้วัด ด้านคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงปัญหา และอุปสรรค
3. ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ เน้นไปที่ผู้บังคับบัญชา ผู้ปฏิบัติงานภายในสถานธนานุบาล รวมถึงผู้มารับบริการในสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป อาจใช้การสัมภาษณ์จากบุคคลภายนอกองค์กร เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อเป็นการต่อยอดและสร้างองค์ความรู้ เพื่อการศึกษาในการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา แซ่หลี่. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม ของพระธรรมวิทยากร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(1), 59-70.
- ณัด ไชยพันธ์. (2561). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผล ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(3), 76 – 89.
- ธมน เครือเนตรและคณะ. (2562). คุณภาพการให้บริการของสถานธนานุบาลเทศบาลเมืองปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 9(1), 26-35.

- ธิดิฐิ หนัมนี่. (2561). ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(3), 298 – 314.
- พระครูกิตติวราทร (ทองปั้น) และคณะ. (2562). การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง. *วารสารวิชาการธรรมทรรณ*, 19(2), 1-12.
- พระสุธีวีรบัณฑิต (ไขว่ ทสสนีโย) และคณะ. (2562). รัฐประศาสนศาสตร์เปลี่ยนโลก. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 300-314.
- รังสรรค์ เอี่ยมบุตรลบ. (2563). สิทธิประโยชน์และสวัสดิการของพนักงานสถานธนานุบาล. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.dla.go.th>
- วิภาดา วัชรินทร์. (2558). มาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมกับการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 4(3), 97-101.
- วิรุทธ พรพจน์ธนาศ และวงศักดิ์ ภูพันธ์ศรี. (2562). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดระยอง. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 25(1), 141-155.
- สยามพร พันธุ์ไชย. (2562). รูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 69-82.
- สำนักงานคณะกรรมการการจัดการสถานธนานุบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2554). *ระเบียบสำนักงาน จ.สท.ว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. 2522*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.lgp.go.th>
- _____. (2554). *ระเบียบสำนักงาน จ.ส.ท.ว่าด้วยพนักงานสถานธนานุบาล พ.ศ. 2544*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.lgp.go.th>
- สำนักงานธนานุเคราะห์. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>
- _____. (2562). *รายงานประจำปี 2562*. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
- สำนักงานราชกิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>
- สุบัณฑิต จันทร์สว่าง. (2562). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสามัคคีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 57-68.

เสนอห์ จุ้ยโต และกิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย. (2554). *ตัวแบบธรรมมาภิบาลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ*. นนทบุรี: โครงการส่งเสริมวิจัยวิชาการ กองทุนรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Boonmee, D. (1998). *The State of Dhamma, the Strategy for Renovation of Thailand*. Bangkok: Saithan Press.

Weiss, T. G. (2000). *Good Governance and Global: Conceptual and Actual Challenges*. London: Third World Quarterly.

การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
และวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย
อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี^{*}
DEVELOPMENT OF SMART TECHNOLOGY MEDIA TO PROMOTE
AGRICULTURAL AND CULTURAL TOURISM OF BAN THA KHOI
COMMUNITY LEARNING BASE SREPRACHAN DISTRICT
SUPHANBUREE PROVINCE

ปรีดา สามงามยา, สุพัตรา ศรีสุวรรณ

Preeda Samngamya, Supattra Srisuwan

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University

Corresponding Author E-mail: fagrpdasy@ku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่มาศึกษาเรียนรู้ในฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายจำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1. บอร์ดแสดงผลโปสเตอร์กลางแจ้งที่มีภาพแผนที่ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม 2. สื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะที่มีลิงค์เชื่อมโยงแสดงข้อมูลลัดมีเดีย เว็บไซต์ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ คลิปวิดีโอ 3. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.56) 2. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.60) 3. ปัญหาและข้อเสนอแนะ ได้แก่ สัญญาณอินเทอร์เน็ตบนมือถือมีความเร็วต่ำไม่เสถียรทำให้การดาวน์โหลดแอปพลิเคชันมาติดตั้งใช้งานทำได้ช้า ส่งผลทำให้การแสดงผลข้อมูลต่างๆ ล่าช้า ข้อเสนอแนะควรมีการตั้งเสาส่งสัญญาณโทรศัพท์มือถือในพื้นที่เพื่อเพิ่มความแรงของสัญญาณให้มากขึ้น

คำสำคัญ: สื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ; การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม; ฐานเรียนรู้ชุมชน

^{*} Received September 9, 2020; Revised November 21, 2020; Accepted December 23, 2020

Abstract

The objectives of this research article were to develop smart technology media, study the satisfaction of and study problems and suggestions of the use on smart technology media using the quantitative research. Data were collected from 150 samples who were tourists who came to study at the community learning base by simple random sampling. The research tools were: 1. Outdoor display poster board with images of communities, agricultural and cultural tourism. 2) Smart technology media that linked to display multimedia information, websites, electronic documents and video clips. 3. Questionnaires for satisfaction with smart technology media. The statistics used to analyze data were percentage, mean and standard deviation. The research findings were found as follows: 1. The overall quality of smart technology media were at very good level. ($\bar{X}=4.45$, S.D.=0.56) 2) The tourists were by overall satisfied with the use of smart technology media at very good level. ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.60), 3. The problems and suggestions included: Internet signal on mobile phone was slow and unstable that made slow downloading application, installing application and resulting in data display of various information was slower. There should be set up cell phone signal transmission tower in the area to increase the signal strength.

Keywords: Smart Technology Media; Agricultural and Cultural Tourism; Community Learning Base

บทนำ

จังหวัดสุพรรณบุรี มีประวัติศาสตร์ยาวนานนับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เมืองสุพรรณบุรีเป็นเมืองหน้าด่านและเป็นเมืองอยู่ข้าวน้ำที่สำคัญต้องผ่านศึกสงครามหลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อครั้งมีการกบฏเอกราชในสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในการสงครามยุทธหัตถีและทรงมีชัยชนะเหนือพระมหาอุปราชา ณ สมรภูมิตอนเจดีย์ เป็นมหาวีรกรรมคชยุทธอันยิ่งใหญ่ที่ได้ถูกจารึกไว้ ต่อมาสภาพเมืองตลอดจนโบราณสถานถูกทำลายตามกาลเวลาเหลือเพียงซากปรักหักพัง จนกระทั่งถึงกรุงรัตนโกสินทร์ เริ่มมีการค้นหาเจดีย์ยุทธหัตถีและได้ทำการบูรณะขึ้นใหม่ ตามแผนพัฒนา

จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2561– 2564 (ฉบับทบทวน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดประเด็นการพัฒนาที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) สอดคล้องตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เพื่อเป้าหมายการยกระดับประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพอย่างยั่งยืน (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560) โดยจังหวัดสุพรรณบุรีได้วางยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสู่สากลโดยมีกลยุทธ์ประกอบด้วยการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ส่งเสริมกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรม และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว โดยเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนนวัตกรรม วิถี แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการอนุรักษ์โบราณสถานและเมืองเก่าที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาที่มีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น มีลักษณะจำเพาะของสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าทางศิลปะ โบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ เป็นมรดกทางวัฒนธรรม สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์มีศักยภาพในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นำภาคภูมิใจของชุมชน ทั้งนี้ ในประวัติศาสตร์บริเวณบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นสถานที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารครั้งสงครามยุทธหัตถีว่าเป็นท่าข้ามลำน้ำท่าว่า (ท่าคอย) เป็นที่ตั้งค่ายในการกระทำสงครามศึกยุทธหัตถี และอาณาบริเวณริมลำน้ำตลอดขึ้นไปสู่หนองสาหร่ายนั้นเป็นสถานที่ตั้งของกองทัพสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในบริเวณบ้านท่าคอยและสถานที่ใกล้เคียง ดังนั้น จึงมีความเหมาะสมสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาเป็นฐานเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

แต่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานการเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและคนทั่วไป ทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย เกษตรกรที่นำผลผลิตทางการเกษตร ทั้งอาหารแปรรูป มาจำหน่าย มีของเหลือ ทำให้ขาดทุน ขาดรายได้ จึงจำเป็นต้องหาช่องทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

การส่งเสริมการท่องเที่ยวมีการดำเนินงานหลากหลายรูปแบบ เช่น มีการพัฒนาสื่อบนเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงสามารถใช้งานร่วมกันเป็นระบบอัจฉริยะที่เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วด้วยอุปกรณ์ประเภทมือถือ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย การจัดทำเว็บไซต์ที่สามารถแสดงผลได้บนอุปกรณ์ที่แตกต่างกันด้วยการปรับ

ขนาดให้เหมาะสมกับความละเอียดของจอภาพทุกขนาดอัตโนมัติ การถ่ายทำวิดีโอที่
แนะนำให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมที่อยู่ในโปรแกรมแหล่งท่องเที่ยว
การจัดทำเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และการจัดทำบอร์ดแสดงผลโปสเตอร์กลางแจ้งที่มีข้อมูล
แผนที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนโดยใช้เทคโนโลยี
เสมือนจริง (Augmented Reality: AR) โดยใช้โดยใช้แอปพลิเคชัน HP Reveal
(www.hpreveal.com) ซึ่งเป็นแอปฟรีสำหรับอุปกรณ์ iOS และ Android ที่ใช้การจดจำ
รูปภาพขั้นสูงเพื่อผสมผสานโลกแห่งความเป็นจริงเข้ากับเนื้อหาแบบอินเทอร์แอคทีฟที่
หลากหลาย เช่น วิดีโอและภาพเคลื่อนไหว ซ้อนทับเข้ากับวัตถุ โปสเตอร์ เอกสาร โบรชัวร์
หนังสือ ด้วยภาพพริกเกอร์ทำหน้าที่เหมือนเว็บลิงค์ไปยังสื่อที่เกี่ยวข้อง (Hobbs &
Holley, 2019) AR เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์แบบสำหรับการท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มคุณค่า
ใหม่และเปิดโอกาสใหม่ให้กับทั้งนักท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Victor,
2019) และใส่คิวอาร์โค้ด (QR Code) เพื่อเป็นลิงค์เชื่อมโยงให้กับโทรศัพท์มือถือที่ติดตั้ง
แอปพลิเคชันและเปิดใช้งานกล้องทำการสแกนลิงค์ต่าง ๆ เปิดเข้าไปดูข้อมูลที่เชื่อมโยงไว้
ผลที่ได้จากการวิจัยเพื่อจะเป็นแนวทางในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การประยุกต์ใช้เชิงรุก
ในรูปแบบการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มาสร้างข้อมูลการสื่อสารให้มีความน่าสนใจ เพื่อส่งเสริม
ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมที่ทันสมัยสู่สากล

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จะได้สื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะนี้โดยการพัฒนาสื่อเทคโนโลยี
อัจฉริยะจากการนำทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีพัฒนาสื่อและการประเมินคุณภาพสื่อจาก
ผู้เชี่ยวชาญ ให้ได้สื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะที่มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
และวัฒนธรรมฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าค้อย และศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มี
ต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ ตลอดจนปัญหา และข้อเสนอแนะที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและ
วัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าค้อย อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะของฐาน
เรียนรู้ชุมชนบ้านท่าค้อย อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะของฐานเรียนรู้
ชุมชนบ้านท่าค้อย อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงประมาณ จากประชากรนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในฐานะเรียนรู้ชุมชน บ้านท่าคอย อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 245 คน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี, 2560) คำนวณขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จำนวน 150 คน และสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยบอร์ดแสดงผลโปสเตอร์กลางแจ้งที่พัฒนาด้วยสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ แบบประเมินคุณภาพสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ได้จัดทำวีดิทัศน์แนะนำให้ความรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมที่อยู่ในโปรแกรมแหล่งท่องเที่ยว โดยตัดต่อเป็นคลิปวิดีโอ จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ 1. วัดโพธาราม 2. ศาลพ่อปู่ทุ่งท่า 3. โรงงานทำอิฐมอญ 4. สวนมะม่วงครบวงจร 5. สวนชวนชมหลากสี และได้จัดทำเว็บไซต์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย www.eto.ku.ac.th/spku สามารถรองรับการใช้งานอย่างเหมาะสมบนอุปกรณ์หลายชนิด อีกทั้งได้บอร์ดแสดงผลโปสเตอร์กลางแจ้งมีภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย พัฒนาด้วยสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ เชื่อมโยงภาพในบอร์ดกับลิงค์โดยใช้แอปพลิเคชัน HP Revel เปิดใช้งานกล้องทำการสแกนแสดงข้อมูลเพิ่มเติมได้ และ QR Code สามารถใช้มือถือเปิดกล้องสแกนเปิดลิงค์เชื่อมโยงได้โดยตรง โดยมีผลการประเมินคุณภาพของการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะบนบอร์ดแสดงผลโปสเตอร์กลางแจ้งจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชัน (Function Test) อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ =4.30, S.D.=0.66) โดยมีการใช้แอปพลิเคชัน HP Revel ร่วมกับมือถือสแกนภาพ สามารถเปิดดูลิงค์เนื้อหาที่เชื่อมโยงได้ มีมือถือสแกน QR Code สามารถเปิดดูลิงค์เนื้อหาที่เชื่อมโยงได้ มีเนื้อหาที่ถูกเชื่อมโยงด้วยลิงค์ต่าง ๆ สามารถคลิกเปิดดูได้ทั้งหมด และความสามารถในการแสดงผลบนหน้าจอมือถือ ปรับเปลี่ยนมุมมองได้ถูกต้องเหมาะสม

2. ด้านประสิทธิภาพการทำงาน (Performance Test) อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.52) โดยมีสื่อวีดิทัศน์ มีคุณภาพ วิดีโอ มีภาพ เนื้อหา เสียงบรรยาย ถูกต้องเหมาะสมมี เว็บไซต์ มีภาพ วิดีโอ เนื้อหาข้อมูลครบถ้วน ถูกต้องเหมาะสม ปรับเปลี่ยนการแสดงผลได้ มีความเร็วในการแสดงผล เมื่อคลิกลิงค์เนื้อหาที่เชื่อมโยงอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านเทคนิควิธีการนำเสนอ (Technique Test) อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.52) โดยมีสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะมีความแปลกใหม่ทันสมัยสามารถแสดงเนื้อหาและสื่อความหมายได้ดี สร้างความรู้และประสบการณ์ที่ดีในการใช้งาน

4) ด้านการใช้งาน (Usability Test) อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.51) ง่ายและสะดวกในการใช้งานแอปพลิเคชัน HP Reveal ในการใช้งาน QR CODE มีความเหมาะสมของการแสดงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวด้วยสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ มีสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะสามารถใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมครบถ้วน

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

ด้านเทคนิค สื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะมีความแปลกใหม่ทันสมัย สามารถแสดงเนื้อหาและสื่อความหมายได้ดี นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ **ด้านข้อมูล** มีเนื้อหาที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม ของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย **ด้านการออกแบบ** มีโครงสร้างที่ได้มาตรฐาน มีภาพ เนื้อหา ข้อความ มีความสวยงาม **ด้านประโยชน์** ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้ความรู้และความเข้าใจของชุมชน **ด้านความชอบ** ท่านชอบบอร์ดแสดงผลโปสเตอร์กลางแจ้งที่พัฒนาด้วยสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.60)

3. ปัญหา และข้อเสนอแนะที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ปัญหา ของนักท่องเที่ยว มีดังนี้ สัญญาณอินเทอร์เน็ตบนมือถือมีความเร็วต่ำไม่เสถียร ความแรงของสัญญาณจากค่ายมือถือทำให้การใช้งานแอปพลิเคชัน หรือดูข้อมูลแสดงผลต่าง ๆ ผ่านมือถือทำได้ช้า ข้อเสนอแนะ ของนักท่องเที่ยว มีดังนี้ควรมีการตั้งเสาส่งสัญญาณโทรศัพท์มือถือในพื้นที่เพื่อเพิ่มความแรงของสัญญาณให้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. พัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย ด้วยการออกแบบและสร้างสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ โดยการใช้หลักการและทฤษฎี การพัฒนาสื่อ ผลจากประเมินคุณภาพของสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะพบว่า คุณภาพสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.45$, $S.D. = 0.56$) เพราะ

1. บอร์ดแสดงผลโปสเตอร์กลางแจ้งที่พัฒนาด้วยสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะโดยผู้วิจัยได้จัดทำโดยใส่เทคโนโลยีเสมือนจริง (Augmented Reality) ด้วยแอปพลิเคชัน HP Reveal ร่วมกับ QR Code สามารถใช้โทรศัพท์มือถือสแกนลิงค์แล้วแสดงข้อมูลต่างๆขึ้นมาบนหน้าจอ และคลิกเข้าไปดูข้อมูลที่ได้จัดทำไว้เพิ่มเติมได้แก่ เว็บไซต์ คลิปวิดีโอ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาสร้างการเชื่อมโยงสื่อที่มองเห็นจับต้องได้กับสื่อดิจิทัลที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยแสดงผลข้อมูลเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีทั้งภาพเคลื่อนไหวของวิดีโอ เสียงบรรยาย และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้งานกับแอปพลิเคชัน ที่สามารถปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงสื่อดิจิทัลที่อยู่ภายในนี้ให้มีความทันสมัยได้ตลอดเวลา จึงทำให้สื่อมีคุณภาพดีมากสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถศาสตร์ เวียงสงค์และคณะ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาสื่อความเป็นจริงเสมือน เพื่อประยุกต์ใช้สร้างสื่อในการประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งสื่อที่พัฒนาสามารถทำให้ผู้ชมรู้สึกเหมือนอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริงโดยใช้อุปกรณ์พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ มีลักษณะแบบตอบโต้กับผู้ใช้แบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ สามารถนำเสนอความเป็นจริงเสมือนไปใช้ในการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยได้จริง และมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับงานวิจัยของนิติศักดิ์ เจริญรูป (2560) ได้ทำวิจัยเพื่อประยุกต์ใช้ความเป็นจริงเสริมในการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวบนสมาร์ตโฟน กรณีศึกษาวัดพระแก้ว จังหวัดเชียงราย เป็นการนำเสนอข้อมูลความเป็นจริงเสริมจากหนังสือและจากสถานที่จริงเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจประวัติ รวมถึงข้อมูลศาสนสถานภายในวัดพระแก้วเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำไพ ยงกุลวณิช (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบเสมือนจริง หมู่บ้านปลาข้าว จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า เอกสารแนะนำการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบเสมือนจริง หมู่บ้านปลาข้าว จังหวัดอำนาจเจริญ นำเสนอในรูปแบบเอกสารประกอบด้วยตัวอักษรและภาพนิ่งที่สามารถใช้แอปพลิเคชันในแท็บเล็ตหรือสมาร์ตโฟนเพื่อเชื่อมโยงไปยังข้อมูลเพิ่มเติมในรูปแบบเสมือนจริงอื่นได้

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}=4.49$, $S.D.=0.60$) เพราะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีความแปลกใหม่นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูลมากกว่าภาพนิ่งที่มองเห็นด้วยตา แต่เทคโนโลยีทำให้มองเห็นข้อมูลที่อยู่ในภาพมากขึ้น นักท่องเที่ยวที่มีโทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่และมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตสามารถดาวน์โหลดและติดตั้งใช้งานแอปพลิเคชัน HP Reveal และสามารถสแกนลิงค์ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว มีความสนุกสนาน ตื่นเต้น ที่ได้ใช้งานสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีโทรศัพท์รุ่นเก่ายังคงสามารถสแกน QR Code ทดแทนการใช้งานแอปพลิเคชันได้ ทำให้มีความพึงพอใจมากยิ่งขึ้นยังสามารถใช้งานได้อยู่ ซึ่งบอร์ดแสดงผลโปสเตอร์กลางแจ้งได้จัดทำด้วยสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะที่รองรับการใช้งานกับโทรศัพท์มือถือได้ จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวารี ศรีปุณณะ และคณะ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างและพัฒนาสื่อการท่องเที่ยวประเภทเว็บไซต์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินการใช้สื่อการท่องเที่ยวประเภทเว็บไซต์นักท่องเที่ยวยังมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับดีมากที่สุดมีความตระหนักต่อคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากและมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวประเภทเว็บไซต์อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมกฤษ จิระบุตร และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างสื่อแผนที่ท่องเที่ยวโดยการใช้เทคโนโลยี Augmented Reality เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการใช้แผนที่ที่สร้างขึ้นสำหรับการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศิริรินทร์ ลิ้มปิ่นนันทน์ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคามโดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง ผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารญา หลวงอี และ เพ็ญฤทัย หนูสวัสดิ์ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาเทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการท่องเที่ยววนอุทยานปารณบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมที่มีต่อสื่ออยู่ในระดับมาก สามารถนำสื่อไปใช้งานได้จริง และผลการศึกษาของ ณกฤษ รัตนวงศา และคณะ (2563) ได้วิจัยเรื่อง แผนที่ท่องเที่ยวแบบความจริงเสมือนกรณีศึกษา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 โมเดลการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

จากองค์ความรู้เบื้องต้นสามารถอธิบายได้ดังนี้ สื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการพัฒนาสื่อ ทฤษฎีทางจิตวิทยามาใช้ร่วมกันเพื่อให้เหมาะสมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และลักษณะของสื่อแต่ละประเภท โดยใช้หลักการออกแบบสื่อ ADDIE Model และแบบจำลองการออกแบบเนื้อหาข้อมูลด้านคอมพิวเตอร์ ประเภทสื่อประสมปฏิสัมพันธ์ ในการสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างจินตนาการ ให้อยากรู้อยากเห็น ในสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายในเทคโนโลยี แอปพลิเคชัน HP Reveal ด้วยตัวเอง ในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วจึงได้สื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะบนบอร์ดแสดงผลโปสเตอร์กลางแจ้งและนำไปใช้โดยให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้ใช้งานจริงซึ่งผลที่ได้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและมีประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมากเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้นำในระดับจังหวัดทุกภาคส่วน ส่งเสริมการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชน ในระดับต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบองค์รวมในเขตจังหวัดสกลนคร

2. ส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้เกี่ยวกับเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุพรรณบุรีในองค์กรรวม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีอัจฉริยะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมของฐานเรียนรู้ชุมชนในเขตพื้นที่อื่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในองค์กรรวม

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564). สืบค้น 1 มิถุนายน 2560, จาก <https://www.ubu.ac.th/web/filesup/03f2017052216244626.pdf>

คมกฤช จิระบุตร และคณะ. (2560). การสร้างสื่อแผนที่ท่องเที่ยวโดยใช้เทคโนโลยี Augmented Reality เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเชียงของ จังหวัด เชียงราย. ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. รายงานสืบเนื่องการประชุมสัมมนาวิชาการ (Proceedings) การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17. สืบค้น 5 มิถุนายน 2560, จาก <https://research.psu.ac.th/read.php?cat=ReadNews&NewsID=130>

ณกฤช รัตนวงศา และคณะ. (2563). แผนที่ท่องเที่ยวแบบความจริงเสมือน กรณีศึกษา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารสาระคาม, 11(1), 33-44.

นิติศักดิ์ เจริญรูป. (2560). การประยุกต์ใช้ความเป็นจริงเสริมเพื่อนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา วัดพระแก้ว จังหวัดเชียงราย. วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่, 10(1), 13-30.

พจนศิริพันธ์ ลิมนินันท์. (2562). การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคามโดยใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม, 6(1), 8-16.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี. (2561). สถิตินักท่องเที่ยว 2561. สืบค้น 15 มิถุนายน 2561, จาก https://suphanburi.mots.go.th/graph-views.php?graph_id=30
- สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี. (2560). แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2561-2564 (ฉบับทบทวน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. สืบค้น 5 มิถุนายน 2560, จาก https://ww1.suphanburi.go.th/ebook/download/?id=1108&file=files/com_ebook/2018-08_a5c4ece52843277.pdf&name=แผน+4+ปี+2561-2564.pdf
- สุสุวารี ศรีปุณณะ และคณะ. (2558). การสร้างและพัฒนาสื่อการท่องเที่ยวประเภทเว็บไซต์ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย. *วารสารวิจัยสหวิทยาการไทย*, 10(3), 31-37.
- อรรถศาสตร์ เวียงสงค์และคณะ. (2553). การพัฒนาสื่อความเป็นจริงเสมือน. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 29(4), 446-455.
- อารญา หลวงอี และ เพ็ญฤทัย หนูสวัสดิ์. (2562). การพัฒนาเทคโนโลยีความจริงเสริม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการท่องเที่ยววนอุทยานปราณบุรี. ใน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. *การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ครั้งที่ 4 และการประชุมระดับนานาชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ครั้งที่ 1*. สืบค้น 1 ธันวาคม 2562, จาก <https://repository.rmutr.ac.th/handle/123456789/1054>
- อำไพ ยงกุลฉนิช. (2561). การพัฒนาเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบเสมือนจริง หมู่บ้านปลาข้าว จังหวัดอำนาจเจริญ. *วารสารศรีวันาลัยวิจัย*, 8(2), 15-26.
- Hobbs, M. & Holley, D. (2019). *A Short Guide to HP Reveal: Suitable for classroom and other educational uses*. Anglia Ruskin University, Bournemouth University. Retrieved March 20, 2019, from https://microsites.bournemouth.ac.uk/flie/files/2019/05/A-Short-Guide-ToHP-Reveal-1_1.pdf
- Victor B., (2019). Top 5 Ideas How To Use Ar In Tourism. *Hospitality and Industry Technology Exposition and Conference*. Retrieved March 20, 2019, from <https://www.hospitalitynet.org/opinion/4092421.html>

สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1*
COMPETENCIES OF ADMINISTRATOR AND PARTICIPATIVE MANAGEMENT
IN SCHOOL UNDER RATCHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 1

นิธิ เรืองสุขอุดม
Nithi Rueangsukaudom
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
E-mail: Fhorais24@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหาร ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา สุ่มจากกลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 123 โรงเรียน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.983 วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ มีขมิ้มเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) สมรรถนะของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: สมรรถนะ; การบริหารแบบมีส่วนร่วม; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

Abstract

The objectives of this research article were to study competencies of administrator, participatory administration in school and relationship

* Received November 8, 2020; Revised November 26, 2020; Accepted December 1, 2020

between competencies of administrator and participatory administration in school under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 1 using the descriptive research. Samples were 123 schools under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 1. collected data with questionnaires with reliability value at 0.969. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's product-moment correlation coefficient. The results of this research were as follows; 1. Participative Management under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 1. By overall, was at highest level. 2. Participatory administration in school under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 1. by overall, was at the highest level and 3. There was the significant relationship between the competencies of administrator and participatory administration in school under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 1. with the statistically significant level at 0.01.

Keywords: Competency of Administrator; Participative Management; Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

ประเทศไทยอยู่ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี พลังงาน และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างรุนแรงมากขึ้นกว่าช่วงที่ผ่านมา ดังนั้น ต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นพลเมือง พลโลก ด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพในการบริหาร การบริการ การเรียนรู้ และคุณภาพมาตรฐานของข้าราชการ ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพ และผลสัมฤทธิ์ความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบผลลัพธ์ การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการขับเคลื่อนที่สำคัญ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2559) โดยบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำ มีคุณธรรม จริยธรรมมีความสามารถทั้งด้านบริหารและวิชาการ ตามมาตรฐาน สมรรถนะและมาตรฐานตำแหน่ง และบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากการศึกษาปัญหาและความท้าทายที่เกิดจากระบบการศึกษาเพื่อจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ในด้านที่ 1 ด้านคุณภาพของคนไทยแต่ละกลุ่มวัยเป็นปัญหาสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต เป็นผลจากระบบการศึกษาของประเทศที่ยังไม่สามารถเตรียมและพัฒนาคนในแต่ละช่วงวัยให้มีทักษะและคุณลักษณะที่พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจและสังคม และเป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารจึงได้ดำเนินโครงการการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในการคิด การตัดสินใจของผู้บริหาร ตรงกับสมรรถนะประจำสายงาน ด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ส่งเสริมให้พัฒนาความสามารถในการสื่อสารและการสร้างแรงจูงใจ ในสมรรถนะประจำสายงาน และยังส่งเสริมให้มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรและการบริหารในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ที่พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ยังมีแนวคิดในการดำเนินงานแตกต่างกันและขาดการสร้าง ความเข้าใจในการปฏิบัติงานและต้องการให้มีการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำงานแบบเอื้ออาทรและบุคลากรทุกฝ่ายร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาทุกขั้นตอนเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1, 2561)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดของลูเนนเบิร์กและออร์นสไตน์ (Lunenburg & Ornstein, 2012) ได้อธิบายถึง ทฤษฎีระบบพื้นฐาน (Basic Systems Theory) ขององค์การว่าประกอบด้วย ส่วนต่างๆ 5 ส่วน คือ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการแปรสภาพ (Transformation Process) ผลผลิต (Outputs) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และสภาพแวดล้อม (Environment) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) เป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารการศึกษาได้แก่ นโยบายการศึกษามูลค่า งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ซึ่งจะมีการดำเนินงานโดยกระบวนการต่างๆเพื่อให้ได้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ตรงตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ กระบวนการแปรสภาพ (Transformation Process) เกิดจากการนำปัจจัยนำเข้าผ่านกระบวนการต่างๆ และทำให้เกิดผลผลิตขึ้น ผลผลิต (Outputs) คือผลที่ได้จากการนำปัจจัยนำเข้ามาเข้ากระบวนการแปรสภาพ เป็นผลผลิต ผลิตภัณฑ์และการบริการขององค์การ ข้อมูลย้อนกลับ

(Feedback) คือ สารสนเทศเกี่ยวกับผลผลิตหรือกระบวนการของ องค์การ สภาพแวดล้อม (Environment) สภาพแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบองค์การ ได้แก่ แรงผลักดัน (Forces) ทางด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ที่มากระทบกับองค์การ (Lunenburg & Ornstein, 2012) การศึกษาเรื่องสมรรถนะใช้แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็น 2 กลุ่มคือ 1. สมรรถนะหลักประกอบด้วย 4 สมรรถนะย่อย คือ 1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 1.2 การบริการที่ดี 1.3 การพัฒนาตนเอง 1.4 การทำงานเป็นทีม และ 2. สมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 5 สมรรถนะย่อย คือ 2.1 การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ 2.2 การสื่อสาร และการสร้างแรงจูงใจ 2.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร 2.4 การมีวิสัยทัศน์ 2.5 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และในด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นใช้แนวคิดของ ชูชาติ พวงสมจิตร ได้สรุปหลักการสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 6 ประการ 1) การกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ 2) ความไว้วางใจกัน 3) การร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการ 4) มีความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบ และสามารถดูแลตนเองได้ 5) ความผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน 6) การให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ชูชาติ พวงสมจิตร, 2553)

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาสถานศึกษา และการบริหารแบบมีส่วนร่วมก็มีความจำเป็นต่อการพัฒนาสถานศึกษาเช่นกัน ซึ่งในการดำเนินกิจการต่างๆของสถานศึกษานิยมใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมมาเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงาน ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแบบแผนการวิจัยลักษณะเป็นแบบกลุ่มตัวอย่างเดียวศึกษาสถานการณ์ไม่มีการทดลอง (The one shot, non-experimental case study design)

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 180 โรงเรียน แยกตามอำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองราชบุรีจำนวน 49 โรงเรียน อำเภอปากท่อจำนวน 47 โรงเรียน อำเภोजอมบึงจำนวน 38 โรงเรียน อำเภอสวนผึ้งจำนวน 21 โรงเรียน อำเภอบ้านคาจำนวน 18 โรงเรียน อำเภอวัดเพลงจำนวน 7 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 180 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 123 โรงเรียน ซึ่งได้จากการเปิดตารางประมาณการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (stratified random sampling)

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารหรือรักษาราชการแทนผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 246 คน รายละเอียดดังตาราง ต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพหรือปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เพื่อสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 นั้นเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ (Rating Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลในสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 123 โรงเรียน สถานศึกษาละ 2 คน โดยผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารหรือรักษาราชการแทนผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 1 คน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์สถานภาพหรือปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารและการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สถิติที่ใช้คือมัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำค่ามัชฌิมเลขคณิตไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ โดยเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบส (Best) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.56$) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 8 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริการที่ดี ($X = 4.60$) ด้านการทำงานเป็นทีม ($X = 4.60$) ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($X = 4.58$) ด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ($X = 4.54$) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($X = 4.54$) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($X = 4.53$) ด้านการพัฒนาตนเอง ($X = 4.53$) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ($X = 4.52$) และอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ($X = 4.47$) ตามลำดับ

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.59$) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการ ($X = 4.62$) ด้านความไว้วางใจกัน ($X = 4.61$) ด้านความอิสระที่รับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ ($X = 4.58$) ด้านการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($X = 4.58$) ด้านการกระจายอำนาจและการ

ให้อำนาจในการตัดสินใจ ($X = 4.57$) และด้านความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน ($X = 4.57$) ตามลำดับ

3. สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า มีลักษณะคล้ายตามกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง โดยเรียงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อยสามอันดับแรกดังนี้ ลำดับแรกคือสมรรถนะของผู้บริหารกับการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือ สมรรถนะของผู้บริหารกับความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน และสมรรถนะของผู้บริหารกับความไว้วางใจกัน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสมรรถนะของผู้บริหารรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในลักษณะคล้ายตามกัน โดยเรียงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อยดังนี้ การทำงานเป็นทีมกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือการพัฒนาศักยภาพบุคลากรกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา และการสื่อสารและการสร้างแรงจูงใจกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสมรรถนะของผู้บริหารรายด้านกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อยสามอันดับแรก ดังนี้ การสื่อสารและการสร้างแรงจูงใจกับความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกันมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือการทำงานเป็นทีมกับการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการ และการสื่อสารและการสร้างแรงจูงใจกับการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะด้านการบริการที่ดีในระดับสูงที่สุด โดยผู้บริหารให้บริการทุกคน ด้วยความเต็มใจ และเท่าเทียมกัน มีการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริการ ทำให้ผู้รับบริการมีความสะดวกและพึงพอใจต่อการรับบริการจนทำ

ให้เกิดความประทับใจและชื่นชมโรงเรียน มีสมรรถนะสูงด้านการทำงานเป็นทีมโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชาทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน โดยมีการประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชาและนำมาปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้น มีความไว้วางใจและเชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถของผู้ได้บังคับบัญชาว่าจะปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียนที่วางไว้ร่วมกันได้ มีสมรรถนะสูงด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ซึ่งผู้บริหารมีความมุ่งมั่นและรับผิดชอบในการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ มุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชามีการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับสมรรถนะ ตำแหน่ง หน้าที่ อย่างต่อเนื่อง มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและ เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี มีวิสัยทัศน์มองเห็นภาพในอนาคตของสถานศึกษาที่ต้องการจะพัฒนาอย่างชัดเจน มีการพัฒนาดตนเองแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆอยู่เสมอ โดยเข้ารับการอบรมและสัมมนา เพื่อนำความรู้มาพัฒนาตนเอง ผู้ได้บังคับบัญชา เมื่อเกิดปัญหาผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง เป็นระบบ สามารถสื่อสารและจูงใจให้ผู้ได้บังคับบัญชาเข้าใจกับสถานการณ์และความสำคัญในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงภา เกียรติเมธี (2560) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดวัตถุประสงค์ แผนงาน เป้าหมาย และการดำเนินงานร่วมกัน โดยผู้บริหาร มีความไว้วางใจในตัวของผู้ร่วมงานทุกคนให้โอกาสในการร่วมตัดสินใจในขอบข่ายภาระงานที่รับผิดชอบให้อิสระในการทำงานให้อำนาจในการตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลที่ต้องการ ทันสมัย ครบถ้วนมาใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการกระจายอำนาจ และมอบหมายงานให้ผู้ได้บังคับบัญชาตามความรู้ความสามารถ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญของโรงเรียน ซึ่งทำให้ผู้ได้บังคับบัญชามีเป้าหมายร่วมกันทำให้รู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน และพร้อมทำประโยชน์ให้แก่โรงเรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สรวิศ จันทุม (2562) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กระบี่ พบว่า การ

บริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานอยู่ในระดับมากที่สุด Swansburg (1996) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกันดังนี้ 1. พนักงานมีความไว้วางใจกันสูงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน 2. เพิ่มความรับผิดชอบให้กับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมากขึ้น 3. มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานมากขึ้น 4. ทำให้เกิดทีมงานที่มีความร่วมมือร่วมใจกัน มีแรงจูงใจและมีความสามารถในการตัดสินใจ และทำให้เข้าใจองค์การได้ดียิ่งขึ้น 5. ปรับปรุงการติดต่อสื่อสารในองค์การ 6. เพิ่มขวัญและแรงจูงใจในการทำงาน เพิ่มความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของผู้ปฏิบัติงาน 7. ได้รับความคิดใหม่ ๆ ในการตัดสินใจและแก้ปัญหา 8. ช่วยให้คนงานเข้าใจถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของวิชาชีพได้อย่างชัดเจน 9. เพิ่มความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ จากการที่มีทัศนคติต่อองค์การในทางที่ดี

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน ในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกัน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้คอยกำกับดูแลบริหารงานฝ่ายต่างๆ ในสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนงาน ตามขั้นตอน และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ เมื่อผู้บริหารมีสมรรถนะที่สูงสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มความสามารถในทุกขั้นตอนผู้บริหารจะนำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาช่วยในการดำเนินงานในสถานศึกษา เพื่อเป็นการระดมความคิด ประสพการณ์ และความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากกว่าการทำงานเพียงคนเดียว และยังเป็นการทำให้ทุกฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมตระหนักในความเป็นเจ้าของร่วมกันและร่วมกับรับผิดชอบงานที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลตระหนักว่าเป็นเจ้าของสิ่งใดบุคคลนั้นย่อมยินดีที่จะดูแลรักษาสิ่งนั้นเป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาพัฒนาไปในทางที่ดีมีคุณภาพและส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนดีขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับ ปาริฉัตร ช่อชิต (2559) ได้วิจัยเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับว่าที่ร้อยตรีหญิง อุมพร บรรจงเสนา ณ อยู่ธาดา (2562) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 นั้นสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ว่า

สมรรถนะผู้บริหาร (X_{tot})	การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Y_{tot})
สมรรถนะหลัก (X_1) 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($X_{1.1}$) 2. การบริการที่ดี ($X_{1.2}$) 3. การพัฒนาตนเอง ($X_{1.3}$) 4. การทำงานเป็นทีม ($X_{1.4}$) สมรรถนะประจำสายงาน (X_2) 5. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ ($X_{2.1}$) 6. การสื่อสารและการจูงใจ ($X_{2.2}$) 7. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ($X_{2.3}$) 8. การมีวิสัยทัศน์ ($X_{2.4}$) 9. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($X_{2.5}$)	1. การกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ (y_1) 2. ความไว้วางใจกัน (y_2) 3. การร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการ (y_3) 4. มีความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ (y_4) 5. ความผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน (y_5) 6. การให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (y_6)

ภาพที่ 1 แสดงสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 9 ด้าน คือ

1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือผู้บริหารต้องสร้างความตระหนักเพื่อส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ 2) การบริการที่ดี ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำด้านการให้บริการแก่ผู้รับบริการและส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม โดยปฏิบัติแก่ผู้รับบริการอย่างเท่าเทียม จริงใจ โปร่งใสและเชื่อถือได้ 3) การพัฒนาตนเอง คือ ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาตนเอง พัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ต้องแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ เสมอ 4) การทำงานเป็นทีม คือ การที่ผู้บริหารส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันเพื่อให้งานที่ออกมานั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น และและยังทำให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ในหมู่ผู้ร่วมงาน สมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 5) การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ คือ การที่ผู้บริหารสามารถแยกแยะ ตีความ การดำเนินงานและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อสังเคราะห์

หาแนวทางการแก้ปัญหา แนวทางการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนา เพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ 6) การสื่อสารและการจูงใจ คือ ผู้บริหารสามารถสื่อสารกับผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานเข้าใจ สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง และผู้บริหารสามารถจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตระหนักถึงความสำคัญและปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ 7) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร คือ การที่ผู้บริหารให้การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับการพัฒนาตรงตามความรู้ความสามารถ และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น 8) การมีวิสัยทัศน์ คือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มองการณ์ไกล มีการวางแผนเป็นขั้นเป็นตอน กำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงานอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้ 9) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ ผู้บริหารการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจและสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้สูงขึ้น สามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานและพยายามทำงานให้ได้มากกว่าที่คาดหวังไว้

2. **ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาได้แก่** 1) การกระจายอำนาจ และการให้อำนาจในการตัดสินใจ คือ ผู้บริหารมีการมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา และให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถเลือกวิธีการปฏิบัติงานและตัดสินใจในเบื้องต้นได้เอง 2) ความไว้วางใจกัน คือ ผู้บริหารมีความไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาโดยมอบหมายงานตามความถนัด ตามความสามารถ 3) การร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบ ดำเนินการ คือ ผู้บริหารใช้วิธีการประชุมโดยให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมรายการคิด การเสนอความเห็น การตัดสินใจร่วมกันทำให้ทุกคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของงานนั้นๆ 4) มีความเป็นอิสระที่จะรับผิดชอบและสามารถดูแลตนเองได้ คือ ผู้บริหารให้อิสระในการทำงาน ที่ได้มอบหมายไว้ โดยให้อิสระในด้านวิธีการดำเนินงาน การตัดสินใจในเบื้องต้น และให้อิสระในการดำเนินงาน 5) ความผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน คือ การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ เวลาของสถานศึกษาทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษาและพร้อมพัฒนาให้สถานศึกษาดีขึ้น 6) การให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ผู้บริหารเป็นผู้ศึกษาหาความรู้และข้อมูลที่ทันสมัยอยู่เสมอ สามารถถ่ายทอดข้อมูลที่ถูกต้องให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

3. จากการวิจัยสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารแบบมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะที่สูงขึ้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมก็จะมากขึ้นตามไปด้วย แต่ถ้าสมรรถนะผู้บริหารลดลงการบริหารแบบมีส่วนร่วมก็จะลดลง ตามไปด้วย ดังนั้นหากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

หรือตัวผู้บริหารเองได้รับการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารให้สูงขึ้นก็จะส่งผลทำให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมสูงขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ควรมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ควรมีนโยบายส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ควรมีนโยบายส่งเสริมและผลักดันให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาควบคู่ไปกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาด้านสมรรถนะของผู้บริหารอยู่ตลอดเวลา เช่น เข้าอบรมสัมมนาศึกษาดูงาน เป็นต้น
5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงานในสถานศึกษา
6. ควรมีการกำกับติดตามและประเมินการใช้สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 หรือในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ และสังกัดอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2555). *ประมวลสาระชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพประกาศนียบัตรบัณฑิตทางบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดวงนภา เกียรติเมธี. (2560). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2* (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปาริฉัตร ช่อขิต. (2559). *สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สรวิศ จันทุม. (2562). ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กระบี่. *วารสารนาควดรูปปริทรรศน์*, 11(1), 71-81.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. (2561). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561*. ราชบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือและชุดฝึกอบรมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาแนวใหม่ ตามแนวปฏิบัติการศึกษาในทศวรรษที่ 2: การอบรมแบบผสมผสาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 - 2564*. สืบค้น 20 ธันวาคม 2559, จาก <http://www.moe.go.th/moe/upload/news20/FileUpload/46495-2023.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อุมาพร บรรจงเสนา ณ อยู่ธยา. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2* (ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (2012). *Educational Administration: Concepts and Practices* (5th ed.). Wadsworth: Thomson Learning.
- Swansburg, R. C. (1996). *Management and Leadership for Nurse Manager*. Boston: Jones and Bartlett Publishes.

การพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา*

DEVELOPMENT OF NATIONAL SECURITY BY ARMED FORCES

DEVELOPMENT COMMAND

ภาณุรัตน์ ดีเสมอ, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, สุรพล สุธะพรหม

Panurust Deesamur, Termsak Thong-In, Surapon Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: pichitpuri2@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา วิเคราะห์หลักธรรม และนำเสนอการพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 394 คน จากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 25 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายอธิบายและพรรณนาผลการวิจัยพบว่า 1. การสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา มีการดำเนินการสร้าง เส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน สร้างแหล่งน้ำ สร้างอาชีพในชุมชน ส่งเสริมการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ ทำให้ประชาชนเกิดการรวมกลุ่มและวางแผนอย่างเป็นระบบ 2. หลักธรรมในการพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติโดยหลักอภิปธานียธรรม 7 เน้นการประชุม ประสานความร่วมมือ จัดทำมติร่วมกัน การให้การยอมรับในตัวประชาชน เน้นการสร้างความร่วมมือ การจัดสรรทรัพยากร การใช้สถานที่ที่ตรงกับความต้องการของประชาชนรับฟังข้อเสนอแนะ นำความร่วมมือมาสร้างภูมิคุ้มกันชุมชน 3. การพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาตินำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างความมั่นคงแห่งชาติแก่ประชาชนพัฒนาต่อยอดการดำรงชีวิตให้เหมาะสม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่ม ส่งเสริมอาชีพประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จัดทำแผนพัฒนาและจัดทำโครงการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน

คำสำคัญ: การพัฒนา; การสร้างความมั่นคงแห่งชาติ; หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

* Received November 8, 2020; Revised November 29, 2020; Accepted December 2, 2020

Abstract

The objectives of this research article were to study National security development of the Armed Forces Development Command, to analyze Dhamma Principles for developing national security and to present the development of the national security development of the Armed Forces Development Command using Mixed Methods: The quantitative research, data were collected from 394 samples with questionnaires and analyzed data with statistics: percentage, mean, standard deviation. The qualitative research, data were collected from 25 key informants with in-depth-interview scripts and analyzed by descriptive interpretation. The findings of the study revealed that: 1. Building a National Security by the arm force Development Command by constructing standard communication roads water resources, occupation in community, large plot farming promotion encouraging people to congregate and systematic group planning, 2. Dhamma principles for the development of national security by using Apparihaniyadhamma 7, focusing on meeting cooperating in make a joint resolution, respecting the elders, yielding cooperation, resources allocation, using facilities in line with the needs of the people, listening to suggestions and using cooperation to build immunity in the community. 3. Development of national security, applying the philosophy of sufficiency economy was that people extended appropriate livelihood, promoting people to organize and create occupations for people, promoting the use of limited resources, systematic developing plans and projects for the highest benefits for the people.

Keywords: Development; National Security; Armed Forces Development Command

บทนำ

ความมั่นคงแห่งชาติมองผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 12 แนวทางสร้างความมั่นคงแห่งชาติอาศัยแนวนโยบายอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ พัฒนาประเทศสู่ความทันสมัย วางอยู่บนพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและทาสนิยม เรื่องความเหนือกว่าทางด้านวัฒนธรรมเชื้อชาติและอารยธรรมตะวันตก

ผ่านเครือข่ายเศรษฐกิจและการค้า การใช้กำลังทหาร การเผยแพร่ศาสนาและเผยแพร่ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ก่อให้เกิดการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สาธารณูปโภค โรงพยาบาล โรงเรียน และความเป็นเมือง รวมถึงความสะดวกสบายที่เกิดขึ้น แต่ประเทศต้องแลกด้วยความทันสมัยนั้นเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมลงทางด้านทรัพยากรธรรมชาติมลภาวะปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมอย่างรุนแรงและเรื้อรัง รวมถึงการไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ของประชาชน (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2556)

ปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศไทยในปัจจุบันมีลักษณะผสมผสานระหว่างภัยคุกคามรูปแบบเดิม คือ ภัยคุกคามด้านการทหาร เช่น การสู้รบตามแนวชายแดน หรือความขัดแย้งเรื่องเส้นเขตแดน และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ คือ ภัยคุกคามที่เกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ และส่งผลกระทบต่อ การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ รวมถึงทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาวะโลกร้อน ภัยพิบัติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ก่อให้เกิดภัยพิบัติธรรมชาติที่รุนแรง และการแพร่ขยายที่ก่อให้เกิดอันตรายในวงกว้าง เช่น โรคอุบัติใหม่ อาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย (ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา, 2562) และวิกฤตการณ์ความมั่นคงในระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับโลก การใช้แนวทางปฏิบัติที่ดี ในระดับสากลมาประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติที่สมบูรณ์และเหมาะสมกับการดำเนินการของประเทศไทยมากที่สุด ทั้งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้เรียนรู้และศึกษาทำความเข้าใจแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้วยการเตรียมความพร้อมของชาติตั้งแต่ในภาวะปกติ ตลอดจนสามารถสนับสนุนและลดความเสี่ยงของภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลดีต่อความมั่นคงของประชาชนสังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริงต่อไป (ประยูรธ จันทรโอชา, 2560) กองทัพกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ นโยบายหลักของภารกิจด้านนี้คือการสนับสนุนโครงการพระราชดำริทุกโครงการโดยเฉพาะตามแนวชายแดนในเขตที่หน่วยราชการอื่นเข้าไปไม่ถึง หน่วยทหารจึงได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือ ปกป้องคุ้มครองแก่ราษฎรในชนบททางไกลความเจริญอันเป็นการสนองตอบต่อพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันที่ทรงห่วงใยราษฎรในพื้นที่ดังกล่าว (โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, 2562)

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กลุ่มทหารที่เน้นใช้ปัญญาธิปไตย ปฏิบัติการในพื้นที่ชายแดนตามนโยบายรัฐ ปรับวิธีการเชิงใช้อำนาจตามกลไกของรัฐ การใช้ศาสตร์พระราชา และการใช้หลักอภิธานิธรรม 7 ประกอบด้วย 1. หมั่นประชุมกันเนืองนิจ 2. พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติไว้แล้ว จัดทำมติร่วมกัน 4. เคารพนับถือผู้ใหญ่ รับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี 5. ไม่ชมเชยล่วงเกินสตรี 6. การให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส สถานที่ และทรัพยากร 7. การ

ให้ความร่วมมือสร้างภูมิคุ้มกันในชุมชนซึ่งเป็นหลักธรรมในการพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาและประสบการณ์ ทำให้เกิด รูปแบบการบริหารจัดการรัฐแนวใหม่ สู่สังคมสมัยใหม่ สังคมที่เน้นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนมูลค่าทางเศรษฐกิจ การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ภายใต้นโยบายประชารัฐของรัฐบาลปัจจุบัน สนองตอบความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นเจ้านาย ของข้าราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฐานภาษีจากเม็ดเงินจำนวนมาก นโยบายสาธารณะที่รัฐรับใช้ประชาชนด้วยการบริหารจัดการ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนทั้งคนเมืองและคนชนบทอย่างเท่าเทียมกัน (บุญทัน ดอกไธสง, 2553; พระสุธีวีรบัณฑิต (โช้ว ทสฺสนีโย) และคณะ, 2562; ธนยศ ชะวนิตย์, 2561) ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงอำนาจรัฐ และตรวจสอบอำนาจรัฐควบคู่กับการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของรัฐ กลายเป็นกลไกย่อยๆ ที่มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล อำนาจที่แท้จริงทุกระบบอยู่ภายใต้อำนาจความต้องการของประชาชนและในยุคปัจจุบันอำนาจมีการเปลี่ยนแปลงผ่านเครื่องมือเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารและเชื่อมโยงอำนาจเชิงเครือข่าย การสร้างอำนาจกลไกของรัฐ จำเป็นจะต้องมีการจัดการเชิงอำนาจในรูปแบบใหม่เน้นการบริหารจัดการภาครัฐและการใช้อำนาจรัฐผ่านระบบกลไกตลาดภาครัฐ เพื่อให้เกิดกิจกรรมแลกเปลี่ยนสนองต่อและสนับสนุนกันและกัน เพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ระบอบการเมือง ความพยายามสร้างทุนชาติ กลุ่มวิสาหกิจความร่วมมือที่ต้องรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง (พิชิต ปุริมาต, 2559)

ด้วยเหตุปัญหาและความสำคัญเบื้องต้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา การพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติตามแนวชายแดน ของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการวางแผนการใช้อำนาจรัฐรูปแบบใหม่ การใช้อำนาจบริหารกระจายอำนาจสู่กลไกภาคประชาชน สามารถนำนโยบายรัฐไปใช้พัฒนาตนเองตามแนวชายแดน เพื่อสร้างความมั่นคงแห่งชาติ กลุ่มและสมาชิกชุมชนฐานราก ลดความเหลื่อมล้ำ และผล การสร้างความมั่นคงแห่งชาติ: ตลาดภาครัฐ นโยบายประชารัฐ วิสาหกิจชุมชน ผู้บริโภค และธรรมาภิบาล สามารถนำไปจัดทำเป็นแนวทางการปฏิบัติ ของการใช้อำนาจรัฐรูปแบบใหม่สู่สังคมอุดมคติ 4.0 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
2. เพื่อวิเคราะห์หลักธรรมในการพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) คือ

การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชนในพื้นที่ จำนวน 16 คน พระสงฆ์นักวิชาการ จำนวน 2 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความนำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมา จำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย พ.ศ. 2560-2562 หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 23 ที่รับการสนับสนุนจากหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา จำนวน 23,652 คน (หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 23, 2562) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย พ.ศ. 2560- 2562 หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 23 ที่รับการสนับสนุนจากหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ระดับความคลาดเคลื่อน 5 % ได้กลุ่มตัวอย่าง 394 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งสัดส่วน ของ Taro Yamane เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา การดำเนินงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายการพัฒนา ดังนี้

ด้านงานก่อสร้างเส้นทางคมนาคมโดยเริ่มจากหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้เข้ามาดำเนินการสร้างเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน ปรับปรุงเส้นทางที่เป็นถนนลูกรังให้เป็นถนนลาดยาง เพิ่มปริมาณการใช้ถนนให้กว้างขึ้น สร้างถนนช่วยการเดินทางติดต่อชุมชนข้างเคียงให้ได้รับความสะดวกในการเดินทางและยังมีการดำเนินการจัดทำป้ายเตือนทางโค้ง ป้ายจราจร เพื่อลดและป้องกันอุบัติเหตุ

ดำเนินงานจัดหาน้ำกินน้ำใช้ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาสร้างความมั่นคงแห่งชาติ ด้วยการสร้างแหล่งน้ำใช้บริโภคและเพื่อทำการเกษตร จัดหาหรือพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้งปลูกพืชทั้งระยะสั้นและระยะยาว พัฒนาแหล่งน้ำร่วมโดยการขุดสระร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชนเพื่อรองรับการสร้างอาชีพ และแหล่งอาหารของประชาชน จัดหาหรือพัฒนาแหล่งน้ำลดปัญหาน้ำท่วมขังพื้นที่ทำการเกษตร สร้างแหล่งน้ำร่วมกับชุมชนสำหรับทำประปาหมู่บ้านแก้ปัญหาชะลอความรุนแรงการไหลของน้ำ รวมทั้งสร้างฝายน้ำล้นเพื่อเชื่อมเส้นทางจราจร

ดำเนินงานพัฒนาช่วยเหลือประชาชน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาจะเข้าไปส่งเสริมกลุ่มแปรรูปสร้างอาชีพในชุมชน ส่งเสริมกลุ่มการเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับจัดกิจกรรมอบรมความรู้ทางการเกษตรแก่ประชาชน ช่วยให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหน่วยทหารได้เข้าไปสนับสนุนจัดหาอุปกรณ์ ส่งเสริมอาชีพ ขยายผลเป็นกลุ่มแปรรูปกล้วย กลุ่มเพาะเห็ด ส่งเสริมกิจกรรมด้านการทอดผ้าให้ประชาชนมีรายได้เสริม ส่งเสริมการรวมกลุ่มปุ๋ยชีวภาพควบคู่กับการดำเนินโครงการเกษตรผสมผสานฯ รองรับความมั่นคงชุมชน มีอาหาร อาชีพ มีรายได้ สนับสนุนกลุ่มแปรรูปพัฒนาสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์

ดำเนินงานเกษตรผสมผสานหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาดำเนินโครงการเกษตรผสมผสานร่วมกับประชาชน สร้างระบบเส้นทาง น้ำ ให้เข้าถึงไร่นา ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมนำทรัพยากรที่ดินเองมีอยู่สร้างเป็นแหล่งทุนและเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร ทำเกษตรแบบแปลงใหญ่สนับสนุนน้ำเพื่อการเกษตรทำให้ประชาชนเกิดการรวมกลุ่มและจัดการวางแผนทางการเกษตรอย่างเป็นระบบ อาศัยสร้างการมีส่วนร่วมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชนในส่งเสริมการดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดอาชีพ พึ่งพาตนเอง เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย

การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลการสร้าง ความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ในภาพรวม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานก่อสร้างเส้นทางคมนาคม มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.16) รองลงมาคือ ด้านงานเกษตรผสมผสาน ($\bar{X}$ = 4.09) และต่ำที่สุดคือ ด้านงานพัฒนาช่วยเหลือประชาชน ($\bar{X}$ = 3.94)

2. หลักธรรมในการพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา สำหรับการประยุกต์หลักธรรมในการพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา โดยใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 จำแนกออกเป็น

ด้านการประชุมอย่างต่อเนื่อง หน่วยบัญชาการพัฒนายึดแนวทางการดำเนินงานตามหลักการบริหารนิยธรรมโดยเน้นการประชุม หน่วยทหารพัฒนาจะเข้ามาประสานและจัดประชุมเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยทหารประชาชนผู้นำชุมชน เนื่องจากการประชุมจะทำให้เกิดการระดมความคิดในการแก้ไขปัญหา

ด้านการมีองค์ประชุมครบ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนามุ่งเน้นให้เกิด การประชุมที่มีองค์ประชุมครบเพราะการที่ทำให้ครบองค์ประชุมจะทำให้เกิดความพร้อมเพียงการยอมรับในมติของที่ประชุม ในการประชุมแต่ละครั้งหน่วยทหารพัฒนาจะเชิญชวนให้หน่วยงานและประชาชนที่มีความหลากหลายได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นและนำเสนอข้อมูลรวมถึงปัญหาและข้อติดขัดแนวปฏิบัติร่วมกัน เมื่อครบองค์ประชุมจึงมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการประชุมและลงมติ

ด้านการจัดทำมติร่วมกัน จากการที่ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนได้รับข้อมูล คำชี้แจงจากหน่วยทหารพัฒนาแนวปฏิบัติที่รับฟังข้อเสนอนั้นจากประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดทำมติร่วมกันและนำมติไปปฏิบัติก็จะเกิดความสมัคสมานสามัคคีในการดำเนินโครงการ

ด้านการให้การยอมรับประธานและผู้อาวุโส การประชุมเมื่อต้องดำเนินโครงการต่างๆ ภายใต้รูปแบบการประชุมประธานและผู้อาวุโสมีส่วนสำคัญเพราะการรวมกลุ่มนั้นประธานและผู้อาวุโสจะถูกคัดเลือกจากสมาชิก ประธานและผู้อาวุโสจะเป็นตัวแทนประสานงานกับหน่วยงานภายนอกและประสานงานกับหน่วยทหารพัฒนาที่เข้ามาสนับสนุนกิจกรรมและโครงการของกลุ่ม

ด้านการไม่ใช้กำลังควบคุม การดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นคงของหน่วยทหารพัฒนามีลักษณะที่แตกต่างจากการดำเนินงานของหน่วยทหารทั่วไปกล่าวคือจะเน้นการประชุมการสร้างความร่วมมือทดแทนการควบคุม มีการใช้ข้อมูล การให้เหตุผลนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน ซึ่งที่ผ่านมาจะเน้นการประชุมการสร้างความร่วมมือ ประชุมเพื่อให้เกิดการกำหนดแนวทางในการพัฒนาและสร้างความร่วมมือ จุดสำคัญ ใช้คุณธรรมใช้หลักธรรม การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกมาเป็นแนวทางในการจัดการประชุมเพื่อให้เกิดความสามัคคีและปรองดองร่วมกัน

ด้านการให้ความเคารพต่อองค์ความรู้ สถานที่ และทรัพยากร หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาใช้วิธีการนำเสนอองค์ความรู้ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากร การใช้สถานที่ที่ตรงกับความต้องการของประชาชน มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งน้ำ พัฒนาพื้นที่ขุดสระน้ำ รับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชนที่เข้าร่วมประชุมเป็นการเคารพในองค์ความรู้และการใช้ทรัพยากรต่างๆ ในชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนร่วมกับพื้นที่ ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ

เพื่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรและลดความสูญเสียของพื้นที่ทางการเกษตรที่ประชาชนครอบครองอยู่

ด้านการให้ความร่วมมือสร้างภูมิคุ้มกันในชุมชน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา นำความร่วมมือมาสร้างภูมิคุ้มกันในชุมชน รูปแบบการสร้างความมั่นคง ได้แก่ การสร้างเส้นทางคมนาคม ถนนลูกรัง ถนนลาดยาง ถนนคอนกรีตตามที่ชุมชนหน่วยงานในพื้นที่เสนอมา การจัดหาน้ำกินน้ำใช้ น้ำอุปโภค และน้ำเพื่อการเกษตรก็จะเป็นเรื่องการขุดสระน้ำ สร้างสถานที่กักเก็บน้ำสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชนส่งเสริมให้ประชาชนดำรงชีวิตภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำเวทีประชาชนเพื่อค้นหาความต้องการของประชาชนรวมถึงการเข้ามาสนับสนุนพัฒนาอาชีพ

การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลหลักอภิธานิธรรม 7 หลักธรรมในการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลักอภิธานิธรรม ๗ หลักธรรมในการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ในภาพรวม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความเคารพต่อองค์ความรู้ สถานที่ และทรัพยากร มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.15) รองลงมา คือ ด้านการจัดทำมติดร่วมกัน ($\bar{X}$ = 4.12) และต่ำที่สุดคือ ด้านการไม่ใช้กำลังควบคุม ($\bar{X}$ = 3.98)

3. การพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

ด้านความพอประมาณ หน่วยทหารพัฒนาได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างความมั่นคงแห่งชาติแก่ประชาชนพัฒนาต่อยอดการดำรงชีวิตให้เหมาะสม ซึ่งเราควรจะมี ความพอประมาณทั้งการหารายได้ และพอประมาณในการใช้จ่าย ความพอประมาณในการหารายได้โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่มทำงานหารายได้ด้วยช่องทางสุจริต ซึ่งประชาชนในชุมชนก็ทำงานอย่างเต็มความสามารถ สำหรับความพอประมาณในการใช้จ่ายหน่วยทหารพัฒนา ก็จะส่งเสริมองค์ความรู้ในการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเกินตัว

ด้านความมีเหตุผล หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาส่งเสริมอาชีพประชาชนก็เท่ากับการสร้างความมั่นคงแก่ประเทศชาติ เพราะประชาชนมีอาชีพ มีรายได้ พึ่งพาตนเองได้ ไม่ย้ายถิ่นฐาน สร้างกิจกรรมอบรมให้ความรู้ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จัดประชุมค้นหาความต้องการในชุมชน จัดทำแผนพัฒนาและจัดทำโครงการต่างๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ชุมชนสามารถดำรงชีวิตสนองตอบความต้องการของประชาชน และการ

ลงทุนของภาครัฐก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าอย่างต่อเนื่องทำให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

ด้านการมีภูมิคุ้มกัน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้เข้ามาพัฒนาจัดโครงการสนับสนุนต่อยอด การดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเกิดเป็นภูมิคุ้มกันจากการมีอาหารมีน้ำใช้เพื่อการดำรงชีพ มีภูมิคุ้มกันจากการสร้างรายได้ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร สิ่งเหล่านี้เป็นภูมิคุ้มกันที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของหน่วยทหารพัฒนาที่เข้ามาสนับสนุนให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีจนเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีสามารถสร้างรายได้และดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสร้างความมั่นคงแห่งชาติที่มีผลต่อการดำรงชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านภูมิคุ้มกัน มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.14) รองลงมาคือด้านความมีเหตุผล ($\bar{X}$ = 4.10) และต่ำที่สุดคือ ด้านความพอประมาณ ($\bar{X}$ = 4.04)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

ด้านงานก่อสร้างเส้นทางคมนาคม หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาได้เข้ามาดำเนินการสร้างเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน ปรับปรุงเส้นทางที่เป็นถนนลูกรังให้เป็นถนนลาดยาง จัดทำป้ายเตือนทางโค้ง ป้ายจราจร ลดและป้องกันอุบัติเหตุ ด้านงานจัดหาน้ำกินน้ำใช้หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาสร้างความมั่นคงแห่งชาติด้วยการสร้างแหล่งน้ำใช้บริโภคและเพื่อทำการเกษตร พัฒนาแหล่งน้ำร่วมโดยการขุดสระร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนเพื่อรองรับการสร้างอาชีพ และแหล่งอาหารของประชาชน สร้างแหล่งน้ำร่วมกับชุมชนสำหรับทำประปาหมู่บ้าน รวมทั้งสร้างฝายน้ำล้นเพื่อเชื่อมเส้นทางจราจร ด้านงานพัฒนาช่วยเหลือประชาชน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาจะเข้าไปส่งเสริมกลุ่มแปรรูปสร้างอาชีพในชุมชน ส่งเสริมกลุ่มการค้าเนื้อลูกผสม ช่วยให้ประชาชนให้พึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองรับความมั่นคงชุมชน มีอาหาร มีอาชีพ และมีรายได้ ด้านงานเกษตรผสมผสาน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาดำเนินโครงการเกษตรผสมผสานร่วมกับประชาชน สร้างระบบเส้นทางน้ำให้เข้าถึงไร่นา สร้างเป็นแหล่งทุนและเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร สร้างการมีส่วนร่วมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชนในส่งเสริมการดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ก่อให้เกิดอาชีพ พึ่งพาตนเอง เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย สอดคล้องกับ กิตติพงศ์ กาญจนาคม (2560) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาระยะ 20 ปี

(พ.ศ.2560– 2579) ผลการวิจัยพบว่า ด้านภารกิจของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาโดยกำหนดภารกิจ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลชุมชนพื้นที่เพื่อเสริมความมั่นคงของประเทศให้มีความพร้อมต่อการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การพัฒนาพื้นที่เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร น้ำ และพลังงานรวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด การพัฒนาพื้นที่ขอบชายแดนของประเทศและประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสนับสนุนเกื้อกูลและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การป้องกันและช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทั้งในและนอกประเทศ

2. หลักธรรมในการพัฒนาการสร้าง ความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา การประยุกต์หลักธรรมในการพัฒนาการสร้าง ความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา โดยใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ด้านการประชุมอย่างต่อเนื่อง เน้นการประสานและจัดประชุมเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยทหาร ประชาชน ผู้นำชุมชนทำให้เกิดการระดมความคิดเห็นความต้องการในการแก้ไขของประชาชน ด้านการเมืองค์ประชุมครบ เน้นให้เกิดการประชุมด้วยความพร้อมเพียง เมื่อครบองค์ประชุมจึงมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการประชุม และลงมติร่วมกัน ด้านการจัดทำมติร่วมกัน แนวปฏิบัติที่รับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดทำมติร่วมกันและนำมติไปปฏิบัติก็จะเกิดความสมัครสมานสามัคคีในการดำเนินโครงการ ด้านการให้การยอมรับประธาน ประธานมีส่วนสำคัญเพราะการรวมกลุ่มนั้นประธานจะถูกคัดเลือกจากสมาชิก ประธานจะเป็นตัวแทนของกลุ่ม ประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกที่เข้ามาสนับสนุนกิจกรรมและโครงการของกลุ่ม ด้านการไม่ใช้กำลังควบคุม จะเน้นการประชุมการสร้างความร่วมมือ ประชุมเพื่อให้เกิดการกำหนดแนวทางในการพัฒนา และสร้างความร่วมมือ จุดสำคัญ ใช้คุณธรรม ใช้หลักธรรม การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกมาเป็นแนวทางในการจัดการประชุมเพื่อให้เกิดความสามัคคีและปรองดองร่วมกัน ด้านการให้ความเคารพต่อองค์ความรู้ สถานที่ และทรัพยากร นำเสนอองค์ความรู้ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากร การใช้สถานที่ที่ตรงกับความต้องการของประชาชน มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งน้ำ รับฟังข้อเสนอแนะจากชุมชนที่เข้าร่วมประชุม ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ด้านการให้ความร่วมมือสร้างภูมิคุ้มกันในชุมชน สร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชนส่งเสริมให้ประชาชนดำรงชีวิตภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำเวทีประชาชนเพื่อค้นหาความต้องการของประชาชนรวมถึงการเข้ามาสนับสนุนพัฒนาอาชีพ สอดคล้องกับภาส ภาสัทธา (2558) ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรม อปริหานิยธรรม 7 กับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน คือ 1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2. พร้อมเพรียงกันประชุม

พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4. ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชุมชน (ชาววัชชี) เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง 5. บรรดากุลสตรี กุลกุมารีทั้งหลายให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออดคร่ำขึ้นใจ 6. เคารพสักการบูชาเจดีย์ 7. จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย เพื่อให้เกิดแนวทางอันดีงาม ในการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากร

3. การพัฒนาการสร้างความมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ ประชาชนพัฒนาต่อยอดการดำรงชีวิตให้เหมาะสม ซึ่งเราควรจะมี ความพอประมาณทั้งการหารายได้และใช้จ่าย ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่มทำงานหารายได้ การใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเกินตัว และในขณะเดียวกัน ก็ใช้จ่ายในการดูแลตนเอง และครอบครัวอย่างเหมาะสม ด้านความมีเหตุผล ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จัดประชุมค้นหาความต้องการในชุมชน จัดทำแผนพัฒนาและจัดทำโครงการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ชุมชนสามารถดำรงชีวิตสนองตอบความต้องการ และการลงทุนของภาครัฐ ก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าทำให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้านการมีภูมิคุ้มกัน จัดโครงการสนับสนุนต่อยอด การดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเกิดเป็นภูมิคุ้มกันจากการมีอาหารมีน้ำใช้เพื่อการดำรงชีพ มีภูมิคุ้มกันจากการสร้างรายได้ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร สิ่งเหล่านี้เป็นภูมิคุ้มกันที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของหน่วยทหารพัฒนาที่เข้ามาสนับสนุนให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีจนเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีสามารถสร้างรายได้และดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ กันต์ อินทวงศ์ (2556) ได้วิจัยเรื่องการประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน พบว่า การรับรู้ข่าวสารเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจ มีความเข้าใจในความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจแบบเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่ การใช้เทคโนโลยีให้มีความเหมาะสมกับธุรกิจโดยถูกต้องตามหลักวิชาการราคาถูก และจุดอ่อนยังมีลักษณะด้านการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงที่ไม่เห็นด้วยแต่เป็นส่วนน้อยโดยมีความคิดเห็นว่า การใช้เทคโนโลยีให้มีความเหมาะสมกับธุรกิจโดยถูกต้องตามหลักวิชาการและราคาถูกคิดแต่ปัญหายังมีลักษณะของความคิดเห็นว่าในหลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่ครอบคลุมกับการจัดการธุรกิจ ซึ่งสิ่งนี้อาจจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยโดยการสำรวจ เอกสารที่เกี่ยวข้องการสัมภาระณ เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะการพัฒนาการสร้างควมมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาซึ่งผู้วิจัยได้องค์ความรู้

ภาพที่ 1 การสร้างควมมั่นคงแห่งชาติของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย การค้นหาควมต้องการพัฒนาแก้ปัญหาความต้องการของประชาชนสร้างการมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิธรรม 7 โดยหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 23 นำหลักการ 3 เสาหลัก คือ สร้างงาน เสริมหลักธรรม นำเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาแก้ปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนงานก่อสร้างเส้นทางคมนาคม งานจัดหาบน้ำกินน้ำใช้ งานพัฒนาช่วยเหลือประชาชน งานส่งเสริมเกษตรผสมผสาน มีการใช้หลักธรรมควบคู่กับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่การพัฒนาให้เกิด

ความยั่งยืนเกิดจากความสมดุลจากงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนานำไปสู่ความมั่นคงแห่งชาติสอดคล้องกับการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาที่มีความเหมาะสม ส่งผลทำให้หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาเป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการสนับสนุนงานความมั่นคง ในด้านการพัฒนาเพื่อความมั่นคงและเตรียมความพร้อมของทรัพยากรบุคคลชุมชน พื้นที่ เพื่อป้องกันภัยคุกคามทุกรูปแบบและประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชายแดนและทุรกันดารเพื่อตอบสนองงานการพัฒนาเพื่อความมั่นคงและการช่วยเหลือประชาชนจะทำให้หน่วยสามารถดำเนินการได้ในทุกรูปแบบสามารถเผชิญต่อเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนายุทธศาสตร์ที่ทันสมัยรวมถึงเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
2. ควรมีการส่งเสริมมุ่งเน้นการพัฒนาคน ชุมชนรวมถึงกำลังพลของหน่วย ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาร่วมกัน โดยจัดให้มีสถานที่อบรมและศึกษาเฉพาะงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
3. ควรมีนโยบายขยายพื้นที่การทำงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในส่วน of พื้นที่ตอนในของประเทศ
4. ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้กับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เนื่องจากประชาชนยังมีความต้องการได้รับการพัฒนาจากหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาอีกมาก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาศักยภาพของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนฐานรากอย่างยั่งยืน
2. ควรศึกษาสหปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
3. ควรศึกษาองค์ประกอบของหลักธรรมที่เหมาะสมต่อการดำเนินงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กันต์ อินทวงศ์. (2556). การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของคน ในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- กิตติพงศ์ กาญจนาคม. (2560). แนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560– 2579). (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: การป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 59.
- ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจน. (2562). การบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย. สืบค้น 22 ธันวาคม 2562, จาก <https://www.parliament.go.th>.
- ธนยศ ขาเหนียว. (2561). รูปแบบกระบวนการทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์เชิงวัฒนธรรม. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(1), 1 – 17.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2553). ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2560). แผนเตรียมความพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ.
- พระสุธีวรบัณฑิต (ไขว่ ทสฺสนิโย) และคณะ. (2562). รัฐประศาสนศาสตร์เปลี่ยนโลก. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 8(2), 300-314.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2556). แนวคิด ทฤษฎี เทคนิคและการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต ปุริมาตร. (2559). รัฐศาสตร์กับการเมืองการปกครองของไทย. นครราชสีมา: หจก. ทัศน์ทองการพิมพ์.
- ภาส ภาสสัทธา. (2558). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โรงเรียนเสนาธิการทหารบก. (2562). ภารกิจของกองทัพบก. สืบค้น 22 ธันวาคม 2562, จาก <https://www.rtarf.mi.th/index.php/th>.
- หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 23. (2562). สรุปผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2560 – 2562. เลย: หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 23.

อิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่าน
เชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถ
แห่งตนและการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน*

THE EFFECT OF ACADEMIC ENVIRONMENT PERCEPTIONS ON ACADEMIC
READING ENGAGEMENT IN LATE ADOLESCENCE: THE MEDIATING ROLE OF
IDENTITY, SELF-EFFICACY AND VALUE OF READING

หมั่นต์ พรหมสนธิ, สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล

Hamun Promsonthi, Sittipong Wattananonsakul

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University

Corresponding Author E-mail: hamun.promsonthi@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน และเพื่อตรวจสอบอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเขตจังหวัดภาคกลางที่มีอายุเฉลี่ย 20 ปี จำนวน 360 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบวัดแบบรายงานตนเอง และใช้การวิเคราะห์เส้นทางในการประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดลวิจัยเพื่อตอบสนองมติฐานวิจัย ผลการวิจัย พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการ เอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านมีอิทธิพลทางบวกต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ ตัวแปรในโมเดลร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการคิดเป็นร้อยละ 66 ผลที่ได้จากการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐานวิจัยและเป็นไปตามตามทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่า การประยุกต์ข้อค้นพบเพื่อพัฒนาความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการกับกลุ่มวัยรุ่นตอนปลายจึงควรได้รับการพัฒนาต่อไป

คำสำคัญ: ความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ; วัยรุ่นตอนปลาย; ทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่า

* Received September 23, 2020; Revised November 12, 2020; Accepted December 3, 2020

Abstract

The objectives of this research article were to test the causal model of academic environment perceptions on academic reading engagement in late adolescence, in which identity, self-efficacy and value of reading as a mediator and to examine the direct and indirect effects of academic environment perceptions through identity, self-efficacy and value of reading. A self-report questionnaire was employed to collect data from three hundred and sixty undergraduate students. Average age was 20 years old from Rajabhat University in central region and path analysis was performed to analyze the tested model and to estimate the parameters. The results revealed that overall goodness-of-fit statistical analysis showed the tested model of academic reading engagement was good fit with the empirical data. Academic environment perceptions, identity, self-efficacy and value of reading positively influenced academic reading engagement and those factors explain the variance of academic reading engagement 66%. These results were consistent with the research hypothesis and based on the expectancy-value theory and suggested that academic environment perceptions, identity, self-efficacy and value of reading could be applied in further academic reading engagement intervention program in late adolescence.

Keywords: Academic Reading Engagement; Late Adolescence; Expectancy-Value Theory

บทนำ

การอ่านเป็นกลไกหนึ่งในกระบวนการพัฒนาความรู้ที่จะทำให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีคุณภาพ (กระทรวงวัฒนธรรม และคณะ, 2560) การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำด้วยตนเอง การอ่านถือเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของบุคคล และถือเป็นการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้กระทำด้วยตนเองรูปแบบหนึ่ง (สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2558; สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล และคณะ, 2562) สำหรับประเทศไทยภาครัฐเห็นชอบให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ กำหนดให้มีวันรักการอ่าน และดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการอ่าน

เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนการจัดโครงการ “ทศวรรษแห่งการอ่าน” ตั้งแต่ปี 2552-2561 (สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, 2562)

เมื่อพิจารณาสถานการณ์การอ่านของเยาวชนไทย จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2561 พบว่า เยาวชนอายุ 15-24 ปี ขาดความสนใจการอ่านถึงร้อยละ 35 (สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, 2562) พิจารณาผลการประเมินผลนักเรียนในระดับนานาชาติ Program for International Student Assessment (PISA) ในปี 2018 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการอ่าน 393 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) คือ 487 คะแนน ทั้งนี้จากการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนนในภาพรวมตั้งแต่การประเมินครั้งแรกจนถึงปี 2018 พบว่า ผลการประเมินด้านการอ่านมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) สอดคล้องกับการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันโดยสถาบันพัฒนาการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development: IMD) โดยอันดับด้านการศึกษาของประเทศไทยนั้นมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2558 ปัจจุบันอยู่ในอันดับที่ 56 จากทั้งหมด 63 ประเทศ (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2562) นอกจากนี้ผลสำรวจของยูเนสโกเมื่อปี 2558 ยังระบุว่า เยาวชนไทยอายุ 15-24 ปี เกือบ 2 แสนคนไม่รู้หนังสือ (สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, 2562) มีปัจจัยหลายประการที่อาจเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของการรู้หนังสือและความสามารถในการอ่าน สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความผูกพันในการอ่าน (รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2560) ความผูกพันในการอ่าน คือ การทำงานประสานกันระหว่างแรงจูงใจกับความรู้ที่เป็นมโนทัศน์ กลยุทธ์และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในขณะที่อ่าน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ขั้นสูงสุด (Wigfield et al., 2008) และการมีความผูกพันในวิชาการช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพทางวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Lee, 2014) งานวิจัยในต่างประเทศมีการศึกษาความผูกพันในการอ่านทางด้านวิชาการมากขึ้น เช่น การศึกษาความสัมพันธ์ของความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ (Smith & Ochoa, 2012) และการศึกษาอิทธิพลของระบบผู้เรียนเสมือนจริงที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ (Park & Kim, 2016)

จากข้อมูลที่กล่าวมาเห็นได้ว่า ความผูกพันในการอ่านเป็นคุณลักษณะภายในสำคัญที่จูงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรมเชิงสัมฤทธิ์ การศึกษาครั้งนี้จึงเกิดคำถามวิจัยต่อมาว่า ปัจจัยใดที่ทำให้นักศึกษาที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีความผูกพันในการอ่าน จากเอกสารและงานวิจัยก่อนหน้าพบว่าทฤษฎีที่อธิบายผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน และความผูกพันในการอ่าน

ทฤษฎีที่งานวิจัยก่อนหน้านี้ใช้อธิบายได้แก่ ทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่า (Expectancy-Value Theory) (Eccles et al., 2015; Schunk et al., 2008) โดยมีสาระสำคัญคือ เพื่ออธิบายความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่ม ในตัวเลือกที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ ความผูกพัน และความมานะอดทนที่เกี่ยวกับด้านวิชาการและอาชีพ (Eccles et al., 2015) โดยโครงสร้างที่สำคัญของทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่า คือ การเชื่อในความสามารถ (Ability beliefs) การคาดหวังความสำเร็จ (Expectancies for success) และการให้คุณค่าในงาน (Subjective task values) (Wigfield & Eccles, 2000) นอกเหนือจากปัจจัยดังกล่าว ทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่าได้อธิบายถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเชื่อในความสามารถ การคาดหวังความสำเร็จ และการให้คุณค่าในงานด้วย เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (Cultural Milieu) การรับรู้สภาพแวดล้อมทางสังคม (Perceptions of social environment) ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก และการตัดสินใจด้านความสามารถและโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (Judgments of competence and Self-schemas) เป็นปัจจัยภายใน เป็นต้น (Schunk et al., 2008)

จากแนวคิดทฤษฎีและการวิจัยที่กล่าวถึงในข้างต้นเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่ทำให้นักวิจัยเริ่มให้ความสนใจศึกษาสาเหตุของการมีความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาวิจัยยังคงอยู่ในกลุ่มนักเรียน โดยการศึกษาวิจัยในกลุ่มนักศึกษาที่เป็นวัยรุ่นตอนปลายมีจำกัด งานวิจัยนี้จึงมีคำถามวิจัยว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุใดที่สามารถอธิบายความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 18-21 ปี ซึ่งในช่วงอายุดังกล่าว วัยรุ่นสามารถคิดขั้นสูงและสามารถใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับตนเองในการเรียนรู้ในบริบทของวิชาการ (สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2560) โดยการศึกษาครั้งนี้จะกรอบทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่า เป็นพื้นฐานเพื่อตอบคำถามวิจัย กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และเพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการ เอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลาย เพื่อที่จะนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน จัดโครงการส่งเสริมการอ่านให้แก่วัยรุ่นตอนปลาย ตลอดจนผู้ที่สนใจนำข้อมูลไปศึกษาต่อยอด เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ทันสมัยของความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตนและการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน

2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบอิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลาย ทั้งอิทธิพลทางตรงการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการและอิทธิพลทางอ้อมที่การรับรู้บรรยากาศทางวิชาการส่งผ่านเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตนและการให้คุณค่าในการอ่านไปยังความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ วัยรุ่นตอนปลายที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตจังหวัดภาคกลางที่มีอายุระหว่าง 18-21 ปี ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎแห่งความชัดเจน (rule of thumb) ร่วมกับการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Hair et al. (2006) เสนอว่าเพื่อให้ครอบคลุมการประมาณค่าพารามิเตอร์และเกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด ขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีประมาณ 25 ตัวอย่างต่อการประมาณค่า 1 พารามิเตอร์ ในการศึกษาี้ประกอบด้วยพารามิเตอร์ที่ประมาณค่าตามตัวแปร 5 ตัวแปร รวมพารามิเตอร์หลักและพารามิเตอร์ความคลาดเคลื่อน จำนวนประมาณ 12 พารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าและต้องประมาณค่า ดังนั้น $12 \times 25 = 300$ คน เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดจึงเพิ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20 เป็น 360 คน ในการวิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ขั้นตอน (Two-stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบวัดการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการ แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน แบบวัดการรับรู้ความสามารถแห่งตน แบบวัดการให้คุณค่าในการอ่านและแบบวัดความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ แบบวัดมีลักษณะเป็นแบบรายงานตนเอง มาตราประมาณค่า 4 ระดับมีพิสัยระหว่าง 1 (ตรงน้อยที่สุด) ถึง 4 (ตรงมากที่สุด) ทั้งนี้แบบวัดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อวัดกับวัตถุประสงค์ (index of item-objective congruence: IOC)

ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป โดยข้อวัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกผู้วิจัยมีการปรับปรุงข้อวัดตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทแบบวัดมีค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน ตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ .97, .94, .95, .96 และ .96 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ โดยผู้วิจัยได้ติดต่อขอความร่วมมือในการเก็บแบบสอบถามจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคกลาง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดล

ผลการวิจัย

1. ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลาย โดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตนและการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลาย โดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่าค่า Chi-square มีค่าเท่ากับ .39 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 3 ระดับนัยสำคัญ (p) เท่ากับ .94 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) เท่ากับ .98 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) เท่ากับ .97 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) เท่ากับ .001 สรุปได้ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการ เอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านที่พัฒนาตามกรอบแนวคิดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยตัวแปรอิสระ ได้แก่ การรับรู้บรรยากาศทางวิชาการ และตัวแปรส่งผ่าน ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่าน สามารถอธิบายความแปรปรวนของความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลายร้อยละ 66 ($R^2 = .66$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความตรงของโมเดล และผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง
อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม

ตัวแปรสาเหตุ ตัวแปรผล		การรับรู้ บรรยากาศ ทางวิชาการ	เอกลักษณ์ แห่งตน	การรับรู้ ความสามารถ ถแห่งตน	การให้ คุณค่าใน การอ่าน
เอกลักษณ์แห่งตน $R^2 = .51$	TE	.71*** (.03)	- -	- -	- -
	DE	.71*** (.03)	- -	- -	- -
	IE	- -	- -	- -	- -
	TE	.47*** -	.65*** (.05)	- -	- -
	DE	- -	.65*** (.05)	- -	- -
	IE	.47*** -	- -	- -	- -
การรับรู้ความสามารถแห่งตน $R^2 = .60$	TE	.52*** -	.60*** -	.49*** (.06)	- -
	DE	.09* (.04)	.28*** (.07)	.49*** (.06)	- -
	IE	.43*** -	.32*** -	- -	- -
การให้คุณค่าในการอ่าน $R^2 = .64$	TE	.40*** -	.51*** -	.60*** -	.43*** (.06)
	DE	.00 (.05)	- -	.39*** (.06)	.43*** (.06)
	IE	.40*** -	.51*** -	.21*** -	- -
ความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ $R^2 = .66$	TE	.40*** -	.51*** -	.60*** -	.43*** (.06)
	DE	.00 (.05)	- -	.39*** (.06)	.43*** (.06)
	IE	.40*** -	.51*** -	.21*** -	- -

Chi-square = .39, df = 3, p = .94, CFI = .98, GFI = .98, AGFI = .97, RMSEA = .001

หมายเหตุ *p<.05, **p<.01, ***p<.001, TE = ขนาดอิทธิพลรวม, DE = ขนาดอิทธิพล
ทางตรง, IE = ขนาดอิทธิพลทางอ้อม, ค่าในวงเล็บ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

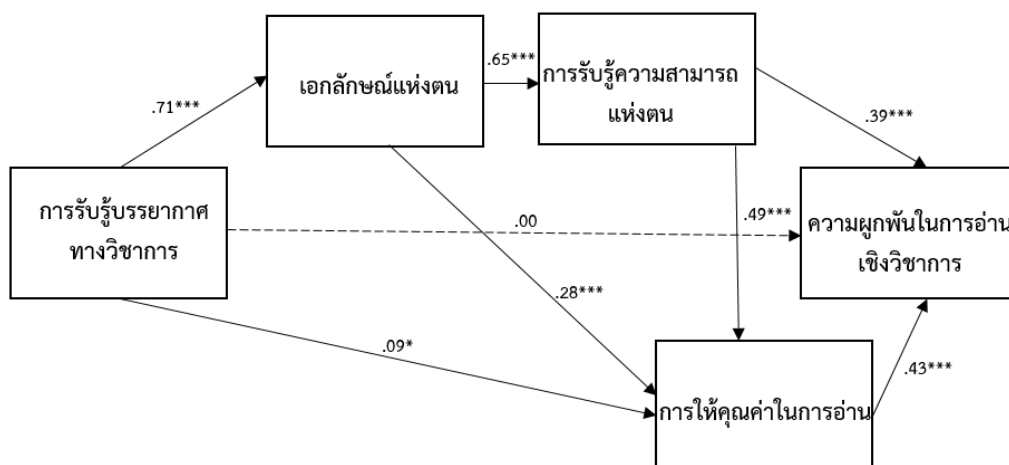
2. ผลการวิเคราะห์รูปแบบอิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ ทั้งอิทธิพลทางตรงการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการ และอิทธิพลทางอ้อมที่การรับรู้บรรยากาศทางวิชาการส่งผ่านเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตนและการให้คุณค่าในการอ่านไปยังความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ

เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวม (total effect) ของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามพบว่า อิทธิพลรวมของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ เป็นอิทธิพลทางบวก มีค่าเท่ากับ .40 เมื่อพิจารณาถึงอิทธิพลทางตรง (direct effect) พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการไปตกอยู่กับอิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) มีค่าเท่ากับ .40 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) ของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ มาจากตัวแปรส่งผ่านทั้ง 3 คือ 1. เอกลักษณ์แห่งตน 2. การรับรู้ความสามารถแห่งตน และ 3. การให้คุณค่าในการอ่าน ดังนั้นจำเป็นต้องมีตัวแปรส่งผ่านทั้ง 3 ตัวแปรเป็นตัวส่งอิทธิพลทางอ้อมไปสู่ความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลาย อธิบายได้ว่าเมื่อวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านเพิ่มขึ้น และเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านส่งผลให้เกิดความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ พบว่า ตัวแปรการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการ เอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่าน มีความสัมพันธ์กับตัวแปรความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ

ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวม และดัชนีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงดังตารางที่ 1 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในโมเดลอิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ โดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตนและการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน แสดงดังภาพที่ 1 และผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ แสดงในตารางที่ 2

หมายเหตุ * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในโมเดลอิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการโดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตนและการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน
ที่มา: เหมันต์ พรหมสนธิ (2563)

ตารางที่ 2 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ตัวแปรในโมเดลสมมติฐานการวิจัย ($n = 360$)

ตัวแปร	M	SD	1	2	3	4	5
1) การรับรู้บรรยากาศทางวิชาการ	36.73	7.62	1.00				
2) เอกลักษณ์แห่งตน	30.70	5.95	.71**	1.00			
3) การรับรู้ความสามารถแห่งตน	35.95	6.85	.65**	.77**	1.00		
4) การให้คุณค่าในการอ่าน	37.59	7.21	.61**	.72**	.77**	1.00	
5) ความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ	45.43	8.58	.51**	.68**	.76**	.76**	1.00

หมายเหตุ * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

อภิปรายผลการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 โมเดลเชิงสาเหตุของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลายเมื่อเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตนและการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่านมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากการพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืน (fit) ระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาจากค่าสถิติ Chi-square ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบการพิจารณาค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root mean

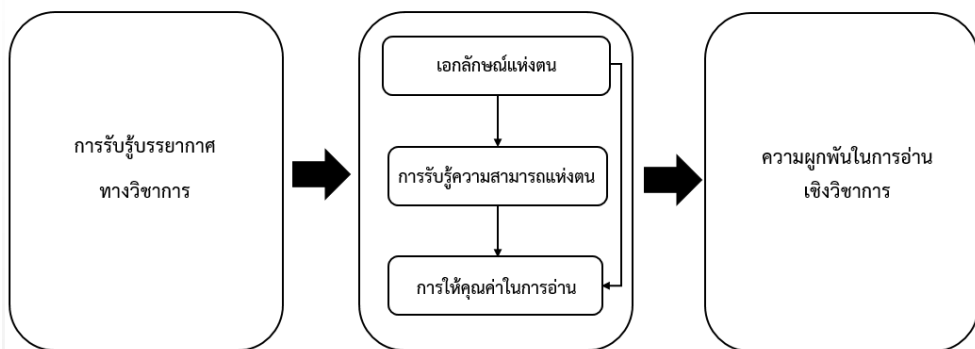
squared error of approximation: RMSEA) ที่มีค่าน้อยกว่า .08 (Kliwer & Murrelle, 2007) รวมถึงพิจารณาตามการศึกษาความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index: GFI) และ ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index: AGFI) (สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, 2555) โดยค่าดัชนีที่ชี้วัดความสอดคล้องกลมกลืนที่คำนวณได้จากงานวิจัยนี้ พบว่า Chi-square = .39, df = 3, p = .94, RMSEA = .001, GFI = .98, AGFI = .97 มีความสอดคล้องและเป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณาตามการศึกษาในงานวิจัยก่อนหน้าของ Wattananonsakul & Tuicomepee (2014); Wangrungkij et al. (2018) แสดงว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลาย โดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามการพิจารณาจากค่าสถิติข้างต้นยังแสดงให้เห็นว่าโมเดลสมมติฐานตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและเป็นไปตามแนวคิดและทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่า (Expectancy-Value Theory) โดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการกับความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลาย โดยตัวแปรการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการจัดอยู่ในกระบวนการรู้คิดภายในโครงสร้างของโมเดล เป็นการรับรู้และตีความบรรยากาศทางวิชาการ ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านกับความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ ทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่าก็สามารถอธิบายได้ทั้งในส่วนของเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งจัดอยู่ในโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับตนเอง รวมทั้งการรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านที่จัดอยู่ในความเชื่อด้านแรงจูงใจ ซึ่งปัจจัยเชิงสาเหตุเหล่านี้ที่เพิ่มโอกาสในการเกิดความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลายได้ จากแนวคิดและทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่าแสดงให้เห็นว่าการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการ เอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน การให้คุณค่าในการอ่าน และความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการมีความสัมพันธ์กันและสอดคล้องตามโมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานที่ 2 การรับรู้บรรยากาศทางวิชาการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลาย โดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตนและการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลอธิบายว่า ตัวแปรการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการไม่พบอิทธิพลทางตรง (direct effect) กับความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลาย แต่มีอิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) ต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ เมื่อส่งผ่านตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่าน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 หมายความว่า การรับรู้บรรยากาศทางวิชาการส่งผลให้ความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการเพิ่มขึ้น เมื่อส่งผ่านตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่าน เมื่อพิจารณาตามแนวคิดตัวแปรส่งผ่าน (mediating variable) (Baron & Kenny, 1986) อิทธิพลทางอ้อมที่เกิดขึ้น ส่งผ่านตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านอย่างสมบูรณ์ (completely mediating effect) อธิบายว่า ตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่านทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างสมบูรณ์ (complete mediator) ในอิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ โดยเมื่อการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการเพิ่มขึ้นจะส่งอิทธิพลไปยังเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่าน ซึ่งจะทำให้ตัวแปรทั้ง 3 นี้เพิ่มขึ้นด้วย และตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่าน ส่งอิทธิพลต่อไปยังความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการให้เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ ดังเช่นงานวิจัยของ พนิดา ทองเงา ดอร์น (2561) ที่ทำการศึกษาความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย โดยพบว่า โปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีอิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) ต่อความยึดมั่นในความเป็นพลเมือง (Civic Engagement) โดยมีเอกลักษณ์แห่งตนทำหน้าที่ส่งผ่านอิทธิพลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการไปยังความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองให้เพิ่มสูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Li et al. (2016) ที่ทำการศึกษาบทบาทของการให้คุณค่าที่มีต่อความผูกพันในการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม โดยจากการวิเคราะห์การถดถอยพบว่า การให้คุณค่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันด้านพฤติกรรม ความผูกพันด้านอารมณ์ และความผูกพันด้านปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jiang et al. (2018) ที่ทำการศึกษาแรงจูงใจทางวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้โมเดลทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่า พบว่า การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า เมื่อวัยรุ่นตอนปลายมีการรับรู้และตีความบรรยากาศทางวิชาการส่งผลให้วัยรุ่นตอนปลายจะเล็งรับตัวตนทางวิชาการมาเป็นเอกลักษณ์แห่งตน มีการรับรู้ความสามารถของตนและให้คุณค่าต่อการอ่าน และนำไปสู่ความผูกพันในการอ่าน

หนังสือเรียน ตำราหรือเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในลำดับต่อไป สอดคล้องกับทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่าที่อธิบายว่า การคาดหวังและการให้คุณค่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการด้านแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความผูกพัน ความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของบุคคล ในขณะเดียวกันกระบวนการดังกล่าวทำให้บุคคลมีโอกาสดูแลเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและความสามารถของตน ส่งผลทำให้บุคคลเห็นความเป็นตัวเองและเกิดการพัฒนาด้านโครงสร้างความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (self-schemas) กลายเป็นความเชื่อด้านเอกลักษณ์แห่งตนของบุคคลด้วย (Eccle et al., 2015; Schunk et al., 2008) แม้ว่าการคาดหวัง (expectancy) และการให้คุณค่า (value) ซึ่งเป็นความเชื่อด้านแรงจูงใจ (motivational beliefs) ให้บุคคลเกิดความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการตามทฤษฎีการคาดหวังและการให้คุณค่า (Eccles, 1983; Eccles & Wigfield, 2002; Wigfield & Eccles, 2000; Wigfield et al., 2015) แต่ความเชื่อด้านแรงจูงใจก็ได้รับอิทธิพลจากกระบวนการรู้คิดด้วย (cognitive processes) โดยเป็นกระบวนการภายในตัวบุคคลเกี่ยวกับการรับรู้สภาพแวดล้อมด้านสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวบุคคล (perception of social environment) และการตีความหรืออนุมานสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต (interpretations and attributions for past events) (Schunk et al., 2008) ดังเช่นที่งานวิจัยของละมัย ทุมพัฒน์ (2550) ที่ทำการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์แห่งตนพบว่า การร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมส่งเสริมสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมแนะแนว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตลักษณ์แห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2 แผนภาพความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ
ที่มา: เหมันต์ พรหมสนธิ์ (2563)

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า อิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการนั้นเป็นอิทธิพลทางอ้อม โดยส่งผ่านตัวแปรส่งผ่านอย่างสมบูรณ์ จากการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมี 4 รูปแบบ ความสัมพันธ์ ได้แก่ 1. ความสัมพันธ์ที่มีการส่งผ่านอิทธิพลไปยังเอกลักษณ์แห่งตน โดยที่เอกลักษณ์แห่งตนส่งผ่านอิทธิพลไปยังการรับรู้ความสามารถแห่งตน และการรับรู้ความสามารถแห่งตนส่งผ่านอิทธิพลไปยังความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ 2. ความสัมพันธ์ที่มีการส่งผ่านอิทธิพลไปยังเอกลักษณ์แห่งตน โดยที่เอกลักษณ์แห่งตนส่งผ่านอิทธิพลไปยังการให้คุณค่าในการอ่าน และการให้คุณค่าในการอ่านส่งผ่านอิทธิพลไปยังความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ 3. ความสัมพันธ์ที่มีการส่งผ่านอิทธิพลไปยังเอกลักษณ์แห่งตน โดยที่เอกลักษณ์แห่งตนส่งผ่านอิทธิพลไปยังการรับรู้ความสามารถแห่งตน หลังจากนั้นการรับรู้ความสามารถแห่งตนส่งผ่านอิทธิพลไปยังการให้คุณค่าในการอ่าน และการให้คุณค่าในการอ่านส่งผ่านอิทธิพลไปยังความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ และ 4. ความสัมพันธ์ที่มีการส่งผ่านอิทธิพลไปยังการให้คุณค่าในการอ่าน และการให้คุณค่าในการอ่านส่งผ่านอิทธิพลไปยังความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์และพัฒนาเป็นโครงการเพื่อจัดโปรแกรมหรือกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลาย
2. สถานศึกษาควรมีแหล่งค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการอย่างเพียงพอเพื่อส่งเสริมความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการแก่วัยรุ่นตอนปลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ทำการศึกษาวิจัยเชิงผสมวิธี (mixed method) การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative method) หรือ การศึกษาผลของโปรแกรม (intervention program) เพิ่มเติม
2. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยทางเพศเพิ่มเติม โดยการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนระหว่างเพศ
3. นำโมเดลการวิจัยในครั้งต่อไปศึกษาเพิ่มเติมกับประชากรที่อยู่จังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้เข้าใจรูปแบบความสัมพันธ์ของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการ เอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตน และการให้คุณค่าในการอ่าน ในภาพรวมของประเทศไทยมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2560). แผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- พนิดา ทองเงา ดอร์น. (2561). ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย : การพัฒนาเครื่องมือวัดและโปรแกรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัชนิกุล ภิญญานันท์. (2560). ปัจจัยเชิงสาเหตุของการรู้หนังสือและความสามารถในการอ่านเพื่อรองรับโลกศตวรรษที่ 21. วารสารสุขโขทัยธรรมาธิราช, 30(2), 21-35.
- ละมัย ทุมพัฒน์. (2550). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์แห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2018. สืบค้น 18 กันยายน 2563, จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th>
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2562). บทวิเคราะห์ อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และด้านการศึกษา ประจำปี 2562 จากระายงาน IMD World Competitiveness Yearbook 2019. สืบค้น 18 กันยายน 2563, จาก <http://stiic.sti.or.th/work/>
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. (2562). เชื่อมสำรวจปรากฏการณ์และความเปลี่ยนแปลง 10 ปีทศวรรษแห่งการอ่าน พ.ศ. 2552-2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุลและคณะ. (2562). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการกำกับตนเองและการรับรู้ความสามารถของตน ที่มีต่อการเสริมสร้างความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 9(2), 308-328.
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2555). การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดการควบคุมตนเอง : การศึกษาแยกภาวะสันนิษฐาน. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(8), 153-167.
- _____. (2558). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้โดยการเป็นผู้เรียนแบบบริเฟล็กทีฟ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, 7(1), 1-13.

- _____. (2560). การตรวจสอบความตรงโมเดลการวัดกลยุทธ์การกำกับตนเองในการเรียนรู้เชิงวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัย. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 23(2), 43-60.
- _____. (2561). ประสิทธิภาพของโปรแกรมเชิงป้องกันการสูบบุหรี่โดยเน้นโรงเรียนเป็นฐานที่มีผลต่อผลลัพธ์การรู้คิดเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 8(1), 193-219.
- เหมันต์ พรหมสนธิ์. (2563). อิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศทางวิชาการที่มีต่อความผูกพันในการอ่านเชิงวิชาการในวัยรุ่นตอนปลายโดยมีเอกลักษณ์แห่งตน การรับรู้ความสามารถแห่งตนและการให้คุณค่าในการอ่านเป็นตัวแปรส่งผ่าน. (ปริญญา นิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Eccle, J. S. (1983). Expectancies, values and academic behaviors. In J. T. Spence (Ed.). *Achievement and achievement motives*. (p. 75-146). San Francisco: Freeman.
- Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual review of psychology*, 53(1), 109-132.
- Eccles, J. S. et al. (2015). Expectancies, values, identities, and self-regulation. In Oettingen, G. & Gollwitzer, P. *Self-regulation in adolescence*. (p. 30-56). NY: Cambridge University Press.
- Jiang, Y. et al. (2018). An expectancy-value-cost approach in predicting adolescent students' academic motivation and achievement. *Contemporary Educational Psychology*, 54, 139-152.
- Lee, J. S. (2014). The relationship between student engagement and academic performance: Is it a myth or reality?. *The Journal of Educational Research*, 107(3), 177-185.
- Li, Y. et al. (2016). The Role of Subjective Task Value in Service-Learning Engagement among Chinese College Students. *Frontiers in psychology*, 7(954), 1-10.

- Park, S. W., & Kim, C. (2016). The effects of a virtual tutee system on academic reading engagement in a college classroom. *Educational Technology Research and Development*, 64(2), 195-218.
- Schunk, D. H. et al. (2008). *Motivation in education : theory, research, and applications* (3rd ed.). Upper Saddle River, N.J.: Pearson/Merrill Prentice Hall.
- Smith, C., & Ochoa, S. (2012). *High school students' emotional responses to science reading and academic reading engagement: Relationships to science achievement*. Illinois: Northern Illinois University.
- Wangrungekij, P. et al. (2018). Development of Indicators of Academic Engagement among Undergraduate Students. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences*, 38(1), 71 - 89.
- Wattananonsakul, S., & Tuicomepee, A. (2014). Protective Predictors of Smoking Intention among Lower Secondary School Students in Bangkok, Thailand. *Journal of Population and Social Studies [JPSS]*, 22(2), 158-173.
- Wigfield, A., & Eccles, J. S. (2000). Expectancy-Value Theory of Achievement Motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 68-81.
- Wigfield, A. et al. (2015). Development of achievement motivation and engagement. In Michael, E. et al. *Handbook of child psychology and developmental science volume 3: socioemotional processes*. (p. 657-700). New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดราชบุรี*
THE EFFECTIVENESS OF THE FIVE PRECEPTS OBSERVING VILLAGE
PROJECT MANAGEMENT AT RATCHABURI PROVINCE

พระมหานิกธ ฐานุตโร

Phramaha Nigorn Thanuttaro

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University

E-mail: nigorn16082560@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณทำการเก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ในเขตจังหวัดราชบุรีทั้งหมดจำนวน 515 รูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ด้วยสถิติขั้นสูง ผลวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 21 ตัวแปร พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) มีจำนวน 253 คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .213 ถึง .977 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ทุกตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ การจัดองค์การและงานบุคลากร โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .977 แสดงว่า คือการจัดองค์การเพิ่มขึ้น งานบุคลากรก็เพิ่มขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์รองลงมาคือ การจัดองค์การและการกำกับดูแลเป็นการควบคุม โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.970 แสดงว่าการจัดองค์การเพิ่มขึ้นการกำกับดูแลเป็นการควบคุมจะเพิ่มมากขึ้นด้วย

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; บริหารจัดการ; โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

Abstract

The objectives of this research article were to study the causal factors, effectiveness of the management of the 5 Precepts Village Project, Ratchaburi Province using the quantitative research to collect data from

* Received December 5, 2020; Revised December 10, 2020; Accepted December 16, 2020

515 samples who were administrative monks in Ratchaburi Province with questionnaires and analyzed data with statistical package program. The findings were that: when considering the correlation between 21 observable variables, it was found that the relationship between the variables with a statistically significant difference from zero ($p < .01$) was 253 pairs with the range coefficient In the range. of 213 to. 977. When considering the correlation of observable variables, it was found that all variables were statistically significant ($p < .01$) and were positive, indicating that the correlation of all variables was In the same direction. The most correlated variables were Organizing and Staffing, with a statistically significant correlation value at a .01 level of .977, indicating that Organizing Increased, Staffing has also been increased. And the second most correlated variables were Organizing and Controlling, with a statistically significant correlation scale at a 0.01 level of 0.970, indicating that Organizing increased, Controlling will increase as well.

Keywords: The Effectiveness; Management; Five Precepts Observing Village Project

บทนำ

คุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาลเป็นค่านิยมพื้นฐานหรือระบบคุณค่าสำหรับการ ยึดถือและประพฤติปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันของสังคม เป็นปัจจัยสำคัญของความมั่นคงผาสุกของ ประเทศชาติและประชาชนสังคมประเทศใดผู้ปกครองและประชาชนมีคุณธรรมจริยธรรม การปกครองมีธรรมาภิบาล สังคมประเทศนั้นจะเข้มแข็งประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ในทาง ตรงกันข้าม หากสังคมประเทศใดขาดเสียซึ่งคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาล สังคมประเทศนั้นย่อมอ่อนแอ แตกแยกและอาจถึงขั้นล่มสลายได้ ปัญหา ด้านคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาลใน สังคมไทยได้สะสมตัวมายาวนาน แผ่ขยายมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนปัญหาได้กระจายไปทั่วทุกวงการและทุกระดับ ประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ความขัดแย้งแตกแยกของคนในชาติอย่าง รุนแรง จนคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ต้องเข้ามาเพื่อแก้ปัญหาการเมืองและเข้าสู่ กระบวนการปฏิรูปครั้งใหญ่ สาเหตุหลักก็มาจากความบกพร่อง ความเสื่อมทางคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาลของบุคคลในสังคม ดังนั้นการปฏิรูปประเทศจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม

และธรรมาภิบาลของสังคมไทยทั้งระบบ (กฤษฎา แซ่หลี่, 2562; พระมหาเสาร์คำ ธมมธีโร และคณะ, 2563)

ศีลนั้น เชื่อว่าเป็นรากฐานของความดีในทางพระพุทธศาสนาความดีหรือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้คนไม่เป็นสัตว์เพราะเป็นการเว้นจากการเบียดเบียน การทำร้ายผู้อื่นและตนเองด้วยการฆ่าการทำร้ายเว้นการลักการปล้นการฉ้อโกงเว้นจากการทำผิดทางเพศโดยการละเมิดสิทธิของผู้เป็นเจ้าของและการพูดปดหลอกลวงไม่จริงใจต่อกันได้จากการดื่มน้ำเมาเสพของเสพติดสิ่งเหล่านี้คือ 5 การงดเว้นดังกล่าวเรียกว่าศีลซึ่งแปลว่าปกติธรรมดาและตามปกติธรรมดาของคนทั่วไปก็ไม่ได้ฆ่าเขารักเขาเป็นต้น (สมเด็จพระญาณวโรดม, 2552) การสร้างความปรองดองสมานฉันท์นั้น เริ่มจากการสร้างความปรองดองในจิตใจของ แต่ละคนก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก โดยใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ส่วนกระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล 5 (พระมหากฤษฎา กิตติโสภณ, 2558) โดยการจัดโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีข้อดีอยู่หลายประการ แต่ ประการสำคัญ คือ ทำให้พระสงฆ์มีประสบการณ์ในการบริหารโครงการมากยิ่งขึ้น เช่นการติดต่อประสานงานทั้งองค์กรคณะสงฆ์ และส่วนงานราชการ ซึ่งมีส่วนทำให้พระสงฆ์เกิดความเข้มแข็งยิ่งขึ้น และเป็นตัวทำให้พระสงฆ์มีทักษะในการบริหารโครงการ เช่น มุ่งองค์ความรู้ในการประเมินผล สำเร็จของการดำเนินโครงการ (พระครูวินัยธรเอก เดชวโร, 2560) ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าจะใช้อะไรเป็นเครื่องยึดโยงจิตใจไม่ให้มนุษย์กระทำความชั่วหรือเป็นท่าทางอารมณ์คำตอบนี้น่าจะตรงกันกับทางศาสนานั้นคือต้องเข้าใจศาสนาของตนเองอย่างถูกต้องและปฏิบัติตามหลักของศาสนานั้นตามหลักของพุทธศาสนาถือว่าศีลนั้นเป็นข้อปฏิบัติขั้นเริ่มแรกสุดที่มุ่งไปความประพฤติดีพื้นฐานโดยเน้นการความเชื่อต่าง ๆ (พระศรีสุทธิโมลี, 2524; พระเทพสิงหวรจารย์ โสภณ โสภณ, 2562)

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามกุฎมหาราชผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช จึงมีดำริที่จะเสริมสร้างความสงบสุขและความสมานฉันท์ของคนในชาติ เพื่อให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกันสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล 5 มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันภายใต้โครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล 5” การดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นโครงการที่จะขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมครั้งยิ่งใหญ่ โดยใช้หลักของศีล 5 ในพระพุทธศาสนาเป็นแกนหลัก ซึ่งถ้าหากโครงการนี้ประสบความสำเร็จ เชื่อได้ว่าความสงบสุขร่มเย็นจะกลับคืนสู่สังคมไทยเพื่อให้ทราบผลของการดำเนินโครงการเชิงประจักษ์ในทางปฏิบัติและทราบถึงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จำเป็นต้องศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานของโครงการ เพื่อประโยชน์ทั้งแก่การศึกษาค้นคว้าของผู้ที่สนใจ รวมทั้งนำเสนอทิศทางการแก้ปัญหาไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกัน

ในการพัฒนาสังคมและประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนสืบไป ในจังหวัดราชบุรี นั้นมีการดำเนินการตามนโยบายการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มาโดยลำดับ ในหลายอำเภอในจังหวัดราชบุรี ทั้งคณะสงฆ์และประชาชนทั่วไปให้ความสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นที่ปรากฏให้เห็นชัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2558) ผู้วิจัยได้ศึกษาและเล็งเห็นความสำคัญในส่วนนี้จึงได้ศึกษาโดยใช้สถิติขั้นสูงมาวิเคราะห์เพื่อเกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาการบริหารจัดการประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดราชบุรี เพราะถึงแม้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จะมีการทำวิจัยหรือทำโครงการได้จากนักวิจัยคือผู้เชี่ยวชาญหลายๆแขนง แต่ในมิติของการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการยังไม่มีการศึกษาและวิจัยได้อย่างชัดเจนในการบริหารจัดการว่าโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จะมีการขับเคลื่อนในรูปแบบใดและจะสามารถนำหลักธรรมและหรือหลักการบริหารจัดการที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปมาใช้ได้อย่างไรแล้วจะสามารถสร้างโมเดลให้เป็นรูปแบบที่ได้มาตรฐานได้อย่างไร จึงเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยเห็นว่ามีความน่าสนใจในมิติของผู้บริหารจึงเห็นควรที่จะทำวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดราชบุรี” ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ พระสังฆาธิการในเขตจังหวัดราชบุรีทั้งหมด จำนวนทั้งหมด 515 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโดยใช้สถิติขั้นสูง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Study) โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการถอดบทเรียนจากการลงพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยเลือกประชากรในการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยการแจกแบบสอบถามกับพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดราชบุรีทั้งหมด จำนวน 515 รูป

ระยะที่ 2 เป็นการถอดบทเรียนจากการเปรียบเทียบตัวแปรแฝงที่สังเกตได้ ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดราชบุรีซึ่งผู้วิจัยเลือกจังหวัดราชบุรี

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่อายุ 50 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 64.10 รองลงมาได้แก่ ผู้มีอายุ 20-30 คิดเป็นร้อยละ 17.90 เมื่อพิจารณาด้านพรรษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ 5-10 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 42.10 รองลงมาได้แก่ 11-20 พรรษาขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 34.00 เมื่อพิจารณาด้านการศึกษาทางโลก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่มีการศึกษาทางโลกประถม - มัธยมศึกษาเป็นร้อยละ 52.60 รองลงมาได้แก่ ผู้มีการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 32.60 เมื่อพิจารณาด้านการศึกษาวุฒินักธรรมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่มีวุฒินักธรรมเอก คิดเป็นร้อยละ 85.40 รองลงมาได้แก่ มีวุฒินักธรรมตรี คิดเป็นร้อยละ 8.20 เมื่อพิจารณาด้านการศึกษาวุฒิปาฬิพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษาบาลีคิดเป็นร้อยละ 75.70 รองลงมาได้แก่ ประโยค 1-2 ถึง ป.ธ.4 คิดเป็นร้อยละ 15.50

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลเชิงสาเหตุประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดราชบุรี

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในโมเดล มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 21 ตัวแปร ที่ใช้วัดตัวแปรแฝง 4 ตัวแปร คือ 1) หลักการบริหาร POSDC (POSDC) 2) หลักการบริหารจัดการ 4 M (FOURM) 3) หลักธรรม (IDDHI) 4) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ราชบุรี (SILRA) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัว ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนต่ำสุด (Min) คะแนนสูงสุด (Max) สัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ค่าความเบ้ (Sk) และค่าความโด่ง (Ku) โดยแยกวิเคราะห์ผลแต่ละตัวแปรดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของหลักการบริหาร POSDC พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยพื้นฐานการสะท้อนคิดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้าน C Controlling (การกำกับดูแลเป็นการควบคุม) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=4.19$) รองลงมาคือ ด้าน D Directing (การอำนวยความสะดวก) ($\bar{X}=4.15$) และด้าน P Planning (การวางแผน) ($\bar{X}=4.09$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปรพบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 15.72 – 19.45 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่าการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า 0) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของหลักการบริหารจัดการ 4 M พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยพื้นฐานการสะท้อนคิดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้าน M2 งบประมาณหรือเงิน (Money) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.23$) รองลงมาคือ ด้าน M1 คน (Man) ($\bar{X}=4.20$) และด้าน M3 วัสดุอุปกรณ์ (Material) ($\bar{X}=4.14$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 15.59 – 17.34 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีโค้งการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า 0) แสดงว่า ตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

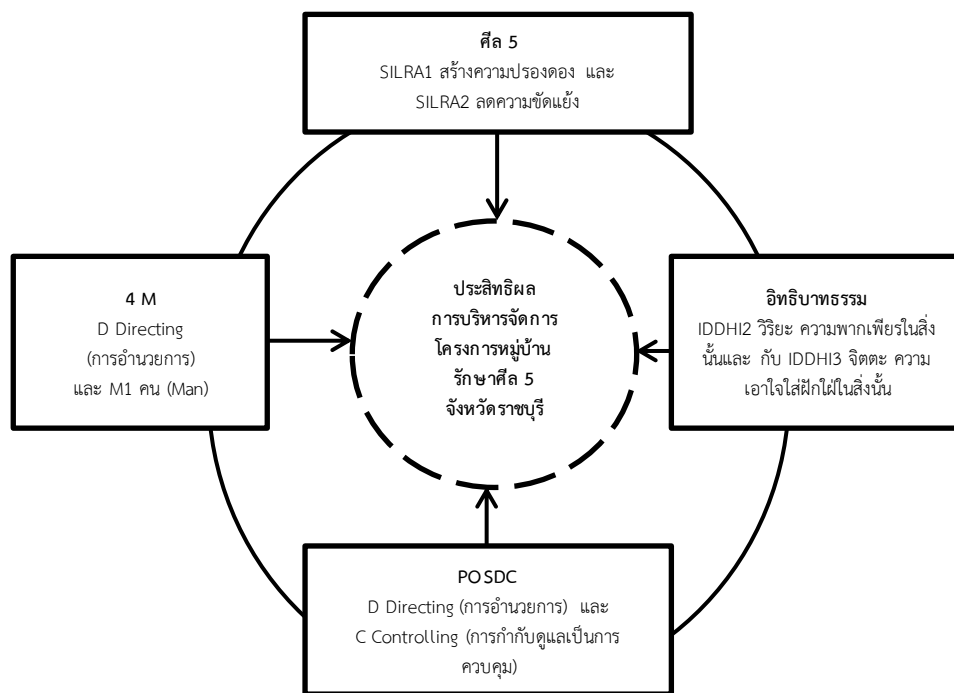
เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของหลักธรรมพบว่า โดยภาพรวมปัจจัยพื้นฐานการสะท้อนคิดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้าน IDDH14 วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.20$) รองลงมาคือ ด้าน IDDH1 ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ($\bar{X}=4.14$) และด้าน IDDH3 จิตตะ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น ($\bar{X}=4.10$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 15.17 – 16.48 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีโค้งการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า 0) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อย

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ราชบุรีพบว่า โดยภาพรวมปัจจัยพื้นฐานการสะท้อนคิดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้าน SILRA1 สร้างความปรองดอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.22$) รองลงมาคือ ด้าน SILRA4 สร้างความปลอดภัย ($\bar{X}=4.20$) และด้าน SILRA3 สร้างความมั่นคง ($\bar{X}=4.18$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรมีการกระจายไม่ต่างกันมาก โดยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 16.40 – 16.99 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (Sk) ของตัวแปร พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรทุกตัวสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Ku) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีโค้งการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะสูงโด่งกว่าโค้งปกติ (ค่าความโด่งมากกว่า 0) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลน้อยตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้จำนวน 21 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) มีจำนวน 253 คู่ มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง .213 ถึง .977 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ทุกตัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก แสดงว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ O Organizing (การจัดองค์การ) และ S Staffing (งานบุคลากร) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .977 แสดงว่า คือ O Organizing (การจัดองค์การ) เพิ่มขึ้น S Staffing (งานบุคลากร) ก็เพิ่มขึ้นด้วย และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์รองลงมาคือ O Organizing (การจัดองค์การ) และ C Controlling (การกำกับดูแลเป็นการควบคุม) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เท่ากับ .970 แสดงว่า O Organizing (การจัดองค์การ) เพิ่มขึ้น C Controlling (การกำกับดูแลเป็นการควบคุม) จะเพิ่มมากขึ้นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของนางสาวจุฑามาศ เสถียรพันธ์ (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุความสุขในชีวิตของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์” พบว่า ความพึงพอใจในงาน ความรู้สึกทางบวก และความอดทนต่อสถานการณ์ทางลบ มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบเท่ากับ 0.95, 0.94, 0.91, 0.91, 0.84, 0.78, 0.68, และ -0.14 ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนายปิยะวัฒน์ กรมระรวย (2560) ได้ทำวิจัย “โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครู” พบว่าโมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครูมีความสอดคล้องกับข้อมูล เชิงประจักษ์ (Chi-square = 96.63 , df = 78 , p = 0.075 , GFI = 0.985 , AGFI = 0.964 , RMR = 0.020, RMSEA = 0.018) ทั้งนี้ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของจิตวิญญาณ ความเป็นครูได้ร้อยละ 83.7

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดราชบุรี

องค์ความรู้จากการวิจัย ได้แก่ ด้านหลักการบริหาร POSDC พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.604 ถึง 0.970 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ D Directing (การอำนวยความสะดวก) และ C Controlling (การกำกับดูแลเป็นการควบคุม) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.970 แสดงว่าเมื่อมี D Directing (การอำนวยความสะดวก) มากขึ้น C Controlling (การกำกับดูแลเป็นการควบคุม) ก็มากขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด S Staffing (งานบุคลากร) และ C Controlling (การกำกับดูแลเป็นการควบคุม) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.604

ด้านหลักการบริหารจัดการ 4 M พบว่า มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.568 ถึง 0.955 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ D Directing (การอำนวยความสะดวก) และ M1 คน (Man) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.955 แสดงว่าเมื่อมี D Directing (การอำนวยความสะดวก) มากขึ้น คน (Man) ก็มากขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด O Organizing (การจัดองค์การ) และ M4 การจัดการ (Management) โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.568

ด้านหลักกรรม พบว่า ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.213 ถึง 0.932 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ IDDH2 วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้นและ IDDH3 จิตตะ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.932 แสดงว่าเมื่อมี IDDH2 วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้นมากขึ้น IDDH3 จิตตะ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้นก็มากขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด S Staffing (งานบุคลากร) และ IDDH2 วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้นโดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.213

ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ราชบุรี พบว่า ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในช่วง 0.440 ถึง 0.934 โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ SILRA1 สร้างความปรองดอง และ SILRA2 ลดความขัดแย้ง โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.934 แสดงว่าเมื่อมี SILRA1 สร้างความปรองดองมากขึ้น SILRA2 ลดความขัดแย้ง ก็มากขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด S Staffing (งานบุคลากร) และ SILRA3 สร้างความมั่งคั่ง โดยมีขนาดความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เท่ากับ 0.440 ซึ่งอาจสรุปได้ว่า ตัวแปรที่เป็นตัวแปรแฝงภายในและตัวแปรแฝงที่สังเกตได้มีความสัมพันธ์กันตามค่าของสถิติ

สรุปองค์ความรู้

1. **ด้านหลักการบริหาร POSDC** พบว่า ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ D Directing (การอำนวยการ) และ C Controlling (การกำกับดูแลเป็นการควบคุม) หมายถึงเมื่อมีพระสังฆาธิการมีการบริหารจัดการด้าน D Directing (การอำนวยการ) จะทำให้มีด้าน C Controlling (การกำกับดูแลเป็นการควบคุม) มากขึ้นโดยไม่ต้องผ่านปัจจัยแฝงอย่างอื่น

2. **ด้านหลักการบริหารจัดการ 4 M** พบว่า ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ D Directing (การอำนวยการ) และ คน (Man) หมายถึงเมื่อมีพระสังฆาธิการมีการบริหารจัดการด้าน D Directing (การอำนวยการ) จะทำให้มีด้าน คน (Man) มากขึ้นด้วย แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้าน 4 M ต้องผ่านตัวแปรของหลักการบริหาร POSDC จึงจะสามารถประสบผลสำเร็จที่ดีกว่าเดิมได้

3. **ด้านหลักกรรม** พบว่า ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ IDDH2 วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้นและ IDDH3 จิตตะ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น หมายถึงเมื่อมีพระสังฆาธิการมี IDDH2 วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้นจะทำให้มีด้าน IDDH3 จิตตะ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น มากขึ้นด้วยโดยไม่ต้องผ่านปัจจัยแฝงอย่างอื่น

4. ด้านประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ราชบุรี พบว่า ค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ SILRA1 สร้างความปรองดอง และ SILRA2 ลดความขัดแย้ง หมายถึงเมื่อมีพระสงฆ์ธำมณี SILRA1 สร้างความปรองดอง จะทำให้มีด้าน SILRA2 ลดความขัดแย้ง มากขึ้นด้วยโดยไม่ต้องผ่านปัจจัยแฝงอย่างอื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดราชบุรีจึงมีผลสรุปดังต่อไปนี้

1. ปัจจุบันนี้สามารถจัดกิจกรรมอยู่ในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่พระสงฆ์ได้ดำเนินการอยู่แล้ว แต่ควรให้อยู่ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาที่อยู่ในมติมหาเถรสมาคม
2. ควรมีรูปแบบในการเผยแผ่ในเรื่องหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้เข้าถึงประชาชนให้เป็นปกติโดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นธรรมะไกลตัวหรือ คิดว่าเป็นเรื่องของพระทั้งที่จริงคือเรื่องของประชาชนทั่วไป
3. เป็นโครงการที่จัดอย่างมีส่วนร่วมจากหลายหน่วยงานจึงควรวางนโยบายให้ผู้ปฏิบัติงานได้รู้ถึงหน้าที่ๆ ตนได้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป ในเรื่องสร้างรูปแบบในการทำให้ศีล 5 เป็นที่น่าสนใจมากกว่านี้และสะท้อนแนวความคิดในรูปแบบคุณภาพด้วย
2. ควรนำผลงานที่ได้จากการวิจัยนี้ไปต่อยอดและนำไปปฏิบัติเพื่อสร้างรายได้หรือลดความขัดแย้ง/สร้างความปรองดองได้จริงโดยการนำองค์ความรู้ในการพัฒนาโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา แซ่หลี่. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรม ของพระธรรมวิทยากร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(1), 59-70.
- จุฑามาศ เสถียรพันธ์. (2559). การพัฒนาโมเดลอิทธิพลเชิงสาเหตุความสุขในชีวิตของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปิยะวัฒน์ กรมระวย. (2560). โมเดลเชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตวิญญาณความเป็นครู (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระครูวินัยธรเอนก เตชวโร. (2560). การบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ ร่วมกันของชุมชนต้นแบบภาคเหนือตอนล่าง. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2 ฉบับพิเศษ), 588-589.
- พระเทพสิงหราชจารย์ โสภณ โสภโณ. (2562). การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(3), 1-14.
- พระมหาภิกษุ กิตติโสภโณ. (2558). การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเสาร์คำ ธรรมธีโรและคณะ. (2563). หลักธรรมมาภิบาลในกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(1), 135-147.
- พระศรีสุทธิโมลี. (2524). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมเด็จพระญาณวโรดม. (2552). *แผนชีวิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2558). *คู่มือการดำเนินการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5”*. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5”.

ผู้นำเชิงพุทธกับการพัฒนาประชาธิปไตย*

BUDDHIST LEADERS AND DEMOCRATIC DEVELOPMENT

อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

Apinya Chatchorfa

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: apinyarchatcorfa@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาประชาธิปไตยที่ผ่านมาส่งผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมนั้น ประเทศไทยก็ได้ตระหนักมาตลอดถึงความสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยว่าจะทำอย่างไรให้มีเสถียรภาพ มีความสงบเรียบร้อย ไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ตามข้อเท็จจริงของการปกครองระบอบประชาธิปไตย จะให้ความสำคัญกับคำว่า เสรีภาพ ความเสมอภาค และความเท่าเทียม คือ ไม่มีการแบ่งชนชั้น ซึ่งทุกสังคมให้การยอมรับและให้ความสำคัญ ทั้งนี้การพัฒนาประชาธิปไตยจะเห็นว่าจุดมุ่งเน้นจริง ๆ ของการพัฒนา ก็คือการเริ่มต้นจากการพัฒนาระดับปัจเจกบุคคลไปก่อนจากนั้นจึงเริ่มไปสู่การพัฒนาในระดับชุมชน สังคมและประเทศชาติ ดังนั้น การนำหลักทางพระพุทธศาสนา มาพัฒนาประชาธิปไตยผู้เขียนเห็นว่าควรเริ่มต้นจากการพัฒนาที่ตัวบุคคลผู้นำก่อน โดยการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ หลักสัปปริสธรรม 7 มีการกล่าวถึงคุณสมบัติสำหรับสัปปุริศหรือคนดีหรือธรรมของผู้ดี ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติ เป็นธรรมที่ทำให้ผู้นำเป็นผู้นำสมบูรณ์แบบให้สอดคล้องกับความเป็นระบอบประชาธิปไตย สามารถนำมาสังเคราะห์สู่กระบวนการบูรณาการให้สอดคล้องกับผู้นำในระบอบประชาธิปไตย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ผู้นำเชิงพุทธ; การพัฒนาประชาธิปไตย

Abstract

The development of democracy in the past has affected the lives and well-being of people in society. Thailand has always recognized the importance of democratic development to become stable peaceful, no conflicts occurrence . However, according to the facts of democracy will give importance to the word freedom, equality and equality. There is no class separation, all societies are accepting and giving importance. In this

* Received May 25, 2020; Revised June 5, 2020; Accepted October 15, 2020

regard, democratic development can be seen that the real focus of development is to start from the individual development level first, then to the development level at the community level. Society and the nation. Therefore, the application of Buddhist principles to develop democracy, the author thinks that it should start from the development of the person who is the leader first by applying the principles of Buddhism Dharma, including the principle of the Sappurisdhamma⁷, the qualifications of good people or the dharma of the good people that should be implemented. It is fair to make a leader a perfect leader in accordance with democracy that can be synthesized to the integration process in line with democratic leaders.

Keywords: Leadership; Buddhist Leadership; Democratic Development

บทนำ

ในสภาวะการณ์ของสังคมไทยกำลังมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และระบบการเมืองการปกครองอย่างก้าวกระโดด ผู้นำที่ประสงค์จะพัฒนาประชาธิปไตย จำเป็นต้องน้อมนำหลักพระธรรมวินัย หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปบริหารจัดการองค์การเพื่อกำหนดทิศทางขององค์การให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จ (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2561) และการแสวงหาระบบการปกครองใหม่ แต่เป็นการค้นหาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง เพื่อใช้ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้เป็นระบอบการปกครองที่สมบูรณ์แบบ และเหมาะสมที่สุดกับสภาพสังคมไทย (สุริยา รักษาเมือง, 2561) ซึ่งบริบทของความเป็นประชาธิปไตยสมัยใหม่จะยึดโยงค่านิยมและวิถีชีวิตที่ที่ต้งามที่หลากหลายเข้าไว้ด้วยกัน คำว่าคุณธรรมของผู้นำ จึงเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสภาพสังคมที่ถือกันว่าเป็นสังคมที่ต้งาม อีกทั้งการกระทำด้วยสำนึกของความเป็นมนุษย์ที่จะสามารถใช้ความถูกต้องและความชอบธรรมเป็นหลักในการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม จะทำให้คุณธรรมกลายเป็นบรรทัดฐานทางการเมือง กลายเป็นวิถีชีวิตเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่คอยกำหนดมิให้มีการละเมิดศีลธรรมทางการเมือง ดังนั้นสังคมที่ดีควรเป็นสังคมที่มีผู้ที่ยึดมั่นในหลักธรรม ซึ่งถือเป็นกระบวนการทางสังคมของการบ่มเพาะคุณธรรม ให้มีระดับคุณธรรมของสังคมที่ต้งาม สามารถกล่าวได้ว่าสังคมใดมีคุณธรรมของคนปรากฏอยู่สูงก็จะเห็นได้ชัดว่าบุคคลในสังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยสูงไปด้วย คุณธรรมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นในบุคคลเพื่อให้มีคุณภาพดี ดังแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2543) ที่กล่าวว่า ถ้าประชาชนมีคุณภาพดี ประชาธิปไตยก็มีคุณภาพดีด้วย ถ้าประชาชนมีคุณภาพต่ำ ประชาธิปไตยก็จะเป็นประชาธิปไตยอย่างเลว

ด้วย เพราะว่า คุณภาพของประชาธิปไตย ขึ้นต่อคุณภาพของประชาชน เหตุนี้จึงเห็นได้ว่า ไม่ว่าที่ยุคที่สมัยคุณธรรมไม่สามารถแยกตัวออกจากวิถีชีวิตประชาธิปไตยได้เพราะได้มีการกำหนดแนวทางวิถีชีวิตที่สัมพันธ์สอดคล้องกันนั่นเอง และปฏิเสธไม่ได้ว่า ความมีคุณธรรม คือการที่ผู้รู้และเข้าใจในหลักธรรมแล้วนำไปปฏิบัติไปในทางที่ดีได้ด้วย นั่นคือ ถ้าบุคคลใดสามารถเข้าใจในหลักธรรมที่สอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตยอย่างละเอียดและ ยึดถือนำไปปฏิบัติให้เป็นจริงได้ จะสามารถขัดเกลาให้บุคคลนั้นมีคุณลักษณะของความเป็น ผู้นำที่มีคุณธรรมในระบอบประชาธิปไตยในยุคปัจจุบันที่แท้จริงได้ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ

ผู้นำ (Leader) กับภาวะผู้นำ (Leadership) มีความหมายแตกต่างกัน ผู้นำอาจเป็นคำที่เกิดในยุคหลัง ในยุคก่อนนั้นมีคำที่แสดงความเป็นผู้นำ เช่น หัวหน้า ประมุข ราชา พญา เป็นต้น จากความหมายในหนังสือ Oxford English Dictionary ได้ชี้ให้เห็นว่าคำว่า Leader มีในภาษาอังกฤษ แต่คำว่า Leadership เพิ่งจะมีประมาณปี ค.ศ.1800 อย่างไรก็ตาม การศึกษาการเป็นผู้นำนั้นมีมานานแล้ว เช่น ในหนังสือ Republic ซึ่ง Plato) ได้พยายามอธิบายคุณลักษณะของบุคคลที่เป็น Philosopher-King ซึ่งก็ทำหน้าที่เป็นผู้นำ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543)

นอกจากนี้ คำจำกัดความว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชา ผู้อื่นและประสาน ให้ผู้อื่นช่วย ช่วยทำกิจการงานต่าง ๆ ของตนให้บรรลุผลสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ด้วยความเต็มใจ (Normond & Harry, 1996) ผู้นำ คือ บุคคลที่จะสามารถ ชักจูงให้คนอื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่น ในตนเองและสามารถ คลี่คลายความตึงเครียดต่าง ๆ ลงได้ และสามารถนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ ตั้งไว้ (Burdy, 1967) ความหมายของผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ถูกเลือกหรือได้รับการแต่งตั้งให้ นำ กลุ่มและมีอิทธิพลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม เพื่อการบรรลุเป้าหมายของกลุ่มและเพื่อทำ หน้าที่หัวหน้าของกลุ่ม (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550)

สรุปว่าผู้นำคือบุคคลผู้ซึ่งสามารถมีอิทธิพลต่อผู้อื่น และผู้ซึ่งมีอำนาจสิทธิ หน้าที่ ในการจัดการ (สาร์จอน โอพิทซ์ชีวิน, 2554) บางท่านกล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลผู้ซึ่ง สามารถสำแดงอิทธิพลเหนือผู้อื่น เพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมาย กลุ่มหรือเป้าหมายองค์การ (Jones & George, 2009) ส่วนความหมายของผู้นำนั้นมีความหมายดังที่กล่าวว่า ผู้นำคือผู้ ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ มีอิทธิพลต่อ กลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) บางสถานการณ์ผู้นำ คือ บุคคลที่จะมา ประสานงานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยที่ว่าจะเป็นการอยู่รวมกันก็ตาม หรือทำการ

ร่วมกันก็ตาม ให้พากันไปด้วยดี สู่จุดหมายที่ตั้งงาม ที่ว่าพากันไป ก็ให้พากันไปด้วยดีนั้น หมายความว่าไปโดยสวัสดิ์ หรือโดยสวัสดิภาพ ผ่านพ้นภัยอันตรายอย่างเรียบร้อยและเป็น สุข เป็นต้น แล้วก็บรรลุถึงจุดหมายที่ตั้งงามโดยถูกต้องตามธรรม” หมายความว่า เป็น ความจริงแท้ ความถูกต้อง และได้มาโดยธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) ขณะเดียวกันผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวกหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุ เป้าหมายตามต้องการ หลายคนมีบทบาทเป็นผู้นำกันแล้ว เช่น เป็นผู้นำองค์กร ผู้นำ สมาคม ผู้นำวัดและแม่กระทั่งเป็นหัวหน้าครอบครัวก็จัดว่าเป็นผู้นำ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) นักวิชาการให้นิยามว่าผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีบุคลิกลักษณะ คุณสมบัติเด่นกว่าผู้อื่นในกลุ่ม และมีอิทธิพลมากกว่าบุคคลอื่นๆ ในหน่วยงาน ทั้งสามารถ สร้างความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เกิดขึ้นแก่หน่วยงานนั้น ๆ ได้ (ยงยุทธ เกษสาคร, 2554) จากที่กล่าวบางท่านสรุปว่าผู้นำ หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำให้ บุคคลอื่นปฏิบัติงานตามที่ได้มอบหมายให้ทำด้วยความเต็มใจ ผู้นำจึงหมายถึงผู้ที่ทำงานให้ สำเร็จโดยบุคคลอื่น (เนตรพัฒนา ยาวีราข, 2556)

จากที่กล่าวไปข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความหมายของผู้นำและภาวะผู้นำนั้นมีอยู่ หลากหลาย แต่ผู้ศึกษาทางรัฐศาสตร์ต่างยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ผู้นำเป็นสถาบันที่สำคัญ ประการหนึ่งในโครงสร้างของระบบการเมือง ในทัศนะทางสังคมวิทยาเรียกผู้นำว่าชนชั้นนำ (Elite) และถ้าหากเป็นชนชั้นนำที่มีอำนาจบังคับบัญชาผู้อื่นได้ ไม่ว่าอำนาจนั้นจะมาจาก พื้นฐานแห่งการใช้กำลังบังคับหรือมาจากข้อตกลง ซึ่งเกิดจากความยินยอมของประชาชนก็ ตาม คนประเภทนี้เรียกว่า ผู้ปกครอง (Rulers) ซึ่งผู้นำตามความหมายนี้ก็คือบุคคลผู้มี อิทธิพลเพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำตามคำสั่งและคำสั่งของตนทุกสังคมจะมีคนประเภทนี้

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำในทางพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีแนวความคิดเรื่องเกี่ยวกับผู้นำ (พระครูสิริจันทนิวิฐ (บุญจันทร์ เขมกาโม), 2549) นั้น ซึ่งแนวคิดของการนำและภาวะผู้นำของสมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้านั้นอาจพิจารณาได้ว่า ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงเป็นผู้นำ องค์การพุทธที่มีทั้งธรรมบารมี และทรงเป็นผู้นำที่ยึดธรรมเป็นหลักในการนำพาสมาชิกใน องค์การ คือ เหล่าพระสาวกไปสู่แนวทางแห่งการหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง อันเป็นเป้าหมาย สุดท้ายในทางพระพุทธศาสนาได้อย่างยอดเยี่ยม โดยที่พระพุทธองค์ในฐานะผู้นำ ได้ทรง เลือกใช้หลักในการนำและภาวะผู้นำของพระพุทธองค์ในเรื่องราวต่างๆ ตามโอกาส บุคคล สถานที่ และสถานการณ์ที่หลากหลายลักษณะ ยกตัวอย่างเช่น การเปิดโอกาสให้สมาชิก เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การให้ความสำคัญระหว่างคน

และงานอย่างเท่าเทียมกัน การสร้างแรงจูงใจ การกระตุ้นสมาชิกให้ดำเนินกิจกรรมในการปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความรู้ความสามารถ รวมถึงวิธีการในการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในองค์กรกับสมาชิกภายนอกองค์กร (พูนลาภ แก้วแจ่มศรี, 2546)

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำในทางพระพุทธศาสนานั้น มีรากฐานมาจากแนวทางในการสร้างสรรค์บุคลากรในองค์กรให้มีบุคลิกลักษณะของความเป็นผู้นำ ด้วยการใช้เทคนิควิธีการซึ่งคาดหวังถึงผลที่สามารถนำมาใช้ในการจูงใจ ให้บุคคลอื่นประพฤติปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของตนที่ต้องการ โดยพิจารณาถึงระดับขั้นความต้องการภายในของมนุษย์ พุทธวิธีในการนำและภาวะผู้นำขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้ทรงใช้พุทธวิธีในการนำมวลหมู่สมาชิกขององค์การพุทธ ด้วยการใช้หลักธรรมและการปฏิบัติของพระองค์ นำพาสมาชิกขององค์การไปสู่ทางแห่งความสงบสุขร่มเย็นและมีรากฐานที่มั่นคง ทรงเป็นผู้นำที่เน้นการเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับกิจการของหมู่สงฆ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการตัดสินใจ สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้านได้โดยอิสระเมื่อตนมีความคิดเห็นอื่นๆ หรือแม้แต่การมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันก็ตาม จะเห็นได้ว่า พระพุทธองค์นั้น ทรงเป็นผู้นำที่ดี มีบุคลิกลักษณะที่ดี มีศีลาจารวัตรที่งดงาม มีความรู้ความสามารถเป็นเลิศ มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างทางจิตใจให้แก่เหล่าสาวก อีกทั้งยังเป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติที่ถูกต้องที่ชอบ ซึ่งพระองค์เองได้ทรงประพฤติปฏิบัติให้เห็นได้จริงมาแล้วเพื่อให้พระสงฆ์สาวกได้ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินรอยตามได้อย่างไม่มีข้อสงสัยและเคลือบแคลงใจ พระพุทธองค์ได้ทรงใช้การสื่อสารในลักษณะของการตรัสสอนธรรมแก่เหล่าพระสงฆ์สาวก ในเรื่องของการตรัสสอนธรรมแก่เหล่าพระสาวก ทรงมีฐานคติในการมองมนุษย์ว่ามีพื้นฐานที่แตกต่างกันทั้งในด้านกว้างและด้านลึก ความแตกต่างในด้านกว้าง หมายถึง ความแตกต่างในเรื่องของทักษะความเชี่ยวชาญและความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน ส่วนความแตกต่างทางด้านลึก หมายถึง ความแตกต่างทางด้านของภูมิธรรม ภูมิปัญญาและกุศลกรรมที่แตกต่างของแต่ละบุคคล ดังนั้น พระองค์จึงได้ตัดสินใจพระทัยที่จะตรัสสอนธรรม และเน้นย้ำให้เหล่าพระสาวกมุ่งมั่นในการฝึกฝนพัฒนาตนเองอย่างเต็มกำลังความสามารถ

จึงสรุปได้ว่า พระพุทธศาสนามีคุณลักษณะบ่งบอกถึงความเป็นผู้นำโดยกำเนิด เพราะเป็นการสืบทอดโดยตำแหน่ง หรือโดยบุญบารมีที่ได้สั่งสมกันเป็นเวลานานจนทำให้เกิดในตระกูลสูง (กษัตริย์) เป็นที่ยอมรับและเคารพนับถือของบุคคลโดยทั่ว ๆ ไปซึ่งพระพุทธศาสนานั้น มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงมีพระนามว่าเป็น นายโก หรือนายก และวินายโก หรือ วินายก ไวพจน์อย่างหนึ่งที่เรียกพระพุทธเจ้า ก็คือ นายก ซึ่งแปลว่า ผู้นำ

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่มนุษย์จำนวนไม่น้อยในโลกเชื่อว่า เป็นการปกครองที่ดีที่สุด ที่มนุษย์คิดค้นและนำมาประยุกต์ใช้ในวิถีทางการเมือง และในชีวิตประจำวันอุดมคติและเป้าหมายของระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่อาจเรียกได้ว่า เป็นคุณธรรมระดับสูงของมนุษย์ สำหรับประเทศไทยคำว่า ประชาธิปไตย เริ่มเด่นชัดขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475 แต่ความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย ในสังคมไทยยังคลุมเครืออยู่ เพราะรูปแบบการปกครองของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พฤติกรรมของนักการเมือง ที่ได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารประเทศ ซึ่งตรงข้ามและไม่สอดคล้องกับความหมายของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงดังนั้น แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตยนั้นมีนักวิชาการได้อธิบายไว้ดังนี้

ชัยอนันต์ สมุทรวนิช (2538) ได้อธิบายถึงแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 6 ประการ ไว้ว่า 1. การมีศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ มีความศรัทธาในสติ ปัญญา ความสามารถของมนุษย์ที่สำคัญ ได้แก่ การรู้จักใช้เหตุผลและยึดหลักเหตุผล ด้วย วิธีทดลองทางวิทยาศาสตร์ 2. การเชื่อในสิทธิเสรีภาพ ที่จะแสดงความคิดเห็นยอมให้ทุกฝ่ายเสนอข้อเท็จจริง เหตุผล และความคิดเกี่ยวกับปัญหาที่กำลังพิจารณา เสียก่อนแล้ว จึงร่วมกันตัดสินใจเป็นวิธีที่ดีที่สุด จากข้อนี้จึงเกิดเสรีภาพทางการพูดการพิมพ์ การรวมกลุ่ม ตั้งสมาคมและพรรคการเมือง 3. การยอมรับความเท่าเทียมกันของคน ความเท่าเทียมกันหรือความเสมอภาค เป็นความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย มิใช่ทางสติปัญญา หรือ ภายนอก คนทุกคนควรได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน ไม่ การแยกเพศ ชนชาติกำเนิด ฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ 4. อำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) โดยประชาชนเป็นผู้เลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ในการใช้อำนาจ รัฐและประชาชนสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองได้ หากผู้ปกครองไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามนโยบายที่แถลงไว้ต่อประชาชน 5. อำนาจอันชอบธรรมในการปกครองของรัฐ เกิดจากความยินยอม (Consent) ของประชาชน เพื่อดำเนินการให้ความคุ้มครองสิทธิด้านต่างๆ ของ มนุษย์ ซึ่งมีมาแต่ก่อนที่จะยอมเข้าอยู่ใต้ อำนาจการปกครองนี้ ซึ่งมีมาจากทฤษฎีว่า ด้วยกฎธรรมชาติ (Natural Law) การให้ความยินยอมจะเป็นการสร้างความ ชอบธรรมให้กับกำลังหรืออำนาจ ดังนั้น รัฐบาลที่ชอบธรรมจึงเป็นรัฐบาลที่เป็นตัวแทนของประชาชน (Representative Government) 6. สิทธิในการคัดค้านและล้มล้างรัฐบาล รัฐบาลเป็นเพียงอุปกรณ์ที่ช่วย ให้คนในสังคมบรรลุถึงความสุขสมบูรณ์ ดังนั้น ประชาชนจึงมีสิทธิเต็มที่ในการต่อต้าน รัฐบาลที่ไม่ปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว

สัญญา เคนาภูมิ (2558) ได้อธิบายถึงแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 ประการไว้เช่นเดียวกันว่า

1. ประชาธิปไตยที่แสดงถึงความเคารพต่อตนเองและผู้อื่น เช่น ให้ความสำคัญและรู้บทบาทของตนเองในการดำเนินการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการเรียนรู้ ให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม มีความไว้วางใจเพื่อน ในกลุ่มขณะปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

2. ประชาธิปไตยที่แสดงถึงความสามัคคีและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เช่น ช่วยเหลือสนับสนุน และให้กำลังใจแก่เพื่อนๆ ในการทำงานร่วมกัน มีความเสียสละเวลาเพื่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มอย่างเต็มที่ มีการแบ่งปันอุปกรณ์ แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้กับเพื่อนในกลุ่ม สามารถร่วมงานกับบุคคลอื่นได้ดีและร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดระยะเวลาการเรียนรู้

3. ประชาธิปไตยที่แสดงถึงความมีเหตุผลและดุลยพินิจในการแก้ไขปัญหา เช่น มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบก่อนวางแผนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน มีเหตุผลในการที่จะอภิปรายร่วมกับเพื่อนในกลุ่มอย่างสมเหตุสมผล มีวิธีดำเนินการเรียนรู้โดยใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีการตัดสินใจแก้ปัญหาที่รอบคอบโดยอยู่บนพื้นฐานของความมีเหตุผล

ในขณะที่ โคเฮน (Cohen, 1971) ก็ได้อธิบายเกี่ยวกับประชาธิปไตยใน 3 ด้านไว้ว่า

1. ในด้านกว้างประชาธิปไตย เป็นการพิจารณาว่าประชาชนในสังคมหรือชุมชนได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจอธิปไตย และมีส่วนหรือบทบาทในการใช้อำนาจนั้นอย่างไร หากชุมชนใดมีความเป็นประชาธิปไตยมากย่อมหมายความว่า คนในชุมชนนั้นมีบทบาทต่อการตัดสินใจ หรือการใช้อำนาจของผู้ปกครองเป็นไปในทางที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนนั้น

2. ในด้านลึกประชาธิปไตย เป็นการพิจารณาว่าประชาชนในชุมชนหนึ่งมีบทบาทหรือส่วนร่วมทางการเมืองในอันที่จะมีอิทธิพลต่อการใช้อำนาจอธิปไตย ในลักษณะใดและเพียงใด ซึ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมนี้จะส่งผลให้รัฐบาลใช้อำนาจตอบสนองตรงตามความต้องการของประชาชน

3. ในด้านยาวประชาธิปไตย เป็นการพิจารณาว่าประชาชนในชุมชนหนึ่ง สามารถมีบทบาทต่อการใช้อำนาจอธิปไตยในเรื่องใดบ้าง โดยดูจากคนในชุมชนนั้นมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลผ่านทางนโยบายต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด (Cohen, 1971)

หลักการพื้นฐานในการพัฒนาประชาธิปไตย

หลักการพื้นฐานในการพัฒนาประชาธิปไตยให้เข้มแข็งควรมีแนวทางที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (พงศธร ไชยเสน, 2563)

1. การรักษาสมดุลระหว่างอำนาจรัฐและอำนาจประชาชน รัฐประชาธิปไตยเกิดขึ้นด้วยความจำเป็นเมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคม ผู้ใช้อำนาจรัฐคือคณะบุคคล อำนาจรัฐเป็นอำนาจเด็ดขาดที่ผูกขาดการใช้ความรุนแรงอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การประหารชีวิต การจำคุก การยึดทรัพย์ ขณะเดียวกันอำนาจรัฐจะถูกใช้เพื่อการจัดการระเบียบสังคมด้วยการออกกฎหมาย วางโครงสร้างระบบเศรษฐกิจ การใช้ทรัพยากร ฯลฯ อำนาจรัฐจึงครอบคลุมชีวิตของคนในสังคม อำนาจดังกล่าวนี้อาจเป็นดาบสองคม ในขณะที่มีความจำเป็นและสามารถนำไปสู่การพัฒนาสังคมได้นั้น ก็อาจส่งผลในทางลบต่อสมาชิกของสังคมได้ ด้วยเหตุนี้ ประชาธิปไตยที่ดีจึงต้องเป็นระบบที่สามารถควบคุมไม่ให้อำนาจรัฐถูกใช้ในทางผิดๆ ซึ่งเริ่มต้นจากการสร้างสมดุลระหว่างอำนาจรัฐ และอำนาจประชาชน ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ชุมชน สังคม และระดับชาติ พร้อมกับการบัญญัติกฎหมายรับรองสิทธิของประชาชนในด้านความโปร่งใส และสามารถถูกตรวจสอบจากสังคมในหลายๆ ระดับ อีกทั้งจะต้องมีระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจที่ดี เช่น ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระขององค์กรประชาชนสามารถตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหารได้ และต่างฝ่ายต่างตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน รวมทั้งภาคประชาชนสามารถถอดถอนผู้แทนที่มีพฤติกรรมไม่ชอบธรรมได้

2. การเพิ่มความเข้มแข็งของสังคมบนหลักนิติธรรม ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมักจะพูดถึงหลักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และหลักนิติธรรม (The Rule Of Law) ทั้งหลายทั้งปวงก็คือความชอบธรรมแห่งอำนาจนั้น นิติรัฐจะต้องเป็นรัฐที่ใช้อำนาจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (Legality) หรือไม่ขัดต่อประเพณีอันดีงาม จะต้องเป็น การใช้อำนาจที่มีความชอบธรรม (Legitimacy) ไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไป เป็นที่ยอมรับของประชาชน และอำนาจนั้นจะต้องอยู่ในกรอบของศีลธรรมและจริยธรรม (Moral Authority) เพราะเมื่อผู้ใช้อำนาจรัฐคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ก็ถือว่าถูกต้องตามกฎหมาย และอำนาจนั้นเป็นธรรม

3. การพัฒนาค่านิยมประชาธิปไตยให้กับคนในชาติ ค่านิยมที่ประชาชนควรช่วยกันสร้างเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในสังคม คือ เป็นคนที่มีเหตุผล ยอมรับเรื่องสิทธิหน้าที่ ความเป็นจริงในทางสังคมเคารพในตัวเอง เคารพในศีลธรรมและประโยชน์ร่วมกันของส่วนรวม มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ มีความเคารพซึ่งกันและกัน และมีความสามัคคี เข้าใจความจำเป็นและประโยชน์ของการเข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นพลเมืองของประเทศเพื่อประโยชน์ของสมาชิกทุกคนในระยะยาว เคารพกฎหมายและดำเนินชีวิตในกรอบของ

กฎหมายที่มีเหตุผลและเป็นธรรม มีจิตใจที่เป็นธรรม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่มีอคติต่อผู้ที่มีความแตกต่างจากตน เช่น นับถือ ศาสนาอื่นหรือเชื้อชาติอื่น เป็นต้น บทบาทของประชาชนในการเสริมสร้างระบอบประชาธิปไตย ไม่ใช่แค่การใช้สิทธิในการเลือกตั้งเท่านั้น ประชาชนต้องขวนขวาย ศึกษา พัฒนาค้นเอง ใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองที่ดีเข้าไปแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ในการตัดสินใจ เรื่องการใช้ทรัพยากรของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของชุมชนและประเทศ อย่างสม่ำเสมอด้วย

ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับจุดเริ่มต้นในการพัฒนาประชาธิปไตย

จากแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาประชาธิปไตยที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นจะเห็นว่าจุดมุ่งเน้นจริง ๆ ของการพัฒนา ก็คือการเริ่มต้นจากการพัฒนาระดับปัจเจกบุคคลไปก่อน จากนั้นจึงเริ่มไปสู่การพัฒนาในระดับชุมชน สังคมและประเทศชาติ ดังนั้น การนำหลักทางพระพุทธศาสนามาพัฒนาประชาธิปไตยผู้เขียนเห็นว่าควรเริ่มต้นจากการพัฒนาที่ตัวบุคคลผู้มาก่อน โดยการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ หลักสัปปุริสธรรม 7 (อง.สตุตท. (ไทย) 23/68/143-146) อันเป็นข้อธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่บริษัทตามโอกาสสถานที่ต่าง ๆ กัน ซึ่งคุณสมบัติของผู้เป็นที่ตีในความหมายของพระพุทธศาสนาจะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยหลักธรรม 7 ประการ ในชีวิตประจำวันนั้น ถ้าหากใครมีคุณธรรมของมนุษย์ที่แท้ 7 ประการนี้ และสามารถประพฤติได้อย่างถูกต้องตามหลักการเหล่านี้โดยสมบูรณ์แล้ว ผู้นั้นย่อมได้ ชื่อว่าเป็น ผู้ที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่องว่าเป็น "สัตบุรุษ" (ม.อ. (ไทย) 14/105/127) หรือ "คนดีแท้" หรือ "มนุษย์โดยสมบูรณ์" การกระทำหรือพฤติกรรมของเขา มีความเหมาะสมถูกต้องปราศจากความผิดพลาด นำประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตนเองและสังคมโดยรวม ย่อมเอื้ออำนวยประโยชน์สันติสุขแก่สังคมนั้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) ที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายไว้ว่าเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยได้ เพราะหลักสัปปุริสธรรมมีการกล่าวถึงคุณสมบัติสำหรับสัปปุริสชนหรือคนดีหรือธรรมของผู้ดี ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติ เป็นธรรมที่ทำให้ผู้นำเป็นผู้นำสมบูรณ์แบบ ให้สอดคล้องกับความเป็นระบอบประชาธิปไตย สามารถนำมาสังเคราะห์สู่กระบวนการบูรณาการให้สอดคล้องกับผู้นำในระบอบประชาธิปไตย ได้ดังนี้

1. การเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักหน้าที่ คือเป็นการรู้จักหน้าที่เป็นการทำหน้าที่ของตนเองให้สมบูรณ์ตามที่ได้รับมอบหมาย มีการเรียนรู้เพิ่มพูนทักษะงานในหน้าที่ของตนเอง เข้าใจเหตุปัจจัยต่างๆ รู้จักสิทธิ หน้าที่ของตน มีการเรียนรู้เพิ่มพูนทักษะงานในหน้าที่ของตนเองซึ่งสอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตยคือการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองได้

2. การเป็นผู้รู้จักผล รู้จักเป้าหมาย คือ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล คิดกว้าง มองไกล ใฝ่สูง มีเหตุผลที่จะสามารถควบคุมอารมณ์ขมใจในสถานการณ์ต่างๆได้เสมอ ถ้าทุกคนมีเหตุผลมีเป้าหมายชัดเจน งานจะสำเร็จเป็นไปตามเจตนารมณ์ได้และพัฒนาไปสู่จุดหมายปลายทางได้เป็นอย่างดี สามารถแยกแยะปัญหาในเรื่องส่วนตัวของบุคคลออกจากส่วนรวม มีการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตย คือการมีความสามารถอธิบายความมุ่งหมายและหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้ผู้อื่นเข้าใจเพื่อช่วยเหลือไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองได้

3. การเป็นบุคคลที่รู้จักตน รู้จักว่าตนเป็นใคร คือเป็นการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีความสามารถ มีสติปัญญา มีความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีอุดมการณ์เชื่อมั่นในตนเอง ใฝ่รู้ ใฝ่คิดอยู่เสมอ พัฒนาตนเอง มีความกระตือรือร้น ยอมรับสภาพความเป็นจริงของตนเอง รู้จักตนเอง ตนเป็นใคร เกิดมาแล้วทำอะไรได้บ้าง มีบทบาทหน้าที่อย่างไรในสังคม อีกทั้งรู้ตัวเองว่าจะใช้สิทธิเสรีภาพของตัวเองเมื่อใดเวลาใดและสถานที่ใดจึงจะเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตย คือการมีความสามารถปรับปรุงวิถีดำเนินชีวิตให้มีความยืดหยุ่นได้และให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นมีความเข้าใจตรงกันในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตประชาธิปไตยเสมอ

4. การรู้จักประมาณ รู้จักความพอดี คือเป็นการรู้จักความพอเหมาะ รู้จักพอดีและพอเพียงในการดำเนินชีวิต รู้จักเพียงพอ พอใจในสิ่งที่มีอยู่ พอประมาณ ไม่น้อยและไม่มากจนเกินไป มีความมัธยัสถ์และอยู่อย่างพอเพียงเลี้ยงตนบนสัมมาชีพ มีความเข้าใจในการดำรงชีพอย่างพอดี พึงตนเอง คือ อยู่อย่างพอเพียงเลี้ยงตนบนสัมมาชีพและวางตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทางการเมืองได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นๆ เสมอแม้ว่าจะแตกต่างจากตนเองและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมในชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตย คือในทางการเมืองควรเคารพระบอบประชาธิปไตยและวางตัวเป็นกลางเสมอ อีกทั้งรู้ตัวเองว่าจะใช้สิทธิเสรีภาพของตัวเองเมื่อใด เวลาใด และสถานที่ใดจึงจะเหมาะสม

5. การรู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม ด้วยประชาธิปไตยกับพุทธศาสนามีความเหมาะสมใกล้เคียงกันในหลายมิติ ดังนั้นการรู้และยอมรับ การใช้ดุลยพินิจให้เหมาะสมเป็นการใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง รู้จักแสดงออกให้เหมาะสมกับกาลเวลา เช่น สามารถปรับปรุงวิถีดำเนินชีวิตให้มีความยืดหยุ่นได้ และให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นมีความเข้าใจตรงกันซึ่งสอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตย คือการมีความสามารถ

แยกแยะปัญหาในเรื่องส่วนตัวของบุคคลออกจากส่วนรวมและสามารถควบคุมอารมณ์
ขมใจ ในสถานการณ์ต่างๆ ได้เสมอ

6. การรู้จักชุมชน รู้จักระเบียบในสังคม คือเป็นการเรียนรู้สภาพสังคมแวดล้อม รู้
ความต้องการของคนในชุมชน รู้วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ยอมรับกติกาของสังคมนั้นๆ
ปฏิบัติตนเหมาะสมกับสภาพของสังคม เป็นผู้นำในการปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของ
ชุมชนไม่สร้างปัญหาให้ชุมชนที่ตนเองอาศัยเรียนรู้การเหมือน ความต่างของชุมชน ซึ่ง
สอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตย คือการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ที่มี
การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองได้ พร้อมกับ
การยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นๆเสมอ แม้ว่าจะแตกต่างจากตนเองและสามารถ
ปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมในชุมชนเป็นอย่างดี

7. การรู้จักบุคคล หรือการรู้จักอุปนิสัยใจคอและอารมณ์ของผู้อื่น คือเป็นการ
เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การรู้จักเสียสละให้กับบุคคลอื่นๆ การ
เข้าใจพื้นเพ ใจคอและอารมณ์ของคนในชุมชน มีการยอมรับข้อดีข้อเสียของตนเองและของ
ผู้อื่น จิตใจกว้าง เรียนรู้การการดำเนินชีวิตร่วมกันและการเรียนรู้บุคคลอื่น ได้มีโอกาส
บำเพ็ญประโยชน์กับศาสนสถาน ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตย คือ มีการ
สนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วม สามารถอธิบายความมุ่งหมายและหลักการของการ
ปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้ผู้อื่นเข้าใจเพื่อช่วยเหลือไม่ให้เกิดความขัดแย้งทาง
การเมือง สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ไปพร้อมกับการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความยุติธรรม
เป็นกัลยาณมิตรต่อเพื่อนร่วมงานและให้กำลังใจกับผู้อื่นทั้งในด้านที่มีปัญหาส่วนตัวและ
ปัญหาครอบครัว

สรุป

ผู้นำที่มีคุณธรรมที่เรียกว่าลัทธิในยุคนั้น คือสามารถเสนอสิ่งที่แตกต่างห่างไกล
จากความคิดของคนส่วนใหญ่ในขณะนั้น จิตใจของผู้นำลักษณะนี้น่าเอาเป็นเยี่ยงอย่างใน
ความกล้าหาญในความเสียสละและความแน่วแน่ มีจิตใจหล่อหลอมตัวเองให้สูงส่ง ทั้ง
การเมือง ศาสนา สร้างคุณค่าที่ดี เห็นถึงความตั้งใจแน่วแน่ มีอุดมการณ์ซึ่งสอดคล้องกับ
ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ (Trait Approach) ที่กล่าวว่า ผู้นำมีหลายลักษณะ การที่จะเป็น
ผู้นำได้นั้นต้องมีคุณสมบัติพิเศษและมีคุณลักษณะที่แตกต่างจากคนทั่วไป จะมีลักษณะ
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผู้นำที่มีแนวคิดที่ทรงอิทธิพลต่อสังคมที่ให้สังคมนั้นมี
ความเลื่อมใสศรัทธา อีกทั้งผู้นำที่มีความเป็นประชาธิปไตยในเบื้องต้น คือควรเป็นผู้ที่ยึดมั่น
ในหลักพุทธธรรมด้วย ซึ่งถือเป็นกระบวนการทางสังคมของการบ่มเพาะคุณธรรมของความ
เป็นมนุษย์ ให้มีระดับคุณธรรมของความเป็นประชาธิปไตยของสังคมที่งดงาม หรือกล่าวได้

ว่าคุณธรรมไม่สามารถแยกตัวออกจากวิถีชีวิตประชาธิปไตยได้ ซึ่งนั่นคือผู้นำควรมีการเรียนรู้หลักธรรมและความเป็นประชาธิปไตยให้เข้าใจและปฏิบัติได้ อันจะส่งผลให้เกิดการส่งเสริมประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติก้องดี สุขเหลือง. (2561). กลยุทธ์การบริหารองค์กรสงฆ์ที่เข้มแข็งในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(1), 99-115.
- ชัยอนันท์ สมุทรวานิช. (2538). *พุทธศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2556). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: บริษัททริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด.
- พงศธร ไชยเสน. (2563). *การพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคงและยั่งยืน สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2563, จาก http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1457
- พระครูสิริจันทนิวิฐ (บุญจันทร์ เขมกาโม). (2549). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธ*. กรุงเทพฯ: นิติธรรมการพิมพ์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร (พิมพ์พิเศษ 5 ธันวาคม 2549)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *สลายความขัดแย้ง: นิติศาสตร์-รัฐศาสตร์-เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- _____. (2543). *กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไปสู่ประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *ภาวะผู้นำ: ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พูนลาภ แก้วแจ่มศรี. (2546). *การจัดการเชิงพุทธ : การสำรวจปรัชญาและแนวคิดสำหรับการจัดการสมัยใหม่* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2554). *ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม*. กรุงเทพฯ: เอสแอนด์ เจ กราฟฟิค.

- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). วิธีประชาธิปไตยของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 5(2), 195-196.
- สารโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2554). *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร: เพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชัน*. กรุงเทพฯ: ซีวีแอลการพิมพ์จำกัด.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). *ภาวะความเป็นผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ส. เอเซียเพรส 1989 จำกัด.
- สุริยา รักษาเมือง. (2561). *ธรรมาธิปไตย : อุดมคติเพื่อการสร้างความสมดุลแห่งอำนาจในการปกครองรัฐ*. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(4), 150-157.
- Burdy, R. J. (1967). *Fundermental of Leadership Reading*. Masschusetts Addison: Wesley Publishing Co.
- Cohen. W. C. (1971). *Democracy*. New York: The Free Press.
- Jones, G., & George, G. M. (2009). *Contemporary Management* (5th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Normond, L.F., & Harry K. J. (1996). *The Leader : Developing the Skill & Personal Quantities You Need to Lead Effectively*. New York: American Management Association.

“ผี”ท้องถิ่นกับการทำให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในวัดทางศาสนา
สู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาวัดเจดีย์ (ไ้ไข่)
อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช*

"GHOSTS" MAKING THE SACRED AREA IN A RELIGIOUS TEMPLE TO DRIVE
THE COMMUNITY ECONOMY: CASE STUDY OF WAT CHEDI (AI KHAI)

SICHON DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระเอกลักษณ์ อชิโต, พระมหากฤษณา กิตติโสภณ, พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, สุภัทรชัย สีสะใบ

Phra Ekkalak Achito, Phramaha Krisada Kittisobhano, Phrapalad Raphin Buddhiso, Suphratharachai Sisabai

วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม

Wat Intharam, Samutsongkhram Province

Corresponding Author E-mail: nokthong123456@outlook.com

Corresponding Author E-mail: nokthong123456@outlook.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของความเชื่อต่อไ้ไข่ วัดเจดีย์ เป็นการศึกษาเรื่องความเชื่อสู่พัฒนาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่จริง การสัมภาษณ์ และเขียนเป็นความเรียงในรูปแบบบทความวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า ไ้ไข่เป็นผีที่มีพัฒนาการทางสังคมและประวัติศาสตร์ที่พัฒนาจากผีท้องถิ่นไปเป็นผีผู้ปกป้องรักษา ได้รับความเคารพนับถือและเป็นที่ศรัทธาในวงกว้าง โดยมีผลเชิงประจักษ์เป็นเครื่องสักการบูชา เป็นเครื่องตอบแทนต่อความสำเร็จจากการบนบานร้องขอ และในขณะเดียวกันจากความสำเร็จนั้นทำให้ไ้ไข่ วัดเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นที่นิยม ศรัทธา และการร้องขอ อ้อนวอน ด้วยเครื่องบูชา สิ่งใช้เป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ตั้งแต่การค้าขายเครื่องสักการบูชา แก้วบน เช่น ประทัด ปืนทหาร ชุดทหาร ไม้ปืนบน เครื่องแก้วบน และการก่อสร้าง การจ้างงาน การท่องเที่ยว และอาชีพอื่น ๆ ทำให้รายได้เงินหมุนเวียนผ่านเศรษฐกิจชุมชนภายในวัด และจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วย

คำสำคัญ: ผี; ศักดิ์สิทธิ์; เศรษฐกิจชุมชน; วัดเจดีย์ (ไ้ไข่)

Abstract

This article aims to study the development of belief in Study of Ai Khai, Wat Chedi. Until it was development. Mixed with religion to drive the

* Received July 25, 2020; Revised August 6, 2020; Accepted October 15, 2020

community economy. Use the study method from the document. Participatory observation in the real area. Interviews and writing in essays in academic articles. The study found that Ai Khai is a ghost with social development. And the history that developed from a local ghost to a universal guardian ghost, Respected, It is widely believed with empirical results as a sacrifice. It is a reward for the success of the requested bloom. At the same time, the success of Ai Khai, Wat Chedi, Nakhon Si Thammarat province, is popular. Faith and Requests, Pleading with sacrifice. It drives the community economy. Since the trade of the offering of votive offerings. Such as firecrackers, military guns, military uniforms, chicken stucco, votive items and construction, Employment, Tourism and other occupations have contributed to the income generated through the community economy within the temple and Nakhon Si Thammarat province.

Keywords: Ghosts; Sacred; Community Economy; Wat Chedi (Ai Khai)

บทนำ

วันที่ 24 มกราคม 2563 เป็นเทศกาลปีใหม่ “ตรุษจีน” สำหรับชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทย ผู้เขียนได้ถูกเชื้อเชิญร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงานบุญขึ้นบ้านใหม่โยมมารดาของ พระมหากษัตริย์ กิตติโสโภโณ ที่มีพื้นถิ่นชาวนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยท่านมีนามสกุล “แซ่หลี่” จึงนับเป็นลูกหลานจีนฮกเกี้ยนตามพัฒนาการของประวัติกลุ่มชาติพันธุ์จีนในประเทศไทย ที่ยังใช้ “ตรุษจีน” เป็นหมุดหมายในการกระทำพิธีกรรมเฉลิมฉลองขึ้นบ้านใหม่ด้วย สำหรับชาวจีนถิ่นใต้ปรากฏหลักฐานในเอกสารกองจดหมายเหตุแห่งชาติ “กจช.กร.5 ร-ล.ก.ห., ม้วนที่ 12 หน้า 300-305” และในงานวิจัยเรื่อง “ความสำคัญทางเศรษฐกิจของเมืองนครศรีธรรมราช พ.ศ.2125 ถึง 2419” (พนิดา เอี่ยมสุวรรณ, 2542) ที่สะท้อนข้อมูลถึงจีนที่ว่า “ในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2418) ปรากฏถึงชาวจีนฮกเกี้ยนเข้ามาตั้งรกรากทำมาหากินอยู่ ณ อำเภอรัตนพิบูลย์ แขวงเมืองนครศรีธรรมราชมีแร่ดิบูกมาก” รวมถึงงานวิจัยเรื่อง “มอง “สังคมชาวจีนภาคใต้ของไทย” ผ่านพระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวคราวเสด็จประพาสแหลมมลายู ร.ศ. 109” (เจษฎา นิลสงวนเดชะ, 2562) ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับจีนในภาคใต้ไว้ ส่วน “แซ่หลี่” วิจัยได้ว่าเป็นลูกผสมจีนกับพื้นถิ่นใต้ ผิดจึงค่อนข้างไปทาง “ใต้” มากกว่าจีน ดังเห็นได้จากผิวพรรณบุคลิกภายนอกของท่าน ดังนั้นการเดินทางในช่วงเทศกาลวัน “ตรุษจีน” อันเป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มต้น “ใหม่-บ้านใหม่” และตามคติทาง

พระพุทธศาสนา คือนิมนต์พระภิกษุไปเจริญพุทธมนต์เพื่อเฉลิมเริ่มต้นในปี การเดินทาง จึงได้เริ่มในตอนเช้าตรู่จากสนามบินดอนเมือง และไปจบที่สนามบินนครศรีธรรมราช ใน เวลาเกือบ 08.00 น. จากนั้นได้ร่วมพิธีทำบุญสวดมนต์ถวายภัตตาหารเพล โดยคณะ พระภิกษุผู้เป็นกัลยาณมิตรจากที่ตั้งหลักในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งหมด 12 รูป/ คน หลังเสร็จพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ทางเจ้าภาพได้จัดให้ทัศนาศึกษา งาน การ บริหารวัดดังของจังหวัดนครอีกแห่งหนึ่งนอกเหนือจากวัดพระธาตุนครศรี คือเยี่ยมชมวัด เจดีย์ (เจ้าไช) ซึ่งเป็นชื่อทางการของวัดตามที่ถูกกล่าวมาโดยส่วนตัวก็รู้จักเสียทีเดียว เคยได้ ยินแต่ประโยชน์บอกเล่า พร้อมข้อมูลข่าว ๆ ทัว ๆ ไป แต่เมื่อได้ไปในสถานที่จริง ที่คลาคล่ำไปด้วยผู้คน กราบไหว้ อ้อนวอน ขอพร จุดประทัด ไก่ปูนปั้น ตัวเล็ก ตัวใหญ่ เต็มวัด ร้านค้าจำนวนมาก รถขั้วไขว่ ด้วยเป็นวันตรุษจีน จึงให้สนใจพยายามหาข้อมูลจากพื้นที่ ในขณะนั้น ทั้งเมื่อกลับมาแล้วได้สำรวจข้อมูลทางสื่อออนไลน์ งานวิจัย และข้อมูลต่าง ๆ จึงเป็นที่มาของการนำประเด็นที่พบเห็นมาเขียนเป็นบทความ

เจ้าไชเป็นความเชื่อแบบผีในสังคมดั้งเดิม ที่ทำหน้าที่ควบคุมจริยธรรมทางสังคม ไว้ จนกระทั่งการเข้ามาของพระพุทธศาสนา วัด พระสงฆ์ และจริยธรรม จึงเป็นเกณฑ์ใหม่ ที่ผสมรวมกับผีที่มีมาแต่เดิม ผู้เขียนเชื่อว่าแต่เดิมเป็นผีในพื้นที่ถิ่นเดียวกับแม่น้ำพระโขนง ในเขตทุ่งบางกะปิ (วิชุดา ปานกลาง, 2539) ผีปอบ (ธนเดช ต่อศรี และคณะ, 2560) ผีปู้ตา (อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ, 2562) ผีปู่สังกะสี ยาสังกะสี ในวิถีของชาวอีสาน ปู่สะ ย่าสะ (อาสา คำภา, 2555; กิติ แก่นจำปี, 2525) และผีปอบ ผีฟ้า ในวิถีของทาง ภาคเหนือ (มาลา คำจันทร์, 2544) ผีโป่ง ผีป่า หรือเทพเจ้าที่ในแต่ละท้องถิ่น การบูชา เลี้ยงพ่อ ร.5 ในแบบคนภาคกลาง (ศิริธร รัตน์เจริญขจร, 2538) ผีเนี้ยะตาในเขมร (Baeq, 2010) นัตถิในวิถีพม่า (Ravangban, 2015) หรือเทพทันใจที่กลายเป็นกระแสนิยม อดิ ตร่วมของสังคมไทย เจ้าแม่กวนอิมในวิถีจีนสู่วิถีไทย (กิตตินันท์ เครือแพทย์ และพิม เตะ ยง, 2561) ทั้งหมดล้วนเป็นฐานของคติชนวิทยาที่มีเป้าหมายเชิงสังคมเช่นเดียวกัน ดังนั้น ปรากฏการณ์ไอโซ ที่วัดเจดีย์ มีประเด็นน่าสนใจ ไอโซพัฒนาจากผีที่อยู่ในท้องถิ่น “ผีบ้าน นอก” ให้มาเป็นตัวแทนของผีจากพื้นถิ่นภาคใต้ในฐานะ “อารักษ์ผู้ปกป้อง” ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของศาสตราจารย์เรย์ เรย์โนลด์ส (Reynolew, 2019) ในงานศึกษา เรื่อง Power Protection and Magic in Thailand ที่ศึกษาปรากฏการณ์ต่อความเชื่อ ผ่านขุนพันธรักษ์ราชเดช อดีตตำรวจที่มีเรื่องเล่าเป็นผู้คงกระพันซ์ชาตรี นอกจากนี้ได้สำรวจ ข้อมูลที่มีผู้ศึกษาไว้ในหลายประเด็น พบว่าไอโซผูกโยงอยู่กับความเชื่อ ที่เนื่องด้วยศาสนา ที่มีความหมายเป็นสิ่งเชื่อจากพื้นถิ่นที่พลัดพรายกระจายในภาพกว้าง เทียบกับหลวงพ่ อหวด วัดช้างให้ จังหวัดปัตตานี (สุวิทย์ มาประสงค์, 2559) หลวงพ่อคุณ ปริสุทโธ (พ.ศ.2466-2558) แห่งวัดบ้านไร่ จังหวัดนครราชสีมา (จินตนา ณ ระนอง, 2539) หลวงปู่

แหวน สุจิณฺโณ (พ.ศ.2430-2528) วัดดอยแม่ป๋ง จังหวัดเชียงใหม่ (ปฐม-ภัทรา นิคมานนท์, 2547) ที่ยกระดับจากความเป็นเกจิเฉพาะ “พื้นที่” ให้กลายเป็นเกจิคนาจารย์ของทุกพื้นที่ในภาพกว้าง จตุคามรามเทพที่เคยเป็นโลกทัศน์แบบนครศรีธรรมราช พื้นที่ได้เคยเพื่อฟูสร้างความหวังต่อความรวยในยุคเศรษฐกิจถดถอย ไอ้ไข่ วัดเจดีย์ ที่เป็นตัวแทนความเชื่อ “ผี” ท้องถิ่น ที่ผสมรวมเป็นทั้งศาสนา ความเชื่อความศรัทธา เกณฑ์จริยธรรม “ผี” ที่ทำหน้าที่ควบคุมแบบเดิม และที่พึ่งในแบบดลบันดาล และการร้องขอ การผลิตซ้ำในยุคสมัยของการสื่อสาร ทำให้เกิดกระแสความเชื่อศรัทธา ทั้งในเชิงบุคคลและผลได้ ซึ่งผลเนื่องต่อจากความเชื่อทำให้เกิดวิถีทางเศรษฐกิจอันเชื่อมกับท้องถิ่น การค้า การพาณิชย์ และการท่องเที่ยวโดยอิงอยู่กับระบบความเชื่อของไอ้ไข่ ซึ่งผู้เขียนจะได้ศึกษาเรียบเรียงนำเสนอต่อไป

ตำนานกับการเชื่อมโยงทางความเชื่อสู่การทำให้ศักดิ์สิทธิ์

ผู้เขียนสนใจประเด็นวิธีการทำให้ศักดิ์สิทธิ์ และการผูกโยงสู่ความเป็นผีในภาพกว้าง ดังกรณีผีเทพเจ้ากวนอู ในมิติของประวัติศาสตร์จีน และเปลี่ยนสถานะจากนักรบ มาเป็นเทพเจ้าผู้มีสัญลักษณ์ของความเที่ยงตรง เทพเจ้าผู้บนบานตามที่ร้องขอ ส่วนประสบผลสำเร็จหรือไม่ประการใด ไม่ยืนยันต่อความสำเร็จนั้น หรือกรณีแม่น้ำพระโขนง ที่ผูกโยงกับความเป็นผีท้องถิ่น ที่นัยหนึ่งอาจเป็นผีตามต้นไม้ ที่ชุมชนกล่าวขานทั่วไป ถึงผืนนั้น ๆ โดยมีกนิหารในเชิง “ผีศาสตร์” ผ่านประสบการณ์และเรื่องเล่าซึ่งเป็นปกติของทุก ๆ ผี และประสบการณ์เฉพาะเชิงปัจเจก ไม่ได้มีอะไรแปลกแต่ประการใด ฉะนั้นความน่าสนใจอยู่ตรงที่ผีพื้นถิ่น อาจใช้คำว่าผีบ้านนอก แต่ได้พัฒนาไปเป็นผี “สากล” ในวงกว้าง ประเด็นนี้จึงประสงค์นำมาเล่าแบ่งปันต่อ ให้เป็นองค์ความรู้ร่วมกัน เมื่อสำรวจจากเอกสาร และงานวิจัย หรือบทความว่ามีใครเขียนไว้บ้าง จากสำรวจเบื้องต้นพบว่างานของ ธวัชรัตน์ พรหมวิเศษ (2562) ในงานเรื่อง “ตำนาน ไอ้ไข่วัดเจดีย์ กับกระบวนการทำให้ศักดิ์สิทธิ์” ที่เสนอแนวคิดผลการศึกษาไว้ว่า

“...เมื่อกระแสความศรัทธาในวัดถมุงคล “จตุคามรามเทพ” ของเมื่อนครศรีธรรมราช ซึ่งเริ่มโด่งดังตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.2547 จนถึงปี พ.ศ.2550 ได้ชะงักลง ได้ปรากฏกระแสความศรัทธาในวัดถมุงคล “ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์” โด่งดังขึ้นมาแทนที่ความศรัทธาดังกล่าวมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันออกไป แต่ล้วนเกิดขึ้นท่ามกลางเรื่องเล่าประกอบการประกอบพิธีกรรมหรือวัดถมุงคลทั้งสิ้น กล่าวได้ว่าเรื่องเล่าหรือตำนานเหล่านี้ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความเชื่อความศรัทธาตามมาอย่างเหนียวแน่น ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ เป็นตำนานที่ปรากฏในพื้นที่หมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช บริเวณวัดเจดีย์ในปัจจุบัน เกี่ยวกับเด็กชายวัย 9-10 ขวบ โดย

ชาวบ้านเชื่อว่าเด็กชายคนดังกล่าวเป็นเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์มาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งบางตำนานกล่าวว่าเคยมีชีวิตอยู่จริงบริเวณที่ตั้งของวัดเจดีย์ในปัจจุบัน วิญญาณศักดิ์สิทธิ์นี้สามารถบันดาลโชคลาภและช่วยให้สมหวังได้ ในสังคมเกษตรกรรมชาวบ้านได้เคยบอกกล่าวให้ช่วยตามหาสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ที่สูญหาย และสามารถตามหาจนพบเจอตามที่ได้บอกกล่าวหรือบนบานไว้ เดิมเรียกกันว่าเด็กวัด ท่านเจ้าวัด หรือท่านวัดเจดีย์....”

เมื่อจำเพาะไปที่กระบวนการทำให้เกิดไอ้ไข่ ได้มีแนวคิดเรื่องการประดิษฐ์สร้าง (Creation) ดังปรากฏในข้อมูลแหล่งเดียวกันให้ข้อมูลถึงการเกิดขึ้นของไอ้ไข่ พร้อมกับการเกาะเกี่ยวกับบุคคลร่วมสมัยอย่างขุนพันธรักษ์ราชเดช ทำให้มีที่ส่วนหนึ่งมีลักษณะเฉพาะท้องถิ่นได้กลายเป็นผีที่มีมิติของการเกาะเกี่ยวเชิงพื้นที่กับสังคมสมัยใหม่และปัจจุบันขึ้นในทันทีดังปรากฏข้อมูลที่ว่า

“...ผู้ใหญ่เที่ยงได้ทำพิธีสะกดวิญญาณไอ้ไข่ ให้มาอยู่ในรูปแกะสลัก และได้นำเศษไม้ที่เหลือจากการแกะสลักไปลอยกลางทะเลลึกหรือสะดือทะเล ใกล้เคียงกับพิธีการสร้างจุฑามารามเทพของ พล.ต.ต.ขุนพันธรักษ์ราชเดชซึ่งอาจเป็นเพราะทั้งสองท่านเป็นศิษย์สำนักเขาอ้อเหมือนกัน....”

ในงานของบุญยัง ประทุม (2562) ในเรื่อง “พุทธ : ไสย ไอ้ไข่วัดเจดีย์กับกระบวนการกลายเป็นสินค้า” โดยในบทความได้พยายามนำเสนอประเด็นพัฒนาการของความเชื่อสู่การทำให้เป็นสินค้า ที่นำเสนอไว้ว่า

“....การเข้ามาของความเชื่อเรื่องผีศาสนาพราหมณ์ศาสนาพุทธ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช บริบทเชิงพื้นที่ เรื่องเล่า ตำนานของไอ้ไข่วัดเจดีย์กระบวนการกลายเป็นสมัยใหม่และการกลายเป็นสินค้าท่ามกลางกระแสของสังคมยุคปัจจุบันที่เน้นความเป็นวัตถุนิยม บริโภคนิยม ซึ่งไอ้ไข่วัดเจดีย์มีเรื่องเล่าประวัติที่มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อดั้งเดิมของคนไทย คือ ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีพิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์ผนวกรวมกับหลักธรรมคำสอนทาง พระพุทธศาสนา นำมาวิเคราะห์กับทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ด้านประวัติศาสตร์ศาสนา ความเป็น สมัยใหม่และกระบวนการกลายเป็นสินค้า เพื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวกับ กระบวนการ ที่มา การสร้างสัญลักษณ์พิธีกรรม ความเชื่อและการจัดการความศรัทธาบนฐานของ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับไอ้ไข่วัดเจดีย์ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ พิธีกรรม การบนบานสาธยายกล่าว การ สร้างวัตถุมงคล การแก้บน พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์พื้นที่ทางจิตวิญญาณและนำไปสู่กระบวนการกลายเป็น สินค้าทางวัฒนธรรม...”

ในเรื่อง “ขอได้หัวรับ: ไอ้ไข่ วัดเจดีย์” โดย อนุชสรา เรืองมาก (2555) สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ที่สะท้อนผลการศึกษาออกมาเป็นบทสรุปของการศึกษาแต่ทำให้เห็นว่า การขอ ร้องขอ บนบานศาลกล่าว เป็นเป้าหมายสำคัญของผู้มา

ส่วนได้หรือไม่ได้เป็นปัจจัยรอง แต่สาระสำคัญผู้มาได้สะท้อนคิดความต้องการของตัวเอง ภายใต้บริบทของการร้องขอแล้วตั้งปรากฏในงานวิจัยว่า

“...ประวัติและตำนาน “ไอ้ไข่ วัดเจตีย์” มีการกล่าวถึงหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น บทความในหนังสือ หนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ บทเพลง และการเล่าลือกันแบบปากต่อปาก หลายตำนานที่มีเค้าโครงคล้ายกัน ต่างกันเพียงรายละเอียดปลีกย่อยนอกจากประวัติ ตำนาน เรื่องราวความเป็นมาของ ไอ้ไข่ วัดเจตีย์ แล้ว ยังมีประวัติในส่วนของการเชื่อมั่น รูปเคารพไอ้ไข่ ที่เชื่อว่า เป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ โดยมีการสร้างเครื่องบูชาแทนตัวตน ไอ้ไข่ เพื่อเป็นเครื่องเคารพแก่ประชาชนผู้ศรัทธา...”

เมื่อจำเพาะไปในรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการแสดงออกซึ่งความศรัทธาและความเชื่อ โดยจำแนกเป็น 2 ส่วนคือ ผู้มาในฐานะของการขอ หรือร้องขอต่อความสำเร็จหรือผลได้เชิงคาดหวัง หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการแสดงออกต่อความสำเร็จที่ได้ซึ่งผู้ศึกษาท่านเดียวกันนี้ได้สะท้อนข้อมูลในส่วนนี้ไว้ว่า

“...การบนบาน และการแก้บน ต่อไอ้ไข่ วัดเจตีย์...เป็น 2 ประเด็น คือ 1) การบนบานต่อไอ้ไข่ วัดเจตีย์ (ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เรื่องการรับทราบข่าวการบนบาน) พบว่ามาจาก 3 แหล่ง คือ การบอกต่อ อาศัยอยู่ในละแวกวัดและผ่านสื่อ ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนครั้งของการบนบานพบว่ามีตั้งแต่ 1-5 ครั้งขึ้นไป 2) การแก้บนต่อไอ้ไข่ วัดเจตีย์ พบว่า ช่วงวันและเวลาขึ้นอยู่กับความนิยมและการถือฤกษ์ยามเรื่องของการแก้บนพบว่ามี 5 เรื่อง ได้แก่ การงานและการศึกษา ความปลอดภัย โชคลาภความรัก และของหายได้คืน ส่วนพิธีกรรมการแก้บน แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ การบูชา และ การแก้บน สิ่งของที่ใช้ในการแก้บนแบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ รูปปั้นไก่ รูปปั้นอาชีพต่าง ๆ รูปปั้นสัตว์ใหญ่ ชุดทหาร หนังสือเด็ก ของเด็กเล่น ประทัดไข่มด้น้ำแดง และศิลปะการแสดง...”

จากข้อมูลในภาพรวม หัวใจสำคัญ ของการสร้าง ความเชื่อและที่มาของประวัติไอ้ไข่ ที่ยกระดับจากผีพื้นถิ่นกลายเป็นผีสากล ด้วยมีการสร้าง (1) ตำนาน การประดิษฐ์สร้างเรื่องเล่าปรัมปรา ที่ผสมกับความเชื่อ เนื่องด้วยวิญญาณ เนื่องด้วยบุคคลสำคัญที่ถูกสร้างขึ้นมาก่อน และการผูกโยงกับบุคคลที่ร่วมสมัยและจับต้องได้ กรณีการผูกเรื่องว่าเป็นศิษย์หลวงปู่ทวด ที่ครั้งหนึ่งเคยเดินรุดงคมา แล้ววิญญาณไอ้ไข่ที่เป็นผีพื้นถิ่นในคติของผีแบบเดิม และหลวงปู่ทวดได้สั่งเสียให้เป็นผีเจ้าที่ปกปักรักษาวัดหรือเป็นผู้พิทักษ์วัด ซึ่งผูกโยงกับวัดและพระพุทธศาสนาในการเป็นผู้รักษา ซึ่งคล้ายกับผู้พิทักษ์ในฝ่ายดีโดยมีวัดเป็นจุดเชื่อมต่อ (2) คติเรื่องผีกับฐานะของผู้พิทักษ์ แนวคิดเรื่องผีที่เป็นลี้ลับหวาดกลัว (ผีเจ้าที่ผู้ปกปักรักษา) ซึ่งนัยหนึ่งถือว่าเป็นวรรณกรรมคลาสสิก ที่ทำให้สิ่งเชื่อกทางศาสนา หรืออิงอยู่กับศาสนา ได้รับการยอมรับในวงกว้าง นัยหนึ่งเป็นผีที่ดี ไม่ใช่ผีเกร ที่หลอกลอนทำร้ายในแบบคติของผีผู้ทำลาย เมื่อเทียบกับนัต์ ในคติของพม่าที่ต้องเป็นผีฝ่ายคุณธรรม และ

พิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนา เจ้าไขจึงมีสถานะของผู้ปกป้องในฝ่ายดี เมื่อเทียบกับแม่น้ำคฉีในวรรณกรรมภาคกลาง ที่เป็นฝ่ายไม่ดีจนต้องมีบุคคลอย่างสมเด็จพระพุฒาจารย์มาปราบและนำปิ่นแห่งไปเป็นเครื่องราง นัยของแม่น้ำคฉีจึงมีสถานะปกป้องหลังจากสมათานคุณธรรมตามศาสนาผ่านสมเด็จพระพุฒาจารย์โต ซึ่งปรากฏในวรรณกรรมของผีในภาคกลาง โดยประเด็นนี้เหมือนกับผีนัตถ์ในพม่าที่เป็น “ผู้ปกป้อง” ในฐานะของผู้นับถือศาสนาและเป็นฝ่ายดี เป็นต้น (3) กระบวนการทางความเชื่อเชื่อในวิญญาณ ผี ที่ปรากฏอยู่ในคติของผีแบบเดิมก่อนการมาของพระพุทธศาสนา ปรากฏการณ์ควบรวมระหว่างพุทธผี ไสย พราหมณ์ ที่วัดเจติย (เจ้าไข) จึงเป็นอีกวัดหนึ่งที่สะท้อนปรากฏการณ์แบบผีนำพุทธตามอย่างชัดเจน เมื่อเทียบเคียงกับแม่น้ำคพระโขนง ที่ผูกโยงอยู่กับสมเด็จพระพุฒาจารย์ หรือกรณีไอ้ไข่ วัดเจติย ผูกโยงอยู่กับหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ที่มีตำนานปรัมปราคติดอยู่ในบริบทร่วมสมัย และที่สำคัญผูกโยงกับบุคคลที่เชื่อมต่อกับเวลาในแบบสมัยใหม่ขุนพันธรักษ์ราชเดช อดีตตำรวจที่เป็นมือปราบและมีวิชาอาคมในแบบโบราณ แต่เชื่อมมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งประวัติถูกนำมาสร้างเป็นหนังแต่งเติมด้วยวรรณคดีรสเพื่อความบันเทิงเสมือนจริงจึงทำให้ขุนพันธรักษ์กับเจ้าไข เป็นเรื่องที่มีลักษณะร่วมเดียวกัน หรือผู้ใหญ่ ที่เป็นผู้สร้างรูปเคารพไอ้ไขในยุคแรก ๆ ล้วนเป็นบุคคลร่วมสมัยที่สัมผัสได้ประหนึ่งไม่ใช่เรื่องไกลตัวนัก ไอ้ไขเป็นรูปแบบความเคารพในแบบเดิมโดยมีบุคคลเป็นผู้เชื่อมความเชื่อแบบเดิมระหว่างผี พุทธ พราหมณ์ และไสยอย่างสนิทแนบเป็นประหนึ่งเดียวกัน จากผีพื้นถิ่นกลายเป็นผีอารักษ์ ที่ทำหน้าที่เพื่อมวลชนในวงกว้างมากขึ้นผ่านกระบวนการประชาสัมพันธ์ การกระดิษฐ์สร้าง ต่อความสำเร็จ และที่กลายเป็น “พาณิชย์” ที่เนื่องด้วยการท่องเที่ยวและการค้าในรูปแบบต่าง ๆ ดังปรากฏในปัจจุบัน ไอ้ไขจากผีท้องถิ่นพื้นบ้านจึงกลายเป็นอารักษ์ ผู้ปกป้องที่มีบริบทและหน้าที่เชื่อมต่อในภาพกว้างมากขึ้น

ทั้งที่ในความเป็นจริงบทบาทของ “เจ้าไข” คงไม่แตกต่างจากสถานะของหลวงพ่อดักดีสิทธิ์ แก่จิศักดิ์สิทธิ์หรือวัดภูสถานทางความเชื่อที่ศักดิ์ แต่ข้อเด่นอาจเป็นเรื่องของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นั้นที่ไม่มีเกณฑ์ทางศีลธรรมควบคุมนักเพราะเป็นผี เป็นเด็ก และเป็นวิถีแบบผีนคนไม่ใช่ผีพระ หรือผีพระพุทธเจ้า ปรากฏการณ์ต่อการเข้าถึงจึงไม่มีช่องว่างหรือระยะห่างมากนัก ทำให้เห็นนัยยะของความเป็น “เจ้าไข” กับบริบทของสังคม จากผีท้องถิ่นที่มีประวัติเรื่องผีที่เข้าฝัน เป็นเรื่องเล่าทั่วไป เหมือนผีตะเคียน ผีต้นไทร เจ้าแม่ เจ้าพ่อในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผีที่ว่าด้วยมิติของผี การ “หลอกหลอน” มาเล่น มาแหย่มาเข้าฝัน ก็แปลว่าผีดังกล่าวเป็นสากลหรือพฤติกรรมสากลของผีทั่วไป จากผีที่มีลักษณะเฉพาะได้กลายเป็นผี ในมิติที่กว้างขึ้น มีความเป็นผีสาธารณะมากขึ้น ผีเจ้าไขจึงกลายเป็นผีที่ยกสถานะจากผีท้องถิ่น ที่มีสถานะเป็น “ที่พึ่ง-สรณะ” ที่เนื่องด้วยความเชื่อ พึ่งได้ และสามารถร้องขอต่อการพึ่งพาหรือทำให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งในทางจิตวิทยาอาจเป็นอย่างนั้นเองก็ได้ หรืออีก

ความหมายหนึ่งอาจไม่ได้เป็นอย่างนั้นก็ได้ แต่ทำให้ผีที่แต่เดิมมีสถานะของความเป็น
ท้องถิ่นหรือเรื่องเฉพาะ ได้กลายเป็นผีที่มีมิติของพื้นที่และช่วงเวลาชัดเจนขึ้นด้วยเช่นกัน
จึงทำให้เกิดการยอมรับในเชิงสังคม

ภาพที่ 1 การประดิษฐ์ข้า ทางความเชื่อ ความคิด และวัฒนธรรม สู่การยกระดับ “ไอไข่”
ผีท้องถิ่นให้เป็น “ผีอารักษ์” ในมิติสังคมเชิงกว้าง
ที่มา: ช่อง-ส่อง-ผี (2563)

ข้อมูลเกี่ยวกับไอไข่ต่อประเด็นทางความเชื่อ

เมื่อสำรวจไอไข่ผ่านสื่อ และข้อมูลทางสื่อออนไลน์ จะพบว่าผู้มีประสบการณ์
เกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์นิทาน ของไอไข่ ผ่านพฤติกรรมทางสังคม เช่น การแก้บน ได้ในสิ่งที่ขอ
การประสบการณ์วิญาณ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบนบานศาลกล่าว จึงได้ ทั้งหมด
ล้วนเป็นประสบการณ์เชิงปัจเจก เกี่ยวกับความสำเร็จหรือผลได้จากการร้องขอนั้น แต่อีก
นัยหนึ่ง การร้องขอนั้น ก็ทำให้เกิดกลไกการร่วมของความสำเร็จ และความสำเร็จถูก
โพชนทนา ประชาสัมพันธ์ เป็นความสำเร็จ ที่จะพึงได้รับการยอมรับในวงกว้าง แม้
ความสำเร็จเหล่านั้นจะเป็นของบุคคลเชิงปัจเจก อาจเทียบไม่ได้กับความล้มเหลว แต่ใน
เรื่องกระบวนการทางความเชื่อ การบนบาน ไม่ถูกวัด หรือสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการ
วินิจฉัยได้เลยเสียทีเดียว เมื่อบอกว่าไม่ถูกก็คงผิด หรือผิดก็คงไม่ได้ แต่ทั้งหมดเป็นการ
สะท้อนคิดภายใต้การทวนคิด เพื่อชี้ให้เห็นว่าอาจเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ไม่ได้ การบนบานตัว
เจ้าไข่ หรือสิ่งศักดิ์อื่น ๆ ที่อยู่ในวัด และไข่ที่มีอยู่หลายตัว ประหนึ่งเป็นภาพตัวแทน ถึง
ความสำคัญ หากผู้ไม่เคยมา ก็จะไม่รู้ว่าอันไหนจริง การสร้างรูปเคารพจำนวนมาก จึงเป็น
ประหนึ่งการกระจายความเสี่ยงต่อความรับผิดชอบ และเป็นการบริหารพื้นที่ให้เกิด
ประโยชน์ในการเข้าถึงในวงกว้าง แปลว่านั่งตรงไหน ไอไข่ก็จะนั่งทุกที่ในการบริการมอ
วอน ตามที่ร้องขอ ดังนั้นภาพตัวแทนของความสำเร็จตามที่ร้องขอ จึงเกิดขึ้นในปริณิ
พลของวัดดังกล่าวด้วย

ตาราง 1 เปรียบเทียบเกณฑ์วินิจฉัยต่อความเชื่อและการแสดงออกต่อความเชื่อ ที่ผ่าน
การผลิตซ้ำทางความเชื่อ กรณีไอ้ไข่ วัดเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการ/ประเด็นความขัดกัน	เกณฑ์วินิจฉัยต่อความเชื่อ/เกณฑ์ตรวจสอบ
1.ความสำเร็จ การขอโชคลาง และการ ขอในสิ่งค้าขาย ขอหวย ขอให้ประสบ ความสำเร็จในการค้าขาย	การแก้บนด้วย ประทัด ชุดทหาร น้ำแดง ของ เล่นสำหรับเด็ก ไม้ป้อนปั้นขนาดต่าง ๆ ไป จนกระทั่งขนาดใหญ่มาก
2.พระพุทธศาสนา กับเกณฑ์จริยธรรม ทางศาสนา ถูกสร้างขึ้น	จริยธรรมเป็นเกณฑ์ในการสร้างและสิ่งสร้าง เพื่อประโยชน์ในการสร้าง
3.ประเด็นความขัดกันอันว่าด้วย พุทธ ผี พรหมณ์ และความมกมาย	ประโยชน์ในเชิงวัตถุ สิ่งของและเอกลักษณ์เชิง บุคคล
4.วิธีการยกระดับผีท้องถิ่นสู่ผีสากล	การประดิษฐ์ซ้ำทางวัฒนธรรมและความเชื่อ ผ่านตำนาน การเล่าเรื่อง การสื่อสารสมัยใหม่ และการผูกโยงกับตำนานเชิงบุคคลอันเป็นที่ เคารพ

ประเด็นของการขอที่กล่าวเบื้องต้น เมื่อสอบถามจาก ผศ.พรชัย นาคสีทอง อาจารย์แห่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในฐานะคน “คอน” ให้ข้อมูลว่าการขอ อ้อนวอนเป็นประเด็นของโชคลาง หรือโชคลาภและการค้าขาย ซึ่งสอดคล้องกับเจ้าหน้าที่ของวัดและผู้ให้ข้อมูลจากการพูดคุยภายในวัดจะให้ข้อมูลไว้คล้าย ๆ กัน ทำให้ได้คำตอบได้ ขณะหนึ่งว่า “ความต้องการ” เป็นลักษณะร่วมที่จะพึงได้ร่วมกัน ในเชิงสังคมประการหนึ่งว่า ความต้องการสำเร็จเป็นปัจจัยต่อการปั้นหรือสร้างความเป็นผีท้องถิ่นให้กลายเป็นผีในเชิงสากล และในเชิงศาสตร์การสร้างตำนานที่เนื่องด้วยความศักดิ์สิทธิ์แต่เดิม เช่น หลวงปู่ทวด ขุนพันธรักษ์ราชเดช (พ.ศ.2446-2549) หรือนำรูปเคารพของจตุคาม ที่เคยเป็นความคาดหวังในอดีตมาสร้างความเชื่อมโยงทำให้ กลายเป็นผีในเชิงสากลมากขึ้น ดังปรากฏในงาน วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ในบริบทการท่องเที่ยว” ที่ศึกษาโดยทิพย์วิมล พูลสุข และคณะ (2561) ที่ให้ข้อมูลถึงผลการศึกษาสะท้อนคิดในบริบทของความศักดิ์สิทธิ์ สู่การพัฒนาความศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นบริบทร่วมที่เนื่องด้วยความสำคัญและความศักดิ์สิทธิ์ด้วยดังปรากฏในผลการศึกษาที่ว่า

“....วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ในบริบทการท่องเที่ยว...พบว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับไอ้ไข่มี 4 แบบเรื่อง (tale type) ได้แก่ 1) ไอ้ไข่คือดวงวิญญาณของเด็กที่

ติดตามหลวงปู่ทวด 2) ไฉ่ไข่คือดวงวิญญาณที่สถิตในพระพุทธรูปโบราณ 3) ไฉ่ไข่คือวิญญาณของเด็กวัด และ 4) ไฉ่ไข่คือดวงวิญญาณของเด็กที่ออกมาจากดิน นอกจากนี้ยังพบว่าวัดเจดีย์ (ไฉ่ไข่) มีการนำเสนอมรดกในฐานะพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในบริบทการท่องเที่ยวผ่านเรื่องเล่า ศักดิ์สิทธิ์ การผลิตผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (cultural reproduction) การสร้างวัตถุต่าง ๆ เพื่อเป็น “จุดขาย” แก้ววัด และการ นำเสนอข่าวเกี่ยวกับวัดเจดีย์ (ไฉ่ไข่) ของสื่อมวลชนผ่านโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้จึงทำให้วัดเจดีย์ (ไฉ่ไข่) กลายเป็น “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ที่มีชื่อเสียงอย่างกว้างขวาง ทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีน มาเลเซีย และสิงคโปร์...”

ประเด็นของการสร้างโยงเรื่องเพื่ออย่างมีเป้าหมาย และการผลิตซ้ำ ทางความเชื่อ โดยมีเป้าหมายเพื่อการทำให้เชื่อ ถูกกระทำต่อไฉ่ไข่ หรือวัดเจดีย์ ที่ทำให้การรับรู้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลและการเข้าถึงต่อประเด็นที่เกิดขึ้น

ดังปรากฏในงานของ สิทธิพงษ์ บุญทอง และคณะ (2561) ในเรื่อง **วัดเจดีย์ไฉ่ไข่: พื้นที่ของการนิยามความหมาย**” ที่นำเสนอบางส่วนของวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท เรื่อง วัดเจดีย์ไฉ่ไข่: การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายใต้วิกฤต ความทันสมัย (สิทธิพงษ์ บุญทอง, 2561) นำมาสะท้อนคิดผ่านการศึกษาที่ให้ความหมายเชิงพื้นที่ว่า

“...การให้ความหมายของวัดเจดีย์ไฉ่ไข่มีความหลากหลาย โดยเป็นพื้นที่ของ การเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ ไม่ว่าในเรื่องการสะเดาะเคราะห์สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคภัยไข้เจ็บให้หาย และออกไปจากชีวิต เรื่องการขอโชคขอลา ขอหวย เสี่ยงโชค เรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้ คื่น และเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ผ่านการให้ความหมายของผู้คนที่เข้ามาขอพรบนบานศาล กล่าว จนเกิดเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยว ไม่ว่าในแง่ของความศรัทธาในศาสนาและเป็นพื้นที่ของการ ท่องเที่ยวแบบประดิษฐ์ เพราะผู้ที่เข้ามาล้วนต้องการเข้ามาดูความโอ้อ่าตระการตาของสิ่งประดิษฐ์ สร้างที่เป็นผลมาจากการบนบานศาลกล่าวแล้วนำมาแก้บน ผ่านการให้ความหมายของผู้ที่เข้าเที่ยวชมรูปปั้นไฉ่ไข่ตลอดจนสิ่งบูชาที่นำมาแก้บน เช่น รูปปั้นไก่ชน กองปะทัด จนกลายเป็นพื้นที่ของการทำมาหากิน ของชาวบ้านในพื้นที่วัดและยังคงความเป็นพื้นที่ของการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในวัด อีกทั้งยังทำให้ วัดได้รับปัจจัยในการปฏิสังขรณ์สืบต่อพระพุทธศาสนา ...”

จากข้อเท็จจริงทางกายภาพ และกระบวนการทางความเชื่อ ไฉ่ไข่ได้กลายเป็นตัวแทนของ “อารักษ์” ที่มีสถานะของการบนบาน การอ้อนวอน ร้องขอ และมีความสำเร็จที่วัดได้จากการร้องขอ

ภาพที่ 2 การบนบาน ร้องขอและสิ่งหวังสำหรับผู้มาวัดเจดีย์ ไช้ไข่ จังหวัด
นครศรีธรรมราช
ที่มา: ผู้เขียน (24 มกราคม 2563)

เศรษฐกิจชุมชนกับการกระจายรายได้ ผ่านกระบวนการทางความเชื่อ ไช้ไข่ วัดเจดีย์

การค้า ร้านค้า วัสดุสิ่งค้า ที่เนื่องจากความเชื่อ ได้กลายเป็นว่ารอบ ๆ วัดที่ร้านค้า
ที่เนื่องด้วยพิธีกรรมความเชื่อ จำนวนมาก จากการเดินทางสะท้อนให้เห็นได้ว่าการจัดการ
ท่องเที่ยวที่มาพร้อมกับการสร้างวัด สร้างความเชื่อและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
คาตหวัง และศาสนา ทำบุญไหว้พระ ปิดทอง บนบานศาลกล่าว ประความสำเร็จจากการ
ร้องขอ ซึ่งในความเป็นจริงอาจจะเป็นจริงก็ได้ ไม่จริงก็ได้ แต่ไม่มีเครื่องชี้วัดที่ชัดเจนได้ แต่
อย่างน้อยคนเหล่านั้นก็กลับมาแสดงออกต่อความสำเร็จ ซึ่งอาจเทียบกับจำนวนผู้มาแล้ว
อาจมีเพียงน้อยนิด แต่ทั้งหมดเป็นภาพแทนของคนส่วนใหญ่ ด้วยมีการสื่อสารในภาพกว้าง
เสียงอัน “ดัง” ของคนที่ “ได้” ที่ถูกฉายซ้ำจึงเป็นประหนึ่งตัวแทนความสำเร็จดังกล่าวด้วย
ที่สำคัญการสื่อสารในยุคสมัยใหม่ที่กว้าง ไกล เข้าถึงทุกพื้นที่และไม่จำกัดด้วยเวลาใน
แบบเดิม ส่งผลให้เกิดรับรู้และเข้าถึงข้อมูลที่ประดิษฐ์สร้างได้ง่ายขึ้น อันส่งผลต่อความเชื่อ
ศรัทธา รวมทั้งความเชื่อนั้นทำให้เกิดกระแสการบริโภคผ่านสิ่งประดิษฐ์ทางความเชื่อ
สอบถามแล้วมีประมาณ 60 ร้าน โดยประมาณ รวมทั้งผู้ค้าจร เช่น ลีอตเตอร์รี่ การเช่าพระ
เครื่องวัดถมงคล เครื่องเช่นสรวงบูชาที่เนื่องด้วยการร้องขอ และความสำเร็จ ที่กระจายอยู่
ในรอบรัศมีเป็นระยะทางหลายกิโลเมตร เช่น ประทัด กรอบรูป ดอกไม้ เครื่องบวงสรวง
ชุดทหาร ของเล่นเด็ก เช่น ไม้ปุนปั้นขนาดต่าง ที่ในปัจจุบัน พบเห็นว่าไม้ปุนปั้นเต็มไปทั่ว
บริเวณวัด จากสอบถามจากหลวงพี่ ที่บวชมากกว่า 3 พรรษา ขณะพูดคุยทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและดูแลแขกที่มาที่วัด ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันวัดได้จัดซื้อที่ดิน เพื่อ นำมาเป็นที่
วางและจัดเก็บไม้ที่นำมาแก่นกว่าพื้นที่ 20 ไร่ (สัมภาษณ์ 24 มกราคม 2563 ที่วัดเจดีย์
ไช้ไข่)

เมื่อสอบถามว่าเนื่องด้วยอะไร ก็ได้รับคำตอบว่า เป็นไก่อที่เกิดจากการมาแก่นบน เพื่อเป็นที่สำหรับวางจัดแสดงไก่ จำนวนมากที่ถูกนำมาบูชาบวงสรวงต่อเจ้าไข่ ประหนึ่งว่าร้านค้าเหล่านี้เป็นเครื่องยืนยันความสำเร็จ แปลว่าผู้ซื้อและขายมีแน่นอน รวมทั้งการซื้อขายนั้น ทำให้เกิดปริมาณไก่จำนวนมากในวัด และนอกเหนือจากที่กล่าวมา การท่องเที่ยวได้ทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นดังกรณีวัดได้เงินจากการบริจาคของนักท่องเที่ยว ทางวัดก็ได้นำเงินนั้นไปลงทุนในการสร้างพัฒนาวัดในพระพุทธศาสนา ซึ่งในการเดินทางในครั้งนี้จะเห็นการสร้างโบสถ์ วิหาร เสนาสนะ กุฏิการเปรียญ จำนวนมาก ทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชน เกิดการจ้างงาน ทำให้เกิดการสร้างงานในรูปของการก่อสร้าง แรงงานทั้งวัสดุอุปกรณ์ ค่าจ้างแรงงานเกิดขึ้น แปลว่าไอไข่ ผสมรวมกับความเชื่อทางศาสนา ที่พึ่งทางจิตใจ ร้องขอ บอนบานศาลกล่าว รวมไปถึง สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนในหลากหลายบริบท ค้าจร ค้าปลีก และเครื่องเช่นบูชา และทำให้เกิดการขับเคลื่อนหมุนเวียนผ่านการก่อสร้าง การค้าขาย การค้าลงทุนในแบบชุมชน ที่ส่วนใหญ่ เป็นคนในชุมชนที่มาวางจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง พื้นถิ่น และสินค้าที่สอดคล้องกับการบอนบาน ร้องขอนั้น ซึ่งหลวงพี่ให้ข้อมูลว่ามีร้านค้ากว่า 60 ร้าน ที่มาตั้งขายของประจำฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย แต่มีเงื่อนไขว่าต้องมีแรงงานอาสาช่วยงานวัด 1 คน ต่อหนึ่งร้านค้า ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการทำให้ร้านค้าเป็นส่วนหนึ่งของวัด และวัดก็ทำให้ร้านค้าอยู่ได้เป็นกลวิธีในการอาศัยกันและกัน ดังนั้นกลไกการทำความเชื่อเป็นสินค้า และการสร้างสินค้าผ่านวิถีชุมชน เศรษฐกิจชุมชนจากไอไข่ จึงเกิดขึ้นที่วัดเจดีย์ (ไอไข่) แห่งอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาด้วยเช่นกัน

สรุป

จากภาพที่ปรากฏในเชิงข้อเท็จจริง ไอไข่ถูกประดิษฐ์สร้างให้เป็นพื้นที่ทางศาสนาที่เนื่องด้วยการเป็นอารักษ์ผู้ปกป้องรักษาวัด พระ และพระพุทธศาสนาอันเป็นศูนย์กลางทางความเชื่อของชุมชน เป็นตัวแทนของชาวบ้านในการรักษาพระพุทธศาสนา สิ่งทีเนื่องต่อไอไข่ถูกยกสถานะจากผีท้องถิ่นซึ่งเชื่อว่าในทุกวัดทุกชุมชนผีกับชุมชนเป็นของคู่กันกัน จากประเด็นทางความเชื่อสู่การเป็นผีที่มีสถานะของการเป็นผีที่เนื่องด้วยบุคคลสำคัญและเกี่ยวข้องกับคณาจารย์อื่น ๆ เช่น หลวงพ่อทวด แห่งปัตตานี ขุนพันธุรักษราชเดช อดีตนายตำรวจมือปราบ ในช่วงก่อน พ.ศ.2500 (ฉลอง เจยาคม, 2548) จากภาพความเกาะเกี่ยวทำให้ผีท้องถิ่นกลายเป็นผีที่มีสถานะเป็นสากลในเชิงกว้างมากขึ้น รวมทั้งให้เกิดสถานะร่วมกับการปกป้องรักษาพระพุทธศาสนา ส่งผลเป็นความเชื่อ ความศรัทธา ทำให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน การท่องเที่ยว และการค้าอันเนื่องด้วยความศรัทธาต่อไอไข่ แห่งวัดเจดีย์มองในมุมที่เป็นศาสนาอาจมีประเด็นของความขัดกันระหว่างพุทธ ผี ไสย กับวิถีแห่งปัญญา

ทางศาสนา บทบาทของวัดต่อการส่งต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนา แต่หากมองในเชิงชุมชน ชุมชนได้ประโยชน์ทั้งในเชิงพาณิชย์ การท่องเที่ยวและการพัฒนาคุณภาพผ่านเศรษฐกิจชุมชนที่มาพร้อมกับความเชื่อ ศรัทธา ต่อไอ้ไข่ แห่งวัดเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 3 การตอบแทนการร้องขอ เกณฑ์ความศรัทธา และความศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะไ้รูปปั้นที่ทำให้เกิดการสร้างงาน และสร้างอาชีพ ในชุมชน ที่วัดเจดีย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ที่มา: ผู้เขียน (24 มกราคม 2563)

เอกสารอ้างอิง

- กิตตินันท์ เครือแพทย์ และพิม เดอะ ยง. (2561). การดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของศาสนาพุทธนิกายมหายานในมิติของศาลเจ้าจีน กรณีศึกษา อำเภอมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. *วารสารวิเทศศึกษา*, 8(2), 109-144.
- กิติ แก่นจำปี. (2525). ความเชื่อเรื่องผีปู่แสะย่าแสะ. *ศึกษาศาสตร์สาร*, (ตุลาคม 2524-กันยายน 2525), 121-133.
- จินตนา ณ ระยอง. (2539). *พระกับสังคมไทยในปัจจุบัน ศึกษากรณีของหลวงพ่อกุณปริสุทโธ*. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เจษฎา นิลสงวนเดชะ. (2562). มอง “สังคมชาวจีนภาคใต้ของไทย” ผ่านพระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวคราวเสด็จประพาสแหลมมลายู ร.ศ. 109. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(1), 178-215.
- ฉลอง เจยาคม. (2548). *พล.ต.ชุนพันธ์รักษาราชเดช*. กรุงเทพฯ: ร่มฟ้าสยาม.
- ช่อง-ส่อง-ผี. (2563). ส่องบุญ LIVE EP.10 | วัดเจดีย์ (วัดไอ้ไข่) นครศรีธรรมราช (16 ส.ค. 62). สืบค้น 24 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=epasnzjD1No>.
- ทิพย์วิมล พูลสุข และคณะ. (2561). วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) ในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ในบริบทการท่องเที่ยว. ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. *การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1 “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พลัปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน วันที่ 20-21 สิงหาคม 2561 ณ*

- หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา. สืบค้น 20 สิงหาคม 2562, จาก <http://human.skru.ac.th/husoconference/indexx.php>
- ธนเดช ต่อศรี และคณะ. (2560). ความหมายและการดำรงอยู่ของความเชื่อเรื่อง “ผีปอบ” ในบริบทสังคมไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนา :ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 9(ฉบับพิเศษ), 152-167.
- ธวัชรรัตน์ พรหมวิเศษ. (2562). ตำนาน ไอ้ไข่วัดเจดีย์ กับกระบวนการทำให้ศักดิ์สิทธิ์. *วารสาร รัฐมิแล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 40(1), 35-54.
- บุญยิ่ง ประทุม. (2562). พุทธ : ไสย ไอ้ไข่วัดเจดีย์กับกระบวนการกลายเป็นสินค้า. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 9(2), 1-18.
- ปฐม-ภัทรา นิคมานนท์. (2547). หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ วัดดอยแม่ปิ้ง อำเภอพร้าว จังหวัด เชียงใหม่. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เอ.เอส.อี. จำกัด.
- พนิดา เอี่ยมสุวรรณ. (2542). ความสำคัญทางเศรษฐกิจของเมืองนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2125 ถึง 2419 (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาลา คำจันทร์. (2544). *เล่าเรื่องผีล้านนา*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- วิชุดา ปานกลาง. (2539). การวิเคราะห์การถ่ายทอดความหมายเรื่อง "ผี" ในภาพยนตร์ไทย เรื่อง "แม่นาคพระโขนง" พ.ศ.2521-2532. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริธร รัตน์เจริญจร. (2538). *ลัทธิพิธีเสด็จพ่อ ร.5: ระบบความเชื่อของชนชั้นกลางใน กรุงเทพฯ กรณีศึกษาลานพระบรมรูปทรงม้า เขตดุสิต กรุงเทพฯ (สารนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สิทธิพงษ์ บุญทอง และคณะ. (2561). วัดเจดีย์ไ้ไข่: พื้นที่ของการนิยามความหมาย. ใน *มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9 : The 9th Hatyai National and International Conference คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*. สืบค้น 1 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.hu.ac.th/conference/conference2018/>
- สิทธิพงษ์ บุญทอง. (2561). *วัดเจดีย์ไ้ไข่: การประกอบสร้างให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้วิกฤตความทันสมัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุวิทย์ มาประสงค์. (2559). วัดพะโคะกับการสร้างความหมายพื้นที่ของรัฐบรรณาการสู่การสวมทับทางวัฒนธรรมบนวีรบุรุษท้องถิ่น: กรณีหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด.

- วารสารรัฐสมิแล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี, 37(1), 6-37.
- อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ. (2562). การศึกษาตัวบทและบทบาทของผีปู้ตา อำเภอสลภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 19(4), 1-11.
- อนุชสร่า เรืองมาก. (2559). ขอได้ไหว้รับ: ไอ้ไข่ วัดเจตีย์. วารสารอาศรมวัฒนธรรมวลัย
ลักษณ์ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 16(1), 28-54.
- อาสา คำภา. (2555). ปู่สะย่าแสะกับประเพณีเลี้ยงผีเมืองเชียงใหม่. วารสารเทคโนโลยีสุร
นาารี, 6(2), 99-122.
- Baeq, D. S. (2010). *Neak Ta Spirits: Belief and Practices in Cambodian Folk Religion*. Research Paper : Trinity Evangelical Divinity School. Retrieved March 20, 2020, from https://www.academia.edu/40262486/NEAK_TA_SPIRITS_BELIEF_AND_PRACTICES_IN_CAMBODIAN_FOLK_RELIGION
- Ravangban, P. (2015). *Nat and Nat Kadaw: The Existence of the Local Cult in Myanmar Transition*. Chiang Mai: International Conference on Burma/Myanmar Studies Burma/Myanmar in Transition: Connectivity, Changes and Challenges. University Academic Service Centre (UNISERV), Chiang Mai University, Thailand.
- Reynolew, C. J. (2019). *Power Protection and Magic in Thailand*. Australia : Australian National University Press.

พุทธจริยธรรมเพื่อการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0^{*}

BUDDHIST ETHICS FOR ORGANIZATIONAL MANAGEMENT IN THE ERA OF THAILAND 4.0

พระพงษ์ศักดิ์ สนมมโน

Phra Pongsak Santamano

วัดสระแก้ว ตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

Watsakeao Sakeao Sub-district Muang Sakeao Sakeao Pvince

E-mail: pongsak.kes@stu.mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ เป็นการศึกษาพุทธจริยธรรมเพื่อการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 เนื่องจากประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุค 4.0 จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกเป็นอย่างมาก โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 และพุทธจริยธรรมในการบริหารองค์กร ซึ่งหลักพุทธจริยธรรมในการบริหารองค์กรยุค 4.0 นั้นประกอบด้วย หลักพุทธจริยธรรมในการครองตน เป็นหลักการประพฤติตามกฎระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด หลักพุทธจริยธรรมในการครองคน เป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิดความเสมอภาคความเป็นธรรมแก่บุคคลในองค์กรและหลักพุทธจริยธรรมในการครองงาน เป็นหลักแห่งความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานซึ่งเป็นหลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จหรือทางสู่ความสำเร็จทั้งแก่ตนและองค์กร ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารองค์กรที่ “มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” ได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: พุทธจริยธรรม; การบริหารองค์กร; ไทยแลนด์ 4.0

Abstract

This academic article was studying the Buddhist ethics for organizational management in the era of Thailand 4.0. Therefore, studying was a lot of change according to the current world by studying the related document with the organization management in Thailand 4.0 era and Buddhist ethics for organization management. The principles of Buddhist ethics for organization management were the principle of Buddhist ethics for self-management which was the principle for strictly complying with social rules, the principle of Buddhist ethics for human management which was

^{*} Received July 13, 2020; Revised October 21, 2020; Accepted December 23, 2020

principle of creating the equality and fairness for people in the organization and the principle of Buddhist ethics for administration which was the principle of responsibility for work that lead to the success for self and organization, finally, it can lead to organizational management as stable, wealthy and sustainable.

Keywords: Buddhist Ethics; Organization Management; Thailand 4.0 Era

บทนำ

วิสัยทัศน์ของการบริหารประเทศในยุค 4.0 มี คือ มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องเกิดอยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรมนุษย์หรืออยู่บนพื้นฐานของคนหรือบุคลากรในประเทศที่จะเข้ามาขับเคลื่อนความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ประเด็นเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้สิ่งหนึ่งที่จะเป็นปัจจัยสำคัญในตัวบุคคลนั้นก็คือการมีพุทธจริยธรรมคือการบริหารที่อยู่บนหลักการของความถูกต้องโดยเฉพาะการนำหลักของความถูกต้องในทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของของวิธิตด วิถีการ หรือว่าวิธีการบริหารก็จะทำให้คนเหล่านั้นเป็นบุคคลที่ทำเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริงก็จะเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริงภายใต้กรอบความคิดในการสร้างจริยธรรมและคุณธรรม ความยุติธรรมและคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความมีเอกภาพและความปรองดอง การประหยัดและการอุทิศที่จะมีจิตผูกพันในการทำงานให้แก่องค์กร (สุริยา รักษาเมือง, 2560)

ในการบริหารองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลภายในองค์กร นักวิชาการในหลายสำนักก็ต่างให้ความสำคัญในบริหาร แม้แต่ในครั้งพุทธกาลแม้พระพุทธเจ้าก็ได้ประกาศหลักที่เกี่ยวกับการบริหาร ที่รู้จักกันว่า หลักการครองตน ครองคน ครองงาน การบริหารเป็นการขับเคลื่อนภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้า โดยอาศัยคนอื่น ด้วยการเป็นผู้นำ การแนะแนว การกระตุ้นความเพียรของผู้อื่น เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายขององค์กร (Chapman, 1998) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

“การบริหารงาน”เป็นการบริหารให้ทุกคนได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีงานทำตามความถนัด หลักการจัดงานให้เหมาะสมกับคนเป็นเรื่องที่ยาก เพราะงานบางที่มีแผนกจำกัดคนมีจำนวนมากกว่างานจึงจำเป็นต้องบริหารจัดการให้เหมาะสมและลงตัว (อดิสร เพียงเกษ, 2551) การบริหารนั้นยังขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การใช้ความคิดเห็น และความเข้าใจที่แตกต่างกัน ไม่มีคำใดเป็นมาตรฐานหรือเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแต่ละคำให้ความหมายและความเข้าใจแก่ผู้ใช้ในลักษณะเดียวกัน เช่น การบริหาร คือ กระบวนการ

ที่ทำให้งานสำเร็จลงโดยการใช้ทรัพยากรบุคคล และวัตถุดิบเข้าด้วยกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรนั้น (สมภพ สุขช่วง, 2541) อนึ่งการบริหารงานที่จะให้เกิดประสิทธิภาพในองค์กรนั้น ต้องประกอบด้วยหลักที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารพุทธบริษัท ได้แก่ หลักการที่ว่าด้วยการถือเอาธรรมะเป็นใหญ่ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงาน การบริหารทุกระดับ พระพุทธเจ้าไม่ใช่เพียงแต่สอนเหล่าสาวกเกี่ยวกับธรรมมาธิปไตยอย่างเดียวเท่านั้น พระองค์เองทรงปฏิบัติอยู่ในหลักของธรรมาธิปไตยด้วย หลักพุทธธรรมาธิปไตยนี้จึงสำคัญสำหรับการบริหารงานทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (กรกต ชาบันทิต, 2561) ดังนั้น การบริหารจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นกระบวนการในการผลักดันองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารที่ประยุกต์เข้ากับหลักพุทธธรรมจะสามารถผลักดันองค์กรให้ไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

การบริหารองค์กร

การบริหารองค์กรเป็นการบริหารเชิงบูรณาการของกระบวนการ ซึ่งไม่ได้หมายถึงระบบหรือเทคนิคอย่างเดียว แต่รวมถึงการกระทำทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับในองค์กร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลขององค์กรได้ตามเป้าหมายหรืออีกนัยหนึ่งก็หมายถึงการบริหารจัดการเพื่อให้ได้ผลสูงสุดจากองค์กร ที่มาจากและจากบุคลากรแต่ละคนนั่นเอง ซึ่งผลงานตามกรอบหรือเป้าหมายที่ได้ตกลงกันไว้

การบริหารหมายถึงศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์และสนองตอบความคาดหวังและจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานการบริหารเป็นการทำงานที่ให้บุคลากรหรือกลุ่มคนดำเนินงานให้สำเร็จเป้าหมายขององค์กรเป็นกิจกรรมชนิดหนึ่งที่พบในการทำงานทั้งหน่วยงานของรัฐและองค์กรทางธุรกิจที่ทำงานต่าง ๆ ในกระบวนการจะได้รับผลมากขึ้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่ร่วมกันทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรืออาจกล่าวสั้น ๆ ว่าการบริหารหมายถึงการที่องค์กรใช้คนและวัสดุในการไปให้ถึงความต้องการที่กำหนดไว้ (สัมพันธ์ ภูไพบูลย์, 2552)

องค์ประกอบของการบริหาร

การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น โดยที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายอย่างในการทำงาน องค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้เรียกเป็นตัวย่อ คือ POSDC มีรายละเอียดดังนี้ 1. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดทิศทางขององค์กร เพื่อวางวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กร 2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็น

การจัดโครงสร้างองค์การให้สามารถดำเนินการไปตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ 3. งานบุคลากร (Staffing) เป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย 4. การอำนวยการ (Directing) เป็นการบริหารจัดการ ติดต่อสื่อสารในการปฏิบัติงานภายในองค์การให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์และแผนการดำเนินงานขององค์การ 5. การกำกับดูแล (Controlling) เป็นการกำกับดูแลการดำเนินงานในองค์การ และเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์การ

ดังนั้น การบริหารองค์การจะทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การได้นั้น เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก เป้าหมายต้องสูงสุดแล้วสามารถทำให้สำเร็จ ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพและประการสุดท้าย จะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

การบริหารองค์การในยุคไทยแลนด์ 4.0

การพัฒนาองค์กร ให้พร้อมสำหรับการก้าวสู่ความเป็นองค์กร 4.0 สำหรับการบริหารองค์การในยุคไทยแลนด์ 4.0 ดังนี้

1. ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้ที่จะบริหารท่ามกลางความแตกต่างและใช้ประโยชน์จากความแตกต่างเพื่อให้องค์กรได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้เดินไปในทิศทางเดียวกัน และนำไปสู่ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ผู้บริหารต้องพัฒนาทักษะและวิธีการคิดที่จำเป็นและทักษะในด้านต่าง ๆ การติดตามและมองเห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้และอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ การคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดรวบยอด การทำงานร่วมกับผู้อื่น และ ความฉลาดทางอารมณ์

3. การทำงานภายในองค์กรยุค 4.0 การบริหารงานในลักษณะของการสั่งการและควบคุม (Command and Control) แบบเดิม ๆ นั้นจะไม่เหมาะสมต่อทั้งกลุ่มบุคลากรที่มีความหลากหลายมากขึ้น บุคลากรในองค์กร 4.0 จะต้องมีส่วนร่วมมากขึ้นในการบริหารความสำเร็จของการทำงานของตนเอง

4. สามารถนำดิจิทัลใหม่ๆ เข้ามาปรับใช้ในการทำงานขององค์กรมากขึ้น และอาจจะถึงขั้นของการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาปรับเปลี่ยนองค์กร ในประเทศไทยนั้นการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้นั้นก็ยังคงควรที่จะต้องผสมผสานให้เข้ากับ Human Touch อยู่ด้วย

5. องค์กร 4.0 จะต้องสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในองค์กรช้ากว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายนอก (พสุ เดชะรินทร์, 2562)

ดังนั้น ในการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 นี้ จะต้องสามารถนำดิจิทัลใหม่ ๆ เข้ามาปรับใช้ในการบริหารขององค์กรมากขึ้น และต้องนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาปรับเปลี่ยนองค์กร ในการบริหารต้องมีความหลากหลายและแตกต่างเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุดแก่องค์กร

พุทธจริยธรรมเพื่อการบริหารองค์กรในยุค 4.0

การบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 สามารถน้อมนำเอาคำสอนที่เรียกว่าพุทธจริยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ซึ่งเป็นพระบรมศาสดาเอกของโลกไม่มีศาสดาอื่นใดในโลกมาเปรียบมาใช้ในการบริหารได้ เนื่องจากหลักธรรมที่พระองค์ทรงประกาศเป็นอภิลักขิตสามอย่าง คือ ทาน ศีล และสมาธิ การน้อมนำเอาหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ในการบริหารงานองค์กรในยุค 4.0 จะส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หลักพุทธจริยธรรมดังกล่าวเรียกว่า หลักของการครองตน ครองคนและครองงาน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. พุทธจริยธรรมในการครองตน หลักพุทธจริยธรรมในการครองตน หมายถึง หลักธรรมที่ผู้บริหารควรนำมาใช้ในการครองตนเพื่อบริหารองค์กรในยุค 4.0 การบริหารต้องรู้จักความเด่นและความด้อยของตนเอง การรู้ความเด่นก็เพื่อที่จะปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับความสามารถของตนเองตามปกติ นักบริหารมักมองเห็นเป็นความผิดพลาดของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ง่าย แต่มองข้ามความผิดพลาดของตนเอง ดังพุทธพจน์ว่า “ความผิดพลาดของคนอื่นเห็นได้ง่าย แต่ความผิดพลาดของตนเองเห็นได้ยาก” (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) หลักและแนวปฏิบัติในการครองตน คือ หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์กล่าวคือการปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรม 4 นี้ มีมาในพระสูตรต้นปิฎก สังยุตตนิกายสคาวรรค ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสตอบปัญหาของอาฬวกยักษ์ มีความตอนหนึ่งว่า “เช่น ท่านถามสมณพราหมณ์เป็นอันมากเหล่า อื่นดูซิว่าในโลกนี้มีอะไรยิ่งไปกว่าสัจจะ หมดแล้ว จาคะและขันติ” (ส.ส. (ไทย) 15/845/316) ฆราวาสธรรม 4 นี้จำเป็นต้องมีอยู่ในการบริหารองค์กรเพื่อส่งเสริมให้มีความสุข อนึ่งในขุททกนิกาย สุตตนิบาต ก็มีปรากฏเรื่องนี้เช่นเดียวกัน ดังพระพุทธเจ้า พุทธองค์ทรงตรัสกับยักษ์ชื่ออาฬวกะว่า “มีธรรมะของผู้ครองเรือน 4 คือ สัจจะ หมดแล้ว จาคะ ขันติ และจาคะ ละโลกนี้ไปแล้วอย่ามัวเศร้าโศก” (ขุ.ส. (ไทย) 25/311/361) ปรากฏอยู่ในอาฬวกสูตรมี 4 ประการ ดังนี้ (1) สัจจะความจริงคือดำรงมั่นในสัจจะซื่อตรงซื่อสัตย์จริงใจพูดจริงทำจริงจะทำอะไรก็ให้เป็นที่น่าเชื่อถือวางใจได้ (2) หมด

ฝึกตนคือบังคับควบคุมตนเองได้รู้จักปรับตัวและแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดังงามยิ่งขึ้นเสมอ (3) ขันติอดทนคือมุ่งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็งอดทนไม่หวั่นไหวมั่นในจุดหมายไม่ท้อถอย (4) จาคะเสียสละคือมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ชอบช่วยเหลือ เกื้อกูลบำเพ็ญประโยชน์สละโลกได้ร่วมงานกับคนอื่นได้ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตน (ส.ส. (ไทย) 15/423/453)

สรุปได้ว่า พุทธจริยธรรมในการครองตนนั้นควรรู้จักตน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และจริยธรรมทางสังคม การมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารองค์กร

2. พุทธจริยธรรมในการครองคน พุทธจริยธรรมในการครองคน หมายถึง หลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการบริหารคนกล่าวคือบุคคลากรเพื่อให้ปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักธรรมในครองคนกับการบริหารองค์กรนั้นหมายถึง การมีความสามารถในการประสานสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถจูงใจให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้การช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน หลักธรรมในการครองคน คือ พรหมวิหารธรรม 4 เป็นธรรมสำหรับมนุษย์ผู้มีจิตใจประเสริฐ เป็นธรรมสำหรับผู้ใหญ่ เป็นธรรมสำหรับบิดา มารดา เป็นธรรมสำหรับพระพรหม (พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), 2543) ธรรมซึ่งพระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญและเผยแผ่อบรมสั่งสอนในระหว่างการทำเพื่อบารมีหลายยุคหลายสมัยการเจริญพรหมวิหาร 4 จึงเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาลซึ่งปรากฏในพระสูตรต้นตปิฎกหลายแห่ง เช่น มหเวทสูตร (ม.ม. (ไทย) 13/309/373-381) ซึ่งพรหมวิหารธรรม มีส่วนสำคัญสำหรับบริหารองค์กร ดังนี้คือ (1) เมตตา ความรักใคร่เอ็นดู หมายถึง ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ให้ความสุข ความสำเร็จ และความเจริญรุ่งเรืองตามสมควร (2) กรุณา ความสงสารผู้อื่นแล้วคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นความทุกข์ ความเห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (3) มุทิตา ความมีจิตพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี หมายถึง การแสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ความเจริญเช่น การเลื่อนตำแหน่ง ยศ เป็นต้น มุทิตาเป็นคุณธรรมที่สามารถกำจัด ความอิจฉาริษยาได้ เพราะการอิจฉาริษยาผู้อื่นนี้ ย่อมมีแต่ความทุกข์ จิตใจจะหาความสุขสงบไม่ได้ แต่ในทางกลับกันผู้ที่พลอยยินดีกับผู้อื่นจะมีความสุขใจ หน้าที่ตาแจ่มใส และเป็นที่ยรักของคนทั่วไป (4) อุเบกขา คือ ความวางเฉย ไม่ดีใจ ไม่เสียใจเมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติ คือ การวางใจเป็นกลาง (ดนัย ไชยโยธา, 2544)

สรุปได้ว่า พุทธจริยธรรมในการครองคนนั้นควรให้ความเสมอภาคความเป็นธรรมแก่บุคลากรในองค์กรและบุคลากรก็ควรนำสิ่งที่มีประโยชน์ มีความสำนึกดีและถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องให้บริการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและควรแนะนำในสิ่งที่ดีแก่เพื่อนร่วมงาน

และเป็นผู้มีความเป็นธรรมทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น ควรปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ กฎระเบียบ ขององค์กรอย่างเคร่งครัด โดยใช้เหตุผลการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ เพื่อความร่วมมือร่วมใจกันทำหน้าที่ของตนเองให้องค์กรบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. พุทธจริยธรรมในการครองงาน พุทธจริยธรรมในการครองงาน หมายถึง หลักธรรมในการบริการงานองค์กรในภาพรวม เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ การบริหารองค์กรหรือการรู้งานนั้น เป็นความรอบรู้เกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบของแต่ละส่วนงานเพื่อประโยชน์ในการวางแผนบรรจุบุคลากร อำนาจการและติดตามประเมินผล ความรู้เรื่องงานมี 2 ลักษณะ คือ รู้เท่าและรู้ทันเช่น “รู้เท่า” คือ ความรู้รอบด้านเกี่ยวกับงานว่ามีกี่ขั้นตอนและมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ อย่างไร และยังหมายถึงความรู้เท่าถึงการณ์ ในเมื่อเห็นเหตุแล้วคาดว่าจะผลอะไรจะตามมา แล้วเตรียมการป้องกันไว้ เหมือนคนขับรถลงจากเขาที่เขาชินกับเส้นทางว่าที่ใดมีเหวหรือเป็นทางโค้งอันตรายแล้วขับอย่างระมัดระวังให้มากขึ้น เมื่อถึงที่นั้นความรู้เท่าจึงช่วยให้มีการป้องกันไว้ก่อนเป็นต้น “รู้ทัน” คือ ความรู้เท่าทันสถานการณ์ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสมและทันที่ได้เป็นอย่างดี ดังกรณีของคนขับรถลงจากภูเขา แล้วรถเบรกแตก เมื่อเจอกับสภาพปัญหา เช่น นั้นจะตัดสินใจขับลงชันว่าจะทำอย่างไร นั้นเป็นความรู้ทันเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2449)

การครองงานเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ เพราะเป็นหลักธรรมที่ผู้ปฏิบัติงานควรประพฤติ ปฏิบัติ เพื่อให้บังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่งานที่รับผิดชอบ สามารถปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างเรียบร้อย ราบรื่น อีกทั้งยังจะส่งผลดีต่อตนเองและสังคมตามบทบาทหน้าที่ได้อีกด้วย การปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้า ทรงแนะนำให้ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 แปลว่า หลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จหรือทางสู่ความสำเร็จมีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้ (1) ฉันทะ คือ มีใจรัก ทำงานที่ตนได้รับมอบหมาย (2) วิริยะ คือ ความพากเพียร และมีความขยัน ความขยันคือ ภาวปฏิบัติการของความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย และทำงานให้เต็มความสามารถ (3) จิตตะ คือ จดจำจ่อจิต หมายความว่า ทำอะไรก็ตามให้เจาะลึกลงไป ปักใจลงไป ไปในสิ่งนั้นอย่างลึกซึ้ง อย่างมุ่งมั่นอย่างจริงจัง และอย่างทุ่มเท ใครก็ตามที่ปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ คนนั้นจะประสบความสำเร็จ (4) วิมังสา วินิจฉัย ได้แก่การวิเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนาตนเอง เมื่อเราทำงานอะไรก็ตามให้พินิจพิเคราะห์ สร้างสรรค์พัฒนา พระพุทธเจ้าทรงเป็นตัวอย่างของนักวิจัยชั้นยอดของโลก พระองค์ทรงสามารถสร้างปัญญาขึ้นมาใหม่จากเหตุการณ์ที่คนทั้งหลายมองไม่เห็นว่าเป็น

ทางมาของปัญญาได้อย่างไร ก็เป็นเพราะว่าพระองค์ทรงรู้จักสร้างปัญญาในเชิงสร้างสรรค์ อันได้แก่การรู้จักคิดเชิงวิเคราะห์นั่นเอง (ว.วชิรเมธี, 2551)

สรุปว่า พุทธจริยธรรมในการครองงานนั้นเป็นความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ ความสามารถ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถคิดริเริ่มหาหลักการ แนวทาง วิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน

สรุป

พุทธจริยธรรมเพื่อการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย **พุทธจริยธรรมในการครองตน** เป็นหลักการประพจน์ที่กำหนดแนวทางให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมหรือตามกฎหมายบ้านเมือง (กฎหมายรัฐธรรมนูญ) อย่างเคร่งครัด ด้วยการยึดหลักหลักฆราวาสธรรม ซึ่งประกอบด้วย หลักสัจจะ การเป็นผู้ดำรงอยู่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตธรรม หลักทมะ การเป็นผู้รู้จักฝึกฝนตนทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้ดำรงอยู่ได้ ทุกสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม หลักขันติ ความเป็นผู้รู้จักอดทนอดกลั้นในอารมณ์หรือในทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และหลักจาคะ ความเป็นผู้เสียสละ บำเพ็ญประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น หลักการประพจน์ตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนานี้จึงเป็นหลักการปกครองตนในสังคมที่พลวัตอยู่ตลอดเวลา **พุทธจริยธรรมในการครองคน** เป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิดความเสมอภาคความเป็นธรรมแก่บุคคลในองค์กรประกอบด้วยหลักพรหมวิหารธรรม คือ หลักเมตตา มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ปรารถนาให้มีความสุข หลักกรุณา มีความปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นความทุกข์ หลักมุทิตา มีความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ และอุเบกขา คือ ความวางเฉย ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ มีจิตใจหนักแน่นไม่ไหวต่อคำนิทาและสรรเสริญ ซึ่งหลักการปกครองตนตามแนวทางพระพุทธศาสนานี้ เป็นหลักการที่ผู้นำและผู้ปฏิบัติตามความยึดเป็นแนวทางปฏิบัติในองค์กร **พุทธจริยธรรมในการครองงาน** เป็นหลักแห่งความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานประกอบด้วยหลักอิทธิบาทธรรม 4 ประการ คือ หลักฉันทะ คือ มีใจรัก ทำงานที่ตนได้รับมอบหมายหลักวิริยะ คือ ความพากเพียร และมีความขยัน มีความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย และการทำงานให้เต็มความสามารถ หลักจิตตะ คือ จดจำจ่อจิต มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทอย่างจริงจังและหลักวิมังสา เป็นการวินิจฉัยวิเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องซึ่งหลักธรรม 4 ประการนี้เป็นหลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จหรือทางสู่ความสำเร็จทั้งแก่ตนและองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กรกต ขาบัณฑิต. (2561). พุทธธรรมมาธิปไตย. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2), 239-246.
- दनัย ไชยโยธา. (2544). พัฒนาการของมนุษย์กับอารยธรรมในราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). (2543). จิตวิทยาในอภิธรรม. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พสุ เดชะรินทร์. (2562). องค์กร 4.0. สืบค้น 21 ธันวาคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/640476>.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ว.วชิรเมธี. (2551). คนสำราญ งานสำเร็จ (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- สมภพ สุขช่วง. (2541). การบริหารการพัฒนา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัมพันธ์ ภูไพบูลย์. (2552). องค์กรและการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พัทธอักษร.
- สุริยา รักษาเมือง. (2560). การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการ บริหารงานภาครัฐ อย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2), 69-84.
- อดิศร เพียงเกษ. (2551). ศิลปะการพูด: วิธีเอาชนะใจคน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Chapman, E. N. (1995). *Supervisor Suviva Kit* (2nd ed.). California: Science Research Associates Inc.

การศึกษานโยบายสาธารณะกับมุมมองเชิงวาทกรรม*
PUBLIC POLICY STUDY AND DISCOURSE PERSPECTIVE

มุกกรวี ฉิมพะเนา
Mukrawe Chimphanao
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
Email: Mukiezko@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะ โดยเริ่มจากแนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะแบบกระแสหลักที่ใช้ฐานแนวคิดตามหลัก วิทยาศาสตร์และฟิสิกส์หรือเรียกว่า วิธีการศึกษาแบบปฏิฐานนิยม (positivism) ให้ ความสำคัญและยึดถือข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งแม้ว่าจะง่ายต่อการวัดผลประเมินผล ความสำเร็จของนโยบาย แต่ขาดความเข้าใจถึงบริบททางสังคมตามความเป็นจริงที่มีความ สลับซับซ้อน ทำให้การกำหนดนโยบายสาธารณะไม่ตอบโจทย์หรือไม่สามารถแก้ปัญหา ตามที่สังคมต้องการอย่างแท้จริง นักวิชาการได้นำวิธีการศึกษาแนววิพากษ์มาทำการ วิพากษ์แนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะกระแสหลัก เกิดเป็นแนวทางการศึกษา นโยบายสาธารณะโดยยึดแนวคิดหลังปฏิฐานนิยม (post positivism) ที่มีหลักเหตุผลที่ กว้างและเน้นการมีส่วนร่วมตามหลักความเป็นประชาธิปไตย อาทิเช่น การวิเคราะห์ นโยบายแบบถกแถลงและการโต้แย้ง รวมไปถึงการศึกษาสิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการที่ ภาครัฐใช้ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ได้แก่ การศึกษานโยบายสาธารณะเชิงวาท กรรม ซึ่งเป็นวิธีการที่ภาครัฐต้องการให้เกิดความร่วมมือจากประชาชนในการปฏิบัติตาม นโยบายที่รัฐกำหนดขึ้นผ่านวิถีปฏิบัติของวาทกรรม

คำสำคัญ: การศึกษานโยบายสาธารณะ; วาทกรรม; นโยบายสาธารณะเชิงวาทกรรม

Abstract

This article aimed to focus on the public policy that began from the mainstream of public policy, which based on the scientific knowledge or known as “Positivism” that valued and emphasized empirical evidence. Even though this public policy study which related to positivism is easier to measure the outcome of a policy but it completely separated facts and

* Received October 20, 2020; Revised November 22, 2020; Accepted November 29, 2020

values which has caused the public policy formulation to unable to solve problems as the people need. The academics have used a critical study method to criticize the mainstream of public policy studies approach and set up the new public policy studies approach known as post-positivism. The new guidelines for public policy studies that followed post-positivism concept which had a broader logic and emphasis on democratic participation such as discussion policy analysis, argumentation including study the influences of public policy formulation that planned by the government. The discursive public policy study is a method that the government needs to achieve people's cooperation and the acceptance or compliance with the government policies through the discourses practice.

Keywords: Public Policy Studies; Discourse; Discursive Public Policy

บทนำ

นโยบายสาธารณะ คือแนวทางในปฏิบัติงานของรัฐบาลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหาในสังคมที่มีความสลับซับซ้อน นักวิชาการได้ให้ความหมายคำว่า นโยบายสาธารณะแตกต่างกันตามมุมมองของนักวิชาการท่านนั้นๆ อาทิเช่น Thomas R. Dye ได้ให้ความหมายว่า นโยบายสาธารณะเป็นสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำในส่วนที่เลือกกระทำนั้นจะครอบคลุมกิจกรรมต่างๆทั้งหมด ทั้งที่เป็นงานประจำและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบางโอกาส เช่น การออกกฎหมายอาชญากรรม การยกเลิกนโยบายการเกณฑ์ทหารในบางประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ ตามความหมายของ Dye นโยบายสาธารณะมีลักษณะเป็นงานประจำในด้านต่างๆที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยรวม (Dye, 1984) ทางด้านของ Harold D. Lasswell และ Abraham Kaplan นั้นให้ความหมายว่า นโยบายสาธารณะคือ โครงการที่กำหนดเป้าประสงค์ คุณค่า และแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการกระทำที่ชัดเจน ซึ่งการให้ความหมายดังกล่าวเป็นการมองแบบรัฐประศาสนศาสตร์ ที่วิเคราะห์ได้ว่านโยบายต้องมีเป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ หรือแนวทางปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่ชัดเจนรวมทั้งแสดงให้เห็นถึงกระบวนการที่ไม่ได้ครอบคลุมแค่การกำหนดนโยบาย แต่รวมไปถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย (Lasswell & Kaplan, 1970)

ในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านใดด้านหนึ่งนั้น ภาครัฐจะต้องกระทำอย่างรอบคอบและระมัดระวัง เพื่อให้นโยบายดังกล่าวตอบสนองความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษานโยบาย

สาธารณะอย่างครอบคลุม ซึ่งแนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะนั้นพัฒนามาจากแนวทางที่เรียกว่านโยบายศาสตร์ (the policy science) ผู้ริเริ่มคือ Harold D. Lasswell ซึ่งเสนอให้จัดตั้งสาขาวิชานโยบายศาสตร์ขึ้นในปี ค.ศ. 1951 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสังคมศาสตร์ประยุกต์ (applied social science) เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำความรู้ไปทำความเข้าใจปัญหาที่เป็นที่ถกเถียงกันในสังคม เพื่อให้คนในสังคม 3 กลุ่ม ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้มีอำนาจตัดสินใจและประชาชนมีความคิดเห็นตรงกัน ทั้งนี้ สาขาดังกล่าวยังสอดคล้องกับหลักการและกระบวนการประชาธิปไตย หรือที่ Lasswell ใช้คำว่า นโยบายศาสตร์ของประชาธิปไตย (policy sciences of democracy) ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ (deLeon, 2006) นำมาซึ่งข้อเสนอแนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะแบบใหม่ บทความนี้จะได้นำเสนอแนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะสมัยใหม่ผ่านมุมมองของวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อกำหนดพฤติกรรมวิธีแบบแผนการปฏิบัติตนของคนในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างกระแสทางสังคม โน้มน้าวความคิด ความเชื่อ อันเป็นเครื่องมือที่จะนำมาซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะที่ภาครัฐได้กำหนดขึ้น

การศึกษานโยบายสาธารณะเชิงวิพากษ์

การศึกษานโยบายสาธารณะในช่วงแรก อยู่ภายใต้กรอบระเบียบวิธีการศึกษาแบบปฏิฐานนิยม (positivism) ซึ่งถือเป็นวิธีการศึกษานโยบายสาธารณะกระแสหลัก เป็นการศึกษาที่ใช้วิธีการวัดประเมินแบบวิธีทางวิทยาศาสตร์ วิเคราะห์นโยบายจากประสบการณ์การสังเกตและการทดลองหรือประสบการณ์ทางสังคม เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เป็นกลางหรือเป็นภววิสัย (objectivity) มีการพิสูจน์ถูกผิด (falsification) และหาข้อสรุปทั่วไป (generalization) ให้ความสำคัญกับการวัดประเมินผลจากค่าสถิติ แบ่งแยกระหว่างข้อเท็จจริงและคุณค่าออกจากกันอย่างสิ้นเชิง ซึ่งเป็นวิธีที่นำมาจากการศึกษาตามแบบวิทยาศาสตร์และฟิสิกส์ นำมาซึ่งการกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นการประเมินผลได้ ผลเสีย เชื้อถือข้อมูลในเชิงประจักษ์ เช่น ค่าสถิติ ซึ่งการศึกษานโยบายสาธารณะแนวกระแสหลักนี้ แม้จะทำให้ง่ายต่อการวิเคราะห์นโยบายเพื่อวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และใช้การวัดค่านี้เป็นเครื่องมือของความสำเร็จทางการเมืองและการบริหารนโยบาย แต่วิธีการเช่นนี้เป็นการศึกษาในระดับต้นโดยไม่เข้าใจถึงบริบททางสังคมที่แท้จริง ทำให้การกำหนดนโยบายสาธารณะไม่ตอบโจทย์หรือแก้ปัญหาตามที่สังคมต้องการอย่างแท้จริง เพราะสภาพทางสังคมนั้นมีความสลับซับซ้อน การกำหนดนโยบายสาธารณะมีจุดมุ่งหมายหลายอย่างและบางครั้งก็ขัดแย้งกันเอง จึงเป็นการยากที่จะนำจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งแยกออกมาวัดได้ รวมไปถึงยากที่จะแยกการศึกษาในเชิงประจักษ์ออกจากการศึกษาเชิง

ปัทสธาน (Fischer, 2003) ต่อมาในช่วงทศวรรษที่ 1980 เริ่มมีการยอมรับว่าการศึกษานโยบายสาธารณะจะต้องมีทั้งค่านิยมและข้อเสนอแนะ (deLeon & Overman, 1998) กล่าวคือ การศึกษานโยบายสาธารณะจำเป็นต้องศึกษาทั้งในเชิงประจักษ์และเชิงปัทสธานควบคู่กันไป (Fischer, 1990)

ประเด็นของการศึกษานโยบายสาธารณะตามสภาพสังคมความเป็นจริงนั้นมีความสลับซับซ้อน ครอบคลุมทั้งประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม จึงต้องทำการศึกษาวิเคราะห์อย่างรอบด้านเพื่อให้การกำหนดนโยบายตอบสนองต่อประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้น การศึกษานโยบายสาธารณะไม่ใช่เพียงแค่วิทยาศาสตร์ที่รัฐบาลจะเลือกกระทำหรือไม่กระทำ แต่จะต้องศึกษาถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความเป็นพลวัต (Dynamic) เพราะนโยบายสาธารณะที่ถูกกำหนดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน สะท้อนผ่านการให้บริการสาธารณะอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง รวมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบของการเมืองการปกครองและการทำหน้าที่ของสถาบันทางการเมืองตลอดถึงตัวแสดงอื่นๆ ในกระบวนการทางการเมืองและนโยบาย เช่น กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งที่อยู่ในรูปของการจัดตั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการอีกด้วย (ธนวัฒน์ พิมลจินดา, 2560) ดังที่ Harold Lasswell ได้อธิบายในเบื้องต้นไว้ว่า การศึกษานโยบายสาธารณะ เป็นการศึกษาวเคราะห์ความเป็นมาในเชิงระบบและเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะของแต่ละประเทศว่าถูกกำหนดขึ้นมาอย่างไรและจะอย่างไรจึงสามารถนำนโยบายนั้นๆ ไปปฏิบัติได้จริง (Lasswell, 1988) อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทิศทางการศึกษานโยบายสาธารณะกระแสหลักสู่การศึกษานโยบายสาธารณะในปัจจุบัน (เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2552) ประกอบด้วย

1. ด้านปรัชญา ได้แก่ แนวคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) โดยเฉพาะแนวคิดของ Habermas ที่เป็นปรัชญาที่มีผลต่อญาณวิทยาในทางสังคมศาสตร์ โดยเริ่มมาจากการวิพากษ์ทฤษฎีมาร์กซิสต์จนกลายเป็นการวิพากษ์สังคมศาสตร์ เนื่องจากสังคมศาสตร์เกิดขึ้นมาพร้อมกับการเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมใหม่และการเกิดขึ้นของทุนนิยมอุตสาหกรรม รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากการศึกษาตามหลักวิทยาศาสตร์ที่แยกข้อเท็จจริงกับค่านิยมออกจากกันอันเป็นต้นเหตุของการบิดเบือนความรู้ทางสังคมเพราะยึดติดกับเครื่องมือและเทคนิคมากกว่าความเป็นมนุษย์ (Morrow & Brown, 1994) Habermas อธิบายว่าเหตุผลมีหลายอย่างซึ่งเหตุผลที่ผู้เชี่ยวชาญอ้างตามหลักวิทยาศาสตร์ถือเป็นเหตุผลของคนส่วนน้อย ผู้เชี่ยวชาญอาจใช้เหตุผลในการสร้างอำนาจและกีดกันผู้อื่น นำมาสู่ภาวะของการครอบงำทางความคิด ดังนั้น เขาจึงเสนอเหตุผลเชิงวาทกรรม (discourse rationality) ด้วยการให้คนมีโอกาสสื่อสารสองทางเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลและมีการถกเถียงกัน หรือที่

เรียกว่า โครงสร้างการสื่อสารเชิงอัตวิสัยระหว่างกัน (intersubjective structure of communication) หลักของ Habermas ถือเป็นหลักสำคัญที่มีผลต่อการศึกษานโยบายสาธารณะแนวใหม่ (Bohman, 2004)

2. ด้านญาณวิทยา หรือปรัชญาในการแสวงหาความรู้ ภายหลังทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา เกิดแนวคิดหลังปฏิฐานนิยม (post positivism) มีหลักสำคัญคือการมองว่า ความรู้เป็นความเชื่อที่ยอมรับกัน (accepted belief) มากกว่าการเชื่อความรู้ซึ่งเป็นความจริงที่พิสูจน์แล้ว (proof) เนื่องจากความรู้ในทางสังคมศาสตร์มีหลากหลายมุมมองจึงเป็นการยากที่จะยืนยันได้ว่ามุมมองใดจริงแท้กว่ากัน การเปลี่ยนแปลงทางด้านญาณวิทยานี้ เป็นผลให้การศึกษานโยบายเปลี่ยนจากการพิสูจน์มาเป็นการแปลความหรือตีความ (interpretive) เพื่อทำความเข้าใจ ดังนั้นการทำความเข้าใจนโยบายสาธารณะจึงต้องทำความเข้าใจกรอบของการมองรายบุคคลหรือรับฟังการโต้แย้งของแต่ละฝ่ายเพื่อดูว่า น้ำหนักความคิดเห็นของฝ่ายใดน่ารับฟังมากกว่ากัน ไม่ใช่พิสูจน์ด้วยการใช้เทคนิคเชิงปริมาณหรือค่าสถิติต่างๆทางเลือกนโยบายใดดีกว่ากัน เพราะวิธีการศึกษาดั้งเดิมของกระแสหลักนั้นให้ข้อมูลความจริงไม่เพียงพอและอาจนำไปสู่การแก้ไขปัญหาก็ผิดพลาด (Fischer, 1998)

3. ด้านปรากฏการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้การศึกษานโยบายสาธารณะเปลี่ยนไปด้วย เช่น การเกิดเครือข่ายทางสังคม (social networks) ที่เป็นผลมาจากการปกครองในประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม สะท้อนให้เห็นถึงเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงในด้านนโยบาย (Hajer et al., 2003) ได้แก่

3.1 นโยบายสาธารณะสมัยใหม่เกิดตามเครือข่ายประเด็น (issue networks) ไม่ได้เกิดจากองค์กรตามหน้าที่ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ ยกตัวอย่างเช่น ประเด็นการกำหนดนโยบายเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม ก็จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากทั้งหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชนหรือมูลนิธิอาสาสมัครมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายด้วย

3.2 ขยายการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายตามทิศทางของประชาธิปไตย ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่กำหนดโดยบุคคลเพียงกลุ่มเดียว นอกจากนี้ นโยบายสาธารณะสมัยใหม่ต้องผสมกลมกลืนกับทิศทางของการกระจายอำนาจ หรือ ต้องมีการวิเคราะห์นโยบายแบบมีส่วนร่วม (participatory policy analysis)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการศึกษานโยบายสาธารณะสมัยใหม่จะเน้นแนวทางหลังปฏิฐานนิยม (post positivism) แต่ก็ยังเป็นไปอย่างสัมพัทธ์ (relativism) กล่าวคือ การยึดหลักที่จะใช้แนวทางใดศึกษาหรือวิเคราะห์นโยบายนั้นขึ้นอยู่กับปัญหาและบริบทของนโยบาย

ซึ่งการเลือกแนวทางการศึกษาต้องไม่ขึ้นอยู่กับความชอบของผู้ศึกษาอย่างเดียว เช่น ผู้ศึกษาอาจมีแนวโน้มที่จะเห็นด้วยกับแนวทางการศึกษาแบบตีความ (interpretive) จึงเลือกใช้แนวทางนี้เพียงอย่างเดียวในการศึกษานั้นก็จะไม่ตอบโจทย์ของปัญหาของนโยบาย เนื่องจากการศึกษานโยบายสาธารณะนั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้จากศาสตร์หลายแขนงเพื่อทำความเข้าใจ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ จึงจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งอาจต้องใช้แนวทางการศึกษาตามหลักปฏิธานนิยมและหลังปฏิธานนิยมควบคู่กันไปเพื่อให้การศึกษานโยบายสาธารณะเป็นไปอย่างสมบูรณ์

จะเห็นได้ว่า แนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะสมัยใหม่นั้น นักวิชาการได้นำหลักการการศึกษาเชิงวิพากษ์มาศึกษานโยบายสาธารณะและแนวทางการศึกษากระแสหลักจนเกิดเป็นข้อเสนอใหม่ๆ ในการศึกษานโยบายสาธารณะในปัจจุบัน เนื่องจากการศึกษานโยบายสาธารณะเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และสังเคราะห์สภาพของปัญหา เพื่อหาแนวทางว่าจะทำอย่างไรให้ประเด็นปัญหานั้นๆ ถูกหยิบยกให้มีความสำคัญและเป็นที่สนใจ จนได้รับการผลักดันให้เข้าสู่กระบวนการทางการเมืองและกำหนดเป็นนโยบายเพื่อทำการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในบทความนี้จึงขอเสนอการศึกษานโยบายสาธารณะผ่านมุมมองของวาทกรรมที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

วาทกรรมกับนโยบายสาธารณะ

วาทกรรมตามความหมายของ มิเชล ฟูโกต์ (Michael Foucault) คือกระบวนการสร้างความหมายด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคมเพื่อประกอบกันเป็นความรู้หรือความเข้าใจในเรื่องหนึ่งๆ รวมทั้งการสร้างหรือผลิตเอกลักษณ์และความหมายให้กับสรรพสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจหรือแม้กระทั่งตัวตนของเรา นอกจากนี้ วาทกรรมยังทำหน้าที่ในการยึดตรึงสิ่งต่างๆ ที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป ด้วยการแสดงบทบาทผ่านทางภาคปฏิบัติการของวาทกรรม (Discursive practice) ประกอบด้วย ความเชื่อ ความคิด คุณค่า ค่านิยม จารีตประเพณี ผ่านทางสถาบันและช่องทางในการเข้าถึงคนในสังคม (Foucault, 1979) วาทกรรมยังมีส่วนสำคัญในการครอบงำทางความคิด โดยเริ่มจากกลุ่มบุคคลผู้มีอำนาจและอิทธิพลในสังคม เช่น สื่อมวลชน นักการเมือง นักวิชาการ นักแสดง เป็นต้น กลุ่มคนเหล่านี้จะควบคุมวาทกรรมเพื่อสื่อความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมและอุดมการณ์ และเมื่อประชาชนในสังคมถูกครอบงำทางความคิดก็必将มีความประพฤติและค่านิยมคล้อยตามความเชื่อนั้นๆ (Dijk, 1998) การศึกษาวาทกรรมในทางสังคมศาสตร์สนใจกระบวนการปฏิบัติของการพูดและการเขียน รวมไปถึงผลผลิตในทางปฏิบัติของการพูดและเขียนเหล่านั้น ไม่ใช่แค่ตัวบทที่

ปราศจากบริบททางสังคมเพียงอย่างเดียว (Parker, 1992) ดังนั้นการวิเคราะห์วาทกรรมเป็นการศึกษาการใช้ภาษาและการให้ความหมายต่อการดำรงชีวิตรทางสังคมของมนุษย์ (Wetherell, 2001) มีลักษณะ 7 ประการ ประกอบด้วย

1. การให้ความสนใจในเรื่องบริบทแวดล้อมของสถานการณ์การใช้ภาษา
2. วิเคราะห์และให้ความสำคัญในระดับตัวบท วาทกรรม การสนทนา วัจนกรรม (speech acts) หรือสถานการณ์ต่างๆ ของการสนทนา
3. ขยายขอบข่ายของการศึกษาออกไปจากโครงสร้างประโยคทางภาษาสู่การกระทำและการปฏิสัมพันธ์ (interaction)
4. ศึกษาวาทกรรมทางภาษาในเชิงสัญลักษณ์และสรรพสิ่งที่ผลิตสร้างความหมายได้ เช่น สัญลักษณ์ ภาพ หรือภาษากาย เป็นต้น
5. มุ่งศึกษาความเป็นพลวัตของการปฏิสัมพันธ์และกลยุทธ์ของการสร้างความหมายที่ไม่หยุดนิ่งตายตัว
6. ศึกษาการทำหน้าที่ของสภาพแวดล้อมการใช้ภาษา อาทิเช่น สังคม วัฒนธรรม เหตุการณ์ ความรู้ความเข้าใจ
7. วิเคราะห์ประเด็นที่นอกเหนือจากการใช้ภาษา เช่น โครงสร้าง วัจนกรรม ข้อโต้แย้ง การปฏิสัมพันธ์ สัญลักษณ์ วาทศิลป์ และสิ่งอื่นๆ ที่ประกอบขึ้นจากวาทกรรม

นโยบายสาธารณะในเชิงวาทกรรม เริ่มต้นมาจากแนวคิดที่ว่า วัตถุทางกายภาพไม่มีการสร้างความหมายในเชิงสังคม (social meaning) แต่การกระทำของมนุษย์มีการสร้างความหมายในเชิงสังคม เนื่องจากประสบการณ์ของมนุษย์เกิดขึ้นภายใต้กรอบของสังคม วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อและความหมายของแต่ละบุคคล ดังนั้นการกระทำของมนุษย์จึงเป็นตัวกำหนดความหมายให้แก่เหตุการณ์และการกระทำทั้งในเชิงวัตถุและเชิงสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีการสร้างความหมายใหม่อยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ เป็นกระบวนการวิวัฒนาการโดยผ่านการใคร่ครวญ การสื่อสาร การปฏิบัติ โดยความหมายในเชิงสังคมนี้จะ เป็นพื้นฐานหรือเป็นตัวกำหนดการกระทำเชิงสังคม ซึ่งความหมายของประสบการณ์ในเชิงสังคมจะได้รับการพิจารณาในแง่ของสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ แบบแผน ระบบทางสังคมและอุดมการณ์ หรือถูกกำหนดขึ้นโดยการต่อสู้ทางสังคมและการเมืองในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่เฉพาะเจาะจง การวิเคราะห์วาทกรรมจะกระทำผ่านภาษาและสิ่งที่ไม่ใช่ภาษา เช่น คำพูดที่กล่าวออกมา การสัมภาษณ์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ รวมไปถึงเรื่องของการเมืองโดยมีเป้าหมายเพื่อแสดงให้เห็นว่าการกระทำและวัตถุเหล่านี้ถูกสร้างในเชิงสังคมอย่างไรและหมายถึงอะไรสำหรับองค์กรหรือการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แต่สิ่งเหล่านี้จะไม่มี ความหมายที่แน่นอนหรือตายตัว เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงความหมายในเชิงสังคมอยู่ตลอดเวลา (Fischer, 2003)

อาจกล่าวได้ว่า วาทกรรม คือรูปแบบของความคิดหรือกรอบความคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีลักษณะเป็นสถาบันและมีการสืบทอด แสดงออกผ่านการพูด การเขียน ผ่านประโยคหรือคำนิยามที่ใช้บ่อยๆ เช่น การรณรงค์ใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกเพื่อลดโลกร้อน วาทกรรมโตไปไม่โกง เป็นต้น ทั้งนี้ว่าทกรรมแต่ละเรื่องมีระบบความคิดและเหตุผลของตนในการอธิบายหรือมอง “ความจริง” โดยวาทกรรมเรื่องเดียวกันแต่มีระบบความคิดและเหตุผลต่างกันก็จะมี การให้คำอธิบายในเรื่องนั้นๆแตกต่างกันไปซึ่งอาจมีความขัดแย้งหรือปฏิเสธวาทกรรมอีกชุดหนึ่งได้ วาทกรรมทำหน้าที่ในการยึดตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป แสดงบทบาทด้วย จารีตประเพณี ความเชื่อ คุณค่า ค่านิยมผ่านทางสถาบันต่างๆในสังคมและช่องทางการเข้าถึงผู้คนในสังคม จูงใจให้เชื่อด้วยหลักตรรกะและข้อมูลที่ชัดเจน แสดงให้เห็นว่ากระบวนการใดมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาในสังคมมากที่สุด

ยกตัวอย่างวาทกรรมที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เช่น นโยบายด้านสาธารณสุข ในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพด้วยการรณรงค์ลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนในสังคม เกิดเป็นวาทกรรม “งดเหล้าเข้าพรรษา” ที่ถือว่าเป็นวาทกรรมที่เข้มแข็งและทรงพลัง มีการนำหลักความเชื่อทางศาสนาและศีลธรรมมาสร้างค่านิยมรวมทั้งจูงใจให้คนในสังคมให้เกิดการปฏิบัติตาม เนื่องจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยมีอัตราการดื่มที่เพิ่มขึ้นจากการนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากต่างประเทศ รวมไปถึงกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เองก็มีความทันสมัยและเข้าถึงประชาชนในทุกภาคส่วน นำมาซึ่งการเพิ่มจำนวนของผู้บริโภคหน้าใหม่ ทั้งนี้ จากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกจากจะเป็นปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพร่างกาย ทำให้ภาครัฐต้องสูญเสียงบประมาณรายจ่ายด้านสาธารณสุขเพื่อรักษาผู้เจ็บป่วยจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้ว ยังนำมาซึ่งปัญหาสังคมในด้านอื่นๆ อาทิเช่น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาเรื่องการคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ อุบัติเหตุและการนำไปสู่สิ่งเสพติดอื่น (ณัฐธินิชา เลอพิลลิแบร์ต, 2557)

เพื่อเป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ปัญหาความยากจนด้านอุบัติเหตุและอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจและสาเหตุของโรคอีกมากมายที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จึงร่วมกันขับเคลื่อนมาตรการในการขับเคลื่อนมาตรการเพื่อให้ประชาชนลด ละ เลิกการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งโครงการที่ดำเนินมาอย่างยาวนานและเป็นวาทกรรมที่คุ้นหูคนไทย ได้แก่โครงการ “งดเหล้าเข้าพรรษา” เป็น การนำความเชื่อทางศาสนาและศีลธรรม มาร่วมกับเหตุผลด้านสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคม

ชักชวนและโน้มน้าวให้ประชาชนปฏิบัติตามเพื่อบรรเทาหรือขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ, 2560)

หรืออีกตัวอย่างหนึ่งคือ วาทกรรม “ด้นโกง” หรือ “โตไปไม่โกง” เป็นอีกหนึ่งชุดวาทกรรมที่ตอบสนองต่อนโยบายการแก้ไขปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบที่รัฐบาลพล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กำหนดให้เป็น 1 ใน 12 นโยบายหลักเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการเพื่อบรรเทาปัญหาและลดผลกระทบกับประชาชนและระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้รัฐบาลจะได้กำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ มีแผนยุทธศาสตร์รวมทั้งมาตรการภาครัฐในการจัดการแก้ปัญหาแล้ว ยังมีการสร้างชุดวาทกรรมด้นโกง หรือ โตไปไม่โกง เพื่อปลูกฝังความรู้จิตสำนึกให้แก่ประชาชน มีการจัดตั้งโรงเรียนสีขาวเพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความรู้มีความคิดที่ดีที่จะทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนหรือเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้องของตน เป็นการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ให้ประชาชนตระหนักและยอมรับว่าการทุจริตคือสิ่งที่บ่อนทำลายชาติ (ธนวัตร มัททวีวงศ์, 2559)

จากตัวอย่างดังกล่าว หากวิเคราะห์วาทกรรมตามแนวคิดของ Foucault จะเห็นได้ว่า วาทกรรมทั้งสองชุดได้แสดงบทบาทผ่านทางภาคปฏิบัติการของวาทกรรม (Discursive practice) ที่ประกอบด้วย ความเชื่อ ความคิด คุณค่า ค่านิยม จารีตประเพณี ผ่านทางสถาบันและช่องทางในการเข้าถึงคนในสังคม วาทกรรมดังกล่าวถูกวางรากฐานลงในระบบสถาบันทางสังคมและเป็นการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ หากวิเคราะห์วาทกรรมตามแนวคิดของ Fairclough เชื่อมโยงว่าวาทกรรมคือส่วนประกอบสำคัญที่เกิดขึ้น ในตัวบทของวาทกรรมถูกสร้างขึ้นโดยรัฐบาล สื่อมวลชนและสถาบันที่เกี่ยวข้อง ตัวบทในที่นี้หมายถึงเนื้อหา ประเด็นและสาระสำคัญที่ประกอบสร้างเป็นวาทกรรม อันสะท้อนถึงระบบความรู้ อัตลักษณ์และความเชื่อของคนในสังคมนั้นๆ โดยกลุ่มคนหรือองค์กรผู้สร้างวาทกรรมจะเป็นผู้กำหนดทิศทางของตัวบทหรือเนื้อหาต่างๆ และถ่ายทอดไปยังผู้รับสารนั้นคือประชาชนในสังคม ทั้งนี้วิถีทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างในการวิเคราะห์วาทกรรมที่ประกอบด้วยปัจจัยด้านสภาพการณ์ทางสังคม ปัจจัยด้านการเมืองและสภาพเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการสร้างตัวบทผ่านวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Fairclough, 1991) ในส่วนของวาทกรรมด้นโกงเข้าพรรษา มีประเด็นและสาระสำคัญคือประชาชนควรร่วมมือกับภาครัฐในการลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ปัญหาความยากจน ด้านอุบัติเหตุ อาชญากรรมและโรคอื่นๆที่เป็นผลมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และวาทกรรมด้นโกงหรือโตไปไม่โกงนั้น เป็นการรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกและค่านิยมในเรื่องของการไม่ทุจริตและให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการต่อต้านการทุจริต อีกทั้งเป็นการชี้ให้เห็นว่าการโกงเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นอุปสรรคขัดขวางการเจริญก้าวหน้าของประเทศจึงต้องกำจัดให้หมดสิ้นไปจาก

สังคม นำมาสู่กระแสการต่อต้านพฤติกรรมการโกง สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงการที่ภาครัฐพยายามโน้มน้าวสร้างอิทธิพลทางความคิดให้ประชาชน ปลุกกระแสในสังคมให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐผ่านวิถีปฏิบัติของวาทกรรม

สรุป

การศึกษานโยบายสาธารณะสมัยใหม่เป็นการนำหลักนโยบายศาสตร์เชิงวิพากษ์มา วิพากษ์การศึกษา นโยบายสาธารณะกระแสหลักในยุคแรกที่ถูกจำกัดอยู่ภายใต้กรอบระเบียบวิธีการศึกษาแบบปฏิฐานนิยม (positivism) หรือยึดฐานความคิดแบบวิทยาศาสตร์ หรือฟิสิกส์ที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แบ่งแยกระหว่างข้อเท็จจริงและคุณค่าออกจากกันอย่างชัดเจน ใช้ค่าสถิติเป็นตัววัดผลหรือประเมินผลความสำเร็จหรือประสิทธิผลของนโยบาย รวมไปถึงความสำเร็จทางการเมืองและการบริหารนโยบาย แต่วิธีการศึกษาตามแนวกระแสหลักนี้ ขาดความเข้าใจถึงบริบททางสังคมอย่างแท้จริงจึงทำให้ข้อมูลที่ได้อาจคล้อยกับสภาพความเป็นจริงทางสังคมและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด ดังนั้น นักวิชาการจึงเสนอแนวทางการศึกษา นโยบายสาธารณะสมัยใหม่ที่น่าหลัก การศึกษา นโยบายศาสตร์เชิงวิพากษ์และมีข้อเสนอให้ใช้แนวทางการศึกษาหลังปฏิฐานนิยม (post-positivism) โดยเป็นไปอย่างสัมพัทธ์ (relativism) กล่าวคือ เป็นการใช้นำแนวทาง การศึกษาสมัยใหม่ควบคู่ไปกับการศึกษาตามแนวกระแสหลักดั้งเดิม แต่เพิ่มวิธีการศึกษา แนวตีความ การวิเคราะห์นโยบายแบบมีส่วนร่วม การถกแถลงและการโต้แย้งเข้ามาเป็น เครื่องมือช่วยในการศึกษา นโยบายสาธารณะ ทำให้การศึกษานโยบายสาธารณะสมัยใหม่ เป็นไปอย่างสมบูรณ์ สามารถวิเคราะห์หรือกำหนดนโยบายสาธารณะได้อย่างครอบคลุมทุก ประเด็นและตอบโจทย์ความต้องการของสังคม

การศึกษานโยบายสาธารณะในเชิงวาทกรรม เป็นการศึกษาการสร้างความหมาย ในเชิงสังคม (social meaning) วาทกรรมคือ รูปแบบของความคิดหรือกรอบความคิด เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีลักษณะเป็นสถาบันและมีการสืบทอด แสดงออกผ่านการพูด การเขียน ผ่านประโยคหรือคำนิยามที่ใช้บ่อยๆ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานหรือเป็นตัวกำหนดการ กระทำเชิงสังคมของมนุษย์ วาทกรรมทำหน้าที่ในการยึดตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และ เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป โดยจะแสดงบทบาทด้วยจารีตประเพณี ความเชื่อ คุณค่า ค่านิยม ผ่านทางสถาบันต่างๆในสังคมและช่องทางในการเข้าถึงผู้คนในสังคม มีการจูงใจให้ เชื่อด้วยหลักตรรกะและข้อมูลที่ขัดแย้ง นอกจากนี้ วาทกรรมยังมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายสาธารณะ ยกตัวอย่างเช่น นโยบายด้านสาธารณสุข มีการสร้างวาทกรรมดลเหล่า เข้าพรรษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนลดหรือเลิกการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ เป็นต้นเหตุของปัญหาสุขภาพ หรือ นโยบายการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน ได้แก่ วา

กรรมด้านโง่งหรือโง่งไปไม่โง่ง เป็นต้น วาทกรรมเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างค่านิยม โน้ม
น้าวหรือจูงใจประชาชนให้ร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐโดยผ่านวิถีปฏิบัติ
ของวาทกรรม

จะเห็นได้ว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะในยุคแรกตามแนวทางกระแสหลักนั้น
จำกัดอยู่ภายใต้กรอบระเบียบวิธีการศึกษาแบบปฏิฐานนิยม (positivism) ที่ใช้ฐานคิดแบบ
วิทยาศาสตร์และให้ความสำคัญกับข้อมูลเชิงสถิติในการวัดความสำเร็จหรือประสิทธิผลของ
นโยบาย ซึ่งการศึกษาในลักษณะนี้มีข้อจำกัด กล่าวคือ บริบททางสังคมตามสภาพความ
เป็นจริงมีความสลับซับซ้อน แนวทางการศึกษาและกำหนดนโยบายสาธารณะแบบปฏิฐาน
นิยม (positivism) จึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและแก้ไขหรือ
บรรเทาปัญหาในสังคมได้อย่างครอบคลุม นักวิชาการจึงได้เสนอแนวทางการศึกษานโยบาย
สาธารณะแบบหลังปฏิฐานนิยม (post-positivism) ร่วมกับการศึกษานโยบายสาธารณะ
ตามแนวทางการศึกษาแบบดั้งเดิม ได้แก่ การนำฐานคิดแบบวิทยาศาสตร์ การวัดผล
ประเมินผลร่วมกับวิธีวิพากษ์นโยบาย การโต้แย้งและการมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยเติมเต็ม
การศึกษาและการกำหนดนโยบายสาธารณะได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ ในส่วนของ
การศึกษานโยบายสาธารณะในเชิงวาทกรรมนั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการ
กำหนดนโยบายสาธารณะ เนื่องจากวาทกรรมเป็นเสมือนกรอบแนวคิดที่สามารถกระตุ้น
หรือจูงใจให้ประชาชนในสังคมเกิดความเชื่อหรือความคิดเห็นคล้อยตามได้ อาทิเช่น การ
กำหนดนโยบายด้านสาธารณสุข มีการสร้างวาทกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา เพื่อจูงใจให้
ประชาชนลด ละ เลิกการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือวาทกรรมโง่งไปไม่โง่งจากนโยบาย
การปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐธัญญา เลอพิลิตแบร์ต. (2557). ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. ใน นพ
พล วิทย์วรพงศ์ (บรรณาธิการ), *ทศวรรษศูนย์วิจัยปัญหาสุรา: สถานะความรู้เพื่อ
การควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์*. (หน้า 95-127). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
เดือนตุลา.
- ธนวัฒน์ พิมลจินดา. (2560). *นโยบายสาธารณะ (Public Policy)*. ชลบุรี: วิทยาลัยการ
บริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนวัฒน์ มัททวิวงศ์. (2559). *การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ในรายการคืนความสุขให้คน
ในชาติ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
สื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2552). นโยบายศาสตร์เชิงวิพากษ์. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 49(1 พิเศษ), 41-66.
- ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ. (2560). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลการรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษาปี 2560” : กรณีศึกษาประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปใน 12 จังหวัดที่ทุกภูมิภาคของประเทศ. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ.
- Bohman, J. (2004). Critical theory and democracy. in Rasmussen, David et al. *Critical Theory, Volume III: Subjectivity, Ethics and Politics*. London: Sage Publications.
- deLeon, P., & Overman, E. S. (1998). A history of the policy sciences. In Rabin et al. *Handbook of Public Administration* (2nd ed.). New York: Marcel Dekker.
- deLeon, P. (2006). The historical roots of the field. in Moran et al. *The Oxford Handbook of Public Policy*. Oxford: Oxford University Press.
- Dye, R. T. (1984). *Understanding Public Policy* (5th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Fischer, F. (1998). Beyond empiricism: Policy inquiry in postpositivist perspective. *Policy Science Journal*. 26(1), 129-146.
- _____. (1990). *Politics, Values, and Public Policy: The Problem of Methodology*. Colorado: Westview Press.
- _____. (2003). *Reframing Public Policy*. Oxford: Oxford University Press.
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis. The critical study of language*. London: Edward Arnold.
- Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge; and, The Discourse on Language*. Pennsylvania: Pennsylvania State University.
- Hajer, et al. (2003). *Deliberative Policy Analysis: Understanding Governance in the Network Society*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lasswell, H. (1988). *Politics: Who Gets What, When, and How*. New York: St. Martin's Press.
- Lasswell, H., & Kaplan, A. (1970). *Power and Society*. New Haven: Yale University Press.

- Morrow, R. A., & Brown, D. D. (1994). *Critical Theory and Methodology*. California: Sage Publications.
- Parker, I. (1992). *Discourse dynamics: Critical analysis for social and individual psychology*. London: Routledge.
- Dijk, V. (1998). *Principles of critical discourse analysis*. Retrieved March 20, 2020, from <http://www.discourses.org/OldArticles/Principles%20of%20critical%20discourse%20analysis.pdf>
- Wetherell, M. (2001). Debates in Discourse Research. In *Discourse Theory and Practice: A Reader*. London: Sage Publications.

ปริศนาธรรมท้องถิ่นองค์ความรู้สู่งานทัศนศิลป์ร่วมสมัย*

LOCAL DHARMIC PARADOX KNOWLEDGE TO CONTEMPORARY VISUAL ART

ชญญา อุดมประมวณ

Chanya Udompramuan

มหาวิทยาลัยบูรพา

Burapha University

E-mail: joy_chanya@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาปริศนาธรรมท้องถิ่น พัฒนาการของปริศนาธรรมท้องถิ่นสู่งานทัศนศิลป์ร่วมสมัย และทัศนศิลป์ร่วมสมัยสะท้อนบริบทเปลี่ยนแปลงงานศิลปะ ผลการศึกษาพบว่า ปริศนาธรรมท้องถิ่นหรือปริศนาแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการถ่ายทอดภาษาเขียนจากภาพวาดที่มีให้เห็นตามศาสนาสถาน ด้วยฝีมือของช่างท้องถิ่นผสมผสานความเป็นท้องถิ่นกับวรรณกรรมทางพุทธศาสนา ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมตามความแตกต่างของบริบทแต่ละช่วงเวลาและความเป็นท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค ต่อมาถูกพัฒนาการสู่งานทัศนศิลป์ร่วมสมัยด้วยอิทธิพลศิลปะจากต่างประเทศ ภายใต้บริบทศิลปะสมัยใหม่และการพัฒนาการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย มีลักษณะเป็นภาพขนาดใหญ่ลงบนฝาผนัง ใช้สีดำเส้นและปิดทองลงบนภาพ ใช้ทฤษฎีและหลักการว่าด้วยแสงและเงา และการผสมผสานพรรณนาภาพเป็นลายลักษณ์ด้วยพยัญชนะอักขระวิธีความเป็นท้องถิ่นหรืออักษรไทยในยุคของรัตนโกสินทร์ และยุคปัจจุบัน ศตวรรษที่ 21 ทัศนศิลป์ร่วมสมัยสะท้อนบริบทการเปลี่ยนแปลงของศิลปะนำไปสู่ทัศนศิลป์ร่วมสมัยที่เป็นองค์ความรู้ใหม่และแนวโน้มหลังศตวรรษที่ 21 ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ นำไปสู่การแบ่งแยกศิลปะชั้นสูงมากยิ่งขึ้น มองข้ามองค์ความรู้ปริศนาธรรมท้องถิ่นและปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ควรได้รับการฟื้นฟูและรักษาไว้ ตลอดจนถ่ายทอดผสมผสานสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงงานศิลปะแต่ละยุคสมัย

คำสำคัญ: ปริศนาธรรมท้องถิ่น; ปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนา; ทัศนศิลป์ร่วมสมัย

Abstract

This article focused to study on local dharmic paradox, development of local dharmic paradox for contemporary visual art, and reflection of contemporary visual art to changing of art. The results found

* Received July 15, 2020; Revised September 13, 2020; Accepted September 29, 2020

that local dharmic paradox or mystery of local wisdom was transferred from writing to drawing on the religious places by workmanship of local craftsmen. The drawing were mixed from local, Buddhist Literature, tradition, and culture which depended on the difference time and local in each area. Later, the drawing were developed to contemporary visual art by influence of foreign art. Since, context of modern art and democracy made the drawing were large pictures on the wall, using color to cut the lines, gilding on the pictures, using light and shadow theory, and depiction the pictures with alphabet of local or Rattanakos in Period. Furthermore, in 21st century, the contemporary visual art was changed to contemporary plural art which was the new knowledge. Additionally, the trend after 21st century, new technology brought to more separation of art. Therefore, the local dharmic paradox and Buddhist dharmic paradox were neglected instead restoration and preservation. Also, the drawing were transferred and mixed with changing of art in each time.

Keywords: Local Dharmic Paradox; Buddhist Dharmic Paradox; Contemporary Visual Art

บทนำ

งานจิตรกรรมฝาผนัง สื่อให้เห็นถึงปรีชาธรรมทางพุทธศาสนา ที่เหนือการประเมินค่าเป็นเงินตรา โดยได้รับความชื่นชอบและความสนใจของชาวต่างชาติต่อภาพเขียนปรีชาธรรม ที่ได้รับอิทธิพลจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้เข้าถึงจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ การนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบแห่งความดี ใช้ภูมิปัญญาอย่างมีเหตุและผล ตลอดจนการพัฒนาภูมิปัญญาของผู้คนในสังคมแต่ละยุคสมัยที่ต้องปรับตัวการดำเนินชีวิตเข้ามาหากัน และสนองต่อความเชื่อและข้อปฏิบัติของแต่ละท้องถิ่น แต่จากความเปลี่ยนแปลงไปในบริบทช่วงเวลา ที่ความเป็นไปของสังคมมีส่วนในกระบวนการความคิด ให้เกิดศิลปะในวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานภาพเขียนปรีชาธรรมที่ร่วมสมัยจากวิวัฒนาการที่เกิดขึ้น และความไม่แน่นอนในมุมมองงานศิลปะที่แปรผันจากอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติและความเป็นสากล

ภาพเขียนปรีชาธรรมท้องถิ่นที่เกิดขึ้น เป็นการถ่ายทอดภาษาเขียนจากภาพวาดที่มีขนาดใหญ่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมควรอนุรักษ์และดูแลรักษาไว้ เพราะสื่อให้เห็นถึงร่องรอยการถ่ายทอดความเชื่อ ความคิด ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา วรรณกรรมหรือ

วรรณคดี ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ (กฤษณ์ ทองเลิศ, 2560) การสะท้อนกฎแห่งกรรม และการประพจน์ปฏิบัติของมนุษย์ที่แฝงไปด้วยคติคำสอน เพื่อให้เห็นหนทางแห่งการใช้ชีวิตและดำเนินชีวิตที่มีการอุปมาด้วยภาพ ที่มีใช้ขึ้นอยู่กับจริตของสังคมหรือตัวตนของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และการนำเรื่องราวทางสังคม ผสมผสานเรื่องราวทางศาสนาที่สะท้อนให้เห็นจากภาพ เพื่อให้ผู้คนได้เข้าถึงธรรมะและการใช้ชีวิตของมนุษย์ในรูปของปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่เป็นส่วนหนึ่งของปริศนาธรรมท้องถิ่น ทำให้เกิดการรับรู้ธรรมะจากภาพ ดังนั้นปริศนาธรรมท้องถิ่นถือว่าเป็นภูมิปัญญาของนักเขียนหรือผู้ที่ถ่ายทอดจิตรกรรมภาพวาดด้วยฝีมือและจิตวิญญาณ โดยที่บรรพชนได้เขียนไว้ในสมุดไทยหรือสมุดข่อย และในจิตรกรรมฝาผนังนับตั้งแต่สมัยโบราณ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ ส่วนใหญ่มีการนำวรรณกรรมมาประยุกต์ใช้ถ่ายทอดภาพปริศนาธรรมท้องถิ่นและปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนา อย่างเป็นรูปธรรมและนามธรรมสัมพันธ์กับบริบทในช่วงเวลานั้น ๆ

แต่ยุคปัจจุบันเมื่อสังคมการสร้างสรรค์ผลงานภาพเขียน ที่ต้องขับเคลื่อนภายใต้สังคมประเทศไทยยุค 4.0 ด้วยนวัตกรรมในการทำสิ่งใหม่ โดยการใช้เทคโนโลยีมาเป็นส่วนในการสร้างสรรค์ผลงานจากจิตรกรรมฝาผนัง วิวัฒนาการงานจิตรกรรมไทยให้มีความเป็นศิลปะจิตรกรรมร่วมสมัย หรือจิตรกรรมสมัยดิจิทัล เพื่อดึงดูดสายตาคนศิลปะและการผสมผสานของงานศิลปะ ที่มีความแตกต่างจากสิ่งที่ยุคก่อนไม่เคยทำได้ เหมือนงานศิลปะภาพเขียนเช่นในอดีตที่ผ่านมา โดยจะเห็นว่าได้ว่าการแสดงผลงานทำให้ภาพเขียนปริศนาธรรมถูกลดบทบาทลง และหาได้ยากมากขึ้น เสมือนหนึ่งการแทนที่ผลงานภาพเขียนงานทัศนศิลป์ร่วมสมัยเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ซึ่งจะเห็นตามการจัดแสดงในนิทรรศการต่าง ๆ และการแสดงผลงานของผู้เขียนที่โด่งดังที่สื่อ ที่การใช้นวัตกรรมในศิลปะในยุคประเทศไทย 4.0 ที่มีแนวคิดแนวคิดและการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบที่ร่วมสมัยยิ่งขึ้น และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวงการศิลปะซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องแปลกที่ต้องมีการปรับตัว และลดบทบาทภาพเขียนปริศนาธรรม ที่ควรจะมีความโดดเด่นดังเช่นอดีตที่ผ่านมา ทำให้ผู้เขียนเห็นว่าควรจะมีการศึกษาถึงปริศนาธรรมท้องถิ่นองค์ความรู้สู่งานทัศนศิลป์ร่วมสมัย และการประยุกต์เพื่อการสืบทอดงานศิลปะของประเทศที่มีตามท้องถิ่นและสถานที่ต่าง ๆ สู่ลูกหลาน และสามารถนำองค์ความรู้เพื่อการศึกษาในยุคสมัยนี้ เพื่อรักษาความเป็นชาติและศาสนา ตลอดจนเพื่อการดำรงอยู่ของมนุษยชาติด้วยความสันติ สามารถนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการดำรงชีวิตและการปรับตัวแต่ละยุคสมัย และเห็นว่าควรศึกษาให้เห็นถึงประเด็นองค์ความรู้ปริศนาธรรมท้องถิ่น พัฒนาการของปริศนาธรรมท้องถิ่นสู่งานทัศนศิลป์ร่วมสมัย และทัศนศิลป์ร่วมสมัยสะท้อนบริบทเปลี่ยนแปลงงานศิลปะ

องค์ความรู้ปริศนาธรรมท้องถิ่น นัยยะของปริศนาธรรมท้องถิ่น

คำว่า “ปริศนาธรรม” อ่านว่า ปริด-สะ-หนา-ท่า ประกอบด้วยคำว่า ปริศนา + ธรรม และราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ให้ความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ว่าเป็นปริศนาในทางธรรมหรือสิ่งหรือถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นเงื่อนไขเพื่อให้แก้ให้ทาย ถ้าแก้ถูกต้องก็เห็นธรรม แก่ผิดก็เห็นกรรม ซึ่งธรรมเป็นการคำสั่งสอนหลัก ประพฤติปฏิบัติในศาสนา คุณความดี ความจริง ความยุติธรรม กฎเกณฑ์ และสิ่งของ เป็นต้น และในทำนองเดียวกันกับธนาคารณ์ อุดมศรี (2554) อธิบายว่าปริศนาธรรมเป็นการถ่ายทอดภาพ หรือถ้อยคำเป็นเงื่อนไขในทางธรรมเป็นภูมิปัญญาไทยโบราณในจิตรกรรมฝาผนัง เพื่อสอนพุทธธรรมอุปมาอุปไมยในรูปแบบของงานศิลปะเพื่อให้คนได้ตีความ ได้พิจารณารู้ดี รู้ชั่ว บาป บุญ คุณ โทษ อย่างเป็นประโยชน์หรือมิใช่ประโยชน์ ดังนั้นสรุปได้ว่า ปริศนาธรรม เป็นกลวิธีในการสอนธรรมะอย่างหนึ่ง โดยการใช้ภาพทางศิลปะหรือศิลปะจิตรกรรมฝาผนัง เพื่อการสื่อถึงหลักธรรมคำสอน คติธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสอนแก่ผู้ที่ไม่รู้หนังสือ หรือสื่อถึงการตีความเกี่ยวกับหลักธรรมในเชิงอุปมาอุปไมย ที่วาดโดยใช้สัญลักษณ์ เส้น สี ทศนธาตุต่าง ๆ ทางศิลปะในรูปแบบธรรมนามและนามธรรม เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกเหมือนกับการได้ฟังบรรยายธรรมะ แต่ต่างที่ต้องใช้สมองขบคิดตีความของภาพที่มีความหมายและคุณค่าทางจิตใจ หรือซ่อนความรู้สึกลึกเพื่อให้นักศึกษาเกิดการสื่อสารสะท้อนจิตสำนึกในการดำเนินชีวิตในสังคม

ส่วนคำว่า “ปริศนาธรรมท้องถิ่น” หรือปริศนาแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น จากแนวคิดของยุทธนา ไผะเพศ (2555) ได้ให้ความหมายว่าเป็นศิลปะชุมชนหรือท้องถิ่นที่สร้างสรรค์หรือกำหนดจากวัฒนธรรมและแหล่งบันดาลใจ ความเชื่อทางศาสนาหรือพิธีกรรม จากสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่ศิลปินเป็นสมาชิกสังคมหรือเป็นภาษาภาพแทนภาษาเขียนเพื่อสอนธรรมะให้แก่ผู้ที่ไม่รู้หนังสือ โดยแสดงออกมาในรูปของศิลปะภาพจิตรกรรมสร้างสรรค์ขึ้นมา และยักรวมถึงภาพที่สะท้อนมาจากชีวิตและสังคมที่มีความเป็นท้องถิ่นที่ช่วยให้ขบคิดตีความด้วยสติปัญญา ตลอดจนการสร้างสรรค์ภาพเขียนจากช่างฝีมือท้องถิ่น เพื่อการแสดงปริศนาธรรมที่ผสมผสานความเป็นท้องถิ่นกับวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา เน้นเรื่องราวในแง่คติความเชื่อ และเชิงอิทธิปาฏิหาริย์ เพื่อสื่อถึงความดี ความงาม ความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของผู้คนในท้องถิ่น สอดคล้องกับความสัมพันธ์ภูมิปัญญาที่แสดงวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่เป็นรากฐานด้วยประสบการณ์ที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ดังนั้นสรุปได้ว่า ปริศนาธรรมท้องถิ่นหรือปริศนาแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการถ่ายทอดภาษาเขียนจากภาพวาดที่มีให้เห็นตามศาสนาสถาน ด้วยฝีมือของช่างท้องถิ่นผสมผสานความเป็นท้องถิ่นกับวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมตาม

ความแตกต่างของบริบทแต่ละช่วงเวลาและความเป็นท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งปรีศนาธรรมที่เกิดขึ้นและพบเห็นในท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะเป็นปรีศนาธรรมวรรณกรรมทางพุทธศาสนา หรือผูกโยงทางพระพุทธศาสนา และปรีศนาธรรมที่มาจากวรรณกรรมท้องถิ่น แต่ปรีศนาธรรมท้องถิ่นโดยตรงนั้นที่ไม่ใช่ปรีศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาหรือวรรณกรรมท้องถิ่นมิให้เห็นไม่มากนัก

ปรีศนาธรรมท้องถิ่นกับปรีศนาธรรมทางพระพุทธศาสนา

ปรีศนาธรรมท้องถิ่นอยู่บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นจากวิถีชีวิตและบริบทความเป็นท้องถิ่นที่สื่อให้เห็นสภาพสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีรูปแบบการดำเนินชีวิตโดยสะท้อนผ่านจารีตประเพณี วัฒนธรรม สภาพสังคมและความเชื่อตามผนังถ้ำและเชิงผา พัฒนาการภาพวาดสู่ปรีศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นส่วนหนึ่งของปรีศนาธรรมท้องถิ่น ด้วยวิถีชีวิตของชาวไทยที่ให้ความสำคัญการนับถือศาสนาพุทธตั้งแต่เกิดจนตาย และต้องการสื่อภาษาและวรรณกรรมทางพุทธศาสนา หรือวรรณคดีแต่ละยุคแต่ละสมัย สืบทอดผ่านเรื่องราววรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ที่บันทึกเป็นตัวหนังสือตามศาสนาสถานภายในพระอุโบสถ พระวิหาร พระมณฑป พระปราสาท พระระเบียง พระสถูปเจดีย์ ศาลาการเปรียญ ตลอดจนปราสาทและพระราชวัง ที่มีปรีศนาธรรมเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมทางพุทธศาสนาถ่ายทอดเรื่องราวในพระพุทธศาสนาหรือสื่อสารพุทธธรรมในระดับ “โลกุตระธรรม” เช่น เรื่องราวพุทธประวัติ ประวัติพระสาวก ไตรภูมิภค บาลีชาดก และเทศาภิชาดก เป็นต้น (สุรัชย์ จงจิตงาม, 2562) ซึ่งถือว่าเป็นวรรณกรรมอันทรงคุณค่าในทางพระพุทธศาสนา

จากปรีศนาธรรมวรรณกรรมทางพุทธศาสนา หรือผูกโยงกับพระพุทธศาสนา เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่สร้างแรงบันดาลใจสร้างงานจิตรกรรมฝาผนัง ด้วยการใช้สื่อภาพวาดปรีศนาธรรมที่สร้างสรรค์ สอดแทรกคำสอนเกี่ยวกับเรื่องศีลปะในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องเป็นไปตามหลักพุทธธรรม สามารถทำให้บุคคลได้ความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของคำสอนพุทธศาสนาผ่านวรรณกรรมที่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม คุณธรรม จริยธรรม หรือการบำเพ็ญบารมี เพื่อสอนไม่ให้ประมาทในชีวิต และการใช้ชีวิตในประจำวันที่อยู่ในสังคมอย่างสันติ (สัญญา ศิริพานิช, 2557) โดยจะเห็นว่าปรีศนาธรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ที่ผ่านมานับจากอดีตกาลจนตราบที่มีให้เห็นกันทุกวันนี้ แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะจากช่างฝีมือแต่ละท้องถิ่นที่มีแนวคิดหรือจินตนาการเอาแนวคิดทางพระพุทธศาสนาหรือวรรณกรรมท้องถิ่น ไปผสมกับองค์ความรู้ความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับเอกลักษณ์วัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างกันตามบริบทของช่างท้องถิ่นแต่ละภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออก ดังนั้นสามารถหยิบยกให้เห็นปรีศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาแต่ละภูมิภาคพอสังเขปดังนี้

ปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาภาคเหนือ การถ่ายทอดภาพวาดปริศนาธรรมทางพุทธศาสนาที่เป็นส่วนหนึ่งของปริศนาธรรมท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นปริศนาธรรมผ่านภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังที่ถูกผสมผสานเรื่องราววรรณกรรมทางพุทธศาสนา และบ่งบอกความเป็นภูมิปัญญา มรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลายในความเป็นล้านนา ความศรัทธาที่มีต่อพุทธศาสนาจากฝีมือภาพวาดของสกุลช่างท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ สกุลช่างเชียงใหม่ สกุลช่างไทใหญ่ สกุลช่างเชียงแสน สกุลช่างไทลื้อ และสกุลชาง่าน เป็นต้น ดังเช่นที่วัดภูมินทร์ มีความเป็นเอกลักษณ์ของภาพวาดฝาผนังมากที่สุดในล้านนา ขนาดของภาพที่วาดมีขนาดใหญ่กว่าขนาดคนจริง ไม่ว่าจะเป็นภาพพุทธประวัติและพระสาวก ภาพทศชาติ ภาพวาดชาดก เช่นเดียวกับที่วัดป่าแดดจากช่างฝีมือชาวไทใหญ่ รูปแบบการวาดได้รับอิทธิพลจากรูปแบบของพม่า (กันต์ พูนพิพัฒน์, 2561) นอกจากนี้ความเป็นเอกลักษณ์ภาพวาดฝาผนังที่เรียกว่า “ลายคำ” เป็นลายทองที่พบเฉพาะในภาคเหนือเท่านั้น (สุรพล ดำริห์กุล, 2561) ทำให้รู้สึกถึงความศักดิ์สิทธิ์ของภาพวาด ดังเช่นที่วัดหนองบัว จังหวัดน่าน ภาพปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาด้วยเอกลักษณ์ลายคำ เป็นภาพกรุงอินทปัตต์จากเรื่องทศชาติชาดก และภาพพระอินทร์เสด็จมาติดพันสามสายถวายพระพุทธเจ้าจากเรื่องราวพุทธประวัติ ขนาดของภาพเป็นภาพขนาดใหญ่เกือบเท่าคนจริง ตัวอย่างดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาด้วยเอกลักษณ์ลายคำ ณ วัดหนองบัว
ที่มา: ฉัตรสุรงค์ แก้วเป็นทอง (2556)

ปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการถ่ายทอดผ่านภาพจิตรกรรมฝาผนังปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานวรรณกรรมที่เป็นปริศนาธรรมเกี่ยวเนื่องจากพุทธศาสนาหลักธัมมสังคัลป์ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งที่ผู้คนในพื้นที่เรียกว่า “ซูบแต้ม หรือรูปแต้ม” (ยุทธนา ไพกะเพศ, 2555) สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านเรื่องราววรรณกรรมทางพุทธศาสนาและวรรณกรรมท้องถิ่น โดยฝีมือช่างท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถ นิยมเขียนแบบอีสานไทยประเพณี และแบบไทยประเพณีรัตนโกสินทร์ (บุรินทร์ เปล่งดีสกุล, 2554) มาไว้บนผนังของโบสถ์ขนาดย่อมที่เรียกกันว่า “ลิ้ม” มีรูปแบบที่เรียบง่าย แสดงออกถึงพุทธจิตรกรรมอันเป็นสมบัติที่ล้ำค่าพึง

ควรแก่การปฏิบัติของมนุษย์ รู้จักประกอบกรรมดีละเว้นจากกรรมชั่ว มีคุณธรรมตามหลักทศพิธราชธรรม และความเลื่อมใสต่อพระพุทธศาสนาของผู้คนในพื้นที่ (พระครูปลัดไพระพันธ์ ธมฺมวฑฺฒโน, 2562) ดังเช่นที่วัดยางทองวราราม จังหวัดมหาสารคาม ภาพปริศนาธรรมจากพุทธศาสนา มีการเขียนด้วยอักษรไทยน้อยและอักษรลาวโบราณ นำเสนอพระบรมสารีริกธาตุจากวรรณกรรมทางพุทธศาสนาไตรภูมิด้วยเรื่องราวพระมาลัยโปรดสวรรค์และนรก สื่อสะท้อนให้เห็นภพภูมิหลังการตายระหว่างนรกและสวรรค์ แทรกคติธรรมคำสอนในการดำเนินชีวิตวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมของคนท้องถิ่นอีสานในอดีต ตัวอย่างดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 พระมาลัยโปรดสวรรค์และนรก ณ วัดยางทองวราราม

ที่มา: ไตรเทพ สหะขันธ (2562)

ปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาภาคใต้ การถ่ายทอดภาพวาดที่แสดงถึงปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่วนหนึ่งของปริศนาธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ภาคใต้นั้น มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นโดยช่างฝีมือท้องถิ่น ที่สะท้อนความเชื่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวไทย ชาวมุสลิม และชาวจีน รวมถึงความศรัทธาต่อศาสนาและประเพณีท้องถิ่นภาคใต้ ด้วยผสมผสานการแสดงโนราห์แบบโบราณและหนังตะลุง (สมพร ฐรี, 2557) ดังเช่นที่วัดคูเต่า วัดเก่าแก่วัดหนึ่งในจังหวัดสงขลา มีปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เขียนแบบมโนคติเน้นคุณค่ามีลายเส้น ความประณีต มีองค์ประกอบเป็นสองมิติ และไม่ยึดติดรูปแบบที่เป็นจริง ในลักษณะของตัวหนังตะลุงผสมในวรรณกรรมทางพุทธศาสนาเรื่องทศชาติชาดก ในตอนพระเวสสันดรชาดกที่ทรงบำเพ็ญทานบารมี คือการบริจาคทานเสียสละ (สุวรรณี ดวงตา, 2551) ยกตัวอย่างภาพที่ 3 นอกจากนี้ภาพวาดการประยุต์หลักพุทธศาสนา วงจรปฏิจกสมุปบาทตามแบบศิลปะต้นตระกูลของอโศก ณ โรงมหรสพทางวิญญาณ สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในกลุ่มธรรมยุติกนิกายที่แสดงให้เห็นรากฐานแนวคิดความเป็นจริงเชิงมโนคติของพุทธปรัชญาสมัยรัตนโกสินทร์ (สุรัชย์ จงจิตงาม, 2548) ยกตัวอย่างภาพที่ 4

ภาพที่ 3 ภาพทศชาติชาดก ณ วัดคูเต่า

ที่มา: สุวรรณี ดวงตา (2551)

ภาพที่ 4 วงจรปฏิจกสมุปบาท

ที่มา: พระคัมภีร์ญาณ อภิปัญญา (2555)

ปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาภาคกลาง การถ่ายทอดภาพวาดปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นส่วนหนึ่งของปริศนาธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ภาคกลาง มีมาก่อนพุทธศตวรรษที่ 21 ตามแบบลักษณะจิตรกรรมไทยแบบประเพณีภาคกลาง และแบบราชสำนัก และได้รับอิทธิพลการเขียนศิลปะจากอินเดีย ลังกา จีน ทราวดี ศรีวิชัย ลพบุรี สุโขทัย อุทอง และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยตั้งแต่สมัยทวารวดี สมัยศรีวิชัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ ที่การสร้างสรรคภาพวาดมีการประยุกต์กับศิลปะตะวันตกแบบร่วมสมัย ลักษณะการเขียนแบบสมจริงผสมอุดมคติจัดองค์ประกอบเป็นสามมิติ และให้คุณค่าเชิงเส้นของภาพวาดสะท้อนปัจเจกลักษณ์ของฝีมือช่าง (กรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์, 2561) ที่ยังคงยึดการวาดแบบอย่างประเพณีในลักษณะการวาดผนังระหว่างช่องหน้าต่าง และวาดเรียงกันไปจนรอบผนังทั้งสี่ด้าน เนื้อช่องหน้าต่างขึ้นไปแบ่งเป็นแถว ๆ ดังเช่นที่ฝาผนังวิหารหลวงวัดสุทัศนเทพวราราม และภาพวาดที่ผสมผสานศิลปะแบบดั้งเดิมกับแบบตะวันตก มีการประยุกต์ตามยุคสมัยช่างท้องถิ่นที่วัดบวรนิเวศวิหารและวัดบรมนิวาส โดยฝีมือการวาดของชาวอินโงที่สร้างชื่อเสียงภาพปริศนาธรรมของภาคกลางได้อย่างดี ยกตัวอย่างดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ปริศนาธรรมจากฝีมือช่างชาวอินโง

ที่มา: ยอดชาย พรหมอินทร์ (2562)

ปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาภาคตะวันออก จากงานจิตรกรรมฝาผนังปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ได้รับอิทธิพลงานศิลปะแบบอยุธยา เลียนแบบครูช่างเดิม แบบศิลปะแบบจีนในช่วงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น แบบอิทธิพลตะวันตก และแบบพื้นบ้าน (สุชาติ เกาทอง, 2548) ที่ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวเนื่องจากวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา จากฝีมือช่างท้องถิ่นภาคตะวันออก สามารถพบเห็นภาพวาดปริศนาธรรมได้ที่วัดเก่าแก่พื้นที่จังหวัดระยอง จันทบุรี ชลบุรี และตราด เป็นต้น มีการออกแบบตามคตินิยมและอุดมคติตามแบบตะวันตก ตลอดจนการผสมผสานศิลปะแบบจีนด้วยลวดลายประดับและรูปสัญลักษณ์มงคลตามธรรมเนียมจีนสะท้อนเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา (ภูวษา เรื่องชีวิน, 2561) ดังเช่นที่วัดเนินสูง จังหวัดจันทบุรี มีความโดดเด่นภาพวาดแบบท้องถิ่นที่เรียบง่าย แสดงถึงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาจากฝีมือช่างท้องถิ่น ด้วยเรื่องราวพระพุทธรูปและป่าหิมพานต์ มีการเขียนอักษรจารึกลายลักษณ์ด้วยพยัญชนะอักขระวิจิตร

เป็นท้องถิ่นหรืออักษรไทยในยุคของรัตนโกสินทร์ระบूपิ พ.ศ. 2456 ของปีที่เขียนภาพด้วย และที่วัดบุปผาราม วัดเก่าแก่ที่สุดของจังหวัดตราด เป็นภาพวาดพระพุทธรูปขัดสมาธิ พระหัตถ์ขวาลือดอกบัว ซึ่งไม่ปรากฏในรูปแบบปางพระพุทธรูปแบบท้องถิ่นหรือแบบเถรวาทสยาม แต่น่าจะได้รับอิทธิพลขนบธรรมเนียมแบบจีน แบบเซนหรือนิกายมหายานที่วาดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ ยกตัวอย่างดังภาพที่ 6-7

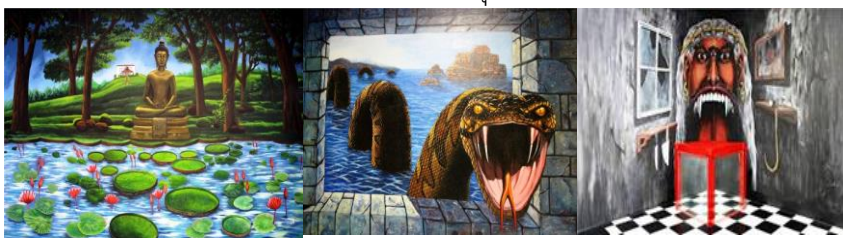
ภาพที่ 6 ภาพวาดปริศนาธรรมแบบท้องถิ่น
ที่มา: สุชาติ เกาทอง (2548)

ภาพที่ 7 ภาพวาดปริศนาธรรมแบบจีน
ที่มา: สุชาติ เกาทอง (2548)

จากจิตรกรรมฝาผนังที่สะท้อนปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาส่วนหนึ่งของปริศนาธรรมท้องถิ่นที่สามารถพบเห็นในวัดเก่าแก่มากกว่า 100 ปี ตามภูมิภาคต่าง ๆ ที่กล่าวมาถือได้ว่าเป็นเอกสารโบราณทางประวัติศาสตร์ ผ่านภาพวาดบ่งบอกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ที่มีเกี่ยวเนื่องกับวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเน้นเรื่องราวพุทธประวัติ ทศชาติชาดก ไตรภูมิภพ หรือพระพุทธศาสนาผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมกับวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีอยู่ และเกี่ยวข้องกับวิถีชุมชนในระดับท้องถิ่นพื้นบ้าน โดยมีมือช่างท้องถิ่นเป็นหลักที่สามารถนำเอาวัสดุท้องถิ่นของคนสมัยโบราณ มาใช้ในการสร้างจิตรกรรมฝาผนังปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อการสืบทอดมาแต่ละยุคและแต่ละสมัย ทำให้ปริศนาธรรมมีความโดดเด่นแตกต่างกันไป โดยเฉพาะนับจากสมัยรัชกาลที่ 4 โดยช่างขรัวอินโข่งแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ตลอดจนผลงานปริศนาธรรมฝาผนังโรงหนังหรือโรงมหรสพทางวิญญาณ สวนโมกขพลารามจากงานวรรณกรรมของเรื่อง “ปัจจุสมุปบาทจากพระโอษฐ์” ของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่บ่งบอกการปฏิรูปพระพุทธศาสนาให้ทันสมัยแบบตะวันตก และการสอดแทรกคำสอนความเชื่อทางศาสนาคติธรรมที่ชี้ให้เห็นถึงเหตุแห่งทุกข์หนทางแห่งการดับทุกข์ที่แตกต่างกันในพุทธศาสนานิกายต่าง ๆ และการเพิ่มลายลักษณ์ด้วยพยัญชนะอักษรวิจิตรความเป็นท้องถิ่นหรืออักษรไทยเพื่อบรรยายหรือพรรณนาให้เกิดความเข้าใจหรือบ่งบอกปีและที่มาของการเขียนภาพ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเวลาผ่านไปความเป็นจิตรกรรมฝาผนังภาพวาดปริศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาเกิดความเสื่อมสภาพตามธรรมชาติและกาลเวลา ทำให้ต้องมีการบูรณะซ่อมแซมขึ้นใหม่ด้วยเทคนิคการสร้างจิตรกรรม โดยพิจารณาจากคุณสมบัติและปฏิกริยาเคมีของวัสดุและเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ (ชมพูนุท ประศาสน์เศรษฐ, 2547) ประกอบกับแนวคิดแบบเหตุผลนิยม และ

วิทยาศาสตร์จากประเทศตะวันตก ทำให้วรรณกรรมทางพุทธศาสนาเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคใหม่ของปรีชาธรรมองค์ความรู้ใหม่ โดยเฉพาะยุคปัจจุบันจะเห็นว่าการประยุกต์ภาพวาดปรีชาธรรมอุกสรสร้างเป็นภาพวาดจิตรกรรมร่วมสมัยที่เรียกว่า ปรีชาธรรม 3 มิติ ภาพเหมือนจริงแห่งแรกของโลกที่วัดปัญญานันทาราม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้วยการสอดแทรกหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่อง อริยสัจ 4 ความจริงอันประเสริฐ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธและมรรค กับภาพปรีชาธรรมในโรงมหรสพทางวิญญาณ (สมพร ฐรี, 2560) นำมาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย ที่มีการพัฒนาการและการออกแบบที่แตกต่างไปตามยุคสมัย ยกตัวอย่างดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ปรีชาธรรม 3 มิติ ณ วัดปัญญานันทาราม

ที่มา: สมพร ฐรี (2560)

พัฒนาการของปรีชาธรรมท้องถิ่นสู่งานทัศนศิลป์ร่วมสมัย

ศิลปะมีบทบาทและสำคัญของมนุษย์บ่งบอกถึงวิถีชีวิตของการดำรงอยู่ร่วมกับธรรมชาติ และการพัฒนาภายใต้อิทธิพลของศาสนา (ศิลป์ พีระศรี, 2550) นับจากยุคโบราณศิลปะตะวันตกเป็นวัฒนธรรมยุคโบราณของโลก ที่มนุษย์ได้เขียนภาพหรือชุดขีดบนผนังถ้ำและเพิงผา เพื่อการสื่อสารและใช้สัญลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้รูปมือของมนุษย์ รูปมนุษย์ รูปสัตว์ รูปลายเลขาคณิต สร้างสัญลักษณ์สัตว์แทนกลุ่มดาวบนท้องฟ้า ทำเครื่องหมายวันที่ บันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ถือว่าเป็นยุคภาพเขียนงานจิตรกรรมที่ยอดเยี่ยมที่สุดของมนุษย์ ต่อมาสมัยกรีกและโรมัน มีการพัฒนาการภาพวาดที่ใช้จินตนาการ นำยาเคลือบตกแต่งด้วยสีอิฐ และสีดำ การใช้สัดส่วนแบ่งภาพวาด การถ่ายทอดภาพวาดให้เห็นความตื้นลึก ใกล้ไกล หรือภาพการเขียนสามมิติ เป็นต้น และเมื่อเข้าสู่ยุคสมัยกลาง เป็นสมัยที่การเขียนภาพประกอบคัมภีร์เจริญสูงสุด จิตรกรรมภาพวาดได้ถูกยอมรับการถ่ายทอดที่เอาเรื่องราวทางศาสนาและคำสอน เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงเหตุแห่งความชั่วและบาป หลังจากยุคกลางเข้าสู่ยุคใหม่ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของศิลปะสมัยใหม่ ที่นักจิตรกรรมต่างก็มีความคิดอิสระใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเต็มที่ในการเขียนภาพวาด จึงทำให้เกิดรูปแบบศิลปะใหม่ ๆ ที่สะท้อนเรื่องราวทางอารยธรรม เน้นส่วนประกอบของภาพขนาดใหญ่โต แข็งแรง มั่นคง ใช้สีกลมกลืน มีคุณภาพของแสง และเงาที่งดงาม และภาพวาดจะบ่งบอกถึงความเป็นอยู่ของผู้นับถือหรือชีวิตประจำวันของมนุษย์

มีการนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในเรื่อง โดยใช้ทฤษฎีของการให้แสง ให้เงา การหักเหของแสง ทำให้เกิดมิติของภาพ ในภาพสามมิติ หรือเทคนิคการผสมสี จากสีหนึ่ง เป็นสีหนึ่งโดยใช้ระบบเคมี เป็นต้น

จากพัฒนาการศิลปะที่บ่งบอกถึงพัฒนาการปรีศนาธรรมท้องถิ่นในประเทศไทย และปรีศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นส่วนหนึ่งของปรีศนาธรรมท้องถิ่นตามยุคสมัย จะเห็นได้ว่าภาพวาดที่เกิดขึ้นเนื่องจากได้รับอิทธิพลศิลปะจากตะวันออกนับจากยุคก่อน ประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์ โดยในยุคก่อนประวัติศาสตร์ (ราว พ.ศ.500-1800) ได้รับอิทธิพลศิลปะแบบอุดมคติจากฝีมือของช่างชาวอินเดีย และตามความเชื่อของศาสนา พราหมณ์ที่เข้ามามีบทบาทผสมผสานกับช่างฝีมือท้องถิ่น และมีการพัฒนาไปสู่ยุค ประวัติศาสตร์ไทย ศิลปะสมัยของเชียงแสนได้รับอิทธิพลพุกาม ศิลปะสมัยสุโขทัยได้ถูก ผสมผสานด้วยฝีมือของช่างคนไทยและความเชื่อท้องถิ่น จนกลายเป็นศิลปะภาพวาดที่เป็น เอกลักษณ์ของตนเอง สังเกตได้จากขุมประตู่วัดมหาธาตุ และมีการพัฒนาเมื่อเข้าสู่สมัย ออยุธยา หลังจากทีชาวอินเดียนำพระพุทธศาสนาเข้ามา ทำให้ประเทศไทยได้รับอิทธิพลทั้ง ในด้านแง่ของภาษา วรรณกรรม และศิลปกรรม ทำให้ศิลปะก่อตัวเป็นรูปร่างและกระจาย ในกลุ่มศิลปินทางด้านจิตรกรรมสมัยต่าง ๆ ต่างก็มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะผลิตงานศิลปะ เพื่อสร้างความโดดเด่น แต่จะเน้นให้มีความเป็นแบบอย่างของศิลปะไทยมากที่สุด และเมื่อ ได้รับอิทธิพลจากจีนและยุโรปจากการติดต่อค้าขาย ทำให้ศิลปะภาพวาดเน้นหนักไปใน ทางการประดิษฐ์ลวดลายไทย ที่ได้สอดแทรกความเชื่อ วัฒนธรรมและประเพณี ทศนคติ ทางศาสนา หรือเรื่องราวทางศาสนาผ่านวรรณกรรมต่าง ๆ ได้แก่ พุทธประวัติ พระมาลัย ไตรภูมิ ทศชาติชาดก พระเวสสันดรชาดก อรรถกถาชาดก ตลอดจนกลุ่มวรรณกรรม ท้องถิ่น ที่สะท้อนถึงภาพวาดฝาผนังตามปราสาทราชวัง วัดวาอารามต่าง ๆ โดยรอบโบสถ์ วิหาร และผนังด้านหน้าและหลังพระประธาน แต่นิยมเขียนประดับผนังพระอุโบสถ วิหาร อันเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ประกอบพิธีทางศาสนา ตลอดจนเครื่องประดับและเครื่องใช้ทั่วไป ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะจิตรกรรมไทยเป็นศิลปะแบบอุดมคติ ผสมผสานเรื่องราวกึ่งลึกลับ มหัศจรรย์ที่คล้ายกับงานจิตรกรรมในประเทศแถบตะวันออกหลาย ๆ ประเทศ เช่น อินเดีย ศรีลังกา จีน และญี่ปุ่น เป็นต้น แต่จะแตกต่างการใช้สีที่แตกต่างกันออกไปตามยุคสมัยทั้ง เกรงค์ และพหุรงค์ โดยเฉพาะการใช้สีหลาย ๆ สีแบบพหุรงค์นิยมมากในสมัยรัตนโกสินทร์ ตลอดจนจิตรกรรมของท้องถิ่นที่มีความเด่นชัดปรีศนาธรรมในงานจิตรกรรมสกุลช่าง เพชรบุรีราว พ.ศ. 2460-2500 และการประยุกต์แนวคิดสังคายนิจิตรกรรมฝาผนัง

ต่อมางานจิตรกรรมฝาผนังในสมัยรัตนโกสินทร์หลังปี พ.ศ. 2500 นิยมเขียนเป็น ภาพขนาดใหญ่ลงบนฝาผนัง มีลักษณะเป็นแนวประเพณีและแบบร่วมสมัย และมีความโดดเด่น การใช้สีตัดเส้นและปิดทองลงบนภาพ มักเขียนภาพไว้ภายในกรอบภาพจบเป็นตอน ๆ

ไป โดยส่วนใหญ่จะเขียนเรียงลำดับตามเรื่องราว ตามกรอบภาพที่กำหนดเอาไว้อย่างเป็นระเบียบ มีการเน้นจุดเด่นจุดรองของภาพแต่ละช่องเขียนโดยเขียนให้เต็มผนังทุกด้าน ได้แก่ จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดสุวรณาราม (วัดทอง) ริมคลองบางกอกน้อย ซึ่งได้เป็นแม่แบบให้ศิลปินรุ่นหลังใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและสร้างสรรค์งานมาจนถึงทุกวันนี้ แต่ที่เห็นความโดดเด่นจากภาพเขียนของนายสม พ่วงภักดี (ส.ธรรมภักดี) ที่เป็นช่างฝีมือทางการเขียนจิตรกรรมไทยแนวประเพณีที่ได้รับอิทธิพลการจัดวางองค์ประกอบจากจิตรกรรมฝาผนังจากภาคกลาง มีการเน้นภาพด้วยสีพลาสติกหรือที่เรียกกันว่าสีอะคริลิก (acrylic) เพื่อให้เกิดความทนทาน (บุรินทร์ เปล่งดีสกุล, 2554) ทำให้การเขียนภาพปริศนาธรรมมีความแตกต่างไปจากเดิม งานจิตรกรรมฝาผนังถูกผสมผสานกับงานของต่างประเทศเพราะได้อิทธิพลจากต่างประเทศ ใช้ทฤษฎีและหลักการว่าด้วยแสงและเงา และการผสมผสานกับความเป็นท้องถิ่น ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงงานจิตรกรรมฝาผนัง ที่มีการพรรณนาภาพเป็นลายลักษณ์อักษรแทรกประกอบภาพด้วยพยัญชนะอักขระวิธีที่มีความเป็นท้องถิ่น หรืออักษรไทยรัตนโกสินทร์ ช่วยให้พุทธศาสนิกชนเกิดการศึกษาเรียนรู้ และสามารถสื่อให้เกิดการรับรู้เนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจนขึ้น เช่น ภาพวาดภาพมนุษย์ ภาพอมมนุษย์ ภาพสัตว์ ภาพสิ่งก่อสร้าง และภาพทิวทัศน์ ที่มีการผสมผสานเป็นงานจิตรกรรมงานทัศนศิลป์ร่วมสมัย

ทัศนศิลป์ร่วมสมัยสะท้อนบริบทเปลี่ยนแปลงงานศิลปะ

บริบทการเปลี่ยนแปลงทัศนศิลป์ร่วมสมัยก่อนศตวรรษที่ 21

จากการพัฒนาการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย การปรับเปลี่ยนงานศิลปะเชื่อมโยงเชิงบริบทวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น และมีลักษณะเป็นวาทกรรม การให้ความสำคัญในเรื่องขนาดและพื้นที่ ผสมผสานกับทฤษฎีการรับรู้ในเรื่องของสี โดยมีได้ตัดขาดจากอดีตหรือแยกตนเองออกมาอย่างเอกเทศ แต่เป็นส่วนหนึ่งในการผสมผสานสร้างสรรค์ความคิดการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมสมัยก่อนศตวรรษที่ 21 นับจากภาพวาดบนเพิงฝา และพัฒนาตั้งแต่ทวารวดี สุโขทัย อยุธยา เรื่อยมาจนถึงยุครัตนโกสินทร์ ที่ถ่ายทอดงานศิลปะรับใช้พุทธศาสนาและราชสำนัก หรือก่อนประวัติศาสตร์ พ.ศ.2400 และเข้าสู่ยุครุ่งอรุณของศิลปะสมัยใหม่ประมาณ พ.ศ. 2350 ถึงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เข้าสู่ยุคศิลปะสมัยใหม่ประมาณ พ.ศ. 2490 และพัฒนาสู่ยุคศิลปะร่วมสมัยตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ทำให้รูปแบบของศิลปะท้องถิ่นลดบทบาทลงไปสู่รูปแบบทัศนศิลป์ร่วมสมัยเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 19 (สุธี คุณาวิชยานนท์, 2561) และในศตวรรษที่ 20 ศิลปะก็ยังคงมีความเป็นปัจเจกสูงขึ้น ทำให้วงการทัศนศิลป์ไทยก้าวไปสู่ “ทัศนศิลป์ไทยสมัยใหม่”

ต่อมาด้วยเหตุของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการเทคโนโลยียุคใหม่มากขึ้น เมื่อก้าวสู่ **ทัศนศิลป์ร่วมสมัยศตวรรษที่ 21** หรือยุคหลังสมัยใหม่ (postmodernity) เอกลักษณะงานศิลปะของไทยถูกปรับเปลี่ยนตามบริบทของสากล เพื่อการแสดงและถ่ายทอดทางการค้า ขาดการจดลิขสิทธิ์ทางภูมิปัญญาเกิดการลอกเลียนแบบ เกิดการแข่งขันด้านศิลปะสมัยใหม่ มีการประยุกต์ใช้สหวิทยาบูรณาการกับงานศิลปะต่างประเทศ ส่งผลต่อวงการทัศนศิลป์เกิดพฤติกรรมนำค่านิยมศิลปะ เป็นเครื่องสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของตนโดยขาดการตระหนักถึงความเป็นจริงหรือคุณค่าที่แท้จริงของตนเองและผู้อื่น (จิรวุฒน์ พระสันต์, 2561) นับว่าเป็นมิติใหม่ในวงการทัศนศิลป์ร่วมสมัยที่ฉายภาพให้เห็นถึงความรุ่งเรืองในด้านศิลปะกับค่านิยมของเงินตราที่ตีมูลค่างานศิลปะ ทำให้งานศิลปะถูกกลืนหายไปด้วยยุคทัศนศิลป์ร่วมสมัย และลืมความเป็นเอกลักษณะงานศิลปะจากช่างฝีมือท้องถิ่น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า **แนวโน้มทัศนศิลป์ร่วมสมัยหลังศตวรรษที่ 21** อาจถูกเปลี่ยนแปลงศาสตร์ด้านศิลปะและจิตรกรรมด้วยเครื่องมือเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยี projection mapping เป็นการฉายภาพลงไปในพื้นผิวต่าง ๆ เหมือนตีความด้วยภาพเคลื่อนไหวนามธรรม เปิดโอกาสให้ผู้ชมประเมินความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครในภาพวาดกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ พร้อมแสง สี เสียง มาผสมผสานกัน (สุเมธ ยอดแก้ว, 2560) เหมือนดังเช่นที่วัดสุทธิวราราม ได้นำเอาเทคโนโลยีนี้มาใช้ฉีกภาพลักษณ์เดิม ๆ ของปรีศนาธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือภาพลักษณ์ของพุทธศิลป์ ที่แสดงให้เห็นการรับใช้และหมุนเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างศิลปะ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และศาสนา

แต่อย่างไรก็ตามการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วยศิลปะออนไลน์ที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการประเมินลิขสิทธิ์ทางปัญญา การข้ามพ้นเนื้อหาทางสังคม ความเป็นเอกภาพและความสมบูรณ์ของงานศิลปะ นำไปสู่การแบ่งแยกศิลปะชั้นสูงกับศิลปะของคนทั่วไปหรือศิลปะชุมชน จากทัศนศิลป์ร่วมสมัย นำไปสู่ **พหุศิลป์ร่วมสมัย** อาทิ ปรีศนาธรรม 3 มิติ ที่ได้กล่าวมาแล้ว นับว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ของงานศิลปะ ที่เกิดจากการแนวคิดปรีศนาธรรมท้องถิ่นผสมกับปรีศนาธรรมทางพระพุทธศาสนาหรือวรรณกรรมทางพุทธศาสนา สู่ทัศนศิลป์ร่วมสมัย และนำไปสู่พหุศิลป์ร่วมสมัยดังโมเดลภาพที่ 9

ภาพที่ 9 โมเดลการพัฒนาปรีศนาธรรมองค์ความรู้ใหม่

สรุป

ปรีชาธรรมท้องถิ่นหรือปรีชาแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการถ่ายทอดภาพวาดที่มีให้เห็นตามศาสนสถานด้วยจิตรกรรมฝาผนังที่มีขนาดใหญ่ จากฝีมือและจิตวิญญาณของช่างฝีมือท้องถิ่นผสมผสานความเป็นท้องถิ่นกับวรรณกรรมทางพุทธศาสนา ถ่ายทอดความเชื่อ ความคิด ความศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนา วรรณกรรมหรือวรรณคดี ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์นับตั้งแต่สมัยโบราณและความแตกต่างของบริบทแต่ละช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงไปที่มีให้เห็นตามผนังภายในศาสนสถานแต่ละภูมิภาคได้อย่างมีคุณค่า ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออก เป็นต้น กลายเป็นเอกสารโบราณทางประวัติศาสตร์ แต่เมื่อเวลาผ่านไปภาพวาดปรีชาธรรมที่มีอยู่นั้น เกิดความเสื่อมสภาพตามธรรมชาติและกาลเวลา ทำให้ต้องมีการบูรณะซ่อมแซมขึ้นใหม่ด้วยเทคนิคการสร้างจิตรกรรม โดยพิจารณาจากคุณสมบัติและปฏิกิริยาเคมีของวัสดุและเหตุผลทางทางวิทยาศาสตร์ และเมื่อมีเทคโนโลยีเข้ามาหรือเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคใหม่ เกิดความแตกต่างการพัฒนาการและการออกแบบตามยุคสมัยในมุมมองของปรีชาธรรม 3 มิติ ที่เป็นองค์ความรู้สู่งานทัศนศิลป์ร่วมสมัย

จากงานปรีชาธรรมพัฒนาการสู่งานทัศนศิลป์ร่วมสมัยด้วยอิทธิพลศิลปะจากต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงจากยุคก่อนประวัติศาสตร์ ยุคประวัติศาสตร์ และการผสมผสานภายใต้บริบทศิลปะสมัยใหม่และการพัฒนาการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย จากงานทัศนศิลป์ไทยจึงได้ก้าวไปสู่“ทัศนศิลป์ไทยสมัยใหม่” มีลักษณะเป็นภาพขนาดใหญ่ลงบนฝาผนัง ใช้สีตัดเส้นและปิดทองลงบนภาพ ใช้ทฤษฎีและหลักการว่าด้วยแสงและเงา และการผสมผสานพรรณนาภาพเป็นลายลักษณ์ด้วยพยัญชนะอักขระวิธความเป็นท้องถิ่นหรืออักษรไทยในยุคของรัตนโกสินทร์ และสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทัศนศิลป์ร่วมสมัยในวัฒนธรรมสากลของศตวรรษที่ 19 -21 และจากทัศนศิลป์ร่วมสมัยสะท้อนบริบทการเปลี่ยนแปลงของศิลปะนำไปสู่ทัศนศิลป์ร่วมสมัยที่เป็นองค์ความรู้ใหม่และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงหลังศตวรรษที่ 21 ด้วยเทคโนโลยียุคใหม่ นำไปสู่การแบ่งแยกศิลปะชั้นสูงมากยิ่งขึ้น ทำให้ค่านิยมศิลปะเป็นเครื่องสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจ หากมองข้ามองค์ความรู้ปรีชาธรรมท้องถิ่น ปรีชาธรรมทางพระพุทธศาสนา และวรรณกรรมทางพุทธศาสนา ที่ควรได้รับการฟื้นฟูและรักษาไว้แต่ละยุคสมัย

ฉะนั้นการศึกษาปรีชาธรรมท้องถิ่นองค์ความรู้สู่งานทัศนศิลป์ร่วมสมัย นี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา นักวิชาการ ช่างศิลป์ และประชาชนทั่วไป เพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับปรีชาธรรมท้องถิ่น พัฒนาการของปรีชาธรรมท้องถิ่นสู่งานทัศนศิลป์ร่วมสมัย และทัศนศิลป์ร่วมสมัยสะท้อนบริบทเปลี่ยนแปลงงานศิลปะ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์. (2561). การศึกษาวิเคราะห์จิตรกรรมฝาผนังในเชิงสัญลักษณ์: กรณีศึกษาวัดสุวรรณาราม วัดทองธรรมชาติ วัดคงคาราม. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 14(ฉบับพิเศษ), 33-43.
- กฤษณ์ ทองเลิศ. (2560). แนวทางการศึกษาการสื่อความหมายของงานภาพจิตรกรรมฝาผนังไทย. *นิเทศสยามปริทัศน์*, 10(10), 5-26.
- กันต์ พูนพิพัฒน์. (2561). *ชีวประวัติและผลงานช่างภาพ portrait และสารคดี* ชื่อตั้งระดับโลก. เชียงใหม่: FLUKE Graphic Design & Printing.
- จิรวัดน์ พระสันต์. (2561). ศิลปกรรมและศิลปกรรมร่วมสมัย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์*, 5(1), 12-30.
- ฉัตรสุรงค์ แก้วเป็นทอง. (2556). *การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์กับจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัว จังหวัดน่าน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชมพูนุท ประศาสน์เศรษฐ. (2547). *การอนุรักษ์ศิลปะโบราณวัตถุเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไทรเทพ สหะขันธ์. (2562). *ศึกษาอัตลักษณ์และความเชื่อในจิตรกรรมฝาผนังแบบพื้นบ้านเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนากรณ์ อุดมศรี. (2554). *ปริศนาธรรม* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปไทย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุรินทร์ เปล่งดีสกุล. (2554). พัฒนาการของจิตรกรรมฝาผนังอีสาน กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 3(1), 84-113.
- พระครูปลัดไพระพันธ์ ธมฺมวฑฺฒโน (ตรีศรี). (2562). พุทธจิตรกรรม: ประวัติพัฒนาการและอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*, 6(10), 5272-5285.
- พระคัมภีรญาณ อภิปัญญา. (2555). *คู่มือศึกษาภาพ ปฏิมากรรมสถาปัตยกรรมแบบทิเบต แบบไทยแบบปริศนาธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม.
- ภูวษา เรืองชีวิน. (2561). จิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดบุปผาราม อ.เมือง จ.ตราด: ภาพสะท้อนสัญลักษณ์อิทธิพลจีนที่ปรากฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล*, 27(2), 261-279.

- ยอดชาย พรหมอินทร์. (2562). *ตำราจิตรกรรมไทยประเพณี*. สงขลา: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ยุทธนา ไผะเทศ. (2555). *จิตรกรรมอีสาน (ยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงยุคร่วมสมัย)*. มหาสารคาม: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ศิลป์ พีระศรี. (2550). *ประวัติศาสตร์ศิลปะโดยสังเขป*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมพร ฐรี. (2557). จิตรกรรมฝาผนังภาคใต้: คติความเชื่อในพระพุทธศาสนา. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์*, 1(1), 22-40.
- _____. (2560). *นิธิปัญญา: ปรีชาธรรมแห่งพุทธมหาเจดีย์ วัดปัญญานันทาราม*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- สัญญา ศิริพานิช. (2557). อิทธิพลของปัญญาสชาดกที่มีต่อพุทธศิลปกรรมในเขตพุทธสถาน: กรณีศึกษาวัดในอำเภอเมืองเชียงใหม่. *วารสารวิจิตรศิลป์*, 5 (2), 133-183.
- สุชาติ เกาทอง. (2548). *จิตรกรรมฝาผนังริมฝั่งทะเลภาคตะวันออกของไทย (รายงานผลการวิจัย)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุธี คุณาวิชยานนท์. (2561). *ศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัย: ตะวันตกและไทย*. กรุงเทพฯ: คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุเมธ ยอดแก้ว. (2560). สุนทรีภาพแห่งสภาวะอารมณ์. *Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ)*, 10 (3), 2811-2825.
- สุรัช จงจิตงาม. (2548). *แนวคิดเรื่องความเป็นจริงในงานจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2562). *แนวคิดพุทธศาสนาของธรรมยุติกนิกายในจิตรกรรมฝาผนังตามพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. *วารสารวิจิตรศิลป์*, 10(1), 48- 87.
- สุรพล ดำริห์กุล. (2561). *ประวัติศาสตร์และศิลปะล้านนา*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สุวรรณี ดวงตา. (2551). *ภาษากายจากจิตรกรรมฝาผนังสกุลช่างสงขลาที่วัดโพธิ์ปฐมาวาส อำเภอเมืองสงขลา วัดเจ้ทั้งพระ อำเภอลำทับ และวัดคูเต่า อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา (ศิลปนิพนธ์ศิลปบัณฑิต ภาควิชาทฤษฎีศิลป์)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มิติแห่งการแบ่งปัน: ภาพสะท้อนชีวิตและสังคม จากโรงทานสมัยพุทธกาลสู่ตู้ปันสุขยุคโควิด 19*

DIMENSION OF GIVING: REFLECTIONS OF LIFE AND SOCIETY FROM
ALMSHOUSE IN BUDDHIST ERA AND HAPPY CABINET IN COVID 19 ERA

ธีรโชติ เกิดแก้ว

Teerachoot Kerdkaew

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Huachiew chalermparakiet University

E-mail: tongin2000@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอมิติแห่งการแบ่งปันในพระพุทธศาสนาโดยวิเคราะห์จากโรงทานและตู้ปันสุขที่พบสาระสำคัญ 2 มิติ คือ มิติด้านผู้ให้ การแบ่งปันเป็นวิธีฝึกจิตเพื่อลดละความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัวสู่ความเป็นอิสระของจิตที่อยู่เหนือกิเลสดังกล่าว และมิติด้านสังคม การแบ่งปันเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันที่ขาดไม่ได้ เป็นการสงเคราะห์กันด้วยสิ่งของ ธรรม ความรู้ รวมถึงการช่วยเหลือ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อกันด้วยจิตอาสาโดยไม่หวังผลตอบแทนที่เกิดจากจิตที่เปี่ยมด้วยความรัก ต้องการให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์ ประสบความสุข ด้านภาพสะท้อนชีวิตคือ ต้นทุนของชีวิตที่ไม่เท่าเทียมกัน ภัยคุกคามชีวิตและการเอาตัวรอด ชีวิตที่ไม่มีอะไรแน่นอน การแบ่งปันระหว่างผู้ให้ในฐานะผู้ต่อลมหายใจผู้รับในฐานะผู้ได้รับการต่อลมหายใจ และภาพสะท้อนสังคมคือ สังคมแห่งการพึ่งพาอาศัยกัน และต้นทุนทางสังคมคือน้ำใจที่ทำให้เกิดมิตรภาพที่ยิ่งใหญ่

คำสำคัญ: มิติแห่งการแบ่งปัน; โรงทาน; ตู้ปันสุข; ภาพสะท้อนชีวิตและสังคม

Abstract

This article presented the dimension of giving in Buddhism by analyzing from the almshouses and happiness sharing cabinet that was found by 2 dimensions. The first, dimension of one giver, giving is a way to practice mind to eliminate meanness and selfishness to free passions to be above the mentioned desires. The second, dimension of society, giving is an indispensable foundation of living together, It's helping with things, dharma and useful knowledge, Including helping one another by service mind without

* Received March 19, 2020; Revised April 15, 2020; Accepted June 6, 2020

hope for return from the mind that consists of love, to be free from suffering and to have happiness. It's giving happiness to others of great value. Reflections of life was found the capital of life is not equal, threats of life and survival, uncertainty of life, giving between givers as breath extenders and recipients as the person receiving the breath. And Reflections of society was society of inter-dependence and social capital are the kindness that creates great friendship.

Keywords: Dimension of Giving; Almshouse; Happy Cabinet; Reflections of Life and Society

บทนำ

คุณธรรมว่าด้วยการแบ่งปันเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ในพระพุทธศาสนามีตัวอย่างว่าด้วยทาน 2 ประเภท คือ การให้สิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนการดำรงอยู่ของชีวิต (อามิสทาน) และการให้ธรรม (ธรรมทาน) หมายถึง การบอก การแสดง การอธิบายธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้แล้วให้แก่คนอื่นเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง (อง.ทก. (ไทย) 20/142/120) รวมถึงคำสอน คำแนะนำที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ๆ เช่น พ่อแม่สอน แนะนำลูกในทางที่ถูกต้อง ครูอาจารย์สอนวิชามารยาท ระเบียบวินัยแก่ศิษย์ และการให้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและไม่ผิดศีลธรรมด้วย ความสำคัญเรื่องการแบ่งปันทั้ง 2 ประเภทนี้ พิจารณาได้จากกรอบครัวที่เป็นรากฐานสำคัญของสังคม ถ้าหากสมาชิกในครอบครัวไม่สงเคราะห์กันด้วยอามิสทาน กรอบครัวก็จักดำรงอยู่ไม่ได้หรือหากสมาชิกในครอบครัวไม่แนะนำ สั่งสอนเรื่องดี ๆ เป็นประโยชน์ต่อกัน และไม่ห้ามปรามกันจากเรื่องที่จะทำให้ชีวิตและครอบครัวหายนะแล้วความสุข ความเจริญ ความสำเร็จ และความมั่นคงของครอบครัวก็จักเกิดขึ้นไม่ได้

ถ้าหากพิจารณาไปที่สังคมที่แต่ละคนอยู่อาศัยจนถึงสังคมโลกก็จะเห็นความจริงว่าการแบ่งปันเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ เพราะมนุษย์แต่ละคนมีต้นทุนไม่เหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นด้วยตระกูล การศึกษา ความสามารถ และปัจจัยสนับสนุนชีวิต ต้นทุนเหล่านี้ทำให้มนุษย์บางส่วนมีความพร้อม ซึ่งจะพร้อมน้อยหรือมากนั้นก็ขึ้นอยู่กับต้นทุนที่แต่ละคนมีอยู่ หรือบางคนอาจมีต้นทุนมาดี แต่เมื่อเจอกับวิกฤติบางอย่างก็ทำให้เกิดความพร้อม ความขาดแคลนได้เช่นกัน กรณีวิกฤติจากโควิด 19 ที่กำลังระบาดอยู่ในขณะนี้ ทำให้คนจำนวนมากขาดแคลนปัจจัยยังชีพ เช่น อาหาร เวชภัณฑ์ และเครื่องป้องกันภัยจากโรคร้าย ซึ่งไม่ได้จำกัดเฉพาะคนยากจนหรือคนในระดับล่างเท่านั้น แต่ยังส่งกระทบถึงคนทุกระดับด้วย ดังนั้น การแบ่งปันหรือการเสียสละจึงจำเป็นยิ่งในวิกฤติเช่นนี้ เห็นได้จากผู้ที่มิได้

บริจาคสิ่งต่าง ๆ ทั้งอาหาร เงิน เวชภัณฑ์ และเครื่องมือในการรักษาเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน (อามิสทาน) รวมถึงการให้ความรู้ คำแนะนำในการป้องกันหรือการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเพื่อไม่ให้คนในสังคมติดเชื้อโควิด 19 (ธรรมทาน)

ในช่วงวิกฤตินี้ก็คือ ตู้ปันสุข เป็นเหตุการณ์และสิ่งที่น่าสนใจ ด้วยเกิดจากจิตอันเป็นกุศลของคนที่ทนเห็นความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ที่กำลังลำบากทั้งด้านปัจจัยยังชีพและความเป็นอยู่ไม่ได้ จึงได้สร้างตู้ปันสุขที่บรรจุอาหาร เวชภัณฑ์ และสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการยังชีพไว้ เมื่อมีคนเริ่มก็มีคนตาม กล่าวคือมีผู้ที่มีน้ำใจได้นำสิ่งของที่ตนมีมาบริจาคที่ตู้ปันสุข สะท้อนถึงมิติแห่งการทำบุญที่มีได้จำกัดเฉพาะที่วัดเท่านั้น แม้กระทั่งพระสงฆ์หรือวัดบางแห่งก็ทำตู้ปันสุขไว้ที่วัด เพื่อให้คนที่ได้รับความเดือดร้อน ขาดแคลนปัจจัยยังชีพนำสิ่งของบริจาคเหล่านั้นไปอุปโภค บริโภค แม้จะมีเรื่องดี ๆ เกิดขึ้นกับสังคมไทยในช่วงวิกฤติโควิด 19 ดังกล่าว แต่ก็ก็มีเรื่องที่น่าเศร้าใจตามมา คือ พฤติกรรมของคนบางส่วนที่เห็นแก่ตัว เอาแต่ประโยชน์ส่วนตน ไม่คำนึงถึงความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ที่ร่วมชะตากรรมเดียวกันกับตน นำสิ่งของที่มีน้ำใจบริจาคไว้ไปบริโภค อุปโภคแต่เพียงผู้เดียว นับว่าเป็นการกระทำที่น่าละอายยิ่ง

ตู้ปันสุขมิใช่เพิ่งเกิดขึ้นในสมัยนี้เท่านั้น ในอดีตสังคมไทยก็เคยมีตู้ปันสุขที่เรียกว่า “โอ่งทาน” หมายถึง ภาชนะที่บรรจุน้ำสำหรับให้คนเดินทางได้ดื่มกินยามกระหาย ที่ชาวบ้านผู้มีน้ำใจได้สร้างศาลาเล็ก ๆ ไว้หน้าบ้านของตน ติดทางเดินเพื่อให้คนที่เดินทางผ่านไปมาได้ดื่ม น้ำ โดยนำโอ่งหรือตุ่มบรรจุน้ำมาตั้งไว้ พร้อมกับภาชนะสำหรับตักน้ำในโอ่งดื่ม นี่คือน้ำใจของคนในอดีตที่มีให้แก่กัน รวมถึงโรงทานที่องค์กรกุศลต่าง ๆ หน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือบุคคลผู้มีน้ำใจบางคนจัดขึ้นเป็นครั้งคราวด้วย ตู้ปันสุขนี้เทียบได้กับโรงทานในสมัยพุทธกาล ต่างกันแต่เพียงโรงทานในสมัยพุทธกาลเป็นของเศรษฐีใจบุญที่ต้องการปันความสุขให้แก่เพื่อนมนุษย์ที่ยากไร้ ขัดสนด้วยปัจจัยยังชีพ ซึ่งแสดงถึงการแบ่งปันที่เป็นหลักการแห่งการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ยากจน ขัดสน ขาดแคลนปัจจัยยังชีพให้สามารถดำรงชีพอยู่ต่อไปได้

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า ควรนำเรื่องนี้มาขยายความให้เห็นภาพสะท้อนชีวิตและสังคม ทั้งด้านปัญหาที่เกิดขึ้น ความจริงของชีวิตมนุษย์ หลักการให้ที่ถูกต้อง ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งเห็นว่า จะมีประโยชน์ในแง่ของการสร้างความเข้าใจ การเห็นความจริง และการปฏิบัติที่ถูกต้องต่อไป

มิติแห่งการแบ่งปัน

ในบทความประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ โรงทานและตู้ปันสุข ภาพสะท้อนชีวิตและสังคม และมิติแห่งการแบ่งปันในพระพุทธศาสนาดังความสังเขปต่อไปนี้

1. โรงทานและตู้ปันสุข

หัวข้อนี้จะสะท้อนถึงต้นทุนทางสังคมที่ทำให้สังคมมนุษย์ดำรงสืบมาได้ถึงทุกวันนี้ นั่นคือ น้ำใจ ของคนในสังคมที่มีให้ต่อกัน ภาพสะท้อนต้นทุนทางสังคมนี้สื่อผ่านการให้การเสียสละ การบริจาคสิ่งต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือ บรรเทาความทุกข์ และปันความสุขให้แก่คนที่ยากไร้ ไม่มีที่พึ่ง หรือคนที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ โดยผู้เขียนขอสะท้อนผ่านโรงทาน ในสมัยพุทธกาลและตู้ปันสุขยุคโควิด 19 ดังต่อไปนี้

1.1 โรงทานสมัยพุทธกาล เหตุการณ์ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โรงทานในสมัยพุทธกาลจะเป็นของเศรษฐีหรือคหบดีผู้มีทรัพย์มหาศาล เศรษฐีใจบุญที่รู้จักกันดีในหมู่ชาวพุทธ ฝ่ายชาย คือ อนาถปิณฑิกเศรษฐี ฝ่ายหญิง คือ นางวิสาขา มหาอุบาสิกาที่ได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นผู้เลิควาอุปาสก อุปาสกาผู้ยินดีในการถวายทาน (อง.ทุก. (ไทย) 20/249,259/31-32) มิใช่เศรษฐีใจบุญจะมีเพียงแค่ 2 คน นี้เท่านั้น ในพระพุทธศาสนายังได้กล่าวถึงเศรษฐีใจบุญไว้อีกหลายคน ซึ่งจะได้เล่าถึงเศรษฐีใจบุญกับโรงทาน บุคคล และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อสะท้อนภาพของชีวิตและสังคมในยุคนั้น ดังปรากฏในเรื่องพระนางสามาวดีในอรรถกถาธรรมบทภาค 2 โดยสังเขปต่อไปนี้

เศรษฐีชาวภัททวดีเป็นสหายกับโสมกเศรษฐีชาวโกสัมพี โดยที่ไม่ได้เคยพบกัน ต่อมา ภัททวดีนครเกิดหิวตกโรค เศรษฐีพาภรรยาและธิดาซื้ออาหาร หนึ่มายังกรุง โกสัมพี พักอยู่นอกพระนคร รุ่งขึ้นก็ให้ธิดาเดินเข้าไปในกรุงเพื่อรับอาหารใน โรงทานของโสมก เศรษฐีมาให้พ่อกับแม่ นางไปที่โรงทานพบกับภุมมพิชิตมิตตะ ทำหน้าที่แจกทาน ขออาหารสำหรับคน 3 คน...ได้อาหารมาแล้วทั้งภรรยาและธิดาแบ่งให้เศรษฐีกิน มากไป อาหารจึงไม่ย่อย ภัททวดีเศรษฐีจึงเสียชีวิตในคืนนั้น วันรุ่งขึ้น นางจึงไปขออาหารสำหรับ คน 2 คน คืนนั้น มารดาเกิดอาหารไม่ย่อย เสียชีวิตไปอีกคน วันรุ่งขึ้นเธอจึงเดินร้องไห้ไปขอ อาหารสำหรับเธอเอง นายมิตตะจำได้ คิดว่า "วันก่อนเธอรับไปสำหรับ 3 คน และ 2 คน วันนี้สำหรับคนเดียว วันก่อนๆ เธอคงโลภมา" จึงด่าว่า "หญิงถ่อยจงฉิบหาย วันนี้เธอรู้ประมาณท้อง แล้วละสิ" เธอฟังแล้วเป็นเหมือนหอกทิ่มเข้าที่อก ถามว่า "นายท่าน ทำไมพูดอย่างนี้" นายมิตตะ ก็เล่าย้อนถึงการรับอาหารของเธอ นางสามา จึงชี้แจงเรื่องทั้งหมดให้ทราบ นายมิตตะฟังแล้ว เศร้าใจร้องไห้พลางบอกว่า เธอจะเป็นลูกสาวคนโตของเรา แล้วจุมพิตที่ศีรษะ นำไปยังเรือน และ ตั้งไว้ในฐานะลูกสาวคนโต

วันหนึ่ง นางสามาได้ยินเสียงอื้ออึงในโรงทาน จึงเสนอให้บิดาทำรั้วล้อมโรงทาน ทำให้ เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่มีเสียงอื้ออึงของมนุษย์อีก ตั้งแต่นั้นมา นางสามา จึงได้ชื่อว่า "สามาวดี" โสมกเศรษฐีไม่ได้ยินเสียงอื้ออึงจากโรงทานอีก จึงถามนายมิตตะถึงวิธีที่ทำให้พวก ยากไม่ส่งเสียง นายมิตตะก็แจ้งให้ทราบว่า เป็นผลงานของลูกสาวคนโต แล้วเล่าความเป็นมาของ นางสามาวดี เศรษฐีฟังแล้วทราบว่างามสามาวดีเป็นบุตรสาวคน

เดียวของเศรษฐีภักทวดียะผู้เป็น สหาย จึงรับเป็นบิดาของนางสาวมาดีอีกคน จัดหญิง 500 คนให้คอยรับใช้และตั้งนางไว้ในฐานะ ลูกสาวคนโต ต่อมา พระเจ้าอุเทนแห่งกรุงโกสัมพี ได้ส่งขอมมาอภิเษก สมรสให้เป็นพระอัครมเหสี (พระพุทโธมหาราช, 2522)

โรงงาน เหตุการณ์ และบุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่ยกมา ชี้ให้เห็นว่า การแบ่งปัน (ทาน) เป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ว่าด้วยการสงเคราะห์ อนุเคราะห์กันที่ทุกสังคมขาดไม่ได้ และยังสะท้อนถึงโรงงานในฐานะสถานที่ปันความสุขและบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ยากไร้ ชดสน และประสบกับภัยพิบัติจากคนผู้มั่งมีในสังคมที่อยู่ควบคู่กับสังคมมนุษย์ตลอดมา จนถึงปัจจุบันดังตัวอย่างที่จะกล่าวในหัวข้อต่อไป

1.2 ตู้ปันสุข เหตุการณ์ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง คำว่า “ตู้ปันสุข” นั้นเป็นคำที่เกิดขึ้นในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid 19) ที่คนกลุ่มหนึ่งได้รวมตัวกันสร้างตู้สำหรับบรรจอาหาร เวชภัณฑ์ และสิ่งจำเป็นต่อการยังชีพ เพื่อแบ่งปันจากคนที่มิให้แก่คนที่ไม่มีเพื่อบรรเทาทุกข์และปันความสุขให้แก่เพื่อนมนุษย์ที่ประสบความเดือดร้อนจากสถานการณ์โควิด 19 ซึ่งสะท้อนให้เห็นต้นทุนทางสังคม คือ “น้ำใจ” ได้อย่างดี

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกที่เริ่มทำตู้ปันสุข โดย Little Free Library องค์การไม่แสวงหากำไร ผู้ติดตั้งตู้แลกเปลี่ยนหนังสือเพื่อส่งเสริมการอ่านหนังสือในหลายชุมชน ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปรากฏการณ์โควิด ตู้หนังสือได้เปลี่ยนสถานะมาเป็นตู้ใส่อาหารและสิ่งของจำเป็นต่อการยังชีพ เพื่อให้ผู้ที่เดือดร้อน มาหยิบไปอุปโภคบริโภค ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่กลางเดือนมีนาคม 2563 จนถึงขณะนี้ ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกามีตู้ปันสุขแล้วประมาณ 400-500 ตู้ แต่ละตู้จะติดป้ายแสดงข้อความที่น่าสนใจไว้ ขอ ยกตัวอย่างคำพูดของแอสลีย์ ฮาเมอร์ (Ashley Hamer) ที่กล่าวถึงตู้แชร์อาหารในชุมชนแห่งหนึ่งในชิคาโก รัฐอิลลินอยส์ ซึ่งมีป้ายติดข้อความไว้ว่า “เพื่อช่วยเพื่อนบ้านของเราที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตโควิด19 ห้องสมุดเล็ก ๆ แห่งนี้ถูกเปลี่ยนเป็นห้องครัวเล็ก ๆ เชิญหยิบสิ่งที่คุณต้องการไปได้ฟรี กรุณาบริจาคสิ่งที่คุณสามารถให้ได้” (PPTV Online, 2563)

จากป้ายข้อความดังกล่าวจะเห็นว่า นอกจากจะบอกให้คนที่ขาดแคลนสามารถหยิบสิ่งของที่ตนไม่มีไปรับประทานหรือใช้สอยแล้วยังเชิญชวนให้บริจาคสิ่งของของแต่ละคนสามารถบริจาคได้ เป็นการตอ่ยอดน้ำใจให้หลังไหลเพื่อต่อลมหายใจให้แก่ผู้ขาดแคลนให้ดำรงชีพอยู่ได้ สะท้อนถึงปรัชญาแห่งการอยู่ร่วมกันของมนุษย์เรื่องหนึ่ง คือ “การอยู่แบบร่วมทุกข์ ร่วมสุข” ตามหลักอภัยมัญญาหรือความรักสากลในพระพุทธศาสนา (ที.ปา. (ไทย) 11/308/280)

จากรูปแบบใหม่ของการแบ่งปัน (New Normal) ได้ขยายโมเดลนี้ไปประยุกต์ใช้ทั่วโลก ประเทศไทยเองก็ได้นำมาใช้ในรูปแบบของ “ตู้ปันสุข” บางแห่งเรียกว่า “ตู้แบ่งสุข” “ตู้เติมใจให้กัน” “ตู้ปันน้ำใจ” ที่มีอยู่ในทุกจังหวัดของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็น

เรียกดูดังกล่าวด้วยคำใดก็ตาม แต่สาระสำคัญของตัวนี้ก็คือ น้ำใจของผู้ที่ต้องการแบ่งปันสิ่งที่ดีนั้นให้กับคนที่ยากไร้ ขาดแคลนปัจจัยยังชีพ ในสถานการณ์โควิด 19

มิติแห่งการแบ่งปันจากตัวป็นสุขแสดงให้เห็นถึงน้ำใจที่เป็นต้นทุนทางสังคม ตามหลักพระพุทธศาสนาด้วย คือ เมตตาธรรมคำจุนโลก และการกระจายความสุขให้แก่คนทั่วโลกตามหลักอปปมัญญาเมตตา ความรักสากลหรือความรักที่ไร้พรมแดนในพรหมวิหารธรรม (ที.ปา. (ไทย) 11/308/280) หากนำโรงงานในสมัยพุทธกาลมาเปรียบเทียบกับตัวป็นสุขในปัจจุบัน สาระสำคัญคงไม่แตกต่างกัน อาจพูดได้ว่า ตัวป็นสุขก็คือ โรงงานเล็ก ๆ นั้นเอง

2. ภาพสะท้อนชีวิตและสังคม

โรงงานและตัวป็นสุขที่กล่าวข้างต้นมุ่งไปที่มิติแห่งการแบ่งปัน เพื่อสะท้อนความจริงเกี่ยวกับชีวิตและสังคม และความสำคัญของการแบ่งปันในฐานะเป็นคุณธรรมที่จะทำให้ทุกชีวิตอยู่รอดร่วมกันทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ดังข้อสรุปดังนี้

2.1 ภาพสะท้อนชีวิต หมายถึง เรื่องแสดงความจริงของในด้านต่าง ๆ โดยวิเคราะห์จากโรงงานและตัวป็นสุขโดยสังเขปต่อไปนี้

2.1.1 ต้นทุนของชีวิต บ่อยครั้งที่เรามักได้ยินคำพูดว่า “ต้นทุนชีวิตของแต่ละคนไม่เท่ากัน” คำพูดดังกล่าวได้สะท้อนภาพของของความยากจนของคนบางส่วน บางคนแทบไม่มีอาหารจะรับประทาน ไม่มีเสื้อผ้าดี ๆ สวมใส่ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น แต่ในขณะที่คนบางส่วนมีทุกสิ่งพร้อมสรรพ มีความสุขจากความพร้อมทางวัตถุ นี่คือการความจริงของชีวิตที่เราพบเห็นได้ทั่วไปในสังคมไทย และภาพแห่งความจริงนี้ก็มิใช่เพียงเกิดขึ้นในปัจจุบันเท่านั้น อย่างน้อยตัวอย่างเรื่องโรงงานที่กล่าวไว้ข้างต้นก็ได้แสดงให้เห็นว่า คนยากจน คนตกยาก ความขัดสน ขาดแคลนมีมานานแล้วในอดีต อาจกล่าวได้ว่า เรื่องเหล่านี้เป็นความจริงที่อยู่คู่กับสังคมมนุษย์ ถ้าถามว่า อะไรคือปัจจัยที่ทำให้คนมีต้นทุนแตกต่างกัน คำตอบในพระพุทธศาสนาก็คือ กรรม ตามข้อสรุปในจุฬกัมมวิภังคสูตรที่ว่า “กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและดีต่างกัน” (ม.ม. (ไทย) 14/289/350) เพื่อความกระจ่างในเรื่องนี้ขอแยกแสดงเรื่องกรรมกับชีวิตมนุษย์ไว้ 2 นัย คือ

1) กรรมในอดีตชาติ คงจะเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ผู้อ่านทุกคนเชื่อว่าความยากจนในชาตินี้มาจากผลกรรมในอดีตชาติ เพราะไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นประจักษ์ชัดด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ แต่มีหลักฐานจากพระไตรปิฎกที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงสาเหตุของความยากจนว่า มาจากการไม่ให้อะไร ๆ แก่คนอื่นไว้ในจุฬกัมมวิภังคสูตร (ม.ม. (ไทย) 14/294/353) และผู้อ่านสามารถพิจารณาความจริงเรื่องนี้จากผลกรรมในอดีตของชาตินี้ก็ได้ เช่น คนบางคนไม่สนใจที่จะศึกษาเล่าเรียนเพื่อสร้างต้นทุนให้แก่ตนเองในวัย

เยาว์ ใช้ชีวิตเสเพล พอโตขึ้นก็ไม่มีวิชาความรู้ที่จะไปประกอบอาชีพ ส่งผลให้เขาต้องประสบกับความยากจน เป็นต้น

2) กรรมในชาติปัจจุบัน ตัวอย่างในข้อที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า คนบางส่วนที่ยากจนเพราะไม่สร้างต้นทุน เช่น วิชาความรู้ ให้แก่ชีวิต และคนบางส่วนได้ทำลายต้นทุนของชีวิตที่มีอยู่ในปัจจุบันให้พินาศไป เรื่องนี้ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์ได้จากหลักอบายมุข 6 คือ การติดสุราและยาเสพติด การชอบเที่ยวกลางคืน การชอบเที่ยวดูการละเล่น การติดการพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และการเกียจคร้านในการทำงาน (ที.ปา. (ไทย) 11/247/202) การกระทำเหล่านี้พระพุทธรเจ้าตรัสว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ทรัพย์สินพินาศและทำให้ผู้หมกมุ่นในอบายมุขต้องพบกับความยากจน แสดงให้เห็นว่า ความยากจนไม่ได้มีสาเหตุมาจากผลกระทบในอดีตชาติเพียงอย่างเดียว แต่ส่วนใหญ่แล้ว ความยากจนมาจากผลกระทบในปัจจุบันที่ทุกคนสามารถพิสูจน์ได้

2.1.2 ภัยคุกคามชีวิตและวิธีการเอาตัวรอด เรื่องเล่าถึงโรงงานเหตุการณ์และบุคคลข้างต้นได้สะท้อนความจริงของชีวิตอีกประการหนึ่ง คือ ภัยคุกคามชีวิตทั้งโรคภัยไข้เจ็บ มนุษย์ สัตว์ร้าย ธรรมชาติ และอุบัติเหตุ ไม่มีใครหนีภัยคุกคามชีวิตเหล่านี้ได้ตามหลักของโลกธรรม เรื่องธรรมดาที่มนุษย์จะต้องประสบทั้งเรื่องที่น่าปรารถนาและไม่น่าปรารถนา (อง.อภฺรฺก. (ไทย) 23/6/204-206) จากตัวอย่างที่กล่าวข้างต้นก็คือ การประสบกับอหิวาตกโรค จัดอยู่ในโลกธรรมชื่อว่า ทุกข์ และวิธีการเอาตัวรอดจากภัยคุกคามดังกล่าวด้วยการทิ้งบ้านเรือน หนีไปอยู่ที่อื่น เพื่อให้รอดพ้นความตาย คล้ายกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับชาวเมืองลำพูนในสมัยของพญาจุลราช พ.ศ. 1590 จากโรคระบาด ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก คนที่ยังมีชีวิตอยู่ได้พากันหนีโรคระบาดไปอาศัยอยู่ที่เมืองสุธรรมาวดี (เมืองสะเทิม ประเทศรามัญในอดีต) (สงวน โชติสุขรัตน์, 2553)

การแพร่ระบาดของโรคในอดีตดังกล่าวจนถึงการแพร่ระบาดของโควิด 19 ในปัจจุบันล้วนเป็นภัยคุกคามชีวิตที่มนุษย์หลีกเลี่ยงไม่ได้ สะท้อนถึงธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ที่ต้องไปเป็นตามกฎธรรมชาติ คือ แก่ เจ็บ ตาย แต่เราสามารถถ้อยประโยชน์จากความจริงเรื่องนี้ได้ คือ การดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท ระมัดระวัง ป้องกันตัวเองให้มากขึ้น เพราะเราไม่ทราบว่า อะไรจะเกิดขึ้นกับชีวิตในวันข้างหน้าบ้าง ผู้ที่เตรียมพร้อมอยู่เสมอจะมีโอกาสรอดสูง ตรงกันข้ามกับผู้ที่ประมาทก็มีโอกาสสูงที่จะได้รับอันตรายที่ไม่อาจคาดเดาได้เช่นกัน โดยยึดพุทธดำรัสที่ว่า “ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย คนผู้ไม่ประมาทย่อมไม่ตาย คนที่ประมาทก็เหมือนคนที่ตายแล้ว” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/21/31) เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาทในทุกด้าน

2.1.3 ชีวิตไม่มีอะไรแน่นอน ภาพสะท้อนความจริงข้อนี้พิจารณาได้จากครอบครัวของภททวดีเศรษฐีที่เคยมั่งคั่งด้วยทรัพย์สินจำนวนมาก แต่พอเกิดวิกฤติจาก

โรคระบาด เงินทอง ทรัพย์สินก็ไม่ได้มีประโยชน์อะไร ? จำต้องละถิ่นฐานหนีไปอยู่ที่อื่นเพื่อเอาชีวิตรอด ในที่สุดก็ต้องไปขออาหารคนอื่นยังชีพ หากหันกลับมาดูเหตุการณ์ในช่วงการระบาดของโควิด 19 ก็ไม่ต่างกันนัก บางคนเคยมีงานทำ มีห้องอยู่อาศัย มีปัจจัยยังชีพที่ทำให้ชีวิตดำเนินไปได้ กลับต้องมาตกงาน ถูกเลิกจ้าง ไม่มีเงินค่าเช่าห้อง ไม่มีเงินซื้ออาหารและปัจจัยยังชีพ นี่คือตัวอย่างของชีวิตที่ไม่มีอะไรแน่นอน มีแล้วกลับยากจน มีงานแล้วกลับตกงานตามหลักโลกธรรมชื่อว่า เสื่อมลาภ เสื่อมยศ(อง.อฎฐก. (ไทย) 23/6/204-206) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ตำแหน่ง หน้าที่การงานที่เคยได้มาหรือมีหมดไป และยังสะท้อนถึงความไม่แน่นอนของสรรพสิ่งตามหลักไตรลักษณ์ที่ว่า เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป (ขุ.ธ. (ไทย) 25/277-279/118) ประโยชน์ที่จะได้จากการเรียนรู้เรื่องนี้ก็คือ ความไม่ประมาทในการเตรียมความพร้อมด้วยการสร้างต้นทุนให้แก่ชีวิตในทุกด้าน เพราะเราไม่ทราบว่า ชีวิตของเราจะเจอกับวิกฤติใดบ้างในอนาคตข้างหน้า

2.1.4 มนุษย์กับการแบ่งปัน ความจริงเรื่องนี้จะวิเคราะห์ไปที่มนุษย์และธรรมชาติของชีวิตตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาผ่านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อหลักของบทความ คือ ผู้ให้ กับผู้รับ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความจริงและสามารถโยงเข้ากับเรื่องปัจจุบันได้ ดังต่อไปนี้

1) ผู้ให้ : ผู้ต่อลมหายใจผู้ยากไร้ ไม่ว่าสังคมมนุษย์จะเผชิญกับวิกฤติใดก็ตาม แต่วิกฤติเหล่านั้นไม่ได้ทำให้ต้นทุนทางสังคม คือ น้ำใจ ต่อเพื่อนร่วมสังคมหายไป เรายังเห็นน้ำใจของคนไทยจำนวนมากหลังโหลช่วยเหลือกันทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ไม่ปกติขึ้นในสังคมไทย หากเราวิเคราะห์ผู้ให้ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาจะพบลักษณะของผู้ให้หลายประเภท แต่หัวข้อนี้ขอกล่าวไว้เป็นกรณีศึกษาเพียง 3 ประเภท ตามนัยที่พระสิริมังคลาจารย์ (2524) กล่าวไว้ คือ (1) **ทาสทาน** หมายถึง ผู้ให้สิ่งที่ด้อยกว่าสิ่งที่ตนบริโภค ให้สิ่งเก่า ๆ หรือที่ใช้แล้วแก่คนอื่น ส่วนตนบริโภคแต่สิ่งที่ดี ๆ ถ้าวิเคราะห์ผู้ให้ประเภทนี้จะเห็นธรรมชาติของจิตผู้ให้ว่า ยังตกเป็นทาสของความตระหนี่ ความหวงแหน ความเห็นแก่ตัวอยู่ ยังไม่เป็นอิสระจากกิเลส การให้ในลักษณะนี้ แม้ว่าจะมีคุณน้อยต่อผู้ให้ แต่ในแง่ของการปันสุขก็ยังถือว่า สร้างความสุขให้แก่ผู้รับได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่มาก เมื่อเทียบกับความสุขของผู้รับที่ได้สิ่งใหม่ ๆ สิ่งที่ดี มีคุณภาพ (2) **สหายทาน** หมายถึง ผู้ให้สิ่งที่เสมอกันกับสิ่งที่ตนใช้ เป็นการให้ที่ยกระดับจิตขึ้นมาอีกระดับหนึ่งที่สูงกว่าระดับแรก เนื่องจากให้สิ่งที่ตนใช้ตามปกติทั้งดีและไม่ดี ที่กล่าวว่าสูงขึ้นกว่าระดับแรก เนื่องจากผู้ให้สามารถยกระดับจิตของตนให้อยู่เหนือความตระหนี่ ความหวงแหน ความเห็นแก่ตัวได้ (3) **สามีทาน** หมายถึง ผู้ให้สิ่งที่ประณีตแก่ผู้อื่น เป็นการให้ที่ยกระดับจิตให้อยู่เหนือกิเลส เป็นอิสระจาก ความตระหนี่ ความหวงแหน ความเห็นแก่ตัวได้ การให้ลักษณะนี้จัดเป็นการให้ในอุดมคติของพระพุทธศาสนา

ถ้าวิเคราะห์จากผู้ให้ทั้ง 3 ประเภท ข้างต้นจะเห็นวัตถุประสงค์สำคัญของการให้ในฐานะหลักธรรมที่ขจัดกิเลส คือ ความตระหนี่ ความหวงแหน ความเห็นแก่ตัวที่เป็นสัญญาตณญาณพื้นฐานของจิตมนุษย์ แต่สำหรับผู้ฝึกจิตด้วยการให้หรือการเสียสละจนเป็นสมาธิทานอย่างสมบูรณ์แล้วจะให้แต่สิ่งที่ดีแก่ผู้อื่น ให้ด้วยความปลื้มใจ ไม่หวังผลตอบแทน แต่มุ่งเพื่อให้เกิดความสุขแก่ผู้อื่นเป็นที่ตั้ง นี่คือหลักการป็นสุขในพระพุทธศาสนา ผู้อ่านสามารถศึกษาหลักการให้แบบสมาธิทานได้ในสัปบุริสทานสูตรที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า คนดีหรือสัตบุรุษจะให้ด้วยปัญญาในสิ่งต่อไปนี้ คือ ให้สิ่งที่สะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ ให้สิ่งที่ประณีต ให้ตามกาลเวลาที่เหมาะสม ให้สิ่งที่สมควรแก่ผู้รับ เลือกให้แก่คนที่ดี มีศีลธรรม ให้เป็นประจำ กำลังให้ก็ทำจิตให้ผ่องใส ครั้นให้แล้วก็ดีใจ และตอนท้ายของพระสูตรนี้ พระพุทธเจ้าทรงสรุปถึงคุณสมบัติของสัตบุรุษผู้ให้ทานไว้ 3 ประการ คือ มีปัญญา มีศรัทธา และมีใจเสียสละ (อง.อฏฐก. (ไทย) 23/37/296-297)

ถ้านำลักษณะการให้ในสัปบุริสทานมาโยงเข้ากับผู้ให้ในสถานการณ์โควิด 19 ก็จะพบว่า ผู้ที่มีน้ำใจทุกคนจะนำสิ่งที่ดีที่สุดในตนมีตามฐานะหรือศักยภาพของตนมาบริจาคทั้งสิ้น และที่สำคัญการให้นั้นเกิดจากเมตตาจิต ปราณนาจะให้ผู้ที่มีความเดือดร้อนจากโควิด 19 พ้นจากความทุกข์ มีความสุขทั้งนั้น ตรงตามลักษณะการให้ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในสัปบุริสทานสูตร 5 ประการ คือ ให้ด้วยศรัทธา ให้ด้วยความเคารพ ให้ตามกาลเวลาอันควร ให้ด้วยจิตอนุเคราะห์ และให้โดยไม่กระทบตนและผู้อื่น (อง.ปญจก. (ไทย) 22/148/244-245) และตรงกับลักษณะของการให้ที่ถูกต้องในสัปบุริสทานสูตรอีก 5 ประการ คือ ให้โดยเคารพ ให้ด้วยความอ่อนน้อม ให้ด้วยมือตนเอง ให้ของที่ไม่เป็นเดน และเห็นผลที่จะพึงมาถึงจึงให้ (อง.ปญจก. (ไทย) 22/147/244) ผู้ให้ตามลักษณะที่กล่าวได้ชื่อว่า “สมาธิทาน” เพราะสามารถยกระดับจิตให้อยู่เหนือกิเลสได้

2) ผู้รับ : ผู้ได้รับการต่อลมหายใจ เนื่องจากเขาไม่สามารถพึ่งตนเองได้ในขณะนั้น จำเป็นต้องพึ่งคนอื่นยังชีพ ไม่ว่าจะด้วยความขาดแคลนโดยฐานะ ความจำเป็นหรือสถานการณ์บางอย่างบีบคั้นก็ตาม ขอวิเคราะห์ไปที่ผู้รับปัจจัยยังชีพจากตู้ปันสุขเพื่อสะท้อนถึงประเภทผู้รับตามพฤติกรรมจากหลักการทางพระพุทธศาสนาที่จำแนกได้ 2 ประเภท คือ (1) ผู้รับที่ดี เรียกว่า “สัตบุรุษ” ผู้รับที่มีศีลธรรม เป็นกัลยาณชน ภาพสะท้อนจากตัวผู้รับประเภทนี้ก็คือ การรู้จักประมาณ ไม่โลภมาก ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เห็นแก่ผู้อื่นและส่วนรวม (2) ผู้รับที่ไม่ดี เรียกว่า “อสัตบุรุษ” ผู้รับที่ขาดธรรม โลภมาก เห็นแก่ตัว คำนึงแต่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ ภาพที่เราเห็นตรงกันข้ามกับตัวอย่างของเด็กชายที่เก็บผักมาแลกกับสิ่งของในตู้ปันสุขก็คือ มีบางคนนำถุงมาใส่สิ่งของในตู้ปันสุขไปจนหมด บางคนนำสิ่งของในตู้ปันสุขที่ผู้มีน้ำใจบริจาคไว้ไปขายก็มี พฤติกรรมเช่นนี้ตามทัศนะพระพุทธศาสนาเห็นว่าเป็นพฤติกรรมของคนที่ไม่ดี ขาด

ธรรม คือ เมตตา กรุณา ไม่รัก ไม่สงสารเพื่อนมนุษย์ผู้ร่วมชะตากรรมเดียวกับตนที่ได้รับ
ความเดือดร้อน ขาดแคลนอาหาร และปัจจัยยังชีพจากสถานการณ์โควิด 19 ขาดหลักโภชนา
เน มัตตัญญูตา ความเป็นผู้รู้ประมาณในการบริโภค (อง.ตัก. (ไทย) 20/16/159)

2.2 ภาพสะท้อนสังคม จากโรงงานในสมัยพุทธกาลและตู้ปันสุขใน
สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ขอนำเสนอไว้เป็นแนวทางการศึกษา 2 เรื่อง คือ

2.2.1 สังคมแห่งการพึ่งพาอาศัยกัน ทุกสังคมโลกทั้งในอดีตและปัจจุบัน
จะมีภาพแห่งความจริงที่ปรากฏให้เห็นคู่กันหลายเรื่อง เช่น คนยากจนกับคนมั่งมี คนที่มี
โอกาสกับคนที่ขาดโอกาส สังเกตได้จากคำศัพท์บาลีที่แสดงถึงบุคคลที่ยากไร้ในสังคม
อินเดียโบราณ เช่น ทลิตฺหะ คนยากจน ยาจก คนขอทาน วณิก คนเร่ร่อน อนาถา คนไร้ที่
พึ่ง ทุกคณะ คนตกทุกข์ได้ยาก คำเหล่านี้บางครั้งถูกนำมาเรียกคนยากไร้ในสังคมไทย เช่น
ยาจก วณิก อนาถา แม้ประเทศที่ประกาศว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างเช่น
สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นก็ยังพบว่า มีคนยากจนอยู่ และถ้าย้อนกลับไปดูตัวอย่างโรงงานใน
สมัยพุทธกาลข้างต้นก็จะพบว่า คนไม่มีที่พึ่ง คนยากจน คนเดินทางที่ไม่มีเสบียงพากันมา
ขออาหารที่โรงงานของโฆสกะเศรษฐีในแต่ละวันจำนวนมาก ไม่ผิดอะไรกับในสถานการณ์
ช่วงโควิด 19 ระบาด คนจำนวนมากที่ขาดแคลนปัจจัยยังชีพก็มารับของที่ตู้ปันสุขเช่นกัน
เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนยากจน คนที่ขาดแคลน ปัจจัยยังชีพ
กับคนที่ร่ำรวย คนที่มีมากหรือคนที่พอมิ แต่มีน้ำใจ คำนึงความลำบากของผู้ร่วมสังคม
เดียวกัน ถ้านำหลักสังคหวัตถุธรรม (ที.ปา. (ไทย) 11/210/170-171) ในพระพุทธศาสนา
มาวิเคราะห์จะเห็นภาพแห่งความจริงเรื่องนี้ชัดเจนยิ่งขึ้นตามองค์ประกอบขององค์ธรรมข้อ
นี้ 4 ประการ คือ **ทาน** การให้แบ่งปันทั้งในรูปวัตถุสิ่งของ เงิน ปัจจัยยังชีพ เวชภัณฑ์ และ
เครื่องมือป้องกันรักษาโรค (อามิสทาน) การให้ความรู้ การแนะนำกันในการป้องกันตัวจาก
โควิด 19 (ธรรมทาน) **เปยยวัชชะ** การพูดจาดีต่อกัน พูดให้กำลังใจซึ่งกันและกันโดยเฉพาะ
การให้กำลังใจกับแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ที่ช่วยกันรักษา ป้องกันการแพร่ระบาด
ของโรค **อิตถจริยา** การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันกันในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยจิตอาสา
สมานัตตตา การวางตนได้เสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือยศตำแหน่ง ภาพที่น่าประทับใจในข้อ
นี้เห็นได้จากผู้ว่าราชการจังหวัดเลยที่ออกช่วยเหลือชาวบ้าน พูดคุย พบปะกับชาวบ้านโดย
ไม่ถือยศ ตำแหน่ง นำสิ่งของที่ตนมีหรือซื้อมาจากตลาดไปแบ่งปันให้กับคนที่ไม่มี นี่คือภาพ
ที่สะท้อนถึงการพึ่งพาอาศัยกันของคนในสังคม

2.2.2 ต้นทุนทางสังคม มนุษย์จำเป็นต้องอาศัยกัน ไม่อาจดำรงชีพอยู่
เพียงลำพังโดยไม่อาศัยคนอื่นได้ ต้นทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งที่ทำให้
สังคมมนุษย์ดำรงอยู่ได้ นั่นก็คือ **น้ำใจ** ซึ่งสะท้อนให้เห็นความจริงของทุกสังคมตั้งแต่ใน
อดีตจนถึงปัจจุบันว่า น้ำใจไม่เคยเหือดแห้งไปจากใจคนส่วนใหญ่ ผู้ยากไร้ ขัดสน ประสบ

ภัยพิบัติ ตกยาก ไร้ที่พึ่งได้รับการช่วยเหลือจากคนในสังคมที่มีน้ำใจ ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ดังนั้น น้ำใจจึงถือว่าเป็นต้นทุนทางสังคมที่สำคัญยิ่ง เห็นได้จากนักวิชาการไทย เช่น วรรณา ประยุกต์วงศ์ (2550) ได้กล่าวถึงน้ำใจที่เป็นต้นทุนทางสังคมไทยที่แสดงออกมาด้วยการให้ การบริจาค และการช่วยเหลือกันในรูปแบบต่าง ๆ

ถ้าวิเคราะห์โรงงานในสมัยพุทธกาลและตู้ปันสุขในปัจจุบันจะเห็นต้นทุนทางสังคมกล่าวคือน้ำใจของคนที่มีระดับเศรษฐกิจหรือคหบดีผู้มั่งคั่งในสมัยพุทธกาลจนถึงบุคคลทั่วไปที่มีน้ำใจต่อผู้ยากไร้ ผู้ได้รับความเดือดร้อน แม้จะเป็นการบริจาดน้อยหรือมากก็ตามก็ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ชีวิตและสังคมอยู่ได้ กล่าวโดยสรุป การให้ การแบ่งปัน หรือการเสียสละเกิดจากพื้นฐานของจิตที่เป็นกุศลตามนัยแห่งสัปปริสทานสูตรที่ชื่อว่า มีจิตอนุเคราะห์ให้ทานหรือให้เพื่ออนุเคราะห์ สงเคราะห์ (อง.ปญจก. (ไทย) 22/148/245) กล่าวคือให้ด้วยเมตตาธรรม ความรัก ความปรารถนาดีอยากให้เพื่อนร่วมโลกพ้นจากทุกข์ ทุรณา ความสงสาร ไม่อาจทนนิ่งเฉยต่อความทุกข์ยาก ลำบากของเพื่อนมนุษย์ได้ต้องรีบเข้าไปช่วยเหลือทั้งทางกาย เช่น นำสิ่งของหรือปัจจัยยังชีพไปให้ (เมตตากายกรรม) การพูดปลอบใจ ให้กำลังใจ การแนะนำเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการป้องกันรักษาให้พ้นจากโรคร้าย (เมตตาวาจากรรม) และคิดหาทางช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่กำลังได้รับความเดือดร้อนจากโควิด 19 (เมตตามโนกรรม) อันเป็นหลักการที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้สำหรับการสงเคราะห์ อนุเคราะห์ตามสารณียธรรม (ที.ปา. (ไทย) 11/ 323/321) ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพรวมของทานหรือการแบ่งปันว่า จะช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยน้ำใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือ สามัคคีกัน ไม่มีใครเพิกเฉยต่อความทุกข์ยากของเพื่อนร่วมสังคม เมื่อเกิดวิกฤติใด ๆ ขึ้นก็สามารถก้าวผ่านวิกฤตินั้น ๆ ไปด้วยกันได้อย่างดี โดยไม่มีใครถูกทอดทิ้งให้เผชิญวิกฤติแต่เพียงลำพัง นี่คือภาพแห่งสังคมที่อุดมด้วยน้ำใจ

3. มิติแห่งการปันในพระพุทธศาสนา

หัวข้อนี้จะกล่าวถึงสาระสำคัญของการแบ่งปันในพระพุทธศาสนาภายใต้หลักการของหลักคำสอนเรื่องทานและเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยสรุปใน 2 ประเด็น คือ

3.1 หลักคำสอนที่ว่าด้วยการปันสุข พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการแบ่งปันหรือการปันสุขในฐานะหลักผดุงสังคมให้ดำรงอยู่ได้ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นความจริงเรื่องนี้ขอยกตัวอย่างหลักคำสอนเรื่องทานและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อนี้ไว้ 4 ประการ คือ

3.1.1 ทาน การให้ถือว่าเป็นหลักธรรมพื้นฐานของชีวิตและสังคม ในด้านชีวิต หลักธรรมข้อนี้เป็นหลักสำหรับฝึกจิตเพื่อขจัดสัณยชาติญาณ คือ ความตระหนี่ ความหวงแหน ความเห็นแก่ตัว รวมถึงความโลภ อยากได้ฝ่ายเดียว ไม่อยากให้สิ่งใด ๆ แก่คนอื่น เรื่องนี้ปรากฏอยู่ในคำสอนเรื่องอนุปปกัปปกา หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงหัวข้อธรรมที่ลุ่มลึกไปตามลำดับ มี 5 ประการ คือ ทาน ศีล สวรรค์ โทษของกาม และผลดีของการออกจากกาม

(วิมहा. (ไทย) 4/26/ 22) ทานเป็นบารมีข้อหนึ่งที่จะทำให้ผู้บำเพ็ญจนบริบูรณ์บรรลุความเป็นบุคคลผู้สูงสุด คือ พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พุทธสาวก และทานเป็นปัจจัยที่ทำให้ชีวิตเจริญงอกงามด้วยความดีตามนัยแห่งมงคลสูตร (ขุ.ขุ. (บาลี) 25/7/4) **ในด้านสังคม** ทานจะอยู่ในหมวดธรรมที่ผดุงสังคมให้ดำรงอยู่ได้หลายหมวด เช่น สัปบุริสบัญญัติ 3 ทาน ในฐานะข้อบัญญัติที่คนดีบัญญัติว่าเป็นเรื่องที่ดีงาม (อง.ติก. (ไทย) 20/45/207) ทานในฐานะหลักการสงเคราะห์กัน ที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 (ที.ปา. (ไทย) 11/210/170-171) และ ทานในฐานะคุณสมบัติของผู้ปกครองที่ดี คือ ผู้ที่เสียสละ ช่วยเหลือประชาชนที่อยู่ในทศพิธราชธรรม 10 ประการ (ขุ.ชา. (ไทย) 28/176/112)

จากตัวอย่างหมวดธรรมที่ว่าด้วยทานที่กล่าวข้างต้นแสดงถึงความสำคัญของทานในฐานะหลักธรรมพื้นฐานที่ทำให้ชีวิตและสังคมดำรงอยู่ได้ เรื่องนี้วิเคราะห์สรุปจากทาน 2 ประเภท คือ การให้วัตถุสิ่งของ (อามิสทาน) และการให้ธรรม (ธรรมทาน) ด้วยการบอก การแสดง การอธิบายธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว (ธัมมเทศนามัย) รวมถึงองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิตของผู้ฟังด้วย หากขาดเรื่องเหล่านี้ มนุษย์และสังคมมนุษย์จะดำรงอยู่ไม่ได้เลย

3.1.2 จาคะหรือปริจจาคะ (ปริจาค) จาคะ หมายถึง การเสียสละ และปริจจาคะ หมายถึง การบริจาค หลักคำสอนเรื่องนี้ปรากฏในหลักธรรมหลายข้อ เช่น จาคะในฐานะธรรมสำหรับฝึกเพื่อละอกุศลของจิต คือ ความโลภ เรียกว่า กุศลมูล รากเหง้าของการทำความดีชื่อว่า โอโลกะ (ที.ปา. 11/305/259) จาคะในฐานะธรรมของผู้ครองเรือนสามภรรยาเสียสละให้แก่กันทั้งวัตถุสิ่งของและความไม่ดี พร้อมทั้งจะช่วยเหลือกันตลอดเวลา ไม่ใจแคบ เอาแต่ใจตัวเอง (ส.ส. (ไทย) 15/246/354) จาคะในฐานะธรรมที่นำชีวิตและสังคมไปสู่ความเจริญที่เรียกว่า “อริยวัชฒิ” คือ การเสียสละ มีน้ำใจช่วยเหลือ พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือกับผู้อื่นและสังคมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ไม่เอาแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว (อง.ปญจก. (ไทย) 22/40/62) และจาคะในฐานะทรัพย์ภายในอันประเสริฐข้อที่ทำให้ผู้มีจาคะเป็นผู้ประเสริฐตามไปด้วย (ที.ปา. (ไทย) 11/330/331)

3.1.3 อตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม (จิตอาสา) เป็นคำสอนอีกข้อหนึ่งที่แสดงถึงความมีน้ำใจต่อผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมด้วยกาย หลักธรรมข้อนี้ปรากฏอยู่ในสังคหวัตถุธรรม 4 ในฐานะหลักธรรมที่ว่าด้วยการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน (ที.ปา. (ไทย) 11/ 210/170-171)

3.1.4 เวยยาวัจจะ การชวนช่วยช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม (จิตอาสา) ในบุญกิริยาวัตถุ 10 ข้อว่า เวยยาวัจจมัย หมายถึง บุญหรือความดีที่เกิดจากการชวนช่วยช่วยเหลือเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม (ที.อ. (บาลี) 3/246)

จากหลักธรรมที่ว่าด้วยความมีน้ำใจที่เป็นต้นทุนทางสังคมที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับหลักธรรมเรื่องนี้อย่างมากโดยสื่อผ่านหลักคำสอนเรื่องทาน จาคะ ปริจจาคะ อตถจริยา และเวยาวัจจะ สะท้อนให้เห็นว่า การหยิบน้ำใจเพื่อปันสุขให้แก่คนอื่นสามารถทำได้ด้วยการเสียสละสิ่งของ ธรรม ความรู้ที่เป็นประโยชน์ การช่วยเหลือในรูปแบบอื่น ๆ ด้วยกาย วาจา ใจ และยังสะท้อนถึงหลักธรรมเหล่านี้ว่าเป็นหลักพัฒนาชีวิตตั้งแต่ระดับพื้นฐาน คือ การลดละอำนาจใฝ่ต่ำ ได้แก่ ความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัว ความหวงแหนจนถึงเป็นบาปมีธรรมที่ทำให้บุคคลผู้บำเพ็ญทานอย่างบริบูรณ์บรรลุนิพพานในระดับสูงสุดได้

3.2 หลักการสำคัญของการปันสุข

สาระสำคัญที่กล่าวในหัวข้อที่ผ่านมาให้ข้อสรุปว่า การให้ถือว่าเป็นการต่อลมหายใจให้แก่ผู้รับและทำให้สังคมมนุษย์ดำรงอยู่ได้ เพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงหลักการแบ่งปันสุขและปฏิบัติได้ถูกต้อง จึงขอสรุปถึงวิธีปฏิบัติตามนัยแห่งอรรถกถาขุททกนิกาย (ขุ.ธ.อ. (ไทย) 22/37/486) ภายใต้หลักการที่ว่า “ทานสมบัติ” 3 ประการ คือ

3.2.1 จิตตสมบัติ หมายถึง ความสมบูรณ์ของจิตของผู้ให้ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในทานสูตร (อง.ปญจก. (ไทย) 22/37/486) 3 ประการ คือ ก่อนให้ผู้ให้ต้องมีใจดี หมายถึง ให้ด้วยจิตที่ประกอบด้วยเมตตา มุ่งหวังให้ผู้รับพ้นจากทุกข์ ขณะที่ให้จิตต้องผ่องใส และหลังให้เสร็จแล้วจิตต้องเบิกบาน สุขใจจึงจะถือว่า ทานที่ให้ให้มีผล

3.2.2 เขตตสมบัติ หมายถึง ความสมบูรณ์ของผู้รับ คือ ผู้รับต้องเป็นผู้ประพฤดี ปฏิบัติชอบ เป็นคนที่มีศีลธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในทานสูตรโดยมุ่งไปที่สมณะผู้ปฏิบัติเพื่อขจัดกิเลสเป็นหลัก เช่น พระอริยสงฆ์ในบทธมมสมณสังคายนี 4 ประเภท ได้แก่ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นเนืองนาบุญของชาวโลก (ม.ม. (ไทย) 12/74/66) แต่ถ้าเป็นบุคคลทั่วไปในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ก็ต้องเป็นคนดี มีศีลธรรมที่ได้รับความเดือดร้อนจากวิกฤติจริง ๆ แต่ในกรณีที่เรไม่สามารถถ่วงน้ำหนักได้ว่าใครเป็นคนดี มีศีลธรรมหรือไม่ ก็ขอให้ยึดหลักการให้แบบเดียวกับการถวายสังฆทานแก่พระสงฆ์ คือ การให้กับผู้ที่เดือดร้อนทุกคนโดยไม่เจาะจงตัวผู้รับและไม่หวังผลตอบแทนตามหลักอภัยมิตตเมตตา ความรัก ความปรารถนาดีต้องการให้ทุกชีวิตพ้นจากความทุกข์ มีความสุข

3.2.3 ไทยธรรมสมบัติ หมายถึง ความสมบูรณ์ของสิ่งของที่เราจะให้ คือ สิ่งนั้นต้องเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อผู้รับตามหลักสามทาน และเป็นสิ่งที่เราได้มาด้วยความบริสุทธิ์ ชอบธรรม ไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย จึงจะถือว่า ทานที่เราให้มีผลสมบูรณ์

จากสาระสำคัญที่แสดงมาสรุปได้ว่า หลักการปันสุขให้ผู้อื่นในพระพุทธศาสนานั้นสามารถทำได้ทั้งการให้ การเสียสละ การบริจาค การบำเพ็ญประโยชน์ และการชวนชวายเป็น

ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่เรียกว่า จิตอาสาในปัจจุบัน และการที่จะทำให้การปันความสุขเกิดผลมาก **ประการแรก** ผู้ให้จะต้องดูความพร้อมของจิตของตนว่า ประสงค์จะให้หรือช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตเมตตาอย่างแท้จริงหรือไม่ ไม่ใช่ให้เพราะหวังชื่อเสียงหรือค้ายกย่องชื่นชม **ประการที่สอง** ต้องพิจารณาตัวผู้รับว่าสมควรให้ความช่วยเหลือ สงเคราะห์ อนุเคราะห์หรือไม่ เพราะถ้าไม่พิจารณาให้รอบคอบอาจไปสังเคราะห์คนที่ไม่ดี เช่น คนฉกฉวยโอกาส เห็นแก่ตัวก็ได้ และ**ประการสุดท้าย** ให้พิจารณาสิ่งที่เราจะนำไปให้หรือช่วยเหลือผู้อื่นว่าเป็นสิ่งที่ดี ใช้ประโยชน์ได้จริง มีความจำเป็นต่อผู้รับหรือไม่ เรื่องที่สำคัญยิ่งก็คือ สิ่งเหล่านั้นต้องเป็นสิ่งที่เราหามาได้โดยชอบธรรม ไม่ผิดศีลธรรมและกฎหมายตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในสาธุสูตรว่า “ทานที่บุคคลเลือกให้ พระสุคต (พระพุทธเจ้า) ทรงสรรเสริญแล้ว” (ส.ส. (ไทย) 15/33/41) ซึ่งหลักการแบ่งปันโดยสรุปทั้ง 2 ข้อจะช่วยให้เห็นความสำคัญของการให้ในพระพุทธศาสนา คุณธรรมที่ผดุงชีวิตและสังคมให้ดำรงอยู่ได้อย่างสันติสุขตามหลักสังคหวัตถุธรรม 4 (ที.ปา. (ไทย) 11/210/ 170-171) เป็นสังคมแห่งการช่วยเหลือ เอื้ออาทรด้วยน้ำใจหรือเมตตาธรรม

สรุป

จากสาระสำคัญที่นำเสนอมาทั้งหมดขอสรุปในภาพรวมของมิติแห่งการแบ่งปันที่วิเคราะห์จากโรงทานและตูปันสุขไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักการแบ่งปันเชิงพุทธ ถ้ามองในแง่ของผู้ให้จัดเป็นวิธีฝึกจิตเพื่อละสัญญาตญาณแห่งอัตตา คือ ความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัว ความหวงแหนสู่ความสมบูรณ์แห่งจิตที่อยู่เหนือกิเลสเหล่านี้ แต่ถ้ามองในแง่สังคมจะเป็นหลักการสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ทั้งวัตถุสิ่งของ หลักธรรม องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ รวมถึงการชวนช่วย ช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์ต่อกันในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยจิตอาสาโดยไม่หวังผลตอบแทนที่เกิดจากจิตเมตตา ปราปรณาให้ผู้ประสบภัยพ้นจากทุกข์ ประสบกับความสุขอันเป็นการแบ่งปันความสุขให้แก่คนอื่นที่มีค่ายิ่ง

2. การแบ่งปันหรือการมีน้ำใจให้แก่กัน คือ ต้นทุนทางสังคมที่สำคัญยิ่ง สะท้อนจากโรงทานในสมัยพุทธกาลและตูปันสุขในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ซึ่งเป็นเรื่องที่ทุกสังคมขาดไม่ได้ การให้ การเสียสละ การบำเพ็ญประโยชน์ การช่วยเหลือกันเป็นการลดช่องว่างในสังคมระหว่างคนจนกับคนมี และช่วยลดทุกข์และปัญหาสังคมที่เกิดจากความยากไร้ ขัดสน ขาดแคลน และยังช่วยประสานจิตระหว่างผู้ให้กับผู้รับให้เกิดมิตรภาพที่ยิ่งใหญ่ รวมถึงการฝึกจิตมนุษย์ให้ลดความเห็นแก่ตัว ความตระหนี่ ความโลภที่เป็นสาเหตุของปัญหาที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่คนในสังคมอีกด้วย

3. แนวทางปฏิบัติต่อเรื่องนี้ คือ ทุกคนควรหันมาทบทวนการให้ การแบ่งปัน การเสียสละทั้งในแง่ของความหมาย หลักการ วิธีการ และเป้าหมายตามหลักพระพุทธศาสนา ให้ถูกต้อง โดยให้มองผ่านวิกฤติที่เกิดขึ้นในสังคม วิถีชีวิตของเราไปยังคนอื่น ๆ และลงมือเข้าไปช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ เท่าที่สามารถทำได้ หากทุกคนทำได้ดังกล่าวมาก็จะเป็นหลักประกันได้ว่า สังคมโลกจะเป็นสังคมแห่งความเอื้ออาทรที่อุดมด้วยน้ำใจ น่าอยู่อาศัย มีแต่ความสุข ความเจริญอย่างแท้จริงตามหลักปฏิรูปเทศในมงคลสูตร (ขุ.ขุ. (บาลี) 25/4/4)

จากสาระสำคัญที่เสนอมาทั้งหมดและข้อสรุปดังกล่าวหวังว่า บทความนี้จะให้ประโยชน์ในด้านองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้บ้างไม่มากนักน้อย อีกทั้งอาจเป็นแรงกระตุ้นให้ทุกคนหยิบน้ำใจต่อกันให้มากยิ่งขึ้นและรักษาไว้ให้เป็นต้นทุนทางสังคมอันทรงค่าต่อไป

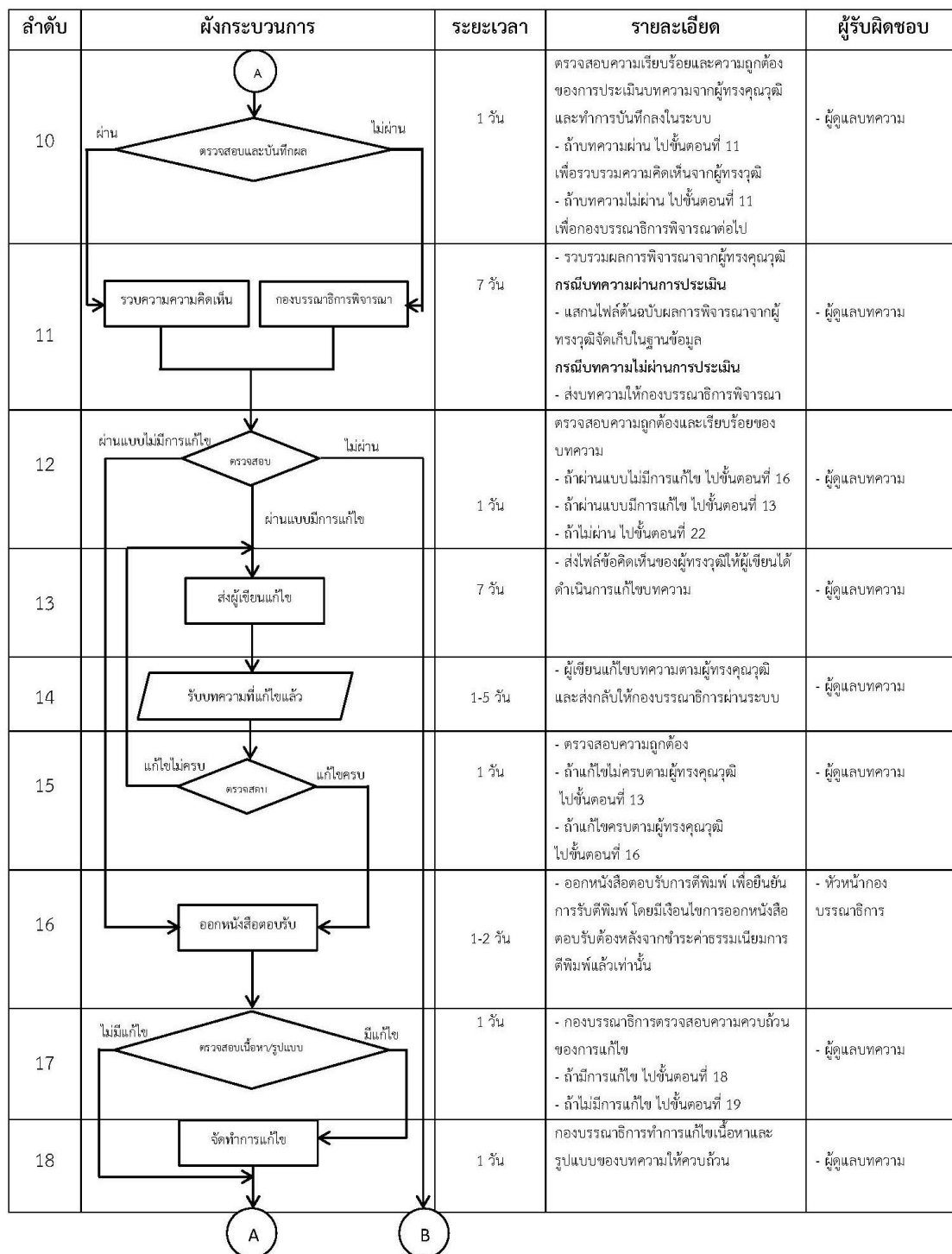
เอกสารอ้างอิง

- พระพุทธโฆสาจารย์. (2522). *ธัมมปทฎฐกถาย ทูติโย ภาค* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระสิริมงคลอาจารย์. (2524). *มงคลตถปิณียา ทูติโย ภาค*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2532). *อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: วิญญาน.
- _____. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: วิญญาน.
- วรรณ ประยุกต์วงศ์. (2550). *คู่มือพัฒนาจิตอาสาพนักงานในองค์กรธุรกิจสู่ความสุขในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: เครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและภาคประชาคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.
- สงวน โชติสุขรัตน์. (2553). *ตำนานเมืองเหนือ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: ศรีปัญญา.
- AMRIN 34HD. (2563). *เด็กชายเพชรบูรณ์เก็บผักมาแลกขนมใน “ตู้ปันสุข”*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2563, จาก <https://www.amarintv.com/news/detail/32047>.
- PPTV Online. (2563). *เปิดต้นฉบับ “ตู้ปันสุข” New Normal การแบ่งปันช่วงโควิด*. สืบค้น 28 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.pptvhd36.com/news/99/125238>

ภาคผนวก

ขั้นตอนการปฏิบัติงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์บริหารศน์

ขั้นตอน	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา	รายละเอียด	ผู้รับผิดชอบ
1	เริ่มกระบวนการทำงาน			
2	รับบทความ/ วิจัย,วิชาการ	ตลอดปี	บทความเข้าสู่ระบบ Internet (Thaijo)	- หัวหน้ากองบรรณาธิการ
3		3 วัน	- พิจารณาเนื้อหา และรูปแบบของบทความเบื้องต้น - เมื่อมีการแก้ไขเบื้องต้น ได้ส่ง Template ของวารสารไปให้ผู้เขียน - ถ้าผ่าน ไปขั้นตอนที่ 3 - ถ้าไม่ผ่าน กลับไปขั้นตอนที่ 1	- ผู้ดูแลบทความ
4	นำบทความเข้าสู่ระบบ Thaijo	1-3 วัน	- นำบทความที่สมบูรณ์เข้าสู่ระบบ	- ผู้เขียนบทความ - ผู้ดูแลบทความ
5	มอบหมายผู้ดูแลบทความในระบบ	1 วัน	- แต่งตั้งผู้ดูแลบทความ เพื่อรับผิดชอบขั้นตอนการทำงานของบทความในระบบ Thaijo	- บรรณาธิการ - หัวหน้ากองบรรณาธิการ
6	คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ	1 วัน	- แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ โดยเลือกผู้ทรงที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาของบทความ - บทความภายใน ส่งผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกพิจารณา - บทความภายใน ส่งผู้ทรงคุณวุฒิภายในพิจารณา โดยไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ	- หัวหน้ากองบรรณาธิการ
7		1-2 วัน	- ติดต่อประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาบทความ - ถ้าไม่รับพิจารณา กลับไปขั้นตอนที่ 6 - ถ้ารับพิจารณา ไปขั้นตอนที่ 8	- ผู้ดูแลบทความ
8	ส่งบทความให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ	1 วัน	- จัดเตรียมบทความ ลบชื่อผู้เขียนบทความ - จัดเตรียมแบบประเมินตามประเภทบทความ - ส่งบทความให้กับผู้ทรงคุณวุฒิในระบบ Thaijo หรือตามช่องทางต่างๆ เช่น โทรศัพท์, E-mail, Line, Facebook เป็นต้น	- ผู้ดูแลบทความ
9		15 วัน	ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความตามเงื่อนไขและส่งกลับคืนกองบรรณาธิการตามระยะเวลาที่กำหนด โดยพิจารณาผ่านระบบ หรือพิจารณาผ่าน PDF Print Out หรือไฟล์ Words	- ผู้ดูแลบทความ

ลำดับ	ผังกระบวนการ	ระยะเวลา	รายละเอียด	ผู้รับผิดชอบ
19		3 วัน	จัดรูปเล่มตามรูปแบบของวารสารกำหนด	- ฝ่ายจัดรูปแบบ
20		2 วัน	ตรวจสอบความ พิสูจน์อักษร ตรวจสอบรูปแบบให้เป็นไปตามวารสาร - ถ้ามีแก้ไข ไปขั้นตอนที่ 19 - ถ้าไม่มีแก้ไข ไปขั้นตอนที่ 21	- ผู้ดูแลบทความ - กองบรรณาธิการ - ฝ่ายพิสูจน์อักษร
21		1 วัน	- ส่งไฟล์รูปเล่มที่สมบูรณ์ให้โรงพิมพ์ - อัปเดตความที่สมบูรณ์เข้าสู่ระบบ - จัดรูปหน้าปกของแต่ละฉบับ	- โรงพิมพ์ - ผู้ดูแลบทความ - ฝ่ายจัดรูปแบบ
22		1 วัน	- แจ้งผู้เขียนกรณียกเลิกการตีพิมพ์บทความ (Reject) - แจ้งผู้เขียนกรณีตีพิมพ์ผ่านระบบ Thaijo และ E-mail.	- หัวหน้ากองบรรณาธิการ - ระบบ Thaijo (Auto)
23				

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี่ (2562) เป็นต้น

2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถา พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่างเช่น

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่นุชย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพศาลในภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ้ง, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุรนนท์ สุนนโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือ้ง, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิดาวุฒิ หมั่นมีและคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้
ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
พระมหาสุหิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง.// (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
พระสุกิจ สุกจินโธ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวีตร ว่องวีระ, ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความในวารสาร

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่ (ฉบับที่).// เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

จิตวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน/ชื่อสารานุกรม.// (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์/วันที่/เดือน).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์.// เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// (ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฐ์ประทาน. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (รายงานผลการวิจัย).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(9) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).// ตำแหน่ง.// [บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

(10) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// สืบค้น วัน เดือน ปี.// จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). Who Was The Buddha?. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: E-mail:

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....
 ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล
 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management;
 Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

.....

.....

.....

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

.....

.....

.....

.....

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

.....

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

องค์ความรู้จากการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุงค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>.

จิตวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

พระครูพิศิษฐ์ประทานภ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

พระอุดมสิทธิธนายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วุฒิชัย มุลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

สุชาติ ฝือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.

James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: E-mail:

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt)

(16 pt) เขียนบททวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆใน การเขียนบทความวิชาการ

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

สรุ่ป (18 pt)

(16 pt)

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เขียนที่.....

.....

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ข้าพเจ้า.....ฉายา.....นามสกุล.....

ที่อยู่.....

.....

.....

โทรศัพท์.....E-mail.....

มีความประสงค์ขอตีพิมพ์บทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ เรื่อง :

(ภาษาไทย).....

.....

.....

(ภาษาอังกฤษ).....

.....

.....

เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ซึ่งดำเนินการโดยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยบทความฉบับนี้ข้าพเจ้าได้ยื่นพนธขึ้นเพื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญา
สาขา/ปริญญา.....ชื่อสถาบัน.....

ปีการศึกษา.....หรือได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก.....

เมื่อคณะบรรณาธิการของวารสารพิจารณาแล้วมีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินดีรับไปแก้ไขตาม
มติดังกล่าวนั้นและข้าพเจ้าขอรับรองว่า (ขีดเครื่องหมาย $\sqrt{\quad}$) (ระบุได้มากกว่า 1)

() เป็นผลงานทางวิชาการของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

() เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมนิพนธ์ตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

() บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน

() บทความนี้ไม่ได้คัดลอกหรือดัดแปลงมาจากของผู้ใดทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ตาม
อัตราที่ได้กำหนดไว้ คือ

() บทความวิชาการ ๓,๐๐๐ บาท

() บทความวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ป.โท - เอก ๕,๐๐๐ บาท

() บทความวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย ๕,๐๐๐ บาท เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

อนึ่ง แม้เมื่อข้าพเจ้าปรับแก้ไขแล้ว แต่งานยังไม่เรียบร้อยและไม่ได้รับการให้ลงตีพิมพ์ ข้าพเจ้ายินยอมไม่ติดใจเอา
ความใดๆ ทั้งสิ้น จะยอมรับการพิจารณาของคณะกองบรรณาธิการถือว่าเป็นที่สุด

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้นิพนธ์บทความ